

# LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

Nederland :: 2018



**KENCES**  
Kenniscentrum Studentenhuisvesting

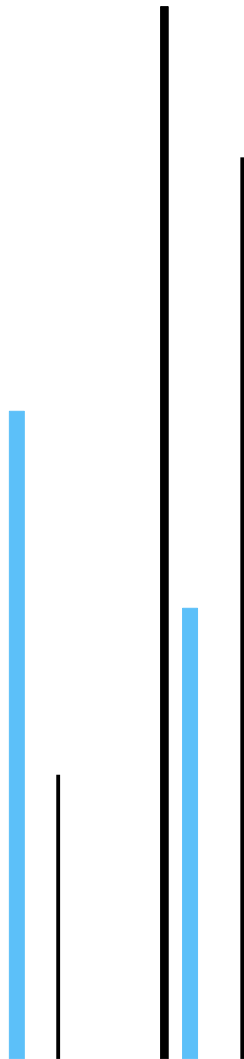


Ministerie van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties

**abf** RESEARCH  
TRENDSETTEND  
IN CIJFERS

4 oktober 2018





# Landelijke Monitor Studentenhuisvesting

Editie 2018

Uitgevoerd in opdracht van Kences en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

In samenwerking met Kences-deelnemers, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nuffic, LSVb, VSNU, Vereniging Hogescholen

Auteur: René van Hulle,

Co-auteurs: Lies Hooft, Bert Marchal, Maarten Vijncke, Jamie Zwaneveld en Wim Faessen

4 oktober 2018

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

*Copyright ABF Research 2018*

*De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.*



# Inhoudsopgave

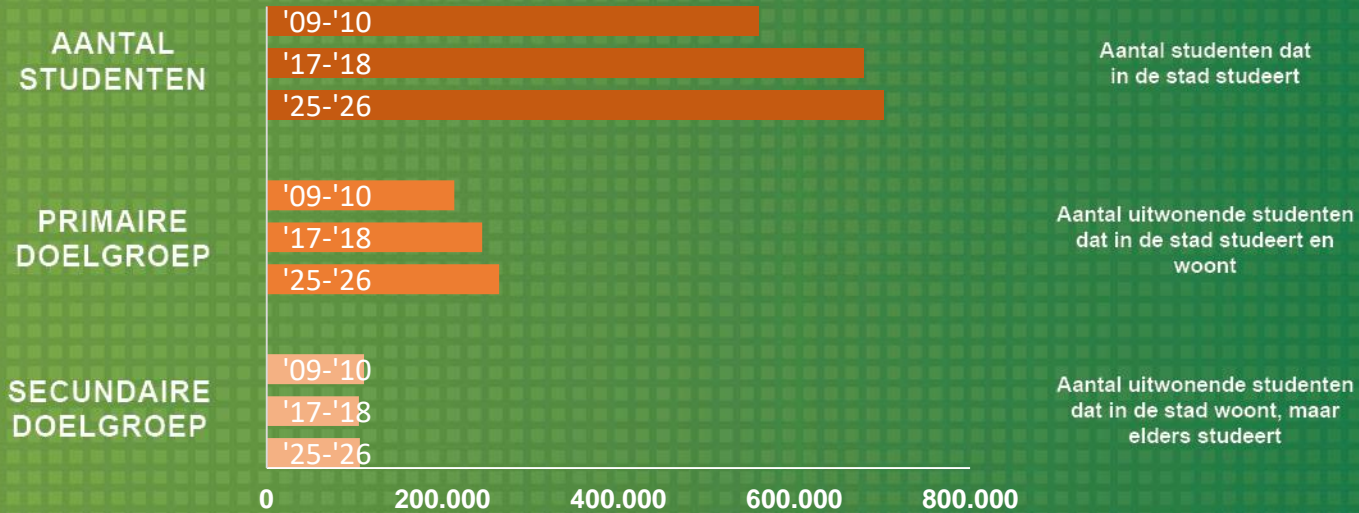
<b>Inhoudsopgave</b> .....	<b>5</b>
<b>Factsheet</b> .....	<b>2</b>
<b>Samenvatting</b> .....	<b>5</b>
<b>Summary</b> .....	<b>13</b>
<b>1 Inleiding</b> .....	<b>21</b>
1.1 Historie .....	21
1.2 Bronnen.....	24
1.3 Leeswijzer .....	32
<b>2 Huidige studentenpopulatie</b> .....	<b>35</b>
2.1 Herkomst .....	35
2.2 Leeftijd & geslacht .....	36
2.3 Type onderwijs .....	37
2.4 Ontwikkeling tussen '09-'10 en '17-'18.....	37
2.5 Studiesteden .....	38
<b>3 Huidige woonsituatie</b> .....	<b>41</b>
3.1 Totaal .....	41
3.2 Herkomst .....	42
3.3 Leeftijd & geslacht .....	42
3.4 Woonruimtekenmerken .....	43
3.5 Ontwikkeling tussen '09-'10 en '17-'18.....	44
3.6 Invloed van invoering van het studievoorschot.....	45
3.7 Studiesteden .....	49
3.8 Woonsteden .....	50
<b>4 Betaalbaarheid</b> .....	<b>53</b>
4.1 Inkomsten en uitgaven .....	53
4.2 Woonlasten .....	57
4.3 Woonquote .....	61
<b>5 Kwantitatieve prognose</b> .....	<b>63</b>
5.1 Studentenpopulatie.....	63
5.2 Woonsituatie.....	65
<b>6 Verhuigeneigdheid &amp; woonwensen</b> .....	<b>69</b>
6.1 Verhuigeneigdheid.....	69
6.2 Woonwensen.....	70
6.3 Woonsituatie versus woonwensen .....	74
6.4 Vraag & aanbod .....	77

<b>7</b>	<b>Internationale studenten</b> .....	<b>79</b>
7.1	Internationale context .....	80
7.2	Studentenpopulatie.....	82
7.3	Woonsituatie.....	86
7.4	Kwantitatieve prognose .....	89
7.5	Woonwensen.....	92
<b>8</b>	<b>Mbo-studenten</b> .....	<b>95</b>
8.1	Studentenpopulatie.....	95
8.2	Woonsituatie.....	98
8.3	Kwantitatieve prognose .....	101
	<b>Bijlage A: Begrippenlijst</b> .....	<b>105</b>
	<b>Bijlage B: Correctie vraag naar studentenwoonruimten</b> .....	<b>107</b>
	<b>Bijlage C: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen</b> .....	<b>109</b>
	<b>Bijlage D: Aanvullende tabellen</b> .....	<b>119</b>
	<b>Bijlage E: Uitkomsten per stad</b> .....	<b>121</b>
	<b>Bijlage F: Vragenlijst reguliere enquête</b> .....	<b>APART DOCUMENT</b>
	<b>Bijlage G: Vragenlijst betaalbaarheidsenquête</b> .....	<b>APART DOCUMENT</b>

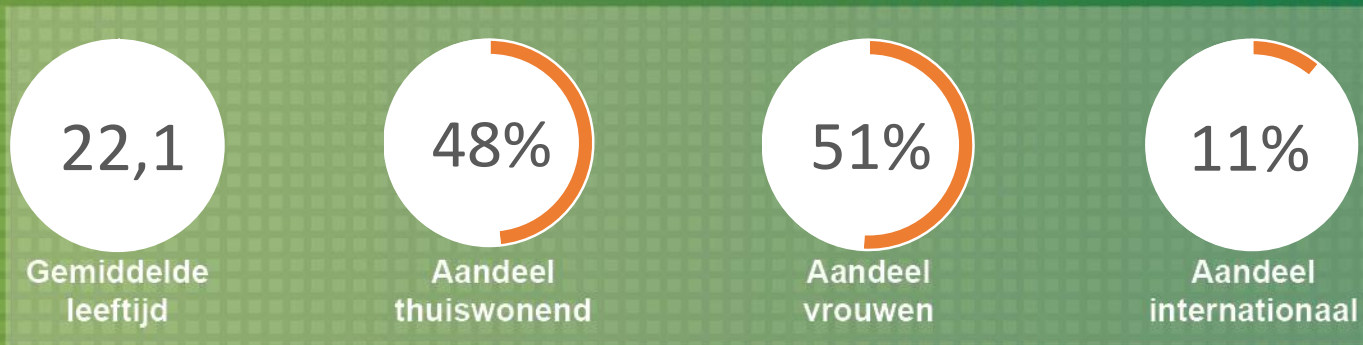




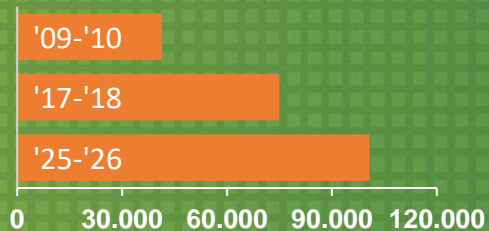
OMVANG EN ONTWIKKELING



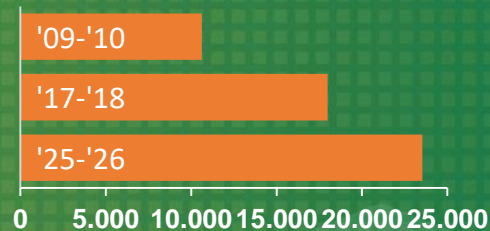
INTERNATIONAAL SAMENSTELLING



INTERNATIONALE DIPLOMASTUDENT



STUDIEPUNTMOBIELE STUDENT







KAMERS MET  
GEDEELDE  
VOORZIENINGEN

EENKAMER  
WONING

MEERKAMER  
WONING



Aandeel in de  
voorraad

54%

19%

27%



Aandeel verhuur  
door corporaties

38%

68%

36%



Oppervlakte

17 m<sup>2</sup>

24 m<sup>2</sup>

71 m<sup>2</sup>

SAMENSTELLING



Woonlasten  
na aftrek van huurtoeslag

€ 380

€ 470

€ 630



Inkomen

€ 880

€ 890

€ 1.050



Woonquote

43%

53%

60%



Woonlasten  
per m<sup>2</sup>

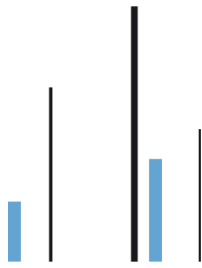
€ 25

€ 22

€ 11

BETAALBAARHEID





## Samenvatting

Het rapport 'Landelijke Monitor Studentenhuisvesting' gaat over studenten en hun huisvesting. Er wordt een beeld geschetst van de omvang, samenstelling en verwachte ontwikkelingen voor de komende acht jaar van de studentenpopulatie en de studentenhuisvesting. Daarnaast is er aandacht voor betaalbaarheid, woonwensen en internationale studenten.

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2018 is het zevende rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks gewerkt aan doorontwikkeling, kwaliteitsverbetering en aansluiting bij de actualiteit. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is inmiddels uitgegroeid tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuisvesting.

### Samenstelling en ontwikkeling *'Tot collegejaar '25-'26 daling bij hogescholen, terwijl universiteiten groeien'* studentenpopulatie:

Op 31 december 2017 waren er 679.000 voltijdstudenten binnen het hoger onderwijs (exclusief studiepuntmobiele studenten), waarvan 60 procent studeert aan een hogeschool. 11 procent van de studenten heeft een vooropleiding in het buitenland gevolgd en heeft een buitenlandse nationaliteit: dit maakt hen internationale diplomastudenten. De vrouwen vormen met 50,9 procent een kleine meerderheid. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden.

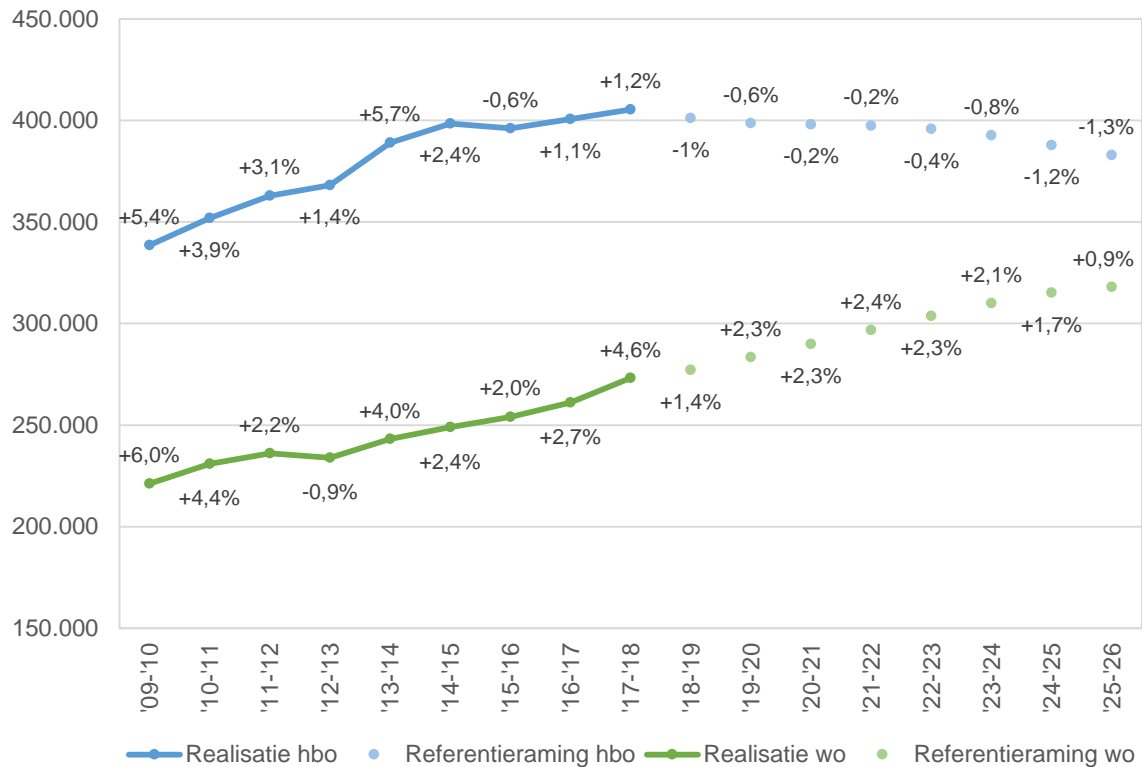
Tabel S.1: Kengetallen studentenpopulatie, collegejaar '17-'18

	Hbo	Wo	Totaal
# studenten	405.000	273.000	679.000
% internationaal	7%	18%	11%
% mannen	49%	48%	49%
% vrouwen	51%	52%	51%
x leeftijd	21j 10m	22j 6m	22j 2m

De afgelopen acht jaar is het aantal studenten met 21 procent toegenomen. Naar verwachting neemt deze groei af en stijgt het aantal studenten de komende acht jaar met ongeveer 23.700 studenten (+3 procent). Het aantal hbo-studenten gaat dalen (-22.500 studenten, -6 procent). De groei wordt dan ook volledig veroorzaakt door een toenemend aantal universitaire studenten (+46.200 studenten, +17 procent).

De nationale groei van het aantal universitaire studenten in de komende acht jaar is in alle steden met een universiteit terug te zien. Wageningen (26 procent) en Delft (21 procent) zijn de steden met de grootste groei. Van de steden met alleen een hbo-instelling wordt bij 17 van de 21 steden krimp verwacht.

**Figuur S.1: Ontwikking van het aantal voltijdstudenten naar type onderwijs, collegejaren '09-'10 tot en met '25-'26**



**Huidige woonsituatie: 'Kleine meerderheid woont onzelfstandig'**

52 procent van de studenten heeft het ouderlijk huis verlaten. Onder hbo- en universitaire studenten is dit 41 respectievelijk 68 procent. Vrouwen gaan met 55 procent eerder op zichzelf wonen dan mannen (48 procent). Studenten zoeken naarmate ze ouder worden meer zelfstandigheid. Van de studenten van 19 jaar of jonger woont driekwart nog thuis en van de studenten van 24 jaar of ouder is dit minder dan een kwart. 70 procent van de uitwonende studenten woont ook in de stad waar ze studeren. Deze 245.000 studenten vormen de primaire doelgroep. Corporaties en particuliere verhuur zijn goed voor een marktaandeel van respectievelijk 43 en 46 procent binnen de gehele studentenhuisvesting. Met 54 procent woont de meerderheid in een kamer met gedeelde voorzieningen. Deze kamers zijn gemiddeld 17 vierkante meter. Eénkamerwoningen hebben een marktaandeel van 19 procent en zijn gemiddeld 24 vierkante meter. Tot slot vertegenwoordigen de meerkamerwoningen 27 procent van de markt, deze woonruimten hebben gemiddeld een omvang van 71 vierkante meter.

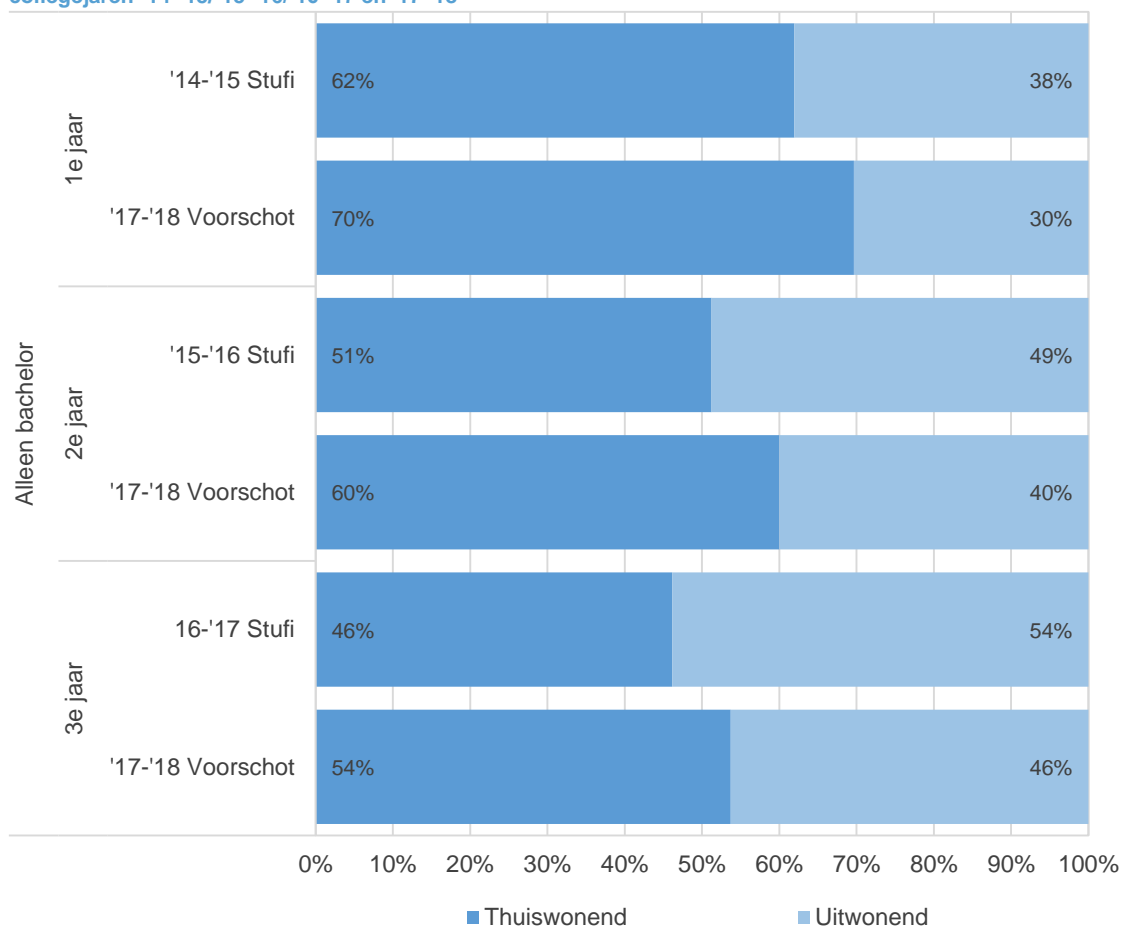
**Tabel S.2: Kengetallen studentenhuisvesting, collegejaar '17-'18**

	Thuiswonend	Uitwonend	Kamers gedeelde voorzieningen	Eénkamerwoningen	Meerkamerwoning
# Studenten	328.000	350.000	191.000	66.000	94.000
# Hbo	241.000	164.000	80.000	30.000	54.000
# Universiteit	87.000	186.000	111.000	35.000	40.000
̄ leeftijd	20j 9m	23j 5m	22j 8m	23j 10m	24j 9m
% Binnen de studiestad	14%	70%	80%	75%	46%
% Corporaties	-	43%	38%	68%	36%
̄ Kameroppervlakte	-	-	17m <sup>2</sup>	24m <sup>2</sup>	71m <sup>2</sup>

### Invoering 'Studenten blijven door de invoering van het studievoorschot thuis studievoorschot: wonen'

Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Voor de Nederlandse eerste-, tweede- en derdejaarsstudenten is een vergelijking gemaakt voor de verdeling thuis- en uitwonend tussen collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18. Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar. Ook de studiekeuze lijkt niet of nauwelijks beïnvloed te zijn door de invoering van het studievoorschot. Eerstejaarsstudenten hebben gemiddeld genomen gekozen voor een studie aan een onderwijsinstelling op een gelijke hemelsbrede afstand van het ouderlijk huis als voorheen. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen zeer beperkt. Het aandeel uitwonenden is de afgelopen drie jaar echter gedaald van 53 naar 48 procent. Deze daling is al aanzienlijk, terwijl nog ongeveer 30 procent van de studenten onder het oude studiefinancieringsstelsel valt. Bij de eerste-, tweede- en derdejaars bachelorstudenten is het aandeel uitwonenden tussen de collegejaren '14-'15 en '17-'18 in absolute zin gedaald met respectievelijk 8, 9 en 8 procentpunt. Het aandeel is relatief met respectievelijk 20, 18 en 14 procent gedaald. Het effect is voor hbo- en universitaire studenten vergelijkbaar. De conclusie is dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van bachelorstudenten. Het effect zal de komende jaren naar verwachting doorwerken bij de masterstudenten.

**Figuur S.2: Aandeel Nederlandse eerste-, tweede- en derdejaars voltijd bachelorstudenten naar woonsituatie, collegejaren '14-'15/'15-'16/'16-'17 en '17-'18**



## Betaalbaarheid

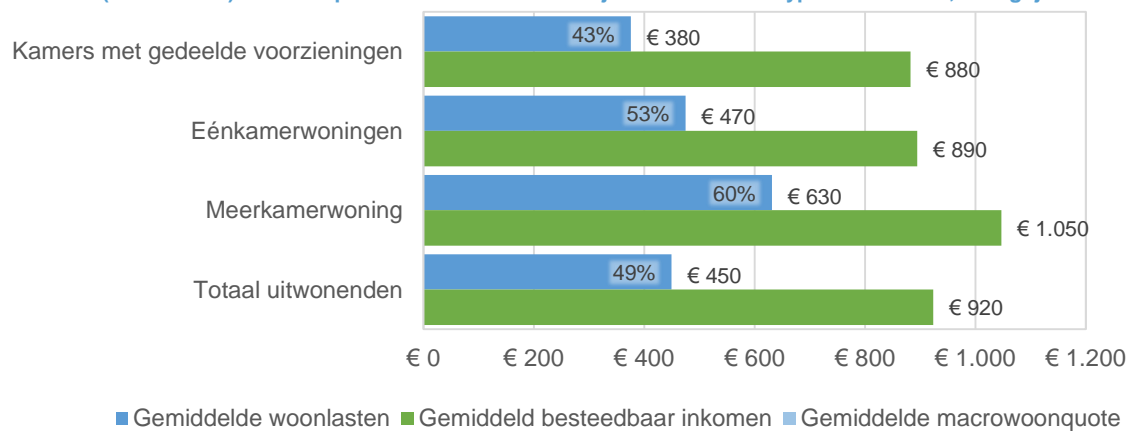
### studentenhuisvesting: *'Studieschuld bij de 'studievoorschot'-generatie veel hoger'*

Het besteedbaar inkomen (definitie MS<sup>1</sup>) in collegejaar '17-'18 van thuiswonende studenten is 570 euro per maand en van uitwonende studenten 920 euro. Leeftijd en inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt structureel toe naarmate men ouder wordt. Logisch gevolg is dan ook dat master- en hogerejaarsstudenten een hoger besteedbaar inkomen hebben dan respectievelijk bachelor- en eerstejaarsstudenten. Het gemiddeld besteedbaar inkomen is, gecorrigeerd voor inflatie, gedurende de laatste vier jaar bij thuiswonende en uitwonende studenten gestegen met respectievelijk 18 en 10 procent.

Gemiddeld betalen uitwonende studenten in collegejaar '17-'18 450 euro aan woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en na aftrek van de huurtoeslag). De woonlasten per vierkante meter zijn 24 euro. De woonlasten per vierkante meter voor woonruimten van maximaal 35 vierkante meter en gelegen op een A-locatie binnen de stad zijn bij Kences-huisvesters en informele huur het laagst. Particuliere verhuur heeft bovengemiddelde woonlasten. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte gedurende de laatste vier jaar met 10 procent gestegen.

Wanneer de totale woonuitgaven (450 euro) gerelateerd worden aan het gemiddelde inkomen per maand (920 euro) blijkt 49 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Het afgelopen jaar is de woonquote ongeveer gelijk gebleven.

**Figuur S.3: Gemiddelde huurprijs (inclusief bijkomende woonlasten en na aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar '17-'18**



Bij 80 procent van de studenten zijn de inkomsten en uitgaven in evenwicht of is er geld over. Een groot deel van de studenten heeft een studieschuld opgebouwd. Dit komt doordat de leningen als onderdeel van de inkomsten worden meegenomen. 51 procent van de thuiswonende en 76 procent van de uitwonende studenten hebben een studieschuld opgebouwd van gemiddeld respectievelijk 8.400 en 17.300 euro. Van de studenten die in de laatste twee jaar gestart zijn met studeren en binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel vallen, is de studieschuld relatief beduidend hoger dan bij de studenten uit het oude stelsel.

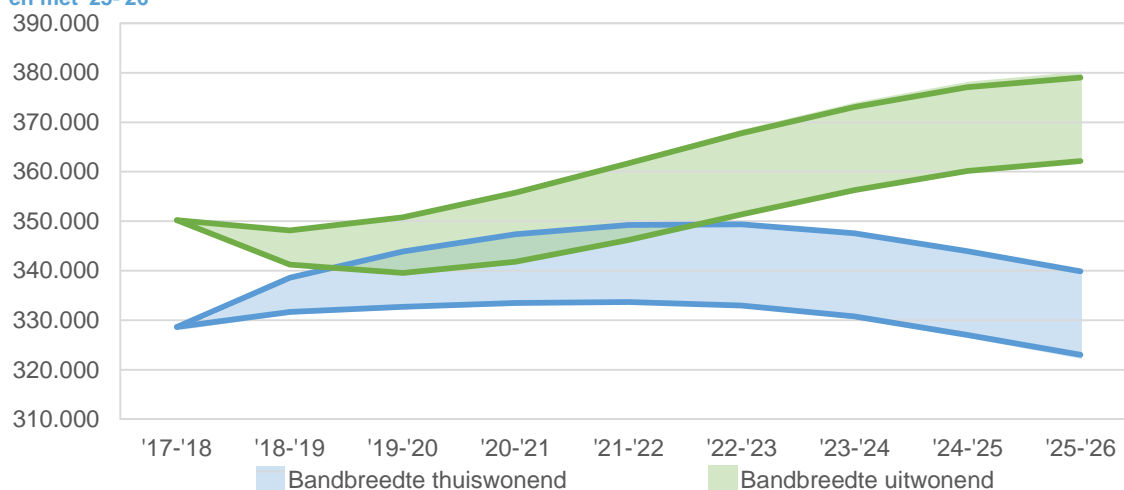
<sup>1</sup> Het besteedbaar inkomen volgens de definitie CBS bestaat uit inkomsten uit arbeid, belastingen (-), studiebeurs, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-). Bij de definitie MS van besteedbaar inkomen komen hier nog studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen bij en gaat huurtoeslag ervan af.

### Ontwikkeling woonsituatie: *'Aantal uitwonenden stijgt op lange termijn'*

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder had voorgedaan. Daarom wordt in dit rapport een bandbreedte als prognose gepresenteerd. Daarnaast zijn de prognoses gebaseerd op trends en worden er geen scenario's met trendbreuken, bijvoorbeeld als gevolg van een nog niet aangekondigde nieuwe beleidsmaatregel, doorgerekend.

In het collegejaar '17-'18 zijn 350.000 studenten uitwonend. Dit aantal zal op basis van het gemiddelde van de bandbreedte de komende acht jaar toenemen tot 371.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 20.400 studenten (+6 procent).

**Figuur S.4: Bandbreedte ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '17-'18 tot en met '25-'26**



### Verhuiscapaciteit en *'Studenten hebben een duidelijke afkeer van kleine woonwensen: woonruimten'*

Van alle studenten heeft 65 procent verhuisplannen en 40 procent heeft verhuisplannen voor het komende jaar. Deze laatste groep, ook wel de verhuiscapaciteit genoemd, bestaat uit 133.000 starters (verlaten het ouderlijk huis), 58.000 vestigers (verhuizen tussen steden) en 75.000 doorstromers (verhuizen binnen de stad). Daarnaast zijn er 3.000 verlaters (vertrekken uit een stad).

Als een student wordt gevraagd naar zijn gewenste type woonruimte, locatie en woonoppervlakte zonder dat hierbij rekening gehouden moet worden met de hoogte van de gewenste woonlasten, dan willen studenten een meerkamerwoning met een grote woonoppervlakte op een A-locatie met lage woonlasten. Als studenten een afweging moeten maken dan blijkt dat woonlasten de grootste invloed hebben op de uiteindelijke keuze. Naarmate de oppervlakte van een woonruimte groter wordt hebben studenten minder geld over voor nog een extra vierkante meter. Voor kamers kleiner dan 18 vierkante meter hebben studenten een duidelijke afkeer gezien de woonlasten die studenten bereid zijn te betalen voor kleine woonruimten. Studenten hebben er 135 tot 180 euro extra voor over om niet aan de rand van de stad maar in (rand van) het centrum of op de campus te wonen. Voor een éénkamerwoning zijn studenten gemiddeld bereid 130 euro meer aan woonlasten te betalen dan voor een kamer met gedeelde voorzieningen. Een meerkamerwoning in plaats van een éénkamerwoning is voor studenten 235 euro extra waard. Als wordt

gekeken naar wat studenten over hebben voor bepaalde woonruimten (o.b.v. type woonruimte, woonoppervlak en locatie) en wat deze woonruimten nu in de markt kosten, dan blijkt dat éénkamerwoonruimten in (de rand van) het centrum of op de campus met een oppervlakte van minstens 20 vierkante meter door de gunstige prijs-kwaliteitsverhouding populair zijn. Voor kleine kamers met gedeelde voorzieningen en kleine éénkamerwoningen aan de rand van de stad is de prijs-kwaliteitsverhouding juist ongunstig.

**Internationale studenten:** *'Enorme (verwachte) groei internationale studenten is beperkt in vergelijking met de wereldwijde verwachtingen'*

Naast internationale studenten die in Nederland een volledige opleiding volgen (diplomastudenten) zijn er ook veel studenten die hier een kort programma doen. Dit zijn de zogeheten studiepuntmobiele studenten. Deze studiepuntmobiele studenten zijn in het voorgaande deel van de samenvatting niet meegenomen.

Het aantal studenten dat in het buitenland studeert is sinds 2000 structureel toegenomen. China, India, Duitsland, Zuid-Korea en Frankrijk tellen de meeste uitgaande studenten. De Engelstalige landen Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en Australië ontvangen de meeste buitenlandse studenten. Nederland scoort qua uitgaande diplomastudenten op basis van aandeel van het totale aantal studenten ondergemiddeld, maar bij het aandeel inkomende buitenlandse studenten juist ruim bovengemiddeld. Als wordt gekeken naar studenten met een buitenlandervaring, dan doet Nederland het beter dan gemiddeld, gezien het feit dat een kwart van de afgestudeerdenpopulatie een studie gerelateerde buitenlandervaring heeft.

In totaal zijn er in collegejaar '17-'18 circa 18.000 studiepuntmobiele studenten en 75.000 internationale diplomastudenten. Hiermee vormen deze groepen studenten respectievelijk 1,7 en 10,9 procent van de gehele studentenpopulatie. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 9 en 10 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 2 procent bij de Nederlandse studenten. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten. In de komende acht jaar wordt een groei van 31 procent studiepuntmobiele studenten en 34 procent internationale diplomastudenten verwacht. Ook deze voorspelde groei ligt beduidend hoger dan bij de Nederlandse studenten. De groei is echter beperkt in vergelijking met de verwachte wereldwijde ontwikkelingen.

Het grote verschil met reguliere studentenhuysvesting is dat de studentenkamer voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook gestoffeerd of zelfs volledig ingericht. Zoals te verwachten is nagenoeg iedere internationale student uitwonend. Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen respectievelijk 70 en 46 procent van de studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de Nederlandse studenten. 88 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit is een duidelijk groter aandeel dan bij de uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudenten (respectievelijk 80 en 67 procent). Met respectievelijk 8 en 16 procent zijn studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zelden gehuisvest in een meerkamerwoning (Nederlandse diplomastudent: 30 procent).

Bij internationale studenten is het belang van de woonlasten en de locatie bij de woonwensen groter dan bij de Nederlandse studenten. Internationale studenten kiezen vanwege de gunstige prijs-kwaliteitsverhouding eerder kamers met gedeelde voorzieningen in (de rand van) het centrum of op de campus dan de Nederlandse student.

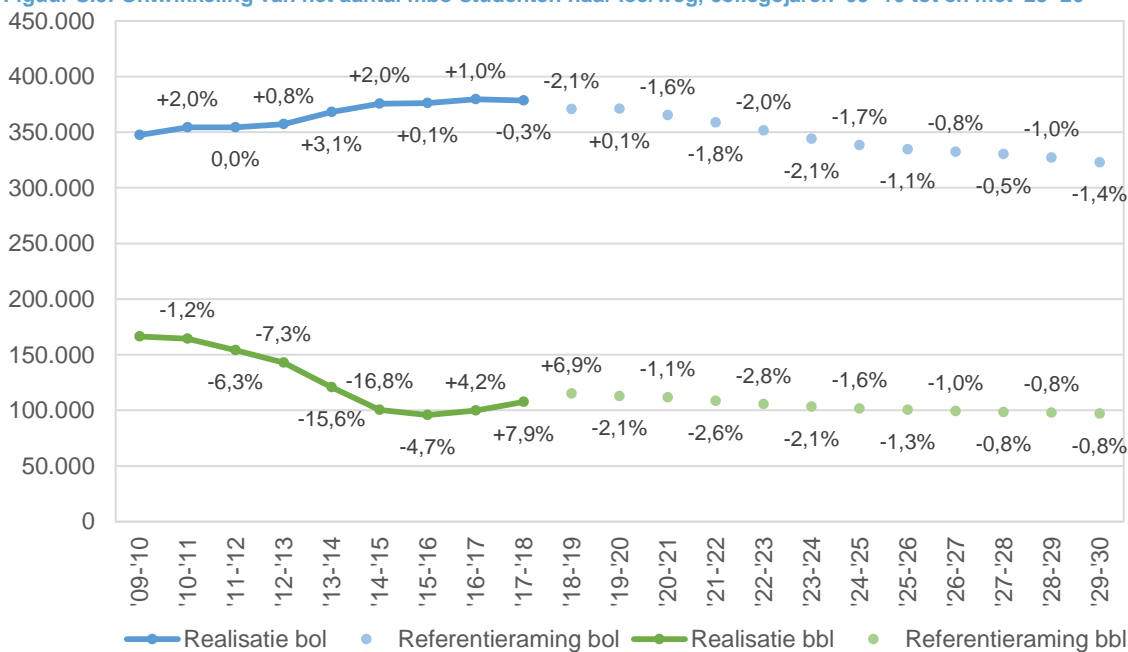


**Mbo-studenten: '92.000 uitwonende mbo studenten naast de 350.000 uitwonende studenten in het hoger onderwijs'**

De monitor had in voorgaande jaren uitsluitend betrekking op studenten uit het hoger onderwijs. Dit jaar is middels een apart hoofdstuk voor het eerst ook stil gestaan bij de mbo-studenten. In totaal waren er op 31 december 2017 486.000 studenten (excl. extranei) binnen het middelbaar beroepsonderwijs. Dit betreffen 378.600 studenten met een beroepsopleidende leerweg en 107.700 met een beroepsbegeleidende leerweg. De gemiddelde leeftijd van studenten ligt met 20 jaar en 4 maanden ruim twee jaar lager dan in het hoger onderwijs.

Het totaal aantal studenten is tussen 1 oktober 2009 en 1 oktober 2017 afgenomen met gemiddeld 0,7 procent per jaar. De afname wordt veroorzaakt door een gemiddelde daling bij de bbl-studenten van 5,0 procent per jaar. Het aantal bol-studenten is de laatste acht jaren met 1,1 procent per jaar gestegen. Voor de komende jaren wordt bij beide leerwegen een afname verwacht. De referentieraming laat een gemiddelde afname per jaar zien van 1,4 procent bij bol-studenten en 0,9 procent bij bbl-studenten.

**Figuur S.5: Ontwikkeling van het aantal mbo-studenten naar leerweg, collegejaren '09-'10 tot en met '25-'26**



Met 81 procent blijft een ruime meerderheid van de mbo-studenten thuis wonen gedurende de studie. Dit aandeel is de afgelopen 5 jaar gestegen van 75 naar 81 procent. In totaal zijn 92.000 mbo-studenten uitwonend. Opvallend daarbij is dat 65 procent van de uitwonende studenten buiten de eigen studiestad woont. Het aantal uitwonenden blijft de komende 8 jaar naar verwachting nagenoeg gelijk.





# Summary

*Translated by Balance Translations*

The report entitled 'National Student Housing Monitor' [*Landelijke Monitor Studentenhuisvesting*] is about students and student housing. It outlines the scope, composition and expected developments in the student population and student housing for the coming 8 years. It also addresses affordability, housing preferences, and international students.

The 2018 National Student Housing Monitor is the seventh report in a series that has been published annually since 2012. In late 2010, at Kences' initiative, the first attempts were made to develop a National Student Housing Monitor. Since then, the Monitor has each year been further developed, improved in terms of quality, and updated to reflect the current situation. The National Student Housing Monitor has become the national standard for student housing statistics.

## Composition and development of the student population:

*'Until the '25-'26 academic year: fall in the number of students at universities of applied sciences (HBO), but growth at universities'*

On 31 December 2017, there were 679.000 fulltime students in higher education (not including credit-mobile students) of whom 60% were studying at universities of applied sciences (HBO). Of those students, 11% had previously taken an education programme abroad and had a nationality other than Dutch, making them international diploma students. Representing 50,9%, women form a small majority. The average age of students is 22 years and 2 months.

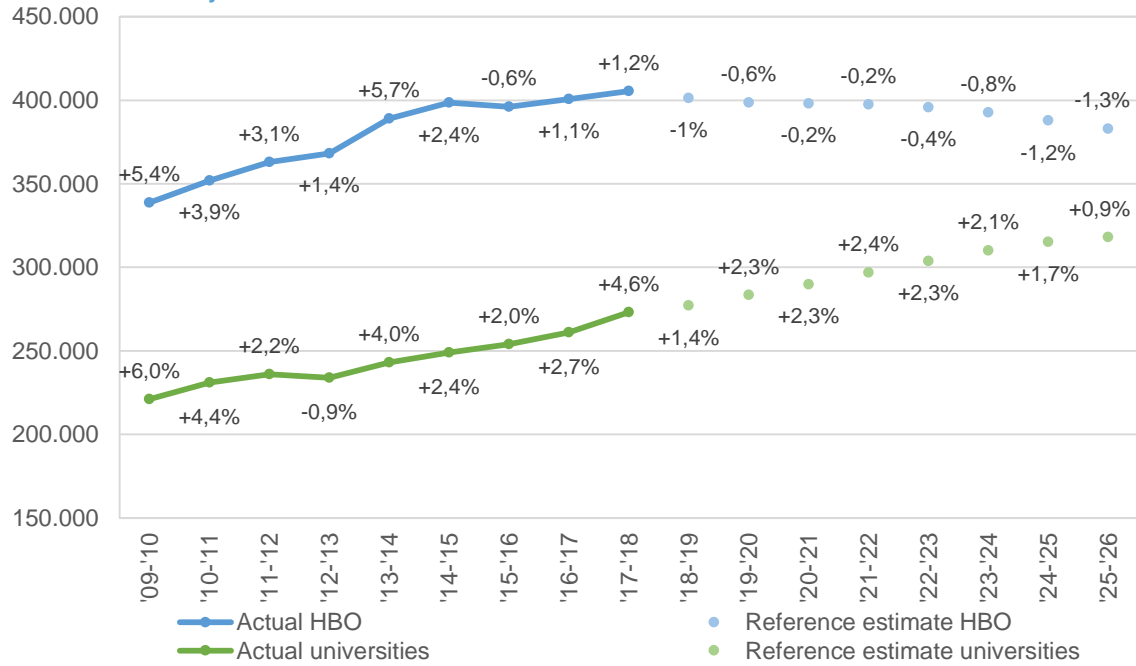
**Table S.1: Key indicators student population, '17-'18 academic year**

	HBO	Universities	Total
# students	405.000	273.000	679.000
% international	7%	18%	11%
% male	49%	48%	49%
% female	51%	52%	51%
x age	21j 10m	22j 6m	22j 2m

Over the past 8 years, the number of students has increased by 21%. That growth is expected to fall and the number of students is expected to increase by approximately 23.700 students (+3%) in the coming 8 years. The number of HBO students will fall (-22.500 students, -6%), which means that the growth will be caused entirely by an increasing number of university students (+46.200 students, +17%).

The national increase in the number of university students in the coming 8 years is apparent in all university cities. Wageningen (26%) and Delft (21%) are the university cities that will see the greatest growth. Of the 21 cities that have only universities of applied sciences, 17 are expected to exhibit a fall in numbers.

Figure S.1: Development of the number of fulltime students broken down according to type of education, '09-'10 to '25-'26 academic years



**Current living situation: 'A small majority live non-independently'**

Of the total number of students, 52% have left their parental home. Among HBO and university students, the figure is 41% and 68%, respectively. Representing 55%, women are more likely to live away from home than men (48%). Students seek greater independence as they get older. Of students aged 19 years or younger, three quarters still live at home, while for those aged 24 or older the proportion is less than a quarter. Of the students living away from home, 70% live in the city where they are studying. These 245.000 students form the primary target group. Housing associations and private landlords account for a market share of 43% and 46%, respectively, of all student housing. The majority of students (54%) live in a room with shared facilities. These rooms have an average area of 17 m<sup>2</sup>. Bedsits have a market share of 19% and an average area of 24 m<sup>2</sup>. Finally, self-contained accommodations represent 27% of the market and these accommodations have an average area of 71 m<sup>2</sup>.

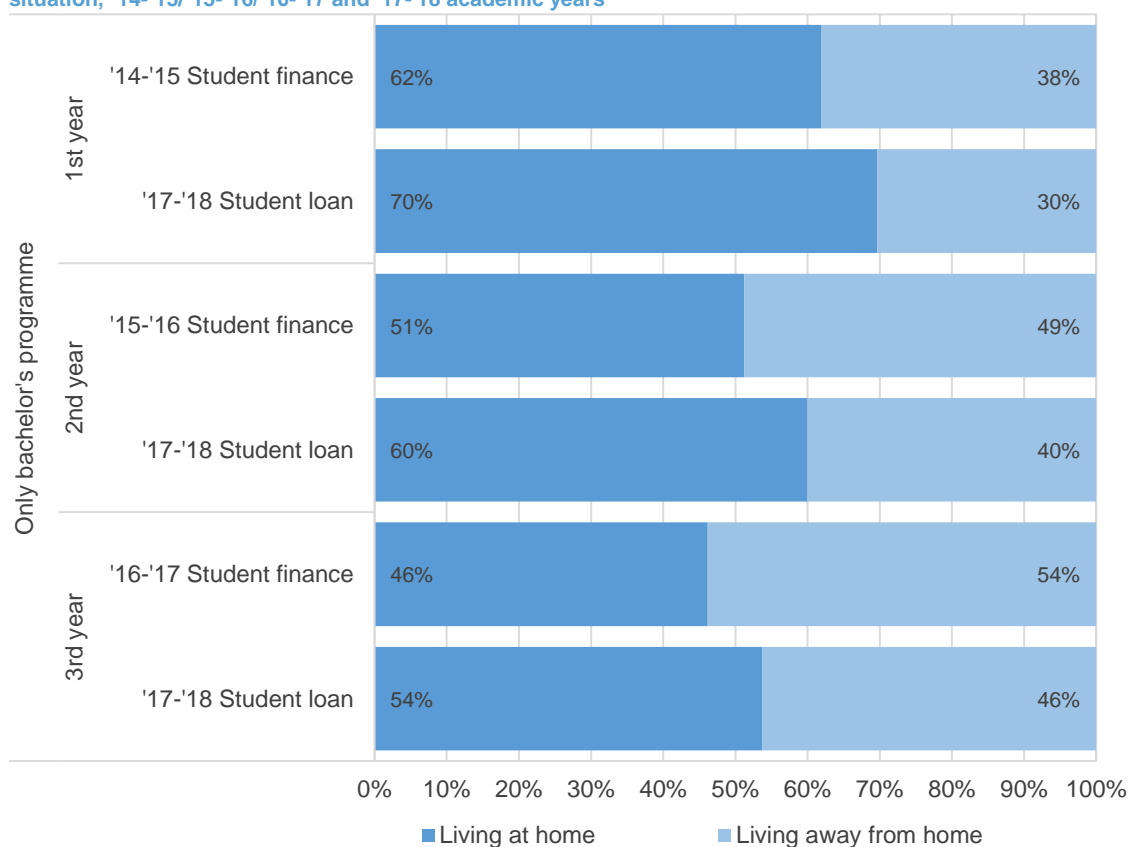
Table S.2: Key indicators student housing, '17-'18 academic year

	Living at home	Living away from home	Rooms with shared facilities	Bedsits	Self-contained accommodation
# Students	328.000	350.000	191.000	66.000	94.000
# HBO	241.000	164.000	80.000	30.000	54.000
# Universities	87.000	186.000	111.000	35.000	40.000
X age	20j 9m	23j 5m	22j 8m	23j 10m	24j 9m
% Within city where studying	14%	70%	80%	75%	46%
% Housing associations	-	43%	38%	68%	36%
X Room area	-	-	17m <sup>2</sup>	24m <sup>2</sup>	71m <sup>2</sup>

**Introduction of the new student loan system: 'Introduction of the new loan system means students live at home'**

The new student loan system was introduced in the '15-'16 academic year. For first-year, second-year, and third-year Dutch students, a comparison was made for the division between students living at home and away from home between the '13-'14 and '17-'18 academic years. The new loan system has had no immediately apparent negative impact on the number of students. Similarly, introduction of the loan system seems to have had little or no impact on the choice of study programme. On average, first-year students seem to have chosen a programme at an educational institution located at the same distance from their parental home as was the case before introduction of the loan system. The shifts were very limited between '06-'07 and '14-'15. However, the percentage of students living away from home has fallen over the past three years from 53% to 48%. This is a significant decrease, especially considering that some 30% of the students fall under the old student finance system. Of the first-year, second-year, and third-year students studying for a Bachelor's degree, the percentage living away from home fell in absolute terms by 8, 9, and 8 percentage points, respectively, between academic years '14-'15 and '17-'18. Relatively speaking, that proportion fell by 20%, 18% and 14%, respectively. The effect is similar for HBO and university students. The conclusion is that introduction of the new loan system has had a major impact on the housing behaviour of students studying for a Bachelor's degree. This is expected to have a knock-on effect on Master's degree students in the coming years.

**Figure S.2: Proportion of Dutch first-, second-, and third-year full-time Bachelor's degree students by living situation, '14-'15/'15-'16/'16-'17 and '17-'18 academic years**



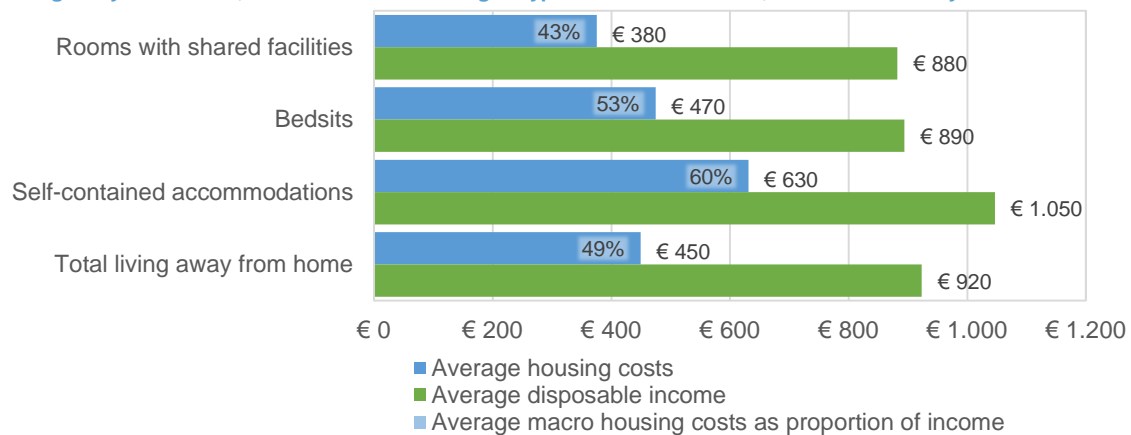
**Affordability of student housing: ‘Study debt much higher among generation subject to new student loan system’**

The disposable monthly income (MS definition<sup>1</sup>) in the '17-'18 academic year for students living at home was EUR 570 and for those living away from home EUR 920. There is a strong link between age and income: income increases structurally the older students are. A logical consequence is that Master's degree and higher-years students have a greater disposable income than Bachelor's degree and first-year students. The average disposable income, adjusted for inflation, during the past four years for students living at home and away from home has increased by 18% and 10%, respectively.

In the '17-'18 academic year, students living away from home paid an average of EUR 450 a month in housing costs (including additional costs and net of housing benefit (where applicable)). Their housing costs per square metre were EUR 24. Kences accommodators and informal letting have the lowest housing costs per square metre for accommodations up to a maximum of 35 m<sup>2</sup> that are situated at an A location in the city. Private letting involves above-average housing costs. Adjusted for inflation, housing costs according to accommodation have increased by an average of 10% during the past four years.

If the total housing costs (EUR 450) are examined in relation to the average income per month (EUR 920), it becomes evident that 49% of students' income is spent on housing. Housing costs expressed as a percentage of income have remained more or less the same this past year.

**Figure S.3: Average rent (including additional housing costs and net of housing benefit (where applicable)), disposable income (MS definition), and housing costs expressed as a percentage of income of fulltime students living away from home, broken down according to type of accommodation, '17-'18 academic year**



In 80% of the cases, students' income and expenses are balanced or their income exceeds their expenses. Nevertheless, many students have a study debt. This is because the loans are considered a component of income. 51% of students living at home and 76% of those living away from home have accumulated an average study debt of EUR 8.400 and EUR 17.300 euros, respectively. The study debt of students who started studying in the past two years and who fall under the new student finance system is significantly higher, relatively speaking, than that of students who fall under the old system.

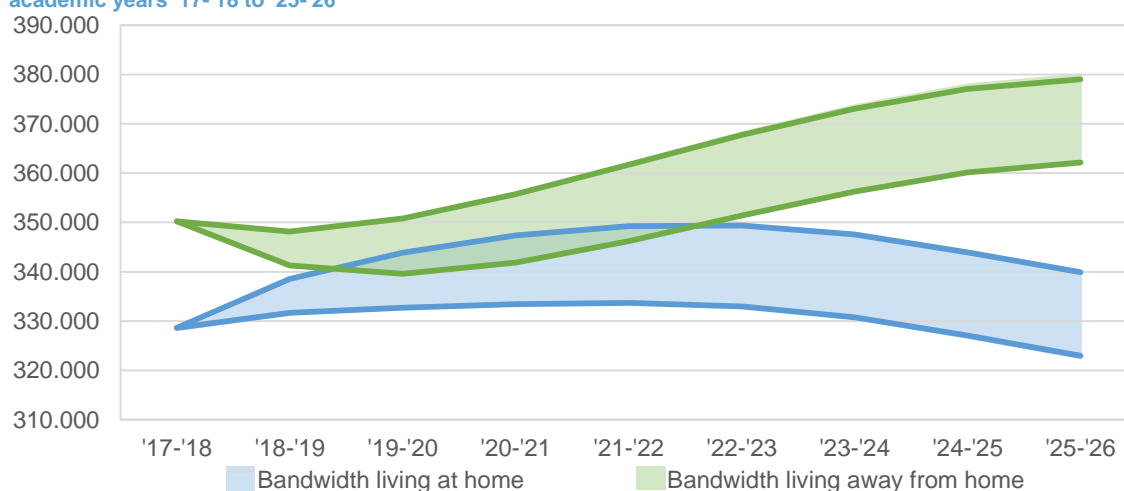
<sup>1</sup> Disposable income according to the definition applied by Statistics Netherlands (CBS) consists of income from work, taxes (-), student grant, housing allowance, care allowance, and health insurance premium (-). In the MS definition of disposable income, study costs (-), parental contribution, and loans are added to this, and housing benefit is deducted.

**Development of the housing situation: *‘Number of students living away from home will increase over the longer term’***

Projections always involve uncertainties. Among other things, introduction of the loan system in the '15-'16 academic year brought uncertainties for projections regarding the number of students living at home and away from home because that situation had not previously occurred. For that reason, this report presents projections in the form of a bandwidth. In addition, the projections are based on trends. Scenarios that break with trends, for example as a consequence of a new policy rule that has not yet been announced, are not given.

In the '17-'18 academic year, 350.000 students lived away from home. Based on the average of the bandwidth, that figure will increase to students living away from home in the coming 8 years. This comes down to an increase of 20.400 students (+6%).

**Figure S.4: Bandwidth development of the number of fulltime students broken down according to living situation, academic years '17-'18 to '25-'26**



**Inclination to move and housing preferences: *‘Students have a clear aversion to small accommodations’***

Of all students, 65% have plans to move and 40% plan to move in the coming year. The latter group, also referred to as “moving-inclined students”, consists of 133.000 first-timers (leaving their parental homes), 58.000 relocators (moving from city to city), and 75.000 students moving to better accommodations (moving within a city). There are also 3.000 leavers (leaving a city).

In response to the question of what type of accommodation, location, and floor area they would prefer – disregarding how much they are prepared to pay in housing costs – students stated that they want a self-contained accommodation with a large floor area at an A location with low housing costs. If students have to weigh the options, housing costs have the greatest effect on their eventual choice. As the floor area increases, the amount students are willing to pay for additional square metres decreases. Students have a clear aversion to rooms smaller than 18 m<sup>2</sup>, given the housing costs that students are prepared to pay for small accommodations. Students are prepared to pay EUR 135 to EUR 180 extra not to have to live on the outskirts of the city but in or near the centre or on campus. On average, students are prepared to pay EUR 130 more in housing costs for a bedsit than for a room with shared facilities. Self-contained

accommodation is worth EUR 235 more to students than a bedsit. An examination of what students are prepared to pay for the various types of accommodations (based on type of accommodation, floor area, and location) and what these accommodations now cost in the market shows that bedsits in or near the city centre or on campus with a floor area of at least 20 m<sup>2</sup> are popular because of their favourable price/quality ratio. Conversely, the price/quality ratio for small rooms with shared facilities and small bedsits on the outskirts of the city is poor.

**International students: *‘Enormous (expected) growth in number of international students is limited compared to global expectations’***

Aside from international students taking a complete study programme in the Netherlands (diploma students) there are also many students taking a short programme here. These are “credit-mobile” students. These credit-mobile students were disregarded in the previous part of this summary.

The number of students studying abroad has grown structurally since 2000. China, India, Germany, South Korea, and France have the largest numbers of students studying abroad. English-speaking countries (the United States, the United Kingdom, and Australia) have the most incoming international students. Although the Netherlands scores below average in terms of its share of the number of outgoing diploma students, it scores well above average when it comes to its share of the number of incoming international students. An examination of the number of students who have experience abroad shows that the Netherlands scores above average, given the fact that a quarter of the graduate population have gained study-related experience abroad.

In the '17-'18 academic year, there were a total of roughly 18.000 credit-mobile students and 75.000 international diploma students in the Netherlands. These groups represent 1,7% and 10,9%, respectively, of the entire student population. The number of credit-mobile students and international diploma students has increased each year by an average of 9% and 10%, respectively, compared with an annual growth of 2% for Dutch students. The increase in the number of international diploma students is most apparent at universities. The number of credit-mobile students and international diploma students is expected to increase by 31% and 34%, respectively, in the coming 8 years. This projected growth is also significantly higher than the projection for Dutch students. This growth is limited, however, compared to the expected global developments.

The big difference compared with regular student housing is that student rooms for international students must be available on the day they arrive in the Netherlands. As such, rooms for international students are usually provided with carpeting and curtains or even fully furnished. As is to be expected, virtually every international student lives away from home. In partnership with universities and HBOs, housing associations accommodate 70% of credit-mobile students and 46% of international diploma students. These percentages are significantly higher than the percentage of Dutch students. Of the credit-mobile students, 88% live in the city where they are studying. This percentage is clearly higher than the percentages of international and Dutch diploma students living away from home (80% and 67%, respectively). With just 8% and 16%, respectively, credit-mobile students and international diploma students seldom live in self-contained accommodations (figure for Dutch students: 30%).

In terms of housing preferences, international students attach greater value to housing costs and location than Dutch students. Because of the favourable price/quality ratio, international students are more likely to choose rooms with shared facilities in or near the city centre or on campus, compared with Dutch students.

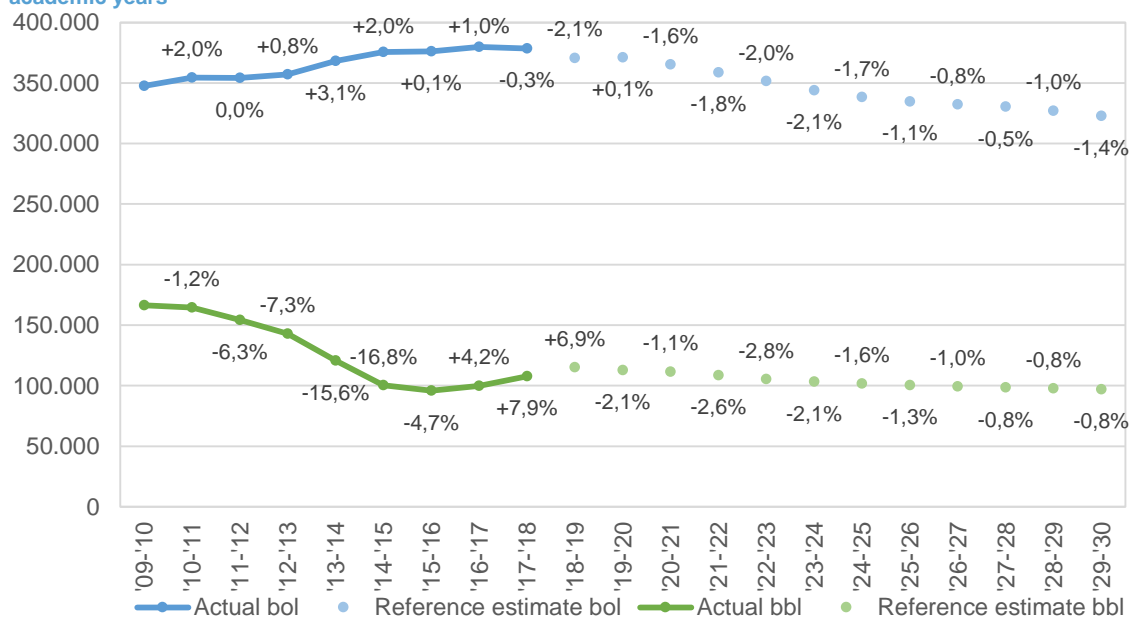


**Students in senior secondary vocational education (MBO): '92.000 students in senior secondary vocational education living away from home in addition to 350.000 higher education students living away from home'**

In previous years, the *Monitor* only covered students in higher education. This year, a separate section was for the first time also devoted to students in senior secondary vocational education (MBO). On 31 December 2017, there were a total of 486.000 students (excluding external students) in secondary vocational education. Of these, 378.600 are following a vocational training pathway ("BOL") and 107.700 are taking vocational training parallel to work ("day release", "BBL"). At 20 years and 4 months, the average age of these students is more than two years lower than that of students in higher education.

The total number of MBO students fell by an average of 0,7% a year between 1 October 2009 and 1 October 2017. This is caused by an average decrease of 5,0% a year in the number of day-release students. The number of BOL students has increased by 1,1% a year over the past 8 years. A decrease is expected in the number of students taking both learning pathways in the coming years. The reference estimate shows an average annual decrease of 1,4% for BOL students and 0,9% for day-release students.

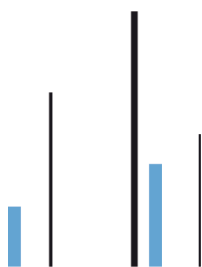
**Figuur S.6: Development of the number of MBO students according to learning pathway, '09-'10 to '25-'26 academic years**



A large majority of MBO students (81%) continue to live at home while studying. However, that percentage has increased over the past five years from 75% to 81%. A total of 92.000 MBO students live away from home. It is striking that of the students living away from home, 65% live in a city other than the one where they are studying. The number of students living away from home is expected to remain more or less the same in the next 8 years.



## 1



# Inleiding

Hoeveel studenten zoeken nu eigenlijk naar woonruimte? En gaat dit aantal de komende jaren stijgen of moet er rekening worden gehouden met een daling? In hoeverre sluit het aanbod van woonruimten voor studenten aan bij hun woonwensen? Deze en andere vragen met betrekking tot het thema studentenhuisvesting in Nederland worden beantwoord in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting.

In deze jaarlijkse monitor wordt informatie over studentenhuisvesting van erkende bronhouders zoals CBS, DUO en Ministerie van OCW bij elkaar gebracht en op een heldere manier uiteengezet. De informatie uit de gebruikte bronnen wordt daarnaast verrijkt met de uitkomsten van een enquête onder studenten, in 2018 hebben 46.000 respondenten hieraan deelgenomen, en met prognoses per studiestad. Op deze wijze kan de monitor rijksoverheid, gemeenten, onderwijsinstellingen, studentenhuisvesters en marktpartijen helpen de gewenste studentenhuisvesting in de juiste aantallen en op de juiste plaatsen te ontwikkelen. Dit moet ervoor zorgen dat studenten prettig en betaalbaar kunnen wonen.

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is een initiatief van Kences, kenniscentrum studentenhuisvesting en samenwerkingsverband van studentenhuisvesters in Nederland. Dit initiatief wordt gesteund door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nuffic, de Vereniging Hogescholen, de VSNU, LSVb en bijna alle hogeronderwijsinstellingen.

## 1.1 Historie

Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2018 is het zevende rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks getracht de kwaliteit verder te verbeteren en aan te sluiten bij de actualiteit. Dit jaar is een belangrijk aspect aan de vragenlijst 'Wonen als Student' toegevoegd. Respondenten die in 2017 hebben deelgenomen, zijn in 2018 opnieuw benaderd en zijn een aantal extra vragen omtrent de verhuiscwens van vorig jaar en de daadwerkelijke verhuisactie in 2018 voorgelegd. Met behulp van de antwoorden kan tot een realistische verhuiscwens worden gekomen (dit wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2). Daarnaast is het prognosemodel verbeterd door rekening te houden met trends per onderwijsinstelling. Dit jaar zijn er ook voor het eerst cijfers over mbo-studenten opgenomen.

In 2011 is een methodiek ontwikkeld om het aantal studenten per studiestad te bepalen op basis van DUO-gegevens. Daarnaast is in dat jaar een prognosemodel ontwikkeld dat op basis van de standgegevens en de nationale Referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het aantal studenten per stad raamt. Tot slot is er een pilot bij een drietal steden uitgevoerd om de woonwensen van de studenten te achterhalen.

In 2012 is de ontwikkelde methodiek op basis van de eerste ervaringen verder verfijnd en is Kences met de uitkomsten naar buiten getreden. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting kon vanaf dat moment uitgroeien tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuisvesting.

De landelijke monitor schetst een gedegen beeld op nationaal niveau en geeft voor sommige onderdelen ook inzicht in de verschillen tussen steden. Sinds het begin van de monitor is het aantal respondenten van de enquête jaarlijks gestegen, tot 46.000 in 2018. Dit biedt de mogelijkheid om steeds beter ook op lokaal niveau uitspraken over studentenhuisvesting te doen en invulling te geven aan de informatiebehoefte van de lokale beleidsmakers. In 2012 zijn daarom naast de landelijke monitor ook Lokale Monitoren Studentenhuisvesting ontwikkeld. Dit jaar zijn er naast de landelijke monitor 20 lokale rapporten opgesteld.

Vanaf 2013 zijn de uitkomsten van de prognoses van de voorgaande jaren ook gemonitord. Klopt het totaal aantal studenten uit de ramingen van de voorgaande jaren met het gemeten daadwerkelijke aantal studenten? Zijn wellicht bepaalde steden onderschat en andere overschat? Wat is de oorzaak van deze onder- of overschatting en kunnen de nieuwe prognoses met deze inzichten worden verbeterd? De kwaliteit van de prognoses wordt met deze stap niet alleen gecontroleerd, maar bovendien verbeterd.

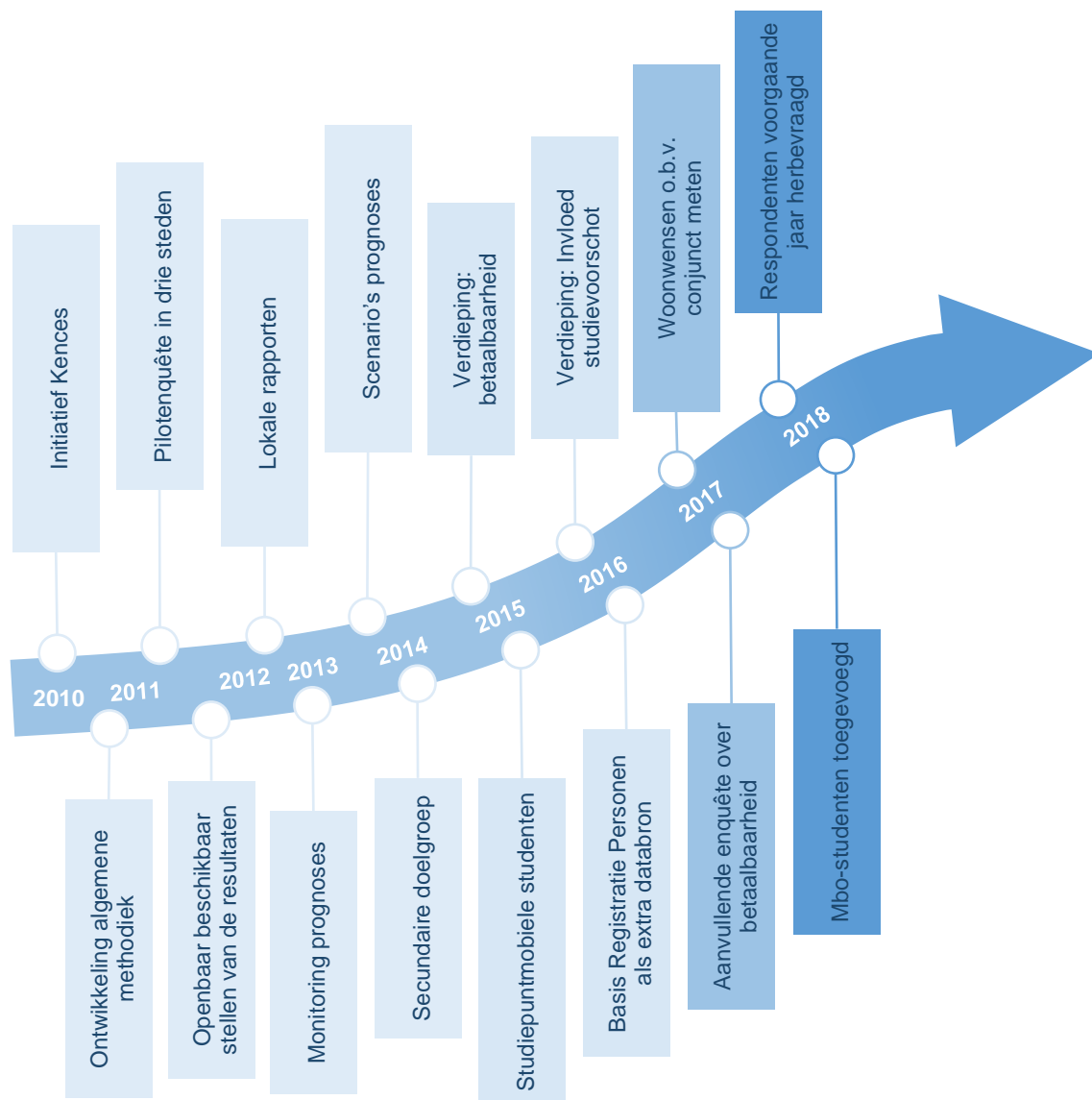
In de collegejaren '13-'14 en '14-'15 hadden voorgenomen kabinetsmaatregelen voor het hoger onderwijs enige invloed op het studiegedrag van studenten. Bovendien was de verwachting dat deze maatregelen ook effect konden hebben op het aantal studenten en het deel dat op zichzelf gaat wonen. Omdat hier in de referentieraming geen rekening mee wordt gehouden zijn er vanaf 2014 naast de trendraming scenario's toegevoegd om de mogelijke effecten daarvan in beeld te brengen. Uiteindelijk heeft het sociaal leenstelsel waar destijds over werd gesproken geleid tot de invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16. Met de gegevens van de eerste- (sinds 2016), tweede- (sinds 2017) en derdejaarsstudenten (voor het eerst) die binnen het nieuwe stelsel vallen kan er in beeld worden gebracht wat het effect is op basis van werkelijke cijfers.

Tot 2014 is er in de monitor alleen gekeken naar de primaire doelgroep, dit betreft studenten die uitwonend zijn in de stad waar ze studeren. Voor huisvesting is de secundaire doelgroep, studenten die in een andere stad studeren dan waar ze uitwonend zijn, eveneens zeer relevant. Deze groep bestaat in collegejaar '17-'18 uit 105.000 studenten waarvan 47.000 studenten niet in een andere stad wonen met een hoger onderwijsinstelling. In 2014 is deze doelgroep daarom op verschillende plaatsen ook opgenomen in de monitor en vanaf 2015 is de groep integraal meegenomen.

In 2015 is ervoor gekozen om extra aandacht te geven aan betaalbaarheid van studentenhuisvesting. Hier is een apart hoofdstuk voor ingericht waarvoor naast de informatie uit de enquête ook aanvullende bronnen worden ingezet (zoals het Inkomenspanelonderzoek van het CBS).

Nederlandse en internationale diplomastudenten worden vanaf het begin van de monitor meegenomen. In 2015 is er een eerste aanzet gegeven om hier ook de internationale studiepuntmobiele studenten aan toe te voegen. In kwalitatieve zin is dit gelukt met het in beeld brengen van de afwijkende woonwensen. De kwantitatieve basis ontbrak echter nog en deze is in 2016 voor het eerst besproken. Deze cijfers zijn uniek en nog niet eerder waren er cijfers over het aantal studiepuntmobiele studenten voor iedere studiestad.

Figuur 1.1: Tijdlijn Landelijke Monitor Studentenhuisvesting



In 2016 is de Basisregistratie Personen voor het eerst als extra bron ingezet om inzicht te blijven houden in het thuis- of uitwonend zijn van studenten (dit wordt niet langer door DUO geregistreerd).

In 2017 is voor het eerst een extra enquête uitgezet over inkomsten en uitgaven van studenten om de betaalbaarheid van studentenhuisvesting beter in beeld te brengen. Daarnaast is in dit jaar het conjunct meten toegevoegd om woonwensen van studenten in beeld te brengen. Voorheen werden voor verschillende typen woonkenmerken de woonwensen van studenten los geanalyseerd. Vanaf 2017 vindt met behulp van het conjunct meten een afweging tussen de verschillende typen woonkenmerken plaats.

## 1.2 Bronnen

### DUO-studentenaantallen

Voor de bepaling van het aantal studenten is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze instantie registreert alle deelnemers van onderwijs aan onderwijsinstellingen die door de overheid worden bekostigd. Deze registratie bevat het aantal diplomastudenten per onderwijsinstelling naar leeftijd, geslacht, woonplaats en opleiding. Dit rapport is gebaseerd op voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen. Deeltijdstudenten zijn dus geen onderdeel van dit rapport.

### Basisregistratie Personen

Om te bepalen of studenten thuis- of uitwonend zijn wordt de Basisregistratie Personen (BRP) gebruikt. Studenten kunnen in de BRP geselecteerd worden door op persoonsniveau een koppeling te maken tussen de DUO-registraties en de BRP. In de BRP is per persoon geregistreerd wie de ouders zijn en op welk adres de student en de ouders wonen. Zodoende kan worden afgeleid of de student op hetzelfde adres woonachtig is als tenminste één van de ouders. Op deze manier kan voor vrijwel de gehele Nederlandse studentenpopulatie het kenmerk thuis- of uitwonend bepaald worden. Van de internationale studenten is slechts ongeveer 55 procent in de BRP geregistreerd. Voor de 45 procent waarvoor de woonsituatie ontbreekt wordt op basis van de enquête 'Wonen Als Student' per studiestad geschat welk deel in Nederland woont. Vervolgens wordt de verdeling over de Nederlandse woongemeenten geschat op basis van de verdeling bij de internationale studenten uit dezelfde studiestad van wie wel de woonsituatie bekend is.

Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voor studenten die in collegejaar '14-'15 of eerder gestart zijn met hun opleiding was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden in collegejaar '15-'16 en later valt hierdoor lager uit dan in werkelijkheid het geval is. In voorgaande collegejaren is overigens sprake geweest van fraude met de studiefinanciering doordat studenten zich ten onrechte elders inschreven dan bij de ouders. Het gemeten aantal uitwonenden valt in de collegejaren '14-'15 en eerder hierdoor waarschijnlijk hoger uit dan werkelijk het geval was.

De Basisregistratie Personen en DUO-registraties op persoonsniveau zijn aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS stelt deze onder strikte voorwaarden beschikbaar voor statistisch en wetenschappelijk onderzoek. De bestanden bevatten vertrouwelijke gegevens. Om deze reden zijn deze bestanden alleen binnen een streng beveiligde omgeving van het CBS toegankelijk. De gegevens in het rapport zijn niet terug te leiden tot individuen en zijn altijd gebaseerd op ten minste 10 personen.

### Enquête 'Wonen Als Student'

Onder studenten aan het hoger onderwijs in Nederland is een enquête uitgezet met vragen over huisvesting. Deze enquête geeft inzicht in de huidige woonsituatie, verhuisgeneigdheid en woonwensen. De complete vragenlijst is als bijlage F opgenomen. Om een goede respons te waarborgen is er samengewerkt met onderwijsinstellingen. In totaal hebben 33 van de 48 hogeronderwijsinstellingen hun studenten actief

benaderd via e-mail of een ander medium. Ten behoeve van de respons is de enquête kort gehouden en is het mogelijk gemaakt om de enquête in te vullen via zowel computer als smartphone. In 2018 hebben 46.000 studenten de enquête bruikbaar ingevuld. Absoluut gezien is dit een stijging van 2 procent ten opzichte van 2017 toen 44.800 studenten de enquête hebben ingevuld.

In tabel 1.1 wordt het aantal studenten per stad en het aantal bruikbaar ingevulde enquêtes weergegeven. De respons is ruim voldoende om op nationaal niveau uitspraken over studentenhuisvesting te doen. Hoe hoger de respons, hoe groter de betrouwbaarheid. Ook in 21 steden is de respons voldoende om op het niveau van de stad uitspraken te doen. Als in het rapport gegevens per stad worden gepresenteerd op basis van deze enquête, dan worden alleen de 21 steden gepresenteerd waarvoor de respons hoog genoeg was.

#### Correctie voor selectiviteit in de respons

De antwoorden van de respondenten moeten de totale populatie studenten vertegenwoordigen. Om tot aantallen voor de hele groep te komen worden de aantallen uit de respons vermenigvuldigd met een zogenaamde ophoogfactor. Bijvoorbeeld, als de totale populatie uit 1.000 studenten bestaat en 100 personen de enquête hebben ingevuld, dan is de ophoogfactor voor die groep van respondenten 10: elk antwoord van een respondent telt dan ook voor 9 andere studenten die niet hebben meegedaan aan de enquête.

Daarnaast worden er weegfactoren gebruikt, om ervoor te zorgen dat de uitkomsten op basis van de antwoorden van de respondenten het beeld voor de totale populatie zo goed mogelijk weergeven. Respondenten vormen zelden een juiste afspiegeling van de totale populatie; sommige groepen zijn oververtegenwoordigd, andere zijn ondervertegenwoordigd. Om deze reden krijgt niet iedere respondent dezelfde weegfactor. Op basis van studiestad, woonstad, leeftijd, geslacht, type onderwijs en woonsituatie krijgen respondenten die ondervertegenwoordigd zijn een hogere weegfactor en oververtegenwoordigde respondenten een lagere weegfactor. Voor de samenstelling van de totale populatie naar deze kenmerken wordt de combinatie van DUO- en CBS-gegevens gebruikt.

#### Correctiefactor voor vraag en aanbod

Door de voorraad van het aantal studentenwoningen af te zetten tegen het aantal studenten dat in de stad zou willen wonen wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuisvesting inzichtelijk. Verhuishwensen spelen een belangrijke rol bij de bepaling van deze drukindicator. Echter schatten studenten hun woonwensen niet altijd realistisch in. Dit leidt tot over- of onderschatting van de vraag en het aanbod. Om na te gaan in hoeverre opgegeven woonwensen ook daadwerkelijk reële woonwensen vertegenwoordigen zijn respondenten uit 2017 in 2018 opnieuw benaderd. Bij deze herbenadering is getoetst of de respondenten invulling hebben gegeven aan een eventuele verhuishwens en of respondenten ook daadwerkelijk niet zijn verhuisd als ze geen verhuishwens hadden. Respondenten die niet in lijn met de opgegeven verhuishwens of het ontbreken van een verhuishwens in 2017 hebben gehandeld, krijgen een extra vraag om de reden hiervan te achterhalen. Op basis van deze informatie worden correctiefactoren samengesteld waarmee zowel de verwachte vraag als het verwachte aanbod omgezet kan worden in een meer realistische verwachte vraag en aanbod. In bijlage B wordt nader toegelicht hoe de vraag en het aanbod worden gecorrigeerd.

Tabel 1.1: Aantal voltijdstudenten en respons naar studiestad (alle studenten) en woonstad (alleen uitwonende studenten), collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')

	Potentiële doelgroep		Bruikbare respons		Responspercentage		Representativiteit	
	Stu diest.	Woonst.	Stu diest.	Woonst.	Stu diest.	Woonst.	Stu diest.	Woonst.
Alkmaar	3.490	880	250	60	7%	6%	-	-
Almere	3.670	1.660	50	50	1%	3%	-	-
Amersfoort	1.990	1.530	<10	40	0%	3%	-	-
Amsterdam	107.750	47.420	5.410	2.740	5%	6%	+	+
Apeldoorn	970	1.110	100	70	10%	6%	-	-
Arnhem	11.840	6.340	890	580	8%	9%	+	+
Breda	20.230	7.400	1.170	540	6%	7%	+	+
Delft	27.060	15.300	3.110	2.340	11%	15%	+	+
Den Haag	29.890	16.370	1.890	1.160	6%	7%	+	+
Deventer	7.060	1.760	620	190	9%	11%	+	+
Doetinchem	350	250	40	20	12%	8%	-	-
Dronten	1.960	770	30	30	2%	3%	-	-
Ede	3.300	1.920	600	450	18%	23%	+	+
Eindhoven	31.390	12.120	3.130	1.880	10%	16%	+	+
Emmen	1.750	630	100		6%	0%	-	-
Enschede	25.650	11.000	1.480	810	6%	7%	+	+
Gouda	890	820	140	70	16%	8%	-	-
Groningen	55.910	35.070	3.870	3.030	7%	9%	+	+
Haarlem	4.430	2.570	420	180	9%	7%	+	+
Heerlen	5.290	1.150	10	20	0%	1%	-	-
Helmond	1.110	340	<10	10	0%	3%	-	-
Leeuwarden	19.640	6.870	1.380	630	7%	9%	+	+
Leiden	32.860	14.150	2.670	1.670	8%	12%	+	+
Maastricht	21.480	15.540	2.310	1.860	11%	12%	+	+
Nijmegen	41.460	17.770	3.800	2.340	9%	13%	+	+
Rotterdam	65.250	25.150	2.250	1.550	3%	6%	+	+
's-Hertogenbosch	15.890	2.650	1.400	360	9%	13%	+	+
Sittard-Geleen	4.540	690	100	20	2%	3%	-	-
Tilburg	26.750	11.810	1.710	1.150	6%	10%	+	+
Utrecht	62.200	27.360	3.240	2.380	5%	9%	+	+
Venlo	4.350	2.110	230	90	5%	4%	-	-
Vlissingen	4.570	960	60	20	1%	2%	-	-
Wageningen	11.730	7.230	2.580	2.040	22%	28%	+	+
Zwolle	19.230	3.430	360	150	2%	4%	+	+
Overig	2.680	48.040	150	2.320	6%	5%	-	+
<b>Totaal</b>	<b>678.600</b>	<b>350.160</b>	<b>45.540</b>	<b>30.810</b>	<b>7%</b>	<b>9%</b>	<b>+</b>	<b>+</b>



### Woonwensen in beeld met behulp van conjunct meten

Bij het kiezen van woonruimte spelen verschillende kenmerken een rol. Bij traditioneel marktonderzoek worden hiervoor aan de respondent afzonderlijke vragen voorgelegd over de voorkeur voor type woonruimte, locatie, oppervlakte en woonlasten. Een student die op zoek is naar woonruimte kan hiermee aangeven wat hij wil. Met deze traditionele manier van enquêteren wordt de ondervraagde persoon echter niet gedwongen om een afweging te maken tussen bijvoorbeeld woonlasten en kwaliteit. Om hieraan tegemoet te komen zijn er meer geavanceerde methodieken ontwikkeld om het keuzegedrag te analyseren. Eén daarvan is het zogenaamde 'conjunct meten', waarbij conjunct duidt op het gecombineerd meten van voorkeuren. De basis hiervan wordt gevormd door een verzameling productkenmerken (attributen), in dit geval kenmerken van woonruimten, die voor een bepaalde doelgroep (hier: studenten) belangrijk is in het keuzeprocess. Door de respondent een keuze te laten maken uit meerdere woonruimten, met verschillende combinaties van kenmerken, ontstaat inzicht in het afwegingsproces en de optimale combinatie van kenmerken. Zo kan worden nagegaan welke kenmerken van doorslaggevend belang zijn en welke minder invloed hebben op de keuze. Deze enquêtevorm sluit meer aan bij de dilemma's die een student te verwerken krijgt bij het in werkelijkheid kiezen van woonruimte.

In de enquête 'Wonen als Student' is gebruik gemaakt van een conjuncte meting. Iedere respondent mocht vijf keer een voorkeur aangeven voor één van de twee in de vragenlijst aangeboden woonruimten. De voorgelegde woonruimten zijn voor het onderzoek samengesteld uit de volgende kenmerken:

- *Type woonruimte*: kamer met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en meerkamerwoning;
- *Oppervlakte*: voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen: 12 tot en met 28 vierkante meter, voor meerkamerwoningen: 35 tot en met 95 vierkante meter;
- *Locatie van de woonruimte*: centrum, rand centrum/campus en rand van de stad;
- *Huurprijs (incl. bijkomende woonlasten en na aftrek van de huurtoeslag)*: 250 tot en met 750 euro.

Aan de hand van een wiskundige rekenmodel worden de gemaakte keuzes geanalyseerd. Hierbij geldt dat een respondent de woonruimte kiest die hem of haar het meeste nut oplevert. Het nut dat een woonruimte biedt is opgebouwd uit de verschillende kenmerken. Voor de niveaus van elk kenmerk wordt zo een eigen 'deelnut' bepaald, wat synoniem staat voor de voorkeur voor dat niveau en het effect dat een kenmerk kan hebben op de keuze<sup>1</sup>. Uit het onderzoek komt bijvoorbeeld naar voren dat studenten een voorkeur hebben voor meerkamerwoning, echter niet tegen elke prijs. Meerkamerwoning heeft dus een positief nut, hogere woonlasten een negatief nut.

<sup>1</sup> In dit onderzoek is gebruik gemaakt van het multinomial logit (MNL) model om de relatie tussen (deel)nutten en kansen te bepalen.

## Aanvullende enquête 'Wonen Als Student betaalbaarheid'

Onder de 28.500 respondenten uit de reguliere enquête, die hebben aangegeven bereid te zijn deel te nemen aan vervolgonderzoeken, is een extra enquête uitgezet die zich richt op het thema betaalbaarheid. In totaal hebben 9.300 studenten de aanvullende enquête ingevuld. De complete vragenlijst is als bijlage G opgenomen (apart document).

**Tabel 1.2: Aantal voltijdstudenten en respons naar studiestad bij thuiswonend (thuis.) en woonstad bij uitwonend (uitw.), collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**

	Potentiële doelgroep			Benaderd			Bruikbare respons			Responspercentage		
	Thuisw.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal
Alkmaar	2.900	880	3.780	120	40	150	50	10	60	39%	33%	38%
Almere	2.680	1.660	4.350	30	40	60	<10	10	20	32%	31%	32%
Amersfoort	1.240	1.530	2.770	<10	30	30	<10	<10	<10	50%	23%	25%
Amsterdam	51.510	47.420	98.930	1.490	1.830	3.320	540	620	1.160	36%	34%	35%
Apeldoorn	600	1.110	1.700	30	50	80	<10	10	20	27%	26%	26%
Arnhem	6.310	6.340	12.660	220	380	600	60	130	190	29%	33%	32%
Breda	11.940	7.400	19.340	360	330	690	90	70	150	24%	20%	22%
Delft	8.710	15.300	24.010	280	1.350	1.630	100	490	590	35%	36%	36%
Den Haag	14.280	16.370	30.640	450	750	1.200	110	200	310	23%	27%	26%
Deventer	4.680	1.760	6.450	220	120	340	60	40	90	25%	30%	27%
Doetinchem	300	250	550	30	20	40	<10	<10	<10	22%	13%	19%
Dronten	1.160	770	1.930	<10	20	20	<10	10	10	33%	59%	55%
Ede	2.040	1.920	3.960	220	280	500	80	120	190	34%	42%	38%
Eindhoven	17.790	12.120	29.910	640	1.110	1.760	200	390	590	31%	35%	34%
Emmen	1.170	630	1.810	40	0	40	20	0	20	42%		42%
Enschede	12.020	11.000	23.020	270	460	730	70	180	250	26%	39%	35%
Gouda	680	820	1.510	50	40	90	20	10	40	45%	34%	40%
Groningen	17.640	35.070	52.710	460	1.950	2.410	140	660	800	30%	34%	33%
Haarlem	3.010	2.570	5.570	150	100	250	30	30	60	18%	29%	23%
Heerlen	3.620	1.150	4.760	<10	10	20	<10	<10	<10	25%	14%	17%
Helmond	940	340	1.280	0	<10	<10	0	0	0			
Leeuwarden	9.150	6.870	16.010	320	420	730	110	150	260	36%	35%	35%
Leiden	14.620	14.150	28.770	500	1.140	1.630	190	460	650	37%	41%	40%
Maastricht	4.600	15.540	20.130	190	1.130	1.320	30	270	300	17%	24%	23%
Nijmegen	19.540	17.770	37.310	670	1.460	2.130	260	640	890	38%	44%	42%
Rotterdam	35.840	25.150	61.000	520	960	1.480	160	310	470	30%	32%	31%
's-Hertogenbosch	12.030	2.650	14.680	480	230	710	120	70	180	24%	28%	26%
Sittard-Geleen	3.300	690	3.990	40	10	60	10	<10	10	27%	21%	25%
Tilburg	12.880	11.810	24.690	310	710	1.020	70	180	250	24%	25%	25%
Utrecht	29.130	27.360	56.490	430	1.520	1.950	180	550	730	41%	36%	37%
Venlo	1.360	2.110	3.470	50	70	120	10	10	20	25%	16%	20%
Vlissingen	3.080	960	4.040	20	10	30	<10	0	<10	16%		9%
Wageningen	2.990	7.230	10.220	120	1.340	1.450	50	510	560	41%	38%	38%
Zwolle	13.710	3.430	17.140	150	120	270	60	40	100	38%	33%	36%
Overig	1.020	48.040	49.060	40	1.530	1.570	<10	360	370	16%	23%	23%
<b>Totaal</b>	<b>328.450</b>	<b>350.160</b>	<b>678.600</b>	<b>8.910</b>	<b>19.540</b>	<b>28.450</b>	<b>2.820</b>	<b>6.520</b>	<b>9.350</b>	<b>32%</b>	<b>33%</b>	<b>33%</b>

## Referentieraming

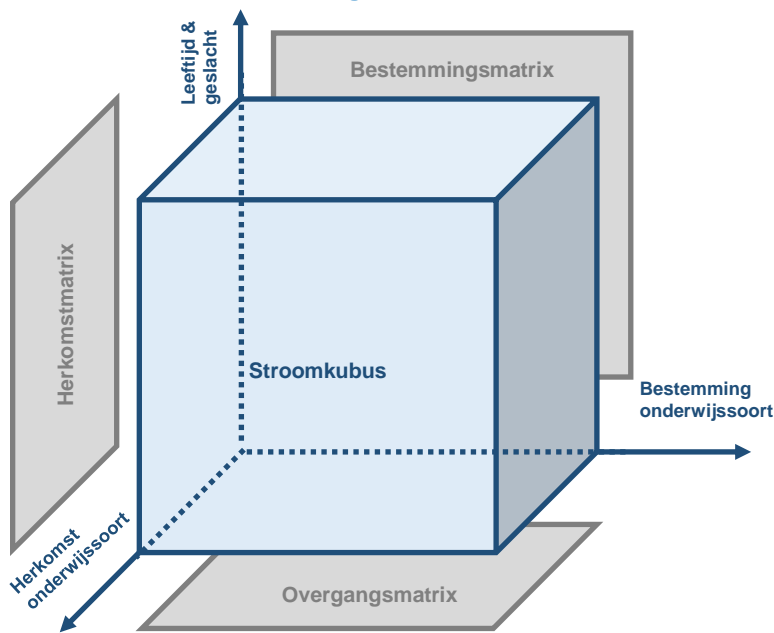
Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt sinds 1993 jaarlijks een leerlingen- en studentenraming op met het verwachte aantal studenten voor de komende jaren tot en met het collegejaar '61-'62. Deze raming op nationaal niveau, ook wel referentieraming genoemd, vormt de basis van de prognoses die in dit rapport worden gepresenteerd.

Voor het opstellen van de referentieraming maakt het ministerie gebruik van het instrument Radon. De ontwikkeling van het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten wordt bepaald door:

- Demografische ontwikkelingen  
Veranderingen in het aantal geboorten en in de migratiestromen beïnvloeden het aantal jongeren en daarmee het aantal potentiële studenten.
- Verschuivingen in het aandeel van de jongeren dat aan onderwijs deelneemt  
Er worden twee type verschuivingen onderscheiden:
  - Autonoom: Ontwikkelingen die zonder wijzigingen in het beleid ontstaan (beleidsarm). Deze ontwikkelingen worden meegenomen door de trend door te trekken in de prognoses. Zo is er sinds collegejaar '08-'09 een verschuiving te zien van vwo naar havo.
  - Beleidsmatig: De prognoses worden gecorrigeerd voor de verwachte effecten van beleid.
    - In collegejaar '15-'16 is sprake geweest van een daling van de instroom in het hbo vanuit het mbo door onbekendheid met de regelingen rond het studievoorschot onder mbo-ers en daarnaast heeft ook de invoering van een entreetoets voor de pabo een beperkende invloed gehad op de instroom. Verwacht wordt dat deze dalingen een eenmalig gevolg van beleid zijn en geen trend. Om deze reden zijn de prognoses hiervoor bijgesteld. Cijfers van DUO over het collegejaar '16-'17 bevestigen dat deze aanname terecht is geweest.
    - Door de beleidswijziging waarbij mbo-opleidingen zijn verkort van vier naar drie jaar wordt voor collegejaar '17-'18 uitgegaan dat dit een eenmalige stijging binnen het hbo betrof. In het jaar ervoor studeerden zowel de vierdejaars mbo-studenten uit het oude systeem als de derdejaarsstudenten uit het nieuwe systeem af.

De kern van dit instrument, zoals weergegeven in figuur 1.2, is de meest recente onderwijsmatrix. Deze matrix geeft voor een bepaald jaar aan welke leerlingaantallen van de ene schoolsoort naar de andere schoolsoort stromen. Bijvoorbeeld voor de bachelorstudenten is bekend welk deel overgaat naar een masteropleiding, een bacheloropleiding blijft volgen of het volgende jaar geen onderwijs meer volgt. De kansen zijn sterk gecorreleerd met leeftijd en daarom wordt er bij het bepalen van de stromen ook rekening gehouden met de leeftijd van studenten.

Figuur 1.2: Basis stroomkubus ramingsinstrument Radon2



### Apollo-prognoses

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse studiesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo van ABF Research.

Bij het maken van de ramingen voor de komende jaren wordt er eerst gekeken hoe het verleden zo nauwkeurig mogelijk gesimuleerd kan worden. Hiervoor wordt getracht de stroomkansen en andere belangrijke parameters voor de afgelopen 5 jaar te schatten, zodat er een optimale match ontstaat tussen de simulatie en realisatie. Enkele belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Instroomkansen vanuit het voortgezet onderwijs en mbo;
- Instroom vanuit het buitenland;
- Demografische verschuivingen;
- Doorstroom tussen bachelor- en masteropleidingen;
- Doorstroom tussen woonsituaties;
- Uitstroom van uitvallers en afgestudeerden.

Uit de simulatie per jaar volgt voor ieder jaar een optimale set van parameters. Van deze vijf sets wordt het gewogen gemiddelde genomen. Het meest recente jaar weegt het zwaarst mee (25 procent) en de daaraan voorafgaande jaren hebben een steeds lager gewicht (22,5, 20, 17,5 en 15 procent). Daarnaast wordt er gekeken of er trends zijn in de parameters waarbij een gewogen gemiddelde onvoldoende is en waarbij de trend doorgetrokken moet worden in de prognoses (bijvoorbeeld de instroom vanuit het buitenland die jaarlijks toeneemt).

<sup>2</sup> Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015) "Referentieraming 2015".

De parameters worden gebruikt om de in-, door- en uitstroom voor de komende jaren uitgesplitst naar onderwijsinstelling, vestigingsgemeente, opleidingssoort, bachelor- of masteropleiding, leeftijd, geslacht en woonsituatie te bepalen. Uitgangspunt vormt de referentieraming. Dit betekent dat de in-, door- en uitstroom op nationaal niveau altijd overeen moet komen met de referentieraming.

Om de instroom uit de referentieraming te vertalen naar studiesteden wordt de instroom eerst toegeedeeld naar alle onderwijsinstellingen per vestigingsgemeente in Nederland op basis van de spreiding van leerlingen uit het laatste schooljaar van het voortgezet onderwijs (bron: Primos-bevolkingsprognose). Vervolgens wordt de instroom verdeeld over de onderwijsinstellingen op basis van stromen uit het verleden tussen woongemeenten in het laatste jaar van het voortgezet onderwijs en studiesteden (bron: DUO). Dit leidt uiteindelijk tot de instroom per onderwijsinstellingen per vestigingsgemeente. Bijvoorbeeld, het afgelopen jaar stroomden 500 leerlingen uit Bergen op Zoom naar het hoger onderwijs. 50 leerlingen hiervan gingen studeren in Breda aan de NHTV, oftewel 10 procent. In de prognoses krijgt 10 procent van de instroom die uit Bergen op Zoom verwacht wordt de NHTV als onderwijsinstelling en dus Breda als studiestad.

De door- en uitstroom van de referentieraming worden toegeedeeld aan de onderwijsinstellingen per vestigingsgemeente op basis van samenstelling naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding. Bijvoorbeeld, van de 1.000 mannelijke studenten van 27 jaar die een universitaire masteropleiding volgen studeert 10 procent in Amsterdam aan de Vrije Universiteit. Van de nationale uitstroom met deze specifieke kenmerken wordt dan 10 procent toegeedeeld aan de Vrije Universiteit, oftewel 100 studenten.

Op basis van de parameters uit de simulatie wordt het kenmerk woonsituatie toegevoegd aan de in-, door- en uitstroom. Simpel gezegd worden in- en doorstroomkansen uit het verleden toegepast. Bijvoorbeeld, 59 procent van de instroom bleef de afgelopen jaren thuis wonen, 28 procent verliet het ouderlijk huis en 13 procent kwam uit het buitenland; dan wordt deze verdeling ook toegepast bij de instroom in de prognoses. Hierbij wordt rekening gehouden met persoons- en opleidingskenmerken, trends en onderwijsinstelling per vestigingsgemeente.

Uiteindelijk leidt dit tot in-, door- en uitstroommatrices per jaar uitgesplitst naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding, onderwijsinstelling, vestigingsgemeente en woonsituatie. Deze matrices kunnen jaar-op-jaar toegepast worden op de resulterende matrix van de studentenpopulatie uit het voorgaande jaar (te starten met de matrix van het afgelopen collegejaar die gebaseerd is op DUO en BRP). Hierbij moet de leeftijd van iedere student logischerwijs ieder jaar ook met één worden verhoogd. De resulterende jaarmatrices komen door de gehanteerde werkwijze op nationaal niveau exact overeen met de referentieraming.

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder heeft voorgedaan. Daarom wordt in dit rapport een bandbreedte als prognose gepresenteerd. Daarnaast zijn de prognoses gebaseerd op trends en worden er geen scenario's met trendbreuken doorgerekend. Een trendbreuk kan bijvoorbeeld optreden als gevolg van een, nu nog niet bekende, nieuwe beleidsmaatregel.

## Studiepuntmobile studenten

Het aantal studiepuntmobile studenten is in kaart gebracht door per onderwijsinstelling jaarverslagen te raadplegen, navraag te doen bij de onderwijsinstelling of een schatting te maken op basis van Erasmus+-registraties.

### 1.3 Leeswijzer

Het rapport geeft de huidige situatie en verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie en de woonsituatie van studenten in 8 hoofdstukken weer. In de verschillende hoofdstukken worden naast uitkomsten voor Nederland als totaal ook cijfers per stad met één of meer hogeronderwijsinstellingen gepresenteerd (34 steden). Bij uitkomsten gebaseerd op de enquête 'Wonen Als Student' worden slechts 21 steden getoond, omdat voor de andere 13 steden de respons niet hoog genoeg is. Als er wordt gesproken over studiestad dan gaat het om de gemeente waar de student studeert. Bij woonstad gaat het om de gemeente waar de student woont.

**Hoofdstuk 2** biedt inzicht in de huidige omvang en samenstelling van de studentenpopulatie. De omvang van de studentenpopulatie wordt uitgewerkt aan de hand van de ontwikkeling over de afgelopen jaren. Bij de samenstelling wordt aandacht gegeven aan in- en uitstroom, herkomst, leeftijd, geslacht en type onderwijs.

De huidige woonsituatie van studenten wordt in **hoofdstuk 3** beschreven aan de hand van persoonskenmerken en woonruimtekenmerken zoals type verhuurder en type woonruimte. Er is extra aandacht voor het verschil in studie- en woongedrag tussen eerste-, tweede- en derdejaarsstudenten van de afgelopen drie collegejaren vanwege de invoering van het studievoorschot.

Het thema betaalbaarheid heeft te maken met de huidige woonsituatie. Niettemin is aan dit thema een apart hoofdstuk gewijd. Dit is **hoofdstuk 4**, dat ingaat op het inkomen, de uitgaven, de woonlasten en de resulterende woonquote van uitwonende studenten. Er wordt onder andere gekeken naar het verschil tussen woonuitgaven van studenten die bij een particuliere verhuurder huren en studenten die bij een corporatie huren.

**Hoofdstuk 5** beschrijft de kwantitatieve prognoses van omvang en woonsituatie van de studentenpopulatie. Er wordt antwoord gegeven op de vragen hoeveel studenten er de komende jaren zijn, of zij thuis- of uitwonend zijn en of zij binnen of buiten de eigen studiestad wonen. Op deze manier wordt er inzicht verkregen in de primaire en de secundaire doelgroep.

Op basis van de verhuisgeneigdheid en de woonwensen die volgen uit de enquête 'Wonen Als Student' geeft **hoofdstuk 6** inzicht in de meer kwalitatieve verwachtingen voor de woonsituatie. Allereerst beschrijft het hoofdstuk de verhuisgeneigdheid van studenten. Vervolgens worden de woonwensen weergegeven en vergeleken met de huidige situatie. Tot slot worden de vraag en het aanbod tegen elkaar afgezet.

Dit rapport bespreekt in hoofdstuk 2 tot en met 6 de huisvesting van voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen aan een bekostigde hogeronderwijsinstelling. Hieronder vallen ook de internationale diplomastudenten. Deeltijd- en studiepuntmobiele studenten maken hier dus geen onderdeel van uit. Bij deeltijdstudenten is hiervoor gekozen omdat zij niet vergelijkbaar zijn met de reguliere student en zelden gebruik maken van studentenhuysvesting. Studiepuntmobiele studenten bezetten met circa 5 procent wel een noemenswaardig deel van de voorraad studentenwoonruimten. Het probleem is echter dat deze studenten minder eenduidig worden geregistreerd. In **hoofdstuk 7** gaat het over studiepuntmobiele studenten en wordt extra aandacht besteed aan het groeiend aantal internationale diplomastudenten, die zoals gezegd integraal zijn meegenomen in hoofdstuk 2 tot en met 6.

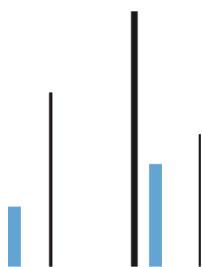
**Hoofdstuk 8** is een op zichzelf staand hoofdstuk dat over mbo-studenten gaat. Dit is de eerste editie van de monitor waarin cijfers over mbo-studenten worden gepresenteerd. Deze groep maakt geen onderdeel uit van de studenten die in andere hoofdstukken worden besproken, maar vertegenwoordigen ook een omvangrijke huisvestingsvraag. In totaal zijn er 92.000 uitwonende mbo-studenten.

**Bijlage A** bevat een begrippenlijst met alle begrippen die in het rapport worden gebruikt en mogelijk niet bij iedereen bekend zijn of voor meervoudige interpretatie vatbaar zijn. In **bijlage B** wordt toegelicht hoe de vraag en het aanbod wordt bepaald. **Bijlage C** vergelijkt de prognose van de studentenpopulatie naar omvang en woonsituatie van dit jaar met de prognoses van voorgaande jaren. In **bijlage D** zijn enkele aanvullende tabellen opgenomen. De belangrijkste kwantitatieve uitkomsten per studiestad staan in **bijlage E**. De vragenlijsten van de enquêtes zijn als **Bijlage F en G** beschikbaar. Deze laatste twee bijlagen zijn als aparte documenten te downloaden via de Kences-website.





## 2



## Huidige studentenpopulatie

Dit hoofdstuk bespreekt de omvang en samenstelling van de huidige studentenpopulatie. In paragrafen 2.1 tot en met 2.4 wordt specifiek ingegaan op de volgende thema's: samenstelling naar herkomst, samenstelling naar leeftijd en geslacht, omvang naar type onderwijs en ontwikkeling over de afgelopen jaren. Paragraaf 2.5 gaat in op de verschillen tussen studiesteden.

De uitvoeringsorganisatie voor het onderwijs van de Rijksoverheid (DUO) telde op 31 december 2017 730.000 studenten bij door de overheid gefinancierde opleidingen aan het hoger onderwijs. 93 procent hiervan volgt een voltijdstudie of duaal traject. Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 vormen deze 679.000 studenten de doelgroep die wordt besproken in dit rapport.

### 2.1 Herkomst

600.000 studenten hebben de Nederlandse nationaliteit. Van de overige 79.000 studenten heeft met 28 procent het grootste deel de Duitse nationaliteit. In tabel 2.1 is de top-11 van nationaliteiten weergegeven. Van studenten met een buitenlandse nationaliteit hebben 4.400 studenten een Nederlandse vooropleiding gevolgd. Deze studenten worden in het vervolg van dit rapport tot de Nederlandse studenten gerekend.

75.000 studenten hebben niet de Nederlandse nationaliteit en geen Nederlandse vooropleiding gevolgd (circa 11 procent, dit zijn conform de definitie de internationale studenten). Ongeveer 26.000 van hen volgen een hbo-opleiding en vormen daarmee 7 procent van de totale hbo-populatie. De overige 49.000 volgen een universitaire opleiding. Dit komt neer op 18 procent van alle universitaire studenten. De internationale diplomastudenten zijn gemiddeld 1 jaar en 1 maand ouder dan de Nederlandse studenten. Figuur 2.3 laat voor de internationale diplomastudenten dan ook een andere bevolkingspiramide van studenten zien.

Tabel 2.1: Top-11 nationaliteiten van internationale voltijdstudenten, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)

Nationaliteit	Aantal	Aandeel	Nationaliteit	Aantal	Aandeel
1 Duits	21.680	27,6%	7 Bulgaars	2.640	3,4%
2 Chinees	4.630	5,9%	8 Spaans	2.520	3,2%
3 Italiaans	4.130	5,3%	9 Frans	2.400	3,1%
4 Belgisch	3.370	4,3%	10 Roemeens	2.370	3,0%
5 Brits	3.230	4,1%	11 Indiaas	2.020	2,6%
6 Grieks	2.650	3,4%	Overig	26.910	34,3%

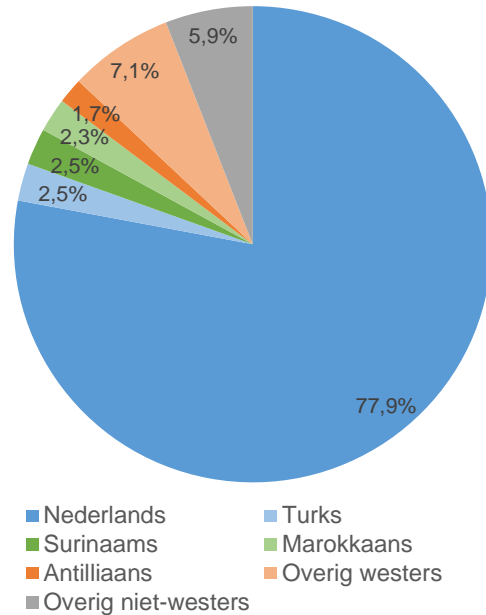
Circa 18.000 internationale studenten volgen een gedeeltelijke opleiding<sup>1</sup>. Deze studenten worden ook wel studiepuntmobiele studenten genoemd. Deze groep wordt, zoals toegelicht in paragraaf 1.3, alleen in hoofdstuk 7 besproken en verder buiten beschouwing gelaten.

<sup>1</sup> Dit is gebaseerd op navraag bij alle hoger onderwijsinstellingen en registratiegegevens van Nuffic over onder meer Erasmus+-studenten.

Van 78 procent van de Nederlandse studenten zijn beide ouders in Nederland geboren (zie figuur 2.1). Dit aandeel is hoger dan bij de Nederlandse bevolking van 18 tot en met 30 jaar (64 procent).

Tabel 2.2 geeft het aantal studenten met ouders uit specifieke landen weer. Naast de bekende migratieachtergronden zijn er ook veel studenten met één of beide ouders uit onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk). Voormalig kolonie Indonesië en landen waaruit begin jaren negentig veel vluchtelingen naar Nederland zijn getrokken (Afghanistan en voormalig Joegoslavië) staan ook hoog op deze lijst.

**Figuur 2.1: Nederlandse voltijdstudenten naar migratieachtergrond, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



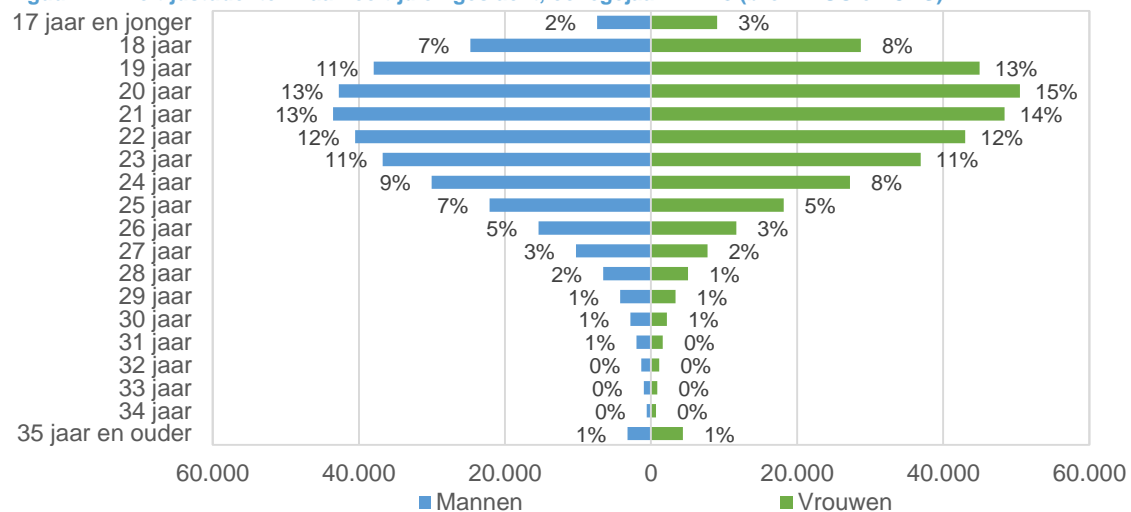
**Tabel 2.2: Top-11 migratieachtergronden van Nederlandse voltijdstudenten, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**

Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel	Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel
1 Turkije	15.300	11,5%	7 België	3.300	2,5%
2 Suriname	15.000	11,3%	8 Afganistan	3.300	2,4%
3 Marokko	13.900	10,4%	9 Verenigd Koninkrijk	3.100	2,4%
4 Nederlandse Antillen incl. Aruba	10.400	7,8%	10 China	3.000	2,2%
5 Duitsland	6.600	4,9%	11 Voormalig Joegoslavië	2.800	2,1%
6 Indonesië	5.400	4,0%	Overig	51.006	38,3%

## 2.2 Leeftijd & geslacht

Figuur 2.2 geeft de bevolkingspiramide van het hoger onderwijs naar geslacht weer. Met 50,9 procent zijn er net iets meer vrouwelijke dan mannelijke studenten. 38 procent van de studenten is 23 jaar of ouder. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden. De mannen zijn gemiddeld 4 maanden ouder dan de vrouwen.

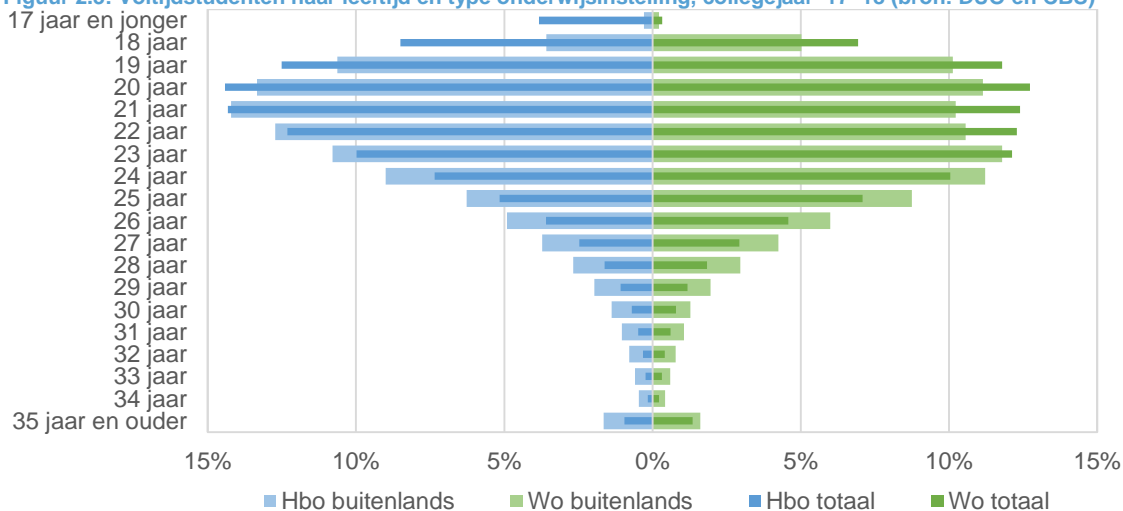
**Figuur 2.2: Voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



## 2.3 Type onderwijs

405.000 studenten volgen een opleiding aan een hogeschool en 273.000 studenten aan een universiteit. Dit komt neer op respectievelijk 60 en 40 procent. Figuur 2.3 geeft de bevolkingspiramide naar type onderwijs weer. Hbo-studenten zijn gemiddeld 8 maanden jonger dan universitaire studenten. Het aandeel studenten van 23 jaar of ouder is met 34 procent bij hogescholen dan ook beduidend lager dan de 44 procent bij universiteiten. Vrijwel alle hbo-studenten volgen een bacheloropleiding. Van de universitaire studenten volgt bijna twee derde een bacheloropleiding en ruim één derde een masteropleiding.

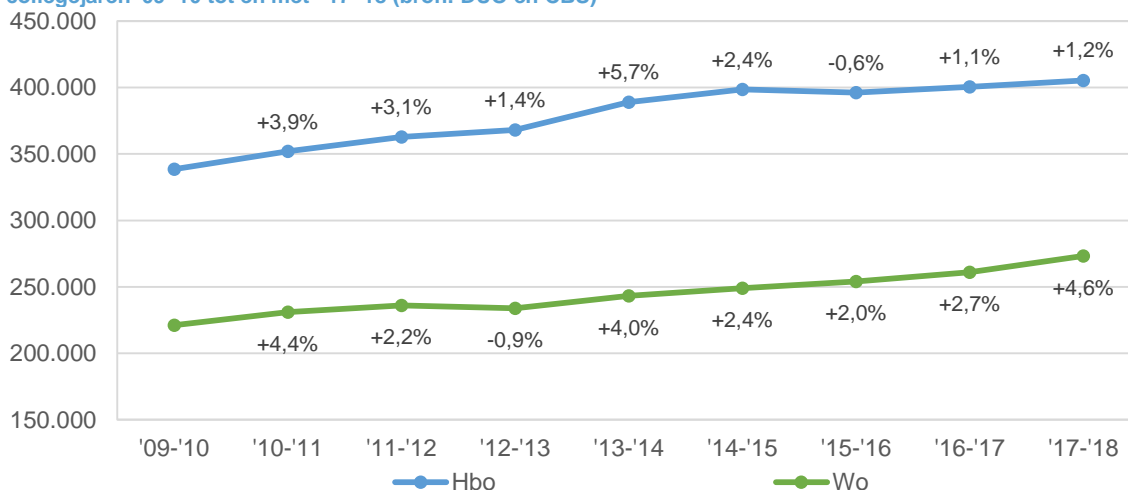
**Figuur 2.3: Voltijdstudenten naar leeftijd en type onderwijsinstelling, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



## 2.4 Ontwikkeling tussen '09-'10 en '17-'18

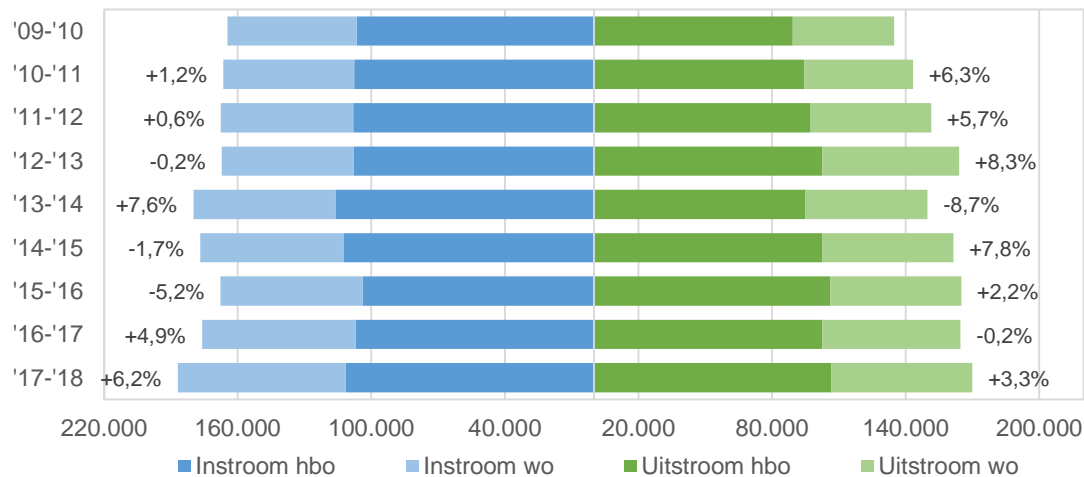
Het totaal aantal studenten is tussen 1 oktober 2009 en 1 oktober 2017 met 119.000 toegenomen (+21 procent). Dit komt neer op een gemiddelde stijging van 2,4 procent per jaar. In figuur 2.4 is te zien dat het stijgingspercentage van universitaire studenten de laatste jaren groter is dan van hbo-studenten. De groei binnen het hoger onderwijs in het laatste jaar is door extra sterke groei van het aantal universitaire studenten bovengemiddeld.

**Figuur 2.4: Aantal voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar naar opleidingssoort, collegejaren '09-'10 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



De toe- of afname van het aantal studenten geeft slechts beperkt inzicht in de laatste ontwikkelingen. Veranderingen in de in- en uitstroom laten beter zien of er in het betreffende jaar sprake is van specifieke ontwikkelingen (zie figuur 2.5). Over de laatste acht jaar zijn de in- en uitstroom gemiddeld met 1,7 en 3,1 procent toegenomen. In het afgelopen jaar heeft de stijging van de instroom zich verder doorgezet, na de afname van de instroom tussen collegejaren '13-'14 en '15-'16. Wordt de instroom van het afgelopen jaar vergeleken met collegejaar '12-'13 (het jaar vóórdat studenten mogelijk anticipeerden op de invoering van het studievoorschot door een tussenjaar over te slaan), dan is de instroom ook een stuk hoger. De stijging van de instroom in het laatste jaar is met 9,4 procent het sterkst bij universiteiten.

**Figuur 2.5: In- en uitstroom van voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar, collegejaren '09-'10 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



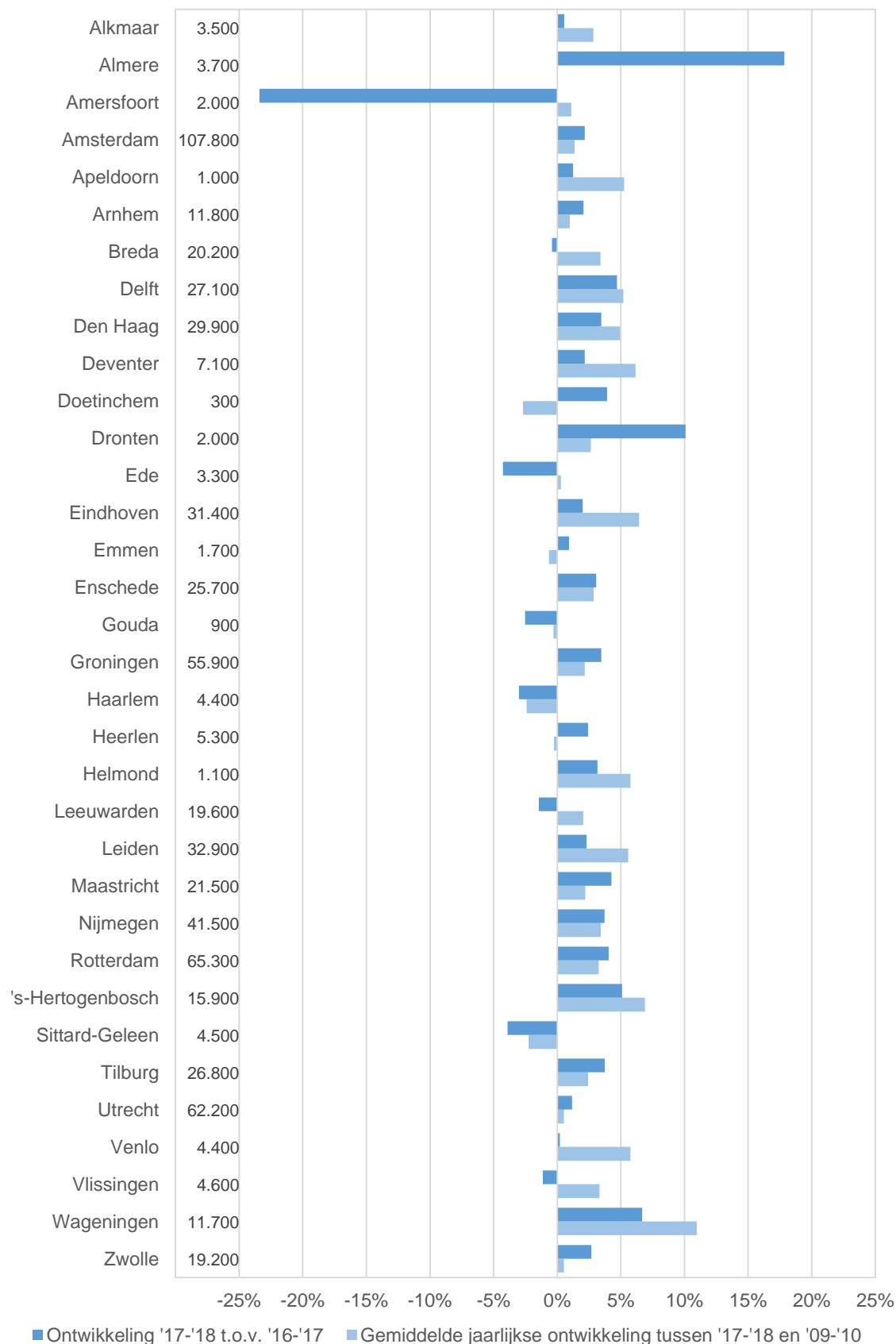
## 2.5 Studiesteden

Figuur 2.6 geeft het aantal studenten per studiestad op 1 oktober 2017 weer en de ontwikkeling ten opzichte van voorgaande jaren. Wat aantal studenten betreft steekt Amsterdam er met 108.000 studenten met kop en schouders bovenuit. Hierna volgen Rotterdam en Utrecht met respectievelijk 65.000 en 62.000 studenten. Daarnaast studeren ook in Groningen, Nijmegen, Leiden, Eindhoven, Den Haag, Delft, Tilburg en Enschede meer dan 25.000 studenten. Qua groei van het aantal studenten springt Almere in het oog. Deze sterke groei is het gevolg van de oprichting van de hogeschool Windesheim Flevoland. Het aantal studenten groeit sinds collegejaar '09-'10 in alle studiesteden, met uitzondering van Doetinchem, Emmen, Gouda, Haarlem, Heerlen en Sittard-Geleen. In 8 van de 34 steden is sprake van een daling ten opzichte van '16-'17. Daarbij valt de sterke afname van het aantal studenten in Amersfoort op. Drie opleidingen van de hogeschool Utrecht zijn in '17-'18 verhuisd van Amersfoort naar Utrecht.

**Tabel 2.3: Top-10 studiesteden in omvang, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**

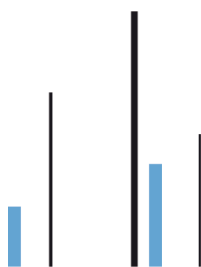
1	Amsterdam	107.800
2	Rotterdam	65.300
3	Utrecht	62.200
4	Groningen	55.900
5	Nijmegen	41.500
6	Leiden	32.900
7	Eindhoven	31.400
8	Den Haag	29.900
9	Delft	27.100
10	Tilburg	26.800

Figuur 2.6: Aantal voltijdstudenten naar studiestad en de (gemiddelde) jaarlijkse ontwikkeling ten opzichte van collegejaar '09-'10 en '16-'17, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)





# 3



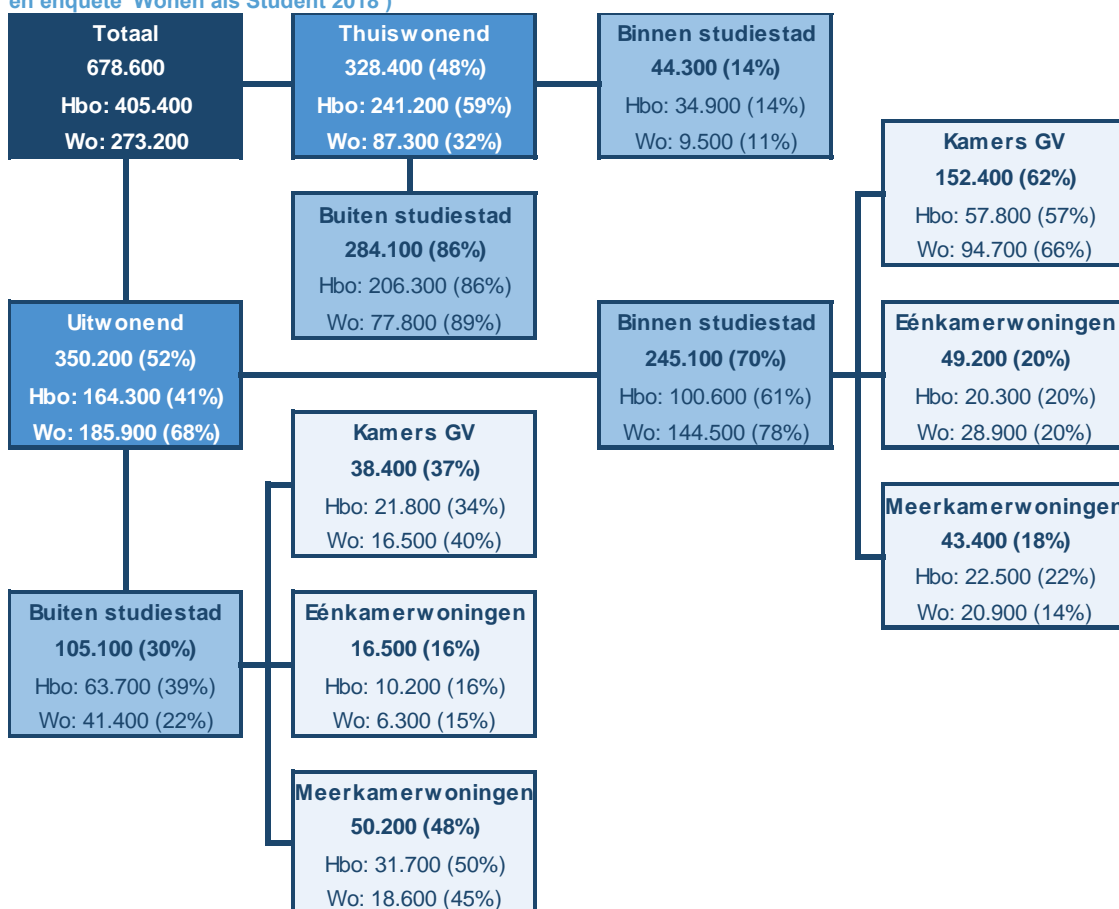
## Huidige woonsituatie

Dit hoofdstuk bespreekt de huidige woonsituatie van studenten. Gestart wordt met het bespreken van de woonsituatie voor de gehele studentenpopulatie aan de hand van een overzichtelijk schema. Paragraaf 3.2 gaat daarbij in op de herkomst van studenten. Paragraaf 3.3 kijkt naar de verschillen qua leeftijd en geslacht. Paragraaf 3.4 behandelt de woonruimtekenmerken type verhuurder, woonruimte, woonlocatie, woonoppervlakte en delen van voorzieningen. Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de ontwikkelingen in de afgelopen acht jaar, waarbij er extra aandacht is voor de effecten van de invoering van het studievoorschot. De laatste twee paragrafen presenteren de verschillen tussen steden vanuit het perspectief van de studiestad en de woonstad.

### 3.1 Totaal

In figuur 3.1 worden de studenten uitgesplitst naar hun woonsituatie en type woonruimte. 328.000 studenten, oftewel 48 procent, wonen nog bij hun ouder(s). Onder hbo- en universitaire studenten is dit 59 respectievelijk 32 procent. Van alle thuiswonende studenten woont 14 procent binnen de studiestad.

**Figuur 3.1: Aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2018')**



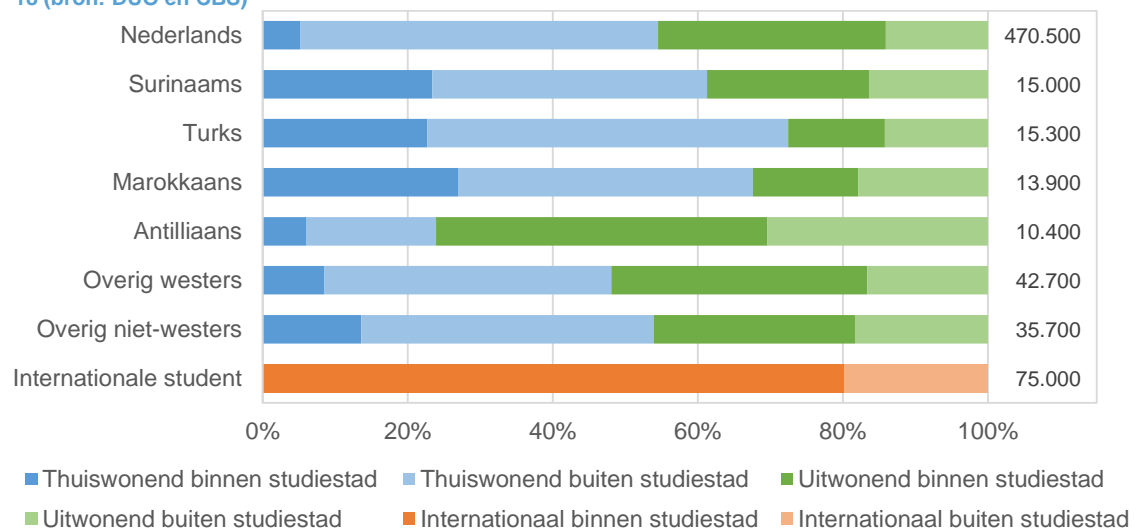
De overige 350.000 studenten, inclusief alle internationale diplomastudenten, hebben het ouderlijk huis verlaten en worden uitwonende studenten genoemd. 70 procent van alle uitwonende studenten woont binnen de studiestad. Binnen de groep studenten die niet in de eigen studiestad wonen, is er nog een groot deel dat in een andere studiestad woont (bijvoorbeeld een student die in Amsterdam studeert en in Utrecht woont). 86 procent van alle uitwonende studenten woont in één van de studiesteden.

De 245.000 uitwonende studenten binnen hun studiestad vormen de primaire doelgroep. De overige 105.000 uitwonende studenten vormen de secundaire doelgroep, waarvan 47.000 studenten niet in een andere stad met hoger onderwijsinstelling wonen.

### 3.2 Herkomst

Van de studenten waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren is 45 procent uitwonend. Bij studenten waarvan één of beide ouders uit Marokko, Suriname of Turkije komen is dit slechts 33 procent. Bij studenten met een Antilliaanse achtergrond is het aandeel uitwonenden met 76 procent opvallend hoog. De verklaring hiervoor is dat relatief veel Antillianen juist voor hun studie naar Nederland verhuizen en daarom ook grotendeels uitwonend zijn. Voor studenten met een andere buitenlandse achtergrond lijkt het beeld het meest op dat van studenten met een Nederlandse achtergrond.

Figuur 3.2: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar migratieachtergronden en woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)



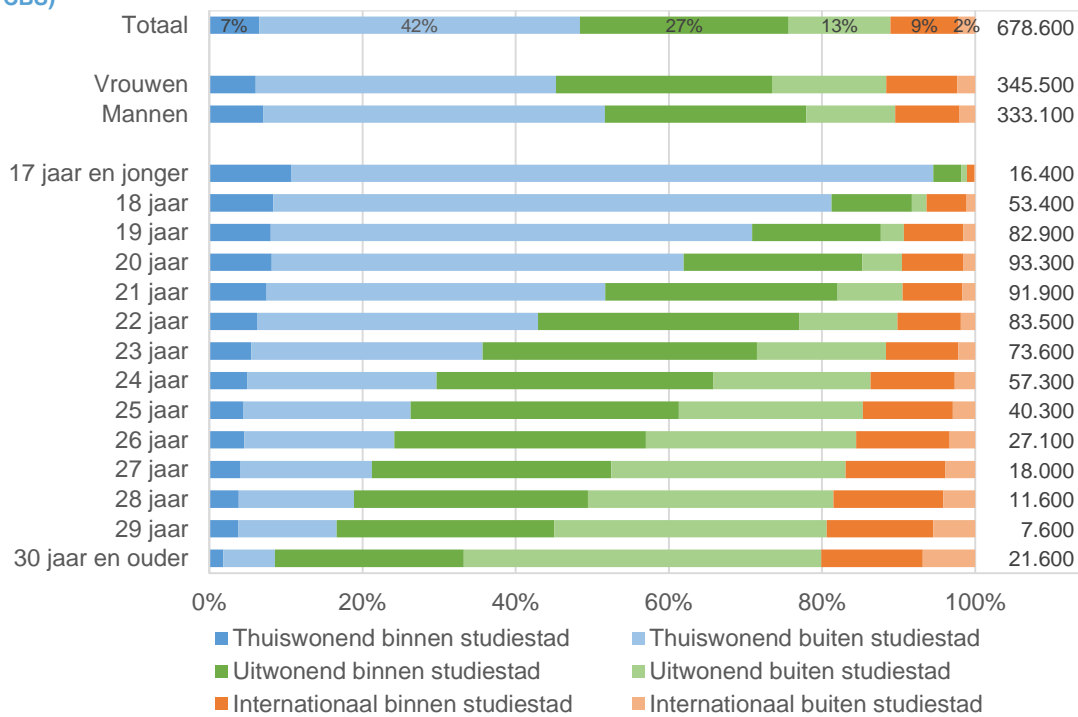
### 3.3 Leeftijd & geslacht

Figuur 3.3 geeft inzicht in de woonsituatie naar leeftijd en geslacht. Het beeld dat naarmate studenten ouder worden en langer studeren zij vaker uitwonend zijn komt duidelijk naar voren. Van de studenten tot en met 19 jaar woont ruim driekwart bij de ouders. Bij de groep 24 jaar en ouder is dit minder dan een kwart. Van alle uitwonende studenten tot en met 19 jaar woont 84 procent binnen de studiestad. Bij uitwonende studenten vanaf 24 jaar is dit 59 procent. HBO-studenten verlaten het ouderlijk huis gemiddeld op latere leeftijd dan universitaire studenten en oudere studenten wonen vaker buiten de studiestad dan jonge studenten. Deze twee gegevens zorgen er samen voor dat HBO-studenten naar verhouding vaker buiten de studiestad wonen dan universitaire studenten.



Mannelijke studenten blijven vaker en daarmee vaker thuis wonen dan vrouwelijke studenten, met een aandeel van 52 tegenover 45 procent. Dit is nog opvallender als meegenomen wordt dat vrouwen gemiddeld 4 maanden jonger zijn en jonge studenten vaker thuis wonen.

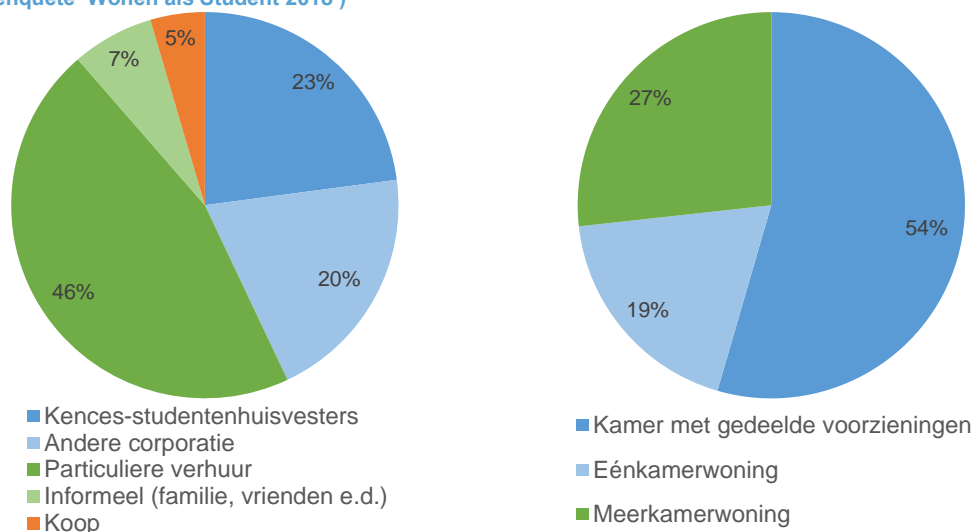
**Figuur 3.3: Aandeel voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht en woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



### 3.4 Woonruimtekenmerken

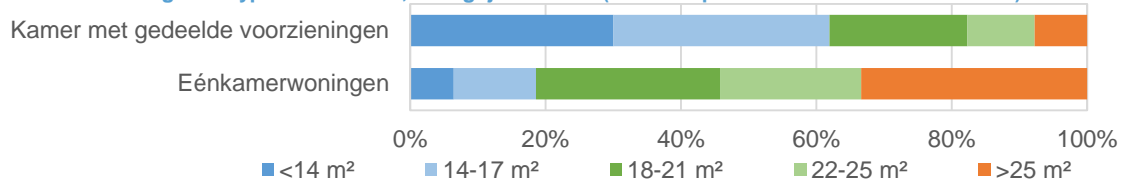
Figuur 3.4 geeft de verdeling van uitwonende studenten over de verschillende typen verhuurder en typen woonruimte weer. Met 46 procent hebben de particuliere verhuurders de grootste punt van de taart. De Kences-deelnemers en -partners verzorgen samen 23 procent van de studentenhuysvesting. Een ruime meerderheid van de uitwonende studenten (54 procent) woont in een kamer met gedeelde voorzieningen.

**Figuur 3.4: Aandeel uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**

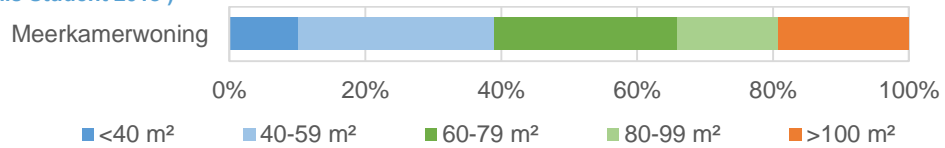


De gemiddelde oppervlakte van kamers met gedeelde voorzieningen bedraagt 17 vierkante meter. Eénkamerwoningen zijn met gemiddeld 24 vierkante meter iets groter. Meerkamerwoningen zijn met 71 vierkante meter beduidend groter. Dit is ook terug te zien in de verdeling naar oppervlakte (in klassen) in figuur 3.5 en figuur 3.6. Slechts 6 procent van de éénkamerwoningen is maximaal 13 vierkante meter. Bij kamers met gedeelde voorzieningen is dit 30 procent.

**Figuur 3.5: Kameroppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten met een kamer met gedeelde voorzieningen of éénkamerwoning naar type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**

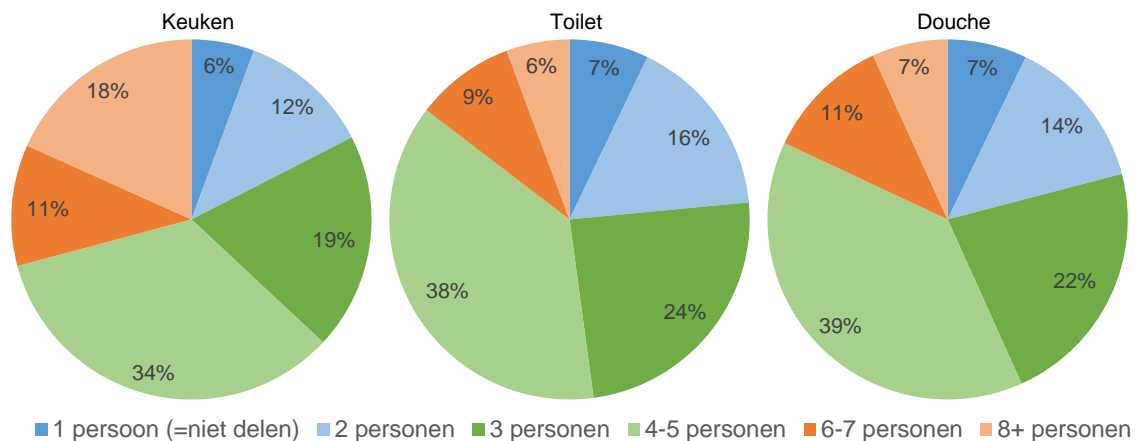


**Figuur 3.6: Oppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten met een meerkamerwoning, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Gedeelde voorzieningen worden in meerderheid, zoals te zien in figuur 3.7, met maximaal 5 personen gedeeld. Dit geldt zowel voor de keuken als het toilet als de douche. De keuken wordt gemiddeld met 5 personen gedeeld. Bij de douche en toilet is dit gemiddeld 4 personen.

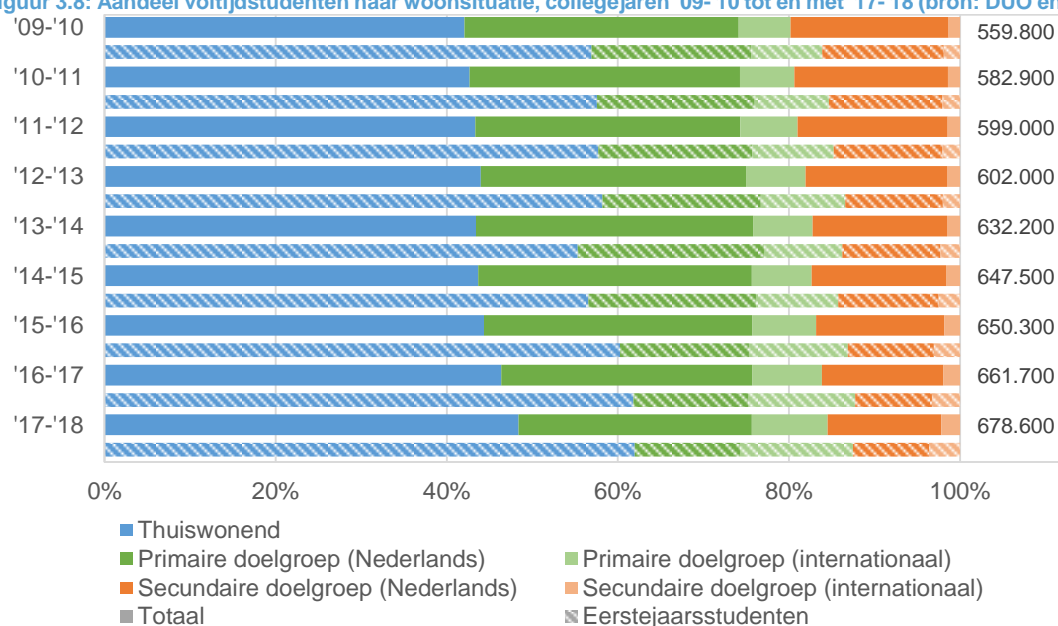
**Figuur 3.7: Aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



### 3.5 Ontwikkeling tussen '09-'10 en '17-'18

Figuur 3.8 geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonsituatie over de afgelopen acht jaar. Het aantal internationale studenten is het afgelopen jaar, net als de voorgaande 7 jaren, gestegen. De stijging in het laatste jaar bedraagt 12,0 procent, tegenover een jaarlijks gemiddelde van 7,8 procent. Sinds collegejaar '14-'15 is er sprake van een continue stijging van het aantal thuiswonende studenten. In de laatste drie jaar is het aandeel thuiswonenden gestegen van 43,7 naar 48,4 procent. Daarvoor schommelde het aantal thuiswonenden tussen de 42 en 44 procent. De stijging van het aantal thuiswonende studenten komt grotendeels op het conto van Nederlandse eerste-, tweede- en derdejaarsstudenten. Hiermee lijkt een trendbreuk een direct gevolg van de invoering van het studievoorschot te zijn.

Figuur 3.8: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '09-'10 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)



### 3.6 Invloed van invoering van het studievoorschot

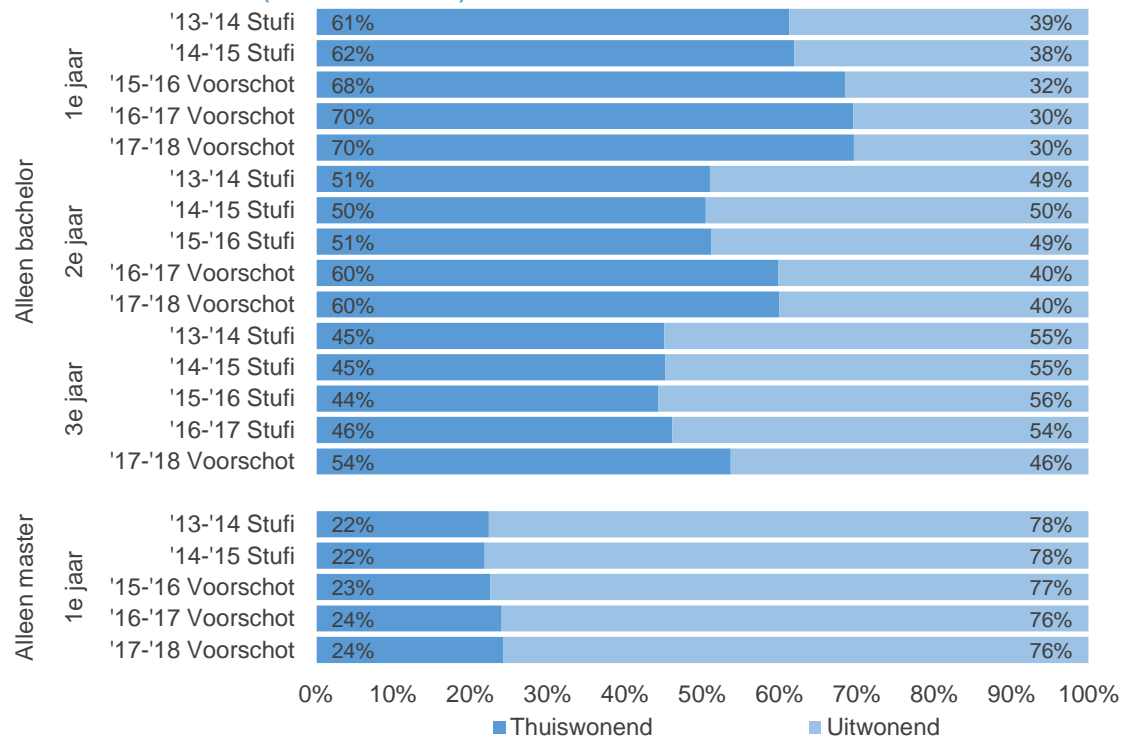
Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Met de gegevens van de eerste-, tweede- en derdejaarsstudenten die binnen het nieuwe systeem vallen kan in beeld worden gebracht wat het effect is. Hiervoor wordt een vergelijking gemaakt tussen collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18. Deze cijfers hebben uitsluitend betrekking op Nederlandse studenten en richten zich op het al dan niet uitwonend zijn en de studiekeuze in relatie tot de afstand tot het ouderlijk huis.

Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar, gezien de stijging van het aantal Nederlandse studenten. Ook de studiekeuze lijkt niet of nauwelijks beïnvloed te zijn door de invoering van het studievoorschot. De hemelsbrede afstand tussen het ouderlijk huis en de onderwijsinstelling van eerstejaarsstudenten is niet veranderd. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen tussen de aandelen thuis- en uitwonende studenten zeer beperkt. Het aandeel uitwonenden is de afgelopen drie jaar echter gedaald van 53 naar 48 procent. Deze daling is aanzienlijk, terwijl nog steeds 30 procent van de studenten onder het oude studiefinancieringsstelsel valt. Om het effect van de invoering van het studievoorschot beter in beeld te brengen is de vergelijking gemaakt tussen eerste-, tweede en derdejaarsstudenten vóór en na de invoering van het studievoorschot (eerste-, tweede en derdejaarsstudenten die na de invoering onder het oude stelsel vallen zijn niet meegenomen in de analyses).

Figuur 3.9 laat zien dat het aandeel uitwonenden eerstejaars bachelorstudenten de jaren na invoering van het studievoorschot constant lager is dan voor de invoering. Het aandeel uitwonenden tussen collegejaren '14-'15 en '17-'18 is in totaal 20 procent (8 procentpunt) lager is komen te liggen. Wat betreft het aandeel tweedejaarsstudenten die onder het nieuwe studievoorschotstelsel vallen is het aandeel uitwonenden tussen collegejaren '15-'16 en '17-'18 gedaald met 18 procent (9 procentpunt). Voor het eerst zijn er dit jaar ook derdejaarsstudenten die onder het nieuwe studievoorschotstelsel vallen. Ook hier is de invloed van de invoering van het studievoorschotstelsel zichtbaar. Tussen collegejaren '16-'17 en '17-'18 is het aandeel uitwonenden gedaald met 14 procent (8 procentpunt). Bij masterstudenten lijkt de invoering van het

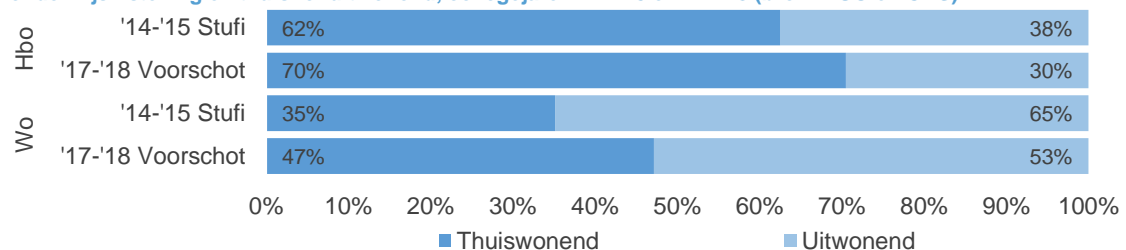
studievoorschot nauwelijks van invloed op het huisvestingsgedrag. Deze groep studenten had echter een bacheloropleiding gevolgd binnen het oude stelsel en hebben in veel gevallen tijdens hun bacheloropleiding het ouderlijk huis reeds verlaten. In het collegejaar '18-'19 zullen voor het eerste studenten beginnen aan een masteropleiding die bij hun bacheloropleiding reeds te maken hadden met het studievoorschot. De verwachting is dat het aandeel thuiswonenden dan ook bij masterstudenten zal toenemen, doordat een groter deel van deze groep na afronding van de bacheloropleiding nog thuis woont.

**Figuur 3.9: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar bachelor of master, woonsituatie en leerjaar, collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



Bij universitaire bachelorstudenten ligt het aandeel uitwonenden hoger dan bij hbo-studenten. De ontwikkeling tussen collegejaren '14-'15 en '17-'18 als gevolg van de invoering van het studievoorschot is echter vergelijkbaar met een daling van respectievelijk 19 en 21 procent.

**Figuur 3.10: Aandeel eerste-, tweede en derdejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar type onderwijsinstelling en thuis- of uitwonend, collegejaren '14-'15 en '17-'18 (bron: DUO en CBS)**

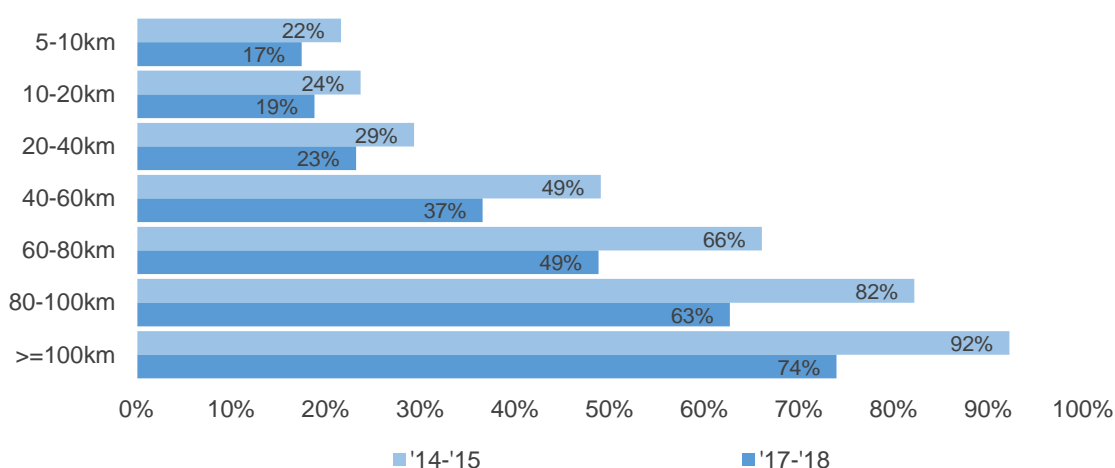


Het gemeten effect wordt ook onderbouwd door resultaten uit de huisvestingsenquête 'Wonen Als Student 2018' waarin 51 procent van de thuiswonende eerstejaarsstudenten die onder het nieuwe leenstelsel vallen aangeeft nog thuis te wonen vanwege het studievoorschot.

Kanttekening die bij vergelijkbare analyses in voorgaande edities van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting geplaatst konden worden is de vraag in hoeverre studenten zich uitwonend laten registreren. Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voorheen was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden tussen collegejaren '15-'16 en '17-'18 kan hierdoor lager uitvallen dan in werkelijkheid het geval is. In de analyses van dit jaar is er een correctie toegepast om voor dit effect te corrigeren. Deze correctie is gebaseerd op een onderzoek waarin de gegevens van alle huurders van twee grote corporaties zijn gekoppeld aan de inschrijvingen bij de gemeente in de Basisregistratie Personen. Hieruit blijkt dat studenten die studievoorschot ontvangen zich inderdaad minder vaak bij de gemeente inschrijven (en nog op het adres van de ouders staan ingeschreven). Op basis van de gegevens van dit aanvullende onderzoek blijkt dat na de invoering van het studievoorschot 15 procent van de uitwonende eerstejaars bachelorstudenten zich niet als uitwonend bij een gemeente geregistreerd (voor de invoering was dit 1 procent). Onder tweede- en derdejaarsstudenten hebben 10 procent van de uitwonende studenten zich niet bij de gemeente ingeschreven als zij korter dan een jaar in de woonruimte van de corporatie wonen. Bij de tweede- en derdejaarsstudenten kan ook gekeken worden naar de situatie als zij langer dan een jaar bij de corporatie wonen. Het aandeel studenten dat zich niet bij de gemeente heeft ingeschreven is dan gedaald tot 6 procent. Voor de invoering van het studievoorschot was dit nagenoeg 0 procent.

Figuur 3.11 laat zien dat het aandeel uitwonenden stijgt naarmate het ouderlijk huis verder weg is gelegen van de onderwijsinstelling. Doordat studenten nu meer thuis blijven wonen en ook thuiswonend blijven als het ouderlijk huis op grotere afstand van de onderwijsinstelling is gelegen neemt het aandeel uitwonenden in iedere afstandscategorie met ongeveer een vijfde af.

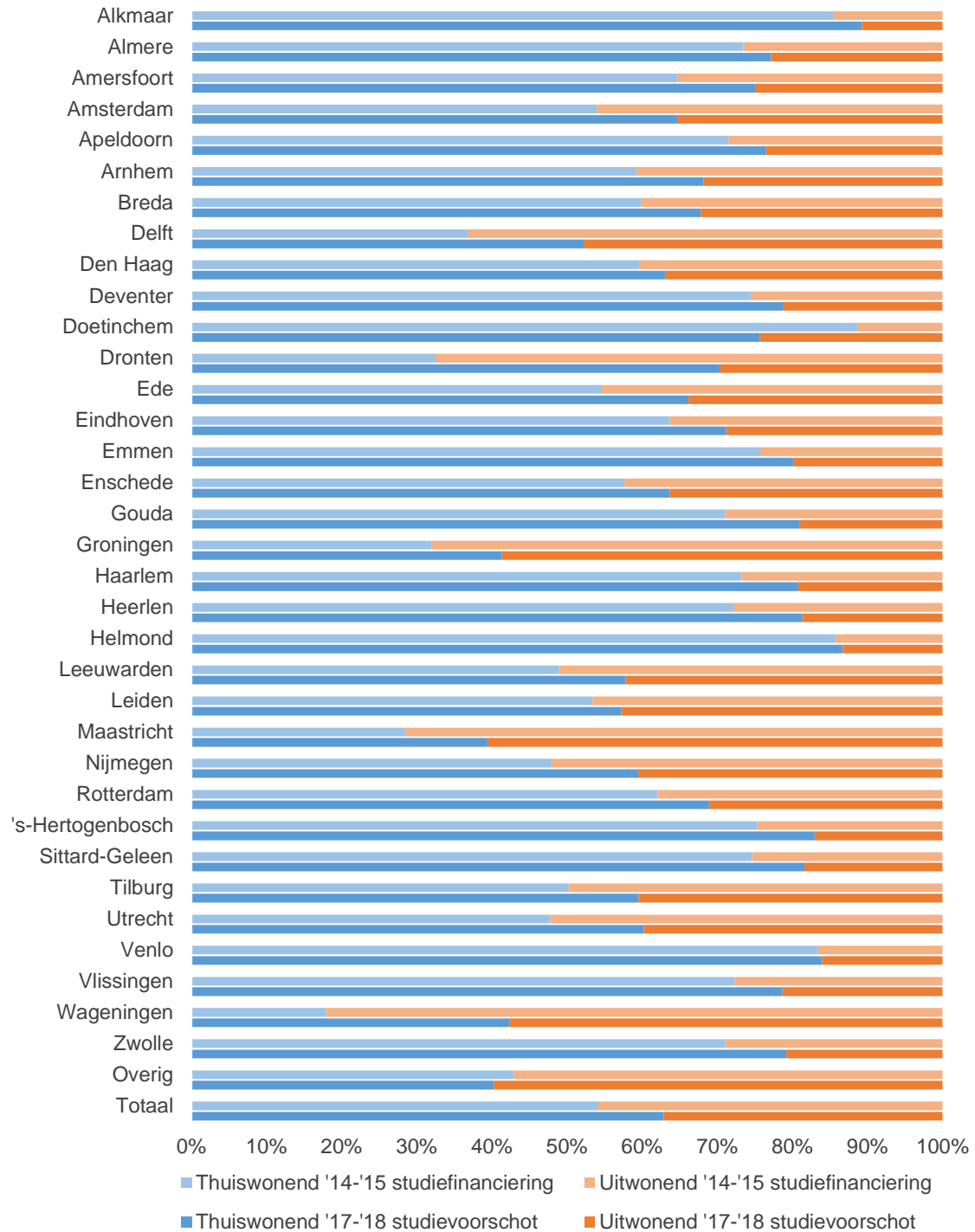
**Figuur 3.11: Aandeel uitwonende eerstejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar hemelsbrede afstand tussen onderwijsinstelling en ouderlijk huis, collegejaren '14-'15 en '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



De conclusie naar aanleiding van de verschillende analyses is dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag wat betreft het verlaten van het ouderlijk huis van zowel eerste als ouderejaarsstudenten. De studiekeuze en locatiekeuze waar te gaan studeren lijken niet of nauwelijks te worden beïnvloed.

Met uitzondering van Doetinchem, is in iedere studiestad het aandeel uitwonenden onder eerste-, tweede- en derdejaars in collegejaar '17-'18 ten opzichte van collegejaar '14-'15 gedaald. In Den Haag, Helmond, Leiden, en Venlo is de daling minder dan een tiende, terwijl in Dronten het aandeel uitwonenden meer dan halveert.

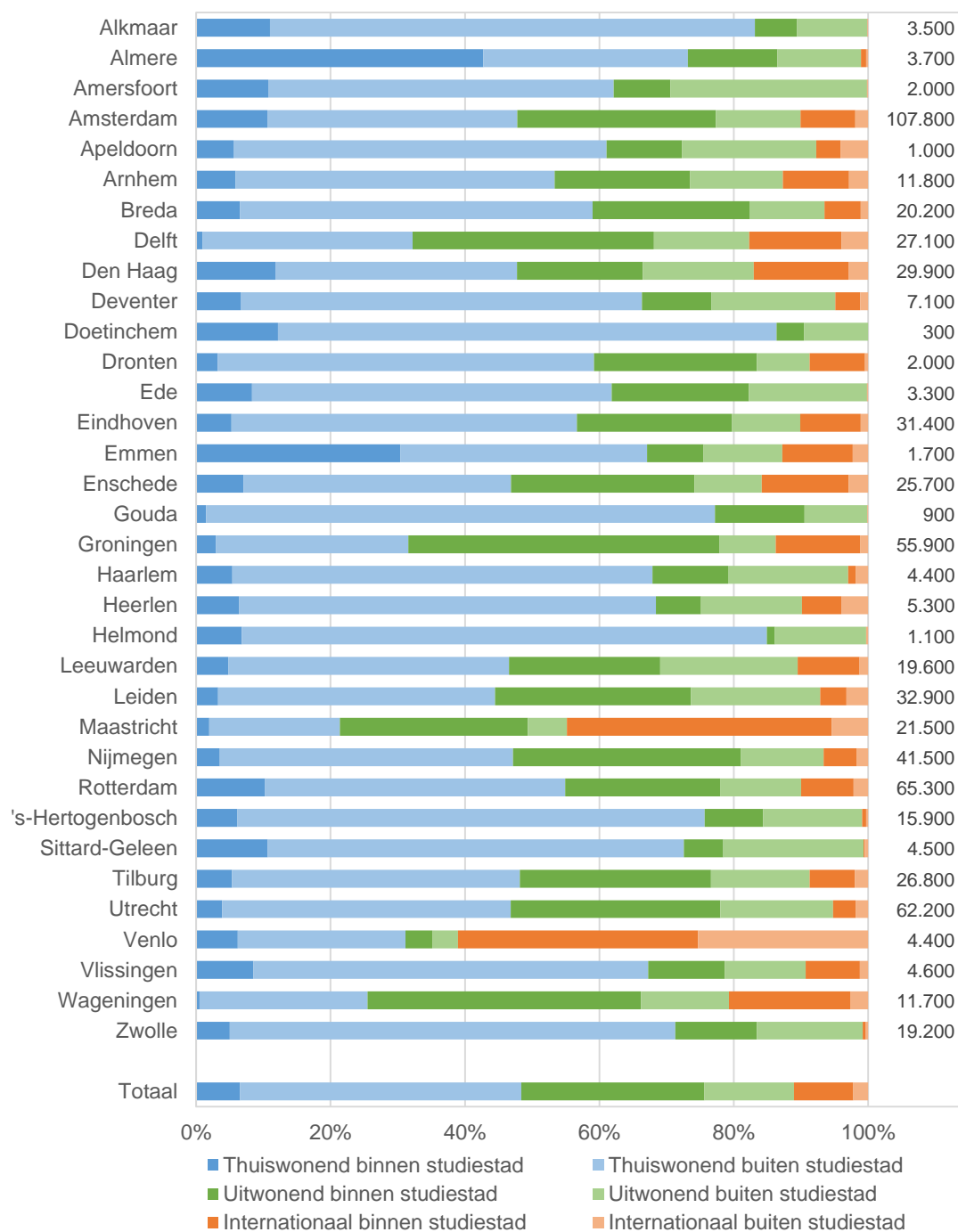
Figuur 3.12: Aandeel eerste-, tweede en derdejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar thuis- of uitwonend en studiestad, collegejaren '14-'15 en '17-'18 (bron: DUO en CBS)



### 3.7 Studiesteden

Figuur 3.13 geeft inzicht in de woonsituatie van studenten per studiestad. Van alle studentensteden komt in Tilburg en Enschede de woonsituatie van studenten het dichtst bij het landelijk gemiddelde. Van alle steden met een universiteit hebben alleen Eindhoven en Rotterdam een lager aandeel uitwonende studenten dan gemiddeld. Van de studiesteden zonder universiteit vallen Venlo en in mindere mate Arnhem en Leeuwarden op door een hoog aandeel uitwonende studenten. Alkmaar, Doetinchem en Helmond kenmerken zich door een erg laag aandeel uitwonende studenten.

Figuur 3.13: Aandeel voltijdstudenten naar studiestad en woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)

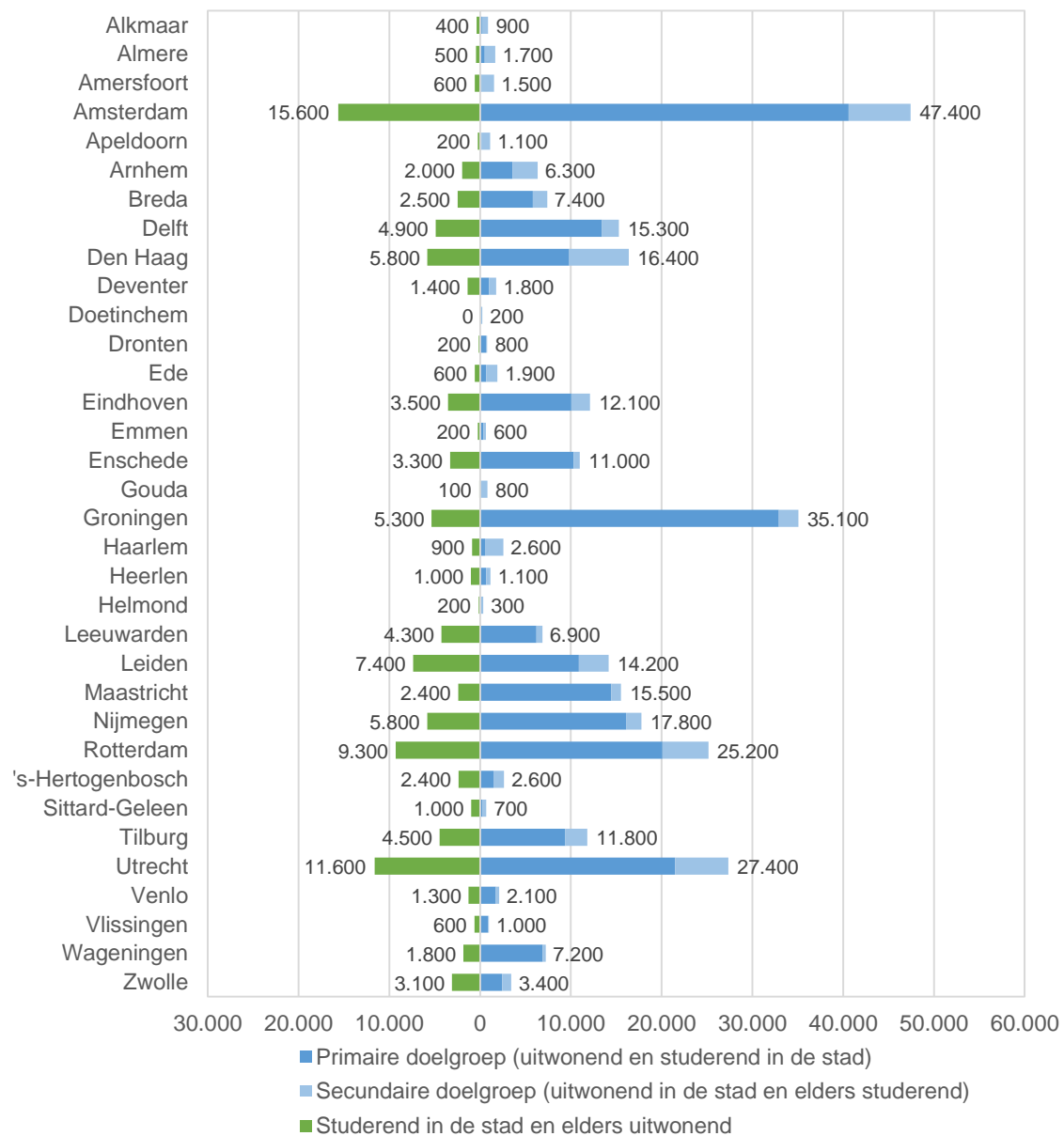


### 3.8 Woonsteden

Figuur 3.14 en tabel 3.1 geven inzicht in de aantallen uitwonende studenten, van zowel de primaire als de secundaire doelgroep: de uitwonende studenten die in de stad wonen en studeren en de uitwonende studenten die in de stad wonen maar in een andere stad studeren. Wat aantal studenten betreft is Groningen de vierde stad van Nederland, maar als gekeken wordt naar het aantal studenten dat in een studiestad woont is Groningen de nummer twee na Amsterdam. Dit is het gevolg van de perifere ligging van Groningen.

Apeldoorn en Gouda vallen op doordat er beduidend meer studenten wonen dan dat er studeren. Dit komt door de ligging van deze gemeenten in de nabijheid van (andere) studentensteden, de goede verbindingen met deze steden en ook door de meer gespannen woningmarkt voor studenten in de nabij gelegen studiesteden.

Figuur 3.14: Aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type doelgroep, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)





Tabel 3.1: Ontwikkeling aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaren '09-'10 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)

	'09-'10	'10-'11	'11-'12	'12-'13	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'17-'18
Alkmaar	1.200	1.200	1.100	1.000	1.100	1.100	1.000	1.000	900
Almere	1.900	1.700	1.700	1.600	1.600	1.700	1.700	1.700	1.700
Amersfoort	1.800	1.900	1.800	1.700	1.900	2.000	1.900	1.700	1.500
Amsterdam	41.400	43.700	44.800	44.500	49.800	50.400	50.500	48.900	47.400
Apeldoorn	1.200	1.000	1.100	1.100	1.100	1.200	1.100	1.100	1.100
Arnhem	5.800	5.900	5.900	5.700	6.300	6.400	6.300	6.200	6.300
Breda	6.300	6.500	6.800	7.000	7.800	8.000	7.700	7.400	7.400
Delft	10.300	11.200	11.800	12.500	13.800	14.000	15.000	14.700	15.300
Den Haag	13.000	13.500	13.700	13.800	15.100	15.600	15.600	15.900	16.400
Deventer	1.800	1.900	2.000	1.900	1.900	1.800	1.700	1.700	1.800
Doetinchem	300	300	300	300	300	300	300	300	200
Dronten	900	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	900	800
Ede	1.800	1.900	2.100	2.200	2.400	2.500	2.300	2.000	1.900
Eindhoven	9.100	9.400	9.600	9.900	10.900	11.600	11.800	12.000	12.100
Emmen	1.200	1.200	1.000	900	800	800	700	700	600
Enschede	10.700	11.000	11.200	11.200	11.700	11.300	10.900	10.900	11.000
Gouda	800	800	800	800	900	900	800	800	800
Groningen	31.000	31.700	32.600	32.900	34.700	35.900	35.600	35.500	35.100
Haarlem	2.900	3.000	3.000	2.900	3.200	3.100	2.900	2.700	2.600
Heerlen	1.600	1.500	1.600	1.400	1.400	1.300	1.400	1.200	1.100
Helmond	500	500	400	400	400	400	400	300	300
Leeuwarden	6.800	7.000	7.100	7.000	7.600	7.800	7.700	7.300	6.900
Leiden	10.300	10.900	11.100	11.700	13.000	13.300	13.700	14.000	14.200
Maastricht	13.300	13.700	14.100	14.400	15.000	15.200	15.600	15.400	15.500
Nijmegen	15.500	16.000	16.200	16.400	18.100	18.500	18.800	18.200	17.800
Rotterdam	20.100	21.100	21.500	21.600	23.300	23.800	24.300	24.800	25.200
's-Hertogenbosch	2.600	2.700	2.700	2.700	2.900	2.800	2.800	2.700	2.600
Sittard-Geleen	1.000	900	900	800	800	800	800	700	700
Tilburg	10.600	10.900	11.300	11.300	12.500	12.800	12.500	12.100	11.800
Utrecht	28.000	28.100	27.600	26.900	29.900	30.700	30.200	28.700	27.400
Venlo	1.900	2.100	2.100	2.200	2.300	2.300	2.200	2.100	2.100
Missingen	800	700	800	900	1.000	1.000	1.000	900	1.000
Wageningen	4.700	5.400	5.700	5.900	6.700	6.900	7.000	7.300	7.200
Zwolle	3.900	3.900	4.000	3.700	3.700	3.600	3.600	3.500	3.400
Overig	59.400	60.000	60.200	57.200	53.000	54.100	51.400	49.400	48.000
<b>Totaal</b>	<b>324.300</b>	<b>334.100</b>	<b>339.500</b>	<b>337.200</b>	<b>357.700</b>	<b>364.800</b>	<b>361.900</b>	<b>354.800</b>	<b>350.200</b>

Door het aanbod af te zetten tegen het aantal studenten dat in de stad zou willen wonen wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuisvesting inzichtelijk. Deze wordt weergegeven in tabel 3.2 als drukindicator. Voor het aanbod is aangenomen dat het aantal uitwonenden studenten een indicatie is voor de beschikbare voorraad. De vraag is gebaseerd op het huidige aantal studenten dat in de stad woont en de verhuishwensen van studenten die binnen een half jaar willen verhuizen uit of naar de stad.

Dit jaar zijn voor het eerst correcties toegepast voor niet reële verhuishwensen en verhuizingen die studenten vooraf niet verwachten (voor alle jaren zijn de correcties gebaseerd op de meting tussen collegejaren '16-'17 en '17-'18). Hierdoor wordt een meer realistisch beeld van de vraag en aanbod op de studentenwoningmarkt weergegeven, maar wijkt de informatie sterk af van de drukindicator uit voorgaande edities van de monitor. Per stad hebben de correcties een andere uitwerking, maar nationaal blijft er onverminderd sprake van een tekort aan woonruimten. In bijlage B wordt de correctie van de vraag nader toegelicht.

De grootste invloed van de correcties op het naar beneden stellen van de vraag hebben studenten die aangeven geen vertrekvens te hebben, maar een jaar later desondanks niet meer in de stad wonen en thuiswonende studenten die aangeven het ouderlijk huis te willen verlaten, maar dit niet doen en hiertoe ook geen actie hebben ondernomen. Aan de andere kant moest de vraag het meest naar boven worden bijgesteld vanwege thuis- en uitwonende studenten die niet hebben uitgesproken in een specifieke stad te willen gaan wonen, maar binnen een jaar wel naar deze stad zijn verhuisd.

Het beeld dat de drukindicator schetst wijkt soms af van het beeld dat in steden wordt ervaren. Een belangrijke oorzaak hiervoor is dat bij deze drukindicator geen rekening wordt gehouden met tekorten in andere segmenten van de woningmarkt die de doorstroming kunnen belemmeren. Zo is het mogelijk dat een student wenst te vertrekken na afronding van zijn studie, maar geen nieuwe woonruimte kan vinden. Hierdoor blijft de gediplomeerde student zitten in een woonruimte die anders over zou gaan naar een student. Ogenscheinlijk lijkt bij iedere woonruimtezoekende student die geen woonruimte kan vinden sprake van een tekort aan studentenwoonruimten, maar in werkelijkheid kan er dus sprake zijn van een tekort aan bijvoorbeeld starterswoningen. In de hier gepresenteerde drukindicator wordt dit daarom niet als druk op de studentenwoningmarkt meegenomen.

In Amsterdam, Den Haag, Haarlem, Rotterdam, 's-Hertogenbosch en Utrecht is er sprake van een relatief krappe woningmarkt voor studenten. In Leeuwarden en Wageningen is de studentenwoningmarkt ontspannen.

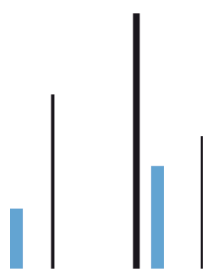
**Tabel 3.2: Drukindicator** (– zeer ontspannen, - ontspannen, o evenwicht, + gespannen, ++ zeer gespannen) o.b.v. indicatie van het huidige aanbod en gecorrigeerd gewenst aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaren '14-'15 tot en met '17-'18 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2015 tot en met 2018')

	Drukindicator			
	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'17-'18
Amsterdam	++	++	++	++
Arnhem	o	o	-	o
Breda	-	-	o	o
Delft	o	o	+	+
Den Haag	++*	++	++	++
Deventer	++	++	++	+
Ede	+	++	+	+
Eindhoven	+	+	+	+
Enschede	o	+	+	+
Groningen	o	o	o	o
Haarlem	++	+	++	++
Leeuwarden	-	-	-	-
Leiden	+	++	++	+
Maastricht	o	o	o	o
Nijmegen	o	o	o	+
Rotterdam	+	++	++	++
's-Hertogenbosch	++	++	++	++
Tilburg	o	o	o	o
Utrecht	++	++	++	++
Wageningen	-	-	-	-
Zwolle	++	++	++	+

-- zeer ontspannen, - ontspannen, o evenwichtig, + gespannen, ++ zeer gespannen

\* Het veldwerk heeft in collegejaar '14-'15 voor Den Haag in december plaatsgevonden

## 4



## Betaalbaarheid

Achtereenvolgens besteden de paragrafen 4.1 tot en met 4.3 aandacht aan inkomsten en uitgaven, woonlasten en woonquote van uitwonende studenten. Hierbij wordt aandacht besteed aan de huidige situatie, de ontwikkeling gedurende de laatste jaren en de verschillen tussen woonsteden.

### 4.1 Inkomsten en uitgaven

Achter de term inkomen gaat een complex begrip met tal van definities schuil. In tabel 4.1 is de opbouw van het inkomen in collegejaar '17-'18 weergegeven voor verschillende definities. Uiteindelijk leidt dit tot een besteedbaar inkomen (definitie BZK) waarbij inkomen uit arbeid, belastingen, studiebeurs, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie zijn verwerkt. Omdat studenten een specifieke doelgroep zijn, is er in dit rapport nog een afwijkende definitie van het besteedbaar inkomen (definitie Monitor Studentenhuisvesting, MS) gebruikt waarbij ook de studiekosten, ouderlijke bijdrage en leningen zijn verwerkt.

Het besteedbaar inkomen (definitie MS) van thuiswonende studenten is 570 euro per maand en van uitwonende studenten 920 euro. Het verschil tussen uitwonende en thuiswonende studenten zit met name in de ouderlijke bijdrage, geleend geld en het primair inkomen. De inkomsten uit arbeid vertegenwoordigen met 48 procent het grootste aandeel van alle inkomsten. De studiekosten en zorgkosten zorgen er het meest voor dat het besteedbaar inkomen wordt gedrukt.

**Tabel 4.1: Gemiddelde inkomsten en uitgaven per maand van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**

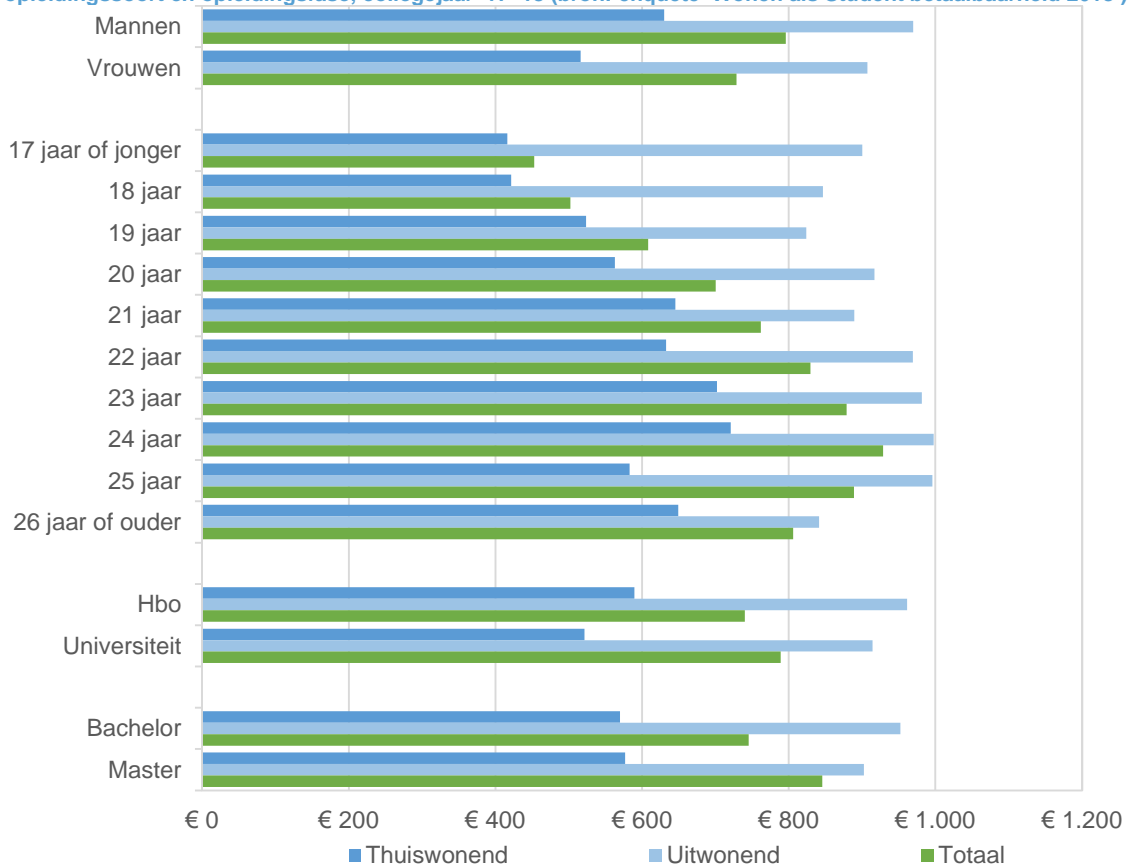
	Thuiswonend	Uitwonend	Totaal
Primair inkomen (hoofdzakelijk inkomen uit arbeid)	€ 490	€ 595	€ 545
Basisbeurs, studievoorschot en aanvullende beurs	€ 20	€ 45	€ 35
Huurtoeslag	€ 0	€ 55	€ 30
<b>Bruto inkomen</b>	<b>€ 510</b>	<b>€ 695</b>	<b>€ 610</b>
Zorgverzekering	-€ 100	-€ 115	-€ 110
Zorgtoeslag	€ 75	€ 70	€ 70
Belastingen en premie inkomensverzekeringen	-€ 20	-€ 35	-€ 25
<b>Besteedbaar inkomen (definitie CBS)</b>	<b>€ 470</b>	<b>€ 615</b>	<b>€ 545</b>
Zonder huurtoeslag	€ 0	-€ 55	-€ 30
<b>Besteedbaar inkomen (definitie BZK)</b>	<b>€ 470</b>	<b>€ 560</b>	<b>€ 515</b>
Collegegeld	-€ 165	-€ 165	-€ 165
Overige studiekosten	-€ 75	-€ 55	-€ 65
Ouderlijke bijdrage (zakgeld)	€ 35	€ 140	€ 90
Ouderlijke bijdrage (meebetalen lasten)	€ 180	€ 130	€ 150
Collegegeldkrediet	€ 10	€ 20	€ 15
DUO-lening	€ 120	€ 285	€ 210
Overige leningen	€ 0	€ 15	€ 10
<b>Besteedbaar inkomen (definitie MS)</b>	<b>€ 570</b>	<b>€ 925</b>	<b>€ 760</b>
Woonlasten na aftrek huurtoeslag incl. bijkomende last.	€ 0	-€ 450	-€ 240
Woonlasten betaald door medebewoner/partner	€ 0	€ 65	€ 35
Overige lasten	-€ 455	-€ 515	-€ 490
<b>Resterend budget</b>	<b>€ 110</b>	<b>€ 20</b>	<b>€ 65</b>

17 procent van de thuiswonende studenten en 27 procent van de uitwonende studenten krijgt geen enkele bijdrage van de ouders. Bij oudere studenten is er vaker geen sprake meer van een bijdrage van de ouders. Gemiddeld zijn de studenten zonder ouderlijke bijdrage 1 jaar ouder. De ouderlijke bijdrage wordt grotendeels opgevangen door meer inkomsten uit arbeid en door meer te lenen via een DUO-lening.

Figuur 4.1 geeft inzicht in de verschillen in het besteedbaar inkomen (definitie MS) tussen verschillende groepen studenten. Leeftijd en besteedbaar inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt tot studenten 24 jaar oud zijn structureel toe naarmate men ouder wordt. Mede hierdoor hebben masterstudenten een hoger besteedbaar inkomen dan bachelorstudenten.

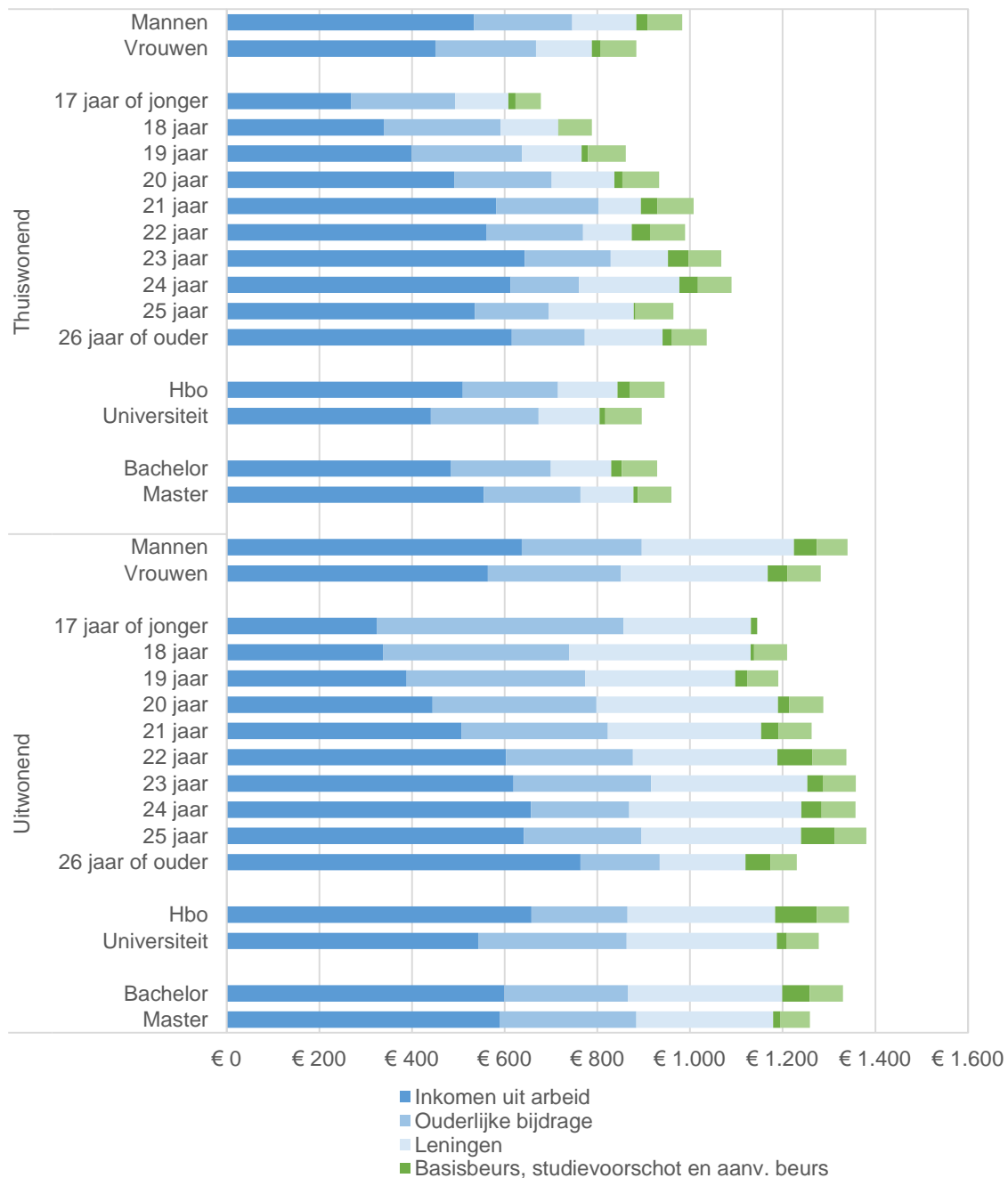
Het gemiddeld besteedbaar inkomen onder hbo-studenten respectievelijk universitaire studenten wordt beïnvloed door de verdeling van thuis- en uitwonende studenten binnen deze groepen. Hierdoor is het mogelijk dat het gemiddelde inkomen van alle hbo-studenten samen lager is dan dat van alle universitaire studenten samen, terwijl zowel de thuiswonende als de uitwonende hbo-studenten gemiddeld een hoger besteedbaar inkomen hebben dan de thuiswonende respectievelijk uitwonende universitaire studenten. Doordat universitaire studenten aanzienlijk vaker uitwonend zijn dan hbo-studenten legt het inkomen van de uitwonende universitaire student meer gewicht in de schaal dan van de uitwonende hbo-student.

**Figuur 4.1: Besteedbaar inkomen (definitie MS) van voltijdstudenten naar woonsituatie, geslacht, leeftijd, opleidingssoort en opleidingsfase, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**



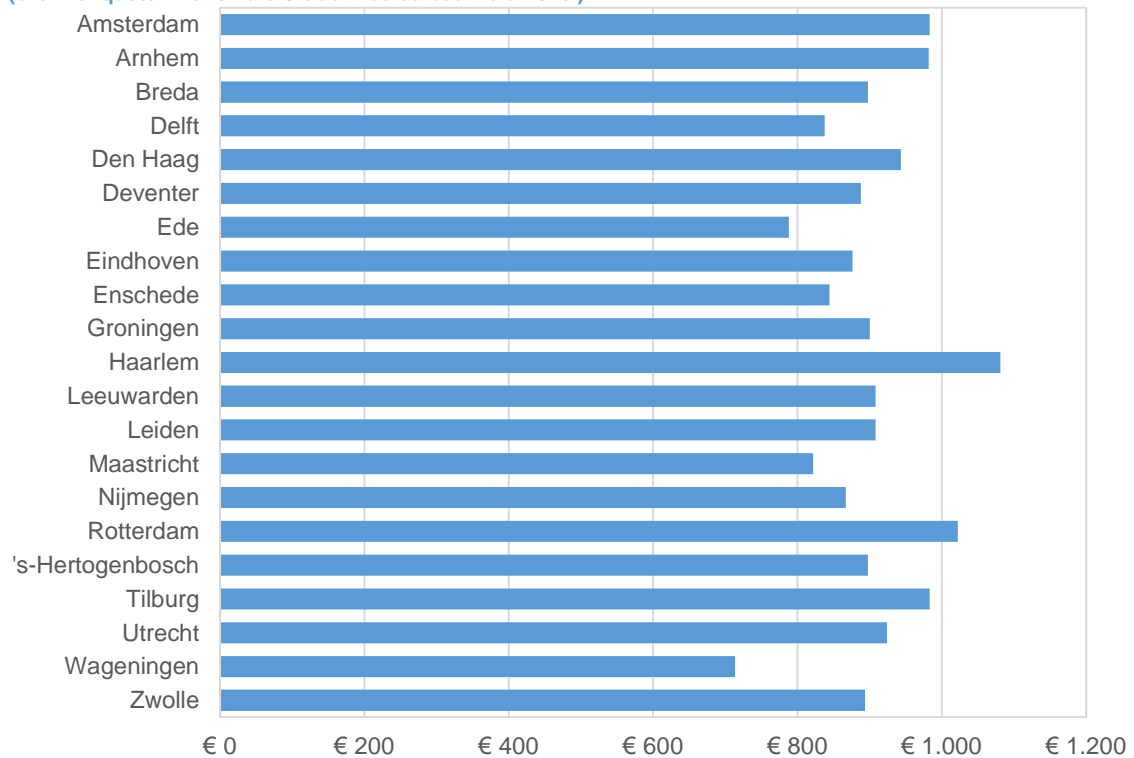
Figuur 4.2 geeft de opbouw van het inkomen weer voor verschillende groepen studenten. De inkomenscomponenten die het inkomen drukken, zoals studiekosten, zorgverzekering en belastingen, zijn achterwege gelaten. Deze bedragen voor alle groepen studenten gemiddeld tussen de 340 en 390 euro met uitzondering van de studenten van 17 jaar en jonger. Bij deze groep is dit slechts 240 euro. Het hogere besteedbare inkomen bij mannen en oudere studenten komt vooral door meer inkomsten uit arbeid.

**Figuur 4.2: Opbouw besteedbaar inkomen (definitie MS) exclusief de drukkende componenten studiekosten, zorgverzekering en belastingen van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**



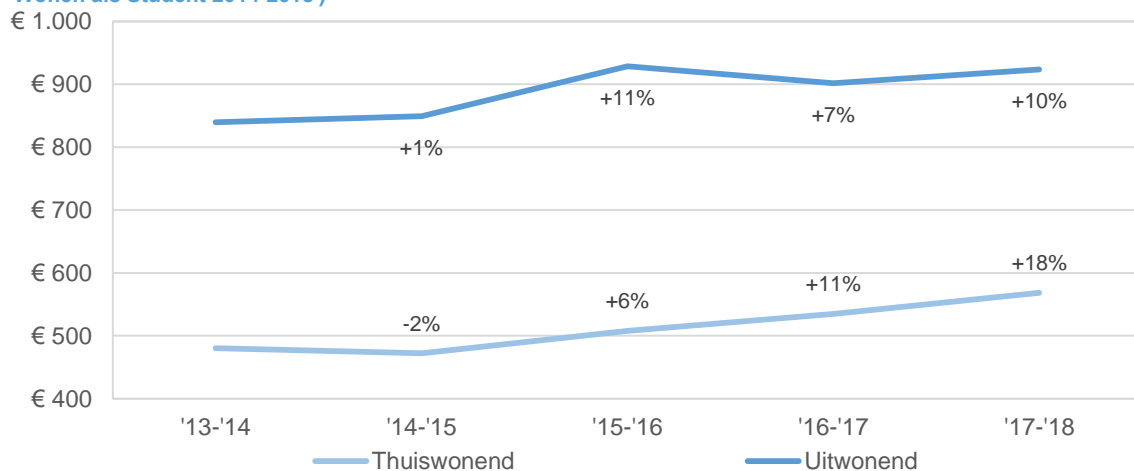
Tussen de verschillende steden zijn er grote verschillen in gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie MS). Deze hangen samen met de gemiddelde leeftijd van de studenten in de steden. Steden met relatief oude studenten hebben ook een hoger gemiddeld inkomen.

**Figuur 4.3: Besteedbaar inkomen (definitie MS) van uitwonende studenten naar woonstad, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**



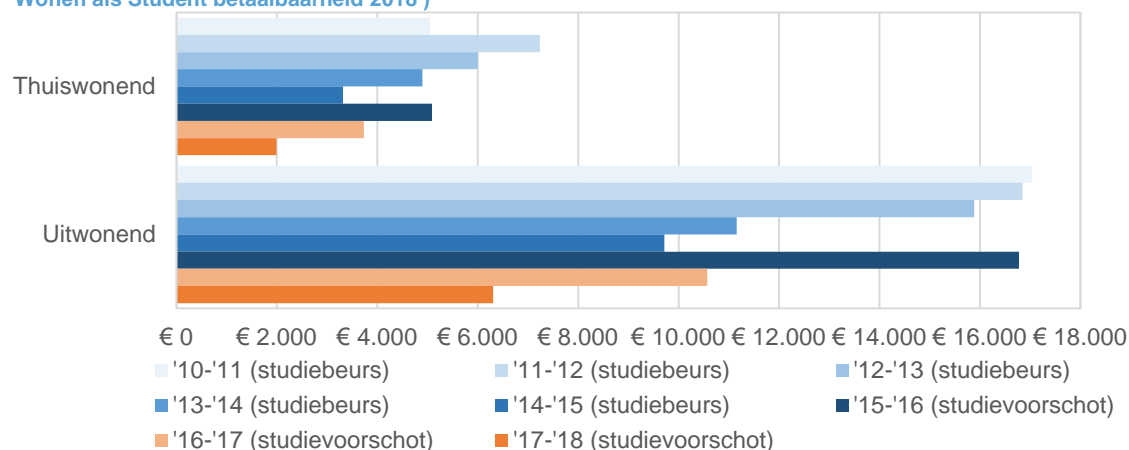
Het besteedbaar inkomen (definitie MS, gecorrigeerd voor inflatie) van studenten is, zoals te zien in figuur 4.4, gedurende de afgelopen vier jaar bij zowel de thuis- als uitwonende studenten gestegen. Sinds collegejaar '13-'14 is het inkomen met respectievelijk 18 en 10 procent gestegen.

**Figuur 4.4: Ontwikkeling gemiddeld besteedbaar inkomen (gecorrigeerd voor inflatie, definitie MS) van voltijdstudenten naar type woonsituatie, collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18 t.o.v. '13-'14 (bron: enquête 'Wonen als Student 2014-2018')**



Bij 42 procent van de studenten zijn de maandelijkse inkomsten en uitgaven in evenwicht. 38 procent houdt geld over en 20 procent heeft geld tekort. Studenten gebruiken het geld dat ze over hebben hoofdzakelijk om te sparen of alsnog uit te geven. Terugbetalen van openstaande schuld wordt nagenoeg niet gedaan. Veel studenten hebben een studieschuld opgebouwd. Dit komt doordat de leningen als onderdeel van de inkomsten zijn opgenomen. 51 procent van de thuiswonende en 76 procent van de uitwonende studenten hebben een studieschuld opgebouwd van gemiddeld respectievelijk 8.400 en 17.300 euro. Zoals mag worden verwacht is de studieschuld hoger bij studenten die al langer aan het studeren zijn, zoals te zien is in figuur 4.5. Ook van de studenten die in de laatste drie jaar gestart zijn met studeren en binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel vallen is de studieschuld al relatief hoog.

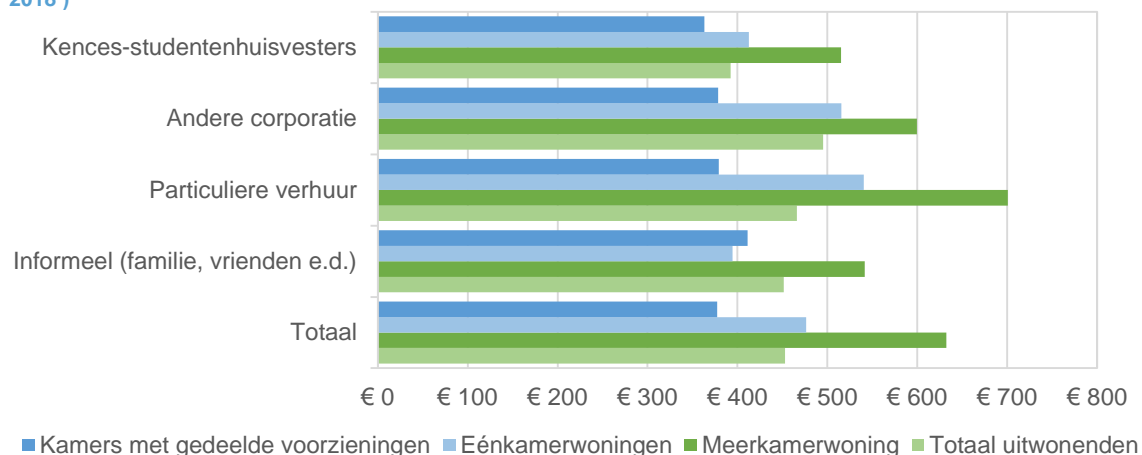
**Figuur 4.5: Studieschuld naar het jaar waarin men is gestart met studeren, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2018')**



## 4.2 Woonlasten

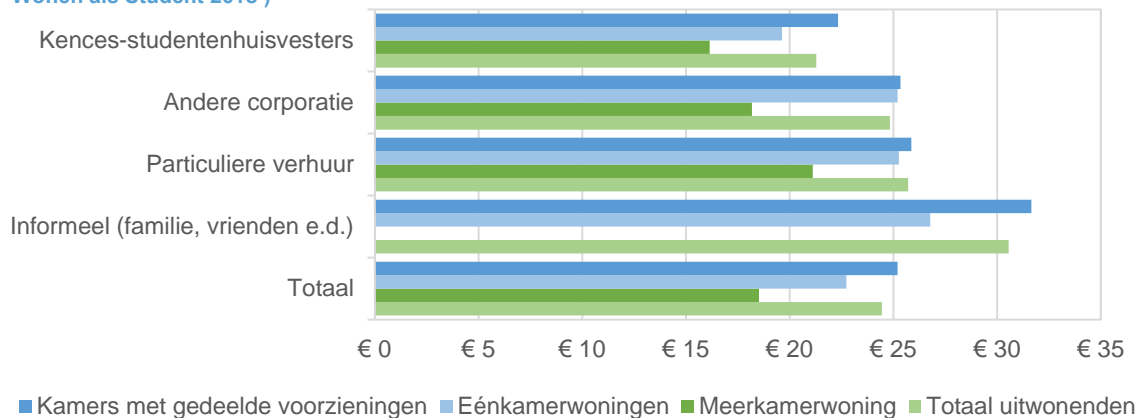
Gemiddeld hebben uitwonende studenten in collegejaar '17-'18 500 euro woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en vóór aftrek van de huurtoeslag). Na aftrek van huurtoeslag blijft hier 450 euro per maand van over. Figuur 4.6 laat zien dat de huur het laagst is bij Kences-studentenhuisvesters en bij informele verhuur. Zoals verwacht mag worden zijn de woonlasten van kamers met gedeelde voorzieningen ten opzichte van één- en meerkamerwoningen met afstand het laagst.

**Figuur 4.6: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



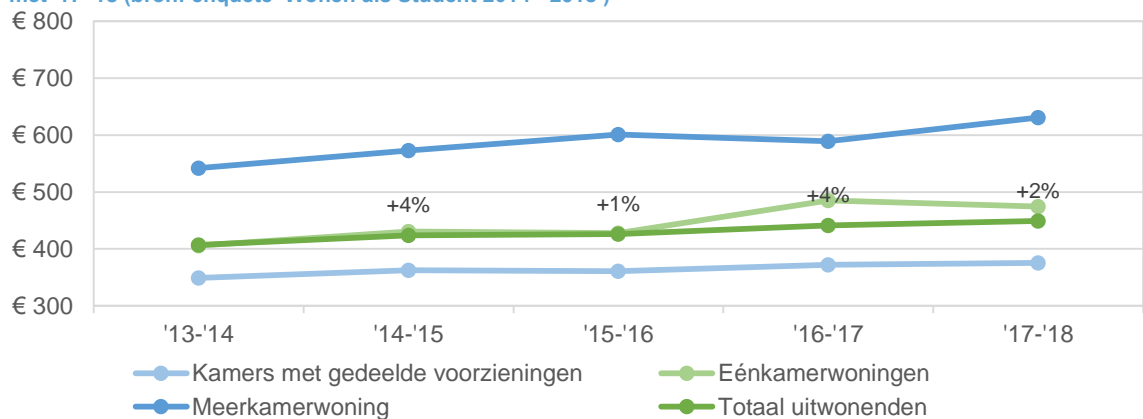
De woonlasten per vierkante meter bedragen 24 euro. De woonlasten per vierkante meter zijn echter niet voldoende nauwkeurig als het om prijsverschillen gaat. Dit heeft te maken met de samenstelling naar type woonruimte, de gemiddelde totale oppervlakte van woonruimten en de woonlocatie. In figuur 4.7 zijn daarom de woonlasten per vierkante meter uitgesplitst naar type woonruimte en type verhuurder en is er alleen gekeken naar woonruimten van maximaal 35 vierkante meter, gelegen op een A-locatie binnen de stad en naar steden waar een Kences-studentenhuisvester actief is. Uit deze vergelijking blijkt dan opvallend genoeg dat niet de woonlasten per vierkante meter voor een kamer met gedeelde voorzieningen het laagst zijn maar die voor een meerkamerwoning. Ondanks een maximum aan oppervlakte is dit nog steeds een effect van een hoger gemiddeld vloeroppervlak bij dit type woonruimte. De prijzen voor éénkamerwoningen zijn iets hoger dan gemiddeld. De woonlasten per vierkante meter zijn bij corporaties en met name Kences-huisvesters het laagst. Particuliere verhuur laat zoals verwacht bovengemiddelde woonlasten zien.

**Figuur 4.7: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte sinds het collegejaar '13-'14 gemiddeld met 3,5 procent per jaar gestegen. De woonuitgaven van studenten met een meerkamerwoning liggen beduidend hoger dan het gemiddelde van alle uitwonende studenten. In collegejaar '13-'14 kostte een meerkamerwoning 39 procent meer dan een kamer met gedeelde voorzieningen. In collegejaar '17-'18 is dit verschil gestegen tot 51 procent. Na een daling van de gemiddelde huur voor meerkamerwoningen in '16-'17 is deze in '17-'18 weer gestegen tot een hoogste niveau in de afgelopen vijf jaar.

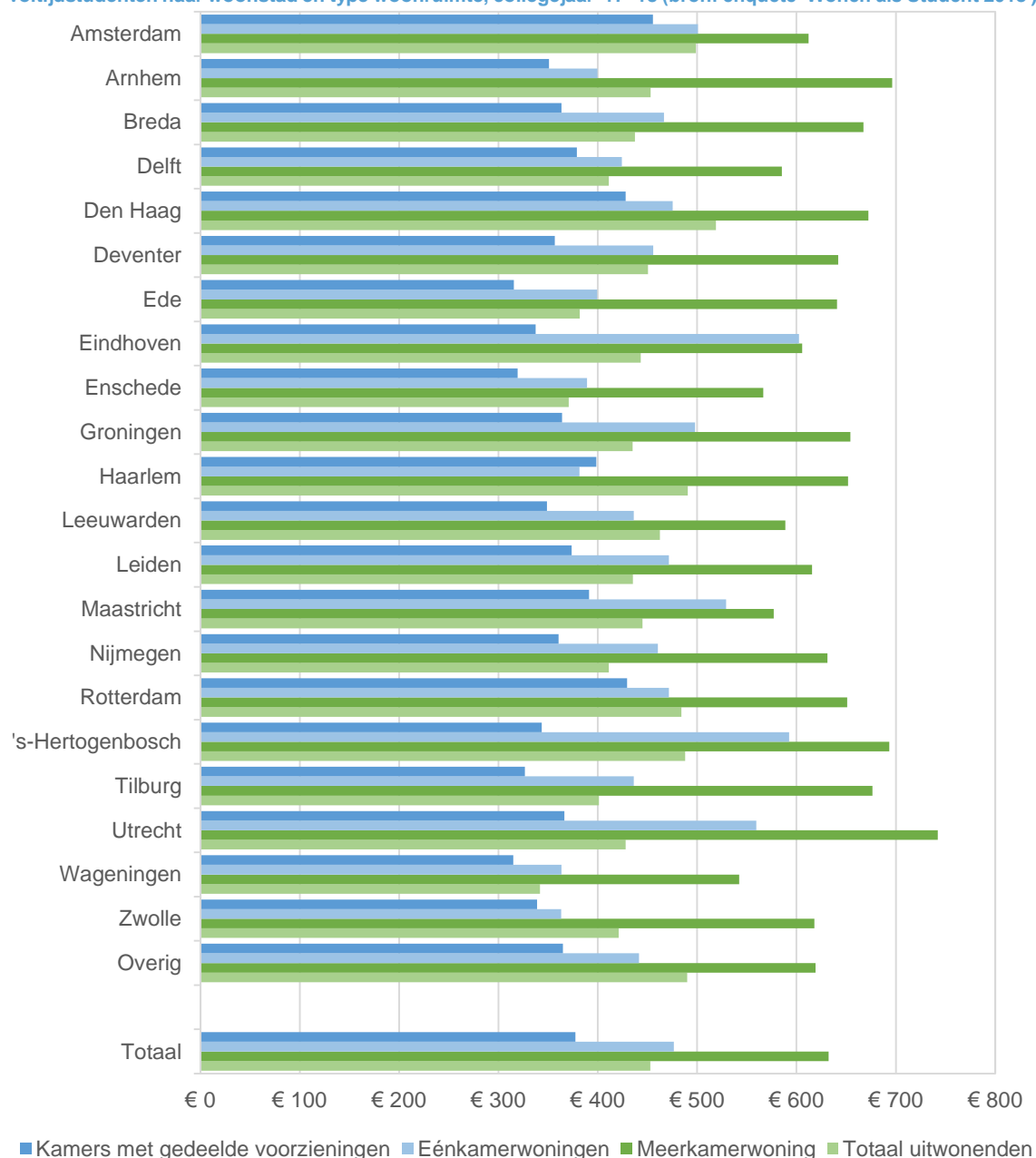
**Figuur 4.8: Ontwikkeling gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van de huurtoeslag (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2014 - 2018')**





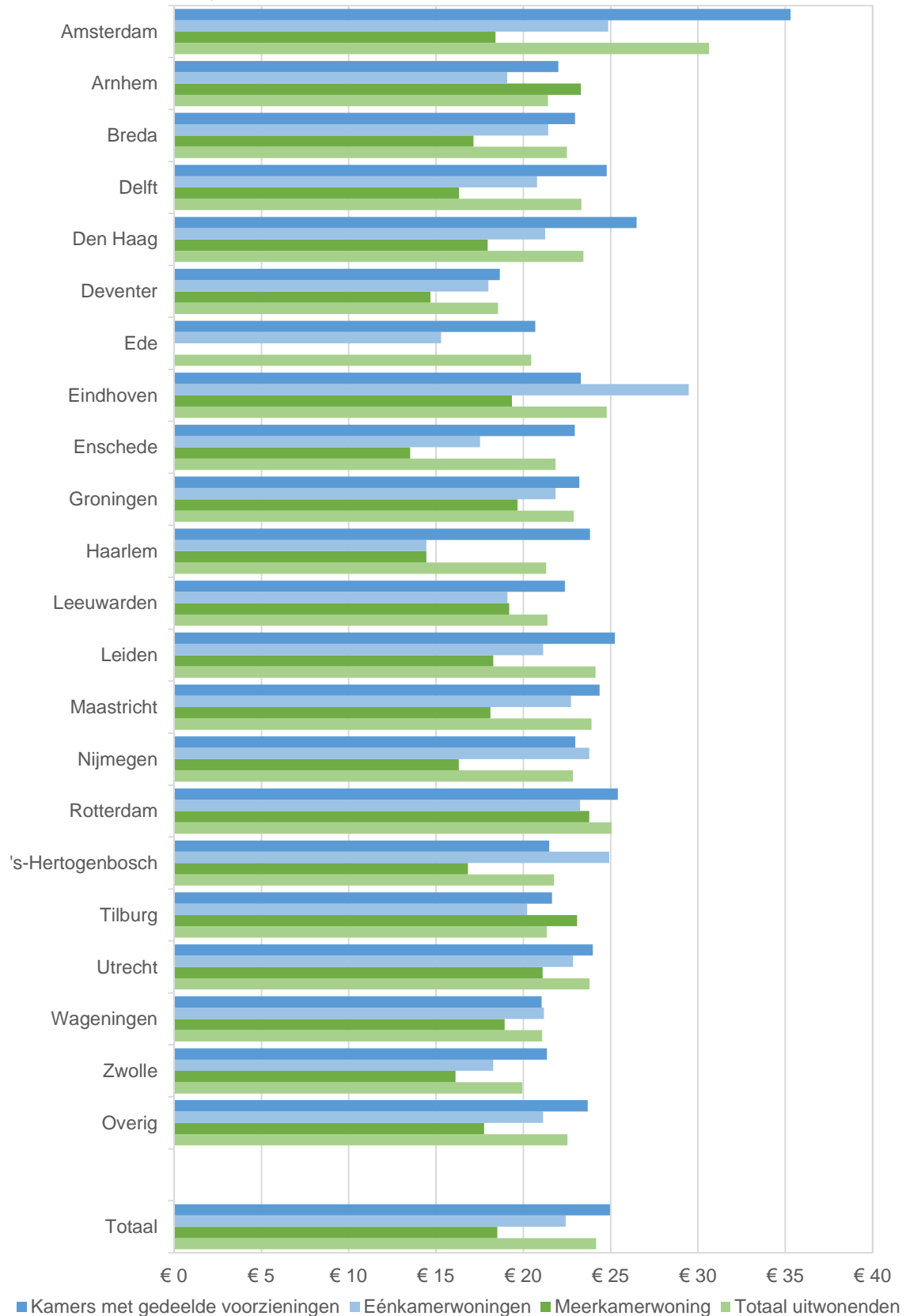
Figuur 4.9 geeft inzicht in de hoogte van de woonlasten per stad. De woonlasten in Amsterdam, Den Haag, Haarlem, Rotterdam en 's-Hertogenbosch zijn hoger dan gemiddeld. De woonlasten in Ede, Enschede en Wageningen zijn beduidend lager dan in alle andere steden.

**Figuur 4.9: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Kanttekening bij de totale woonlasten is dat de gemiddelde woonlasten per stad voor een groot deel worden bepaald door de samenstelling van de woningvoorraad. De woonlasten per vierkante meter voor alleen wooneenheden tot en met maximaal 35 vierkante meter, op een A-locatie en in steden waar een Kences-deelnemer actief zijn, zijn daarom beter te vergelijken. Figuur 4.10 laat zien dat de woonlasten per vierkante meter het hoogst zijn in Amsterdam. De top-10 bestaat volledig uit steden met een universiteit. De gemiddelde oppervlakte van de woonruimten in deze top-10 is aanmerkelijk lager dan gemiddeld.

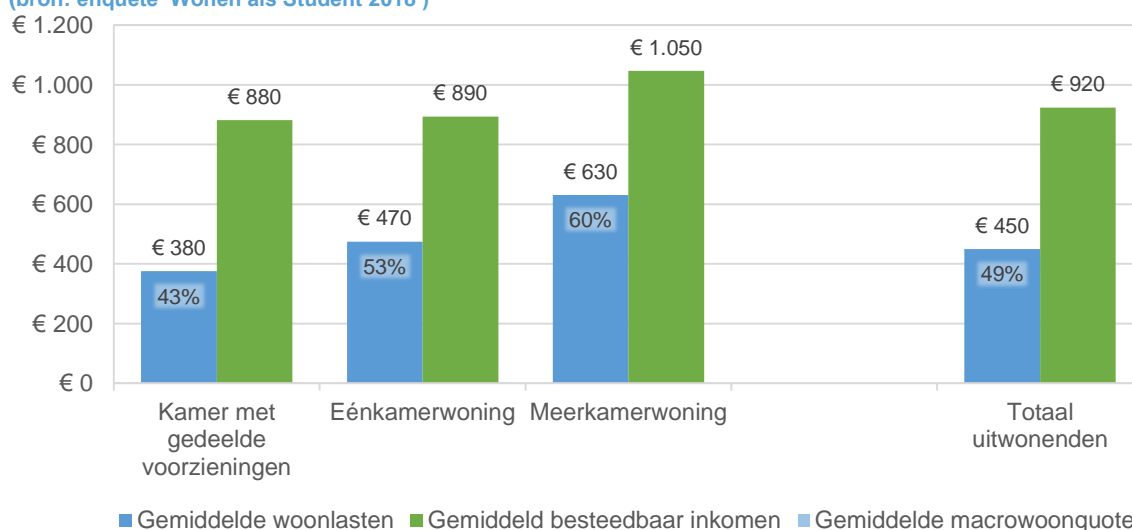
Figuur 4.10: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')



### 4.3 Woonquote<sup>1</sup>

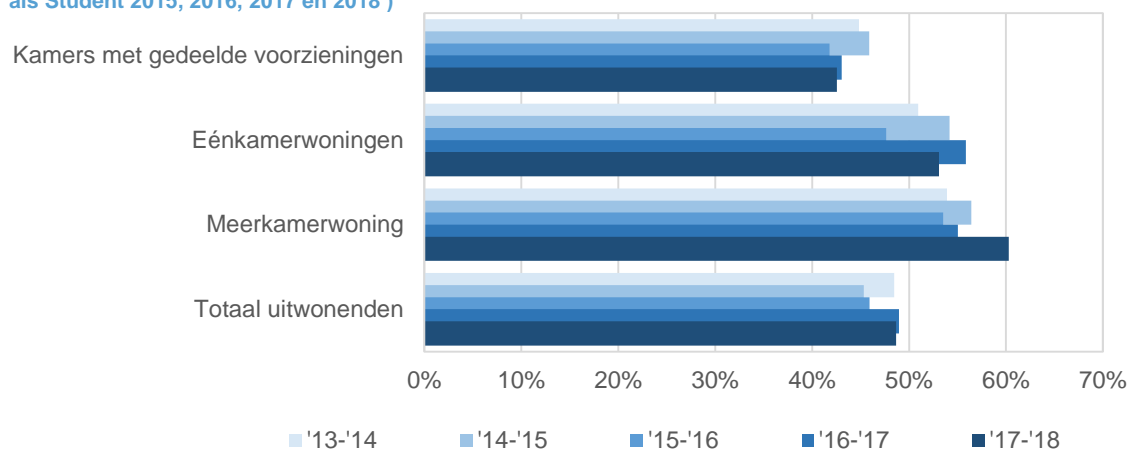
Wanneer de totale woonuitgaven (450 euro) gerelateerd worden aan het gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie MS, 920 euro) blijkt 49 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Ondanks dat het inkomen van studenten met een meerkamerwoning hoger ligt dan het gemiddelde inkomen van uitwonende studenten, is de woonquote van 60 procent ook hoger dan gemiddeld. Dit komt doordat de woonlasten voor studenten in deze type woonruimte relatief nog hoger liggen dan het gemiddelde. Figuur 4.11 geeft een overzicht van de gemiddelde woonlasten, inkomens en woonquotes naar type woonruimte.

**Figuur 4.11: Gemiddelde huurprijs (inclusief bijkomende woonlasten en na aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



De woonquote over het afgelopen jaar is gedaald, zoals weergegeven in figuur 4.12. De verschillen in de ontwikkeling van de gemiddelde huur tussen één- en meerkamerwoning komt ook tot uitdrukking in de woonquote.

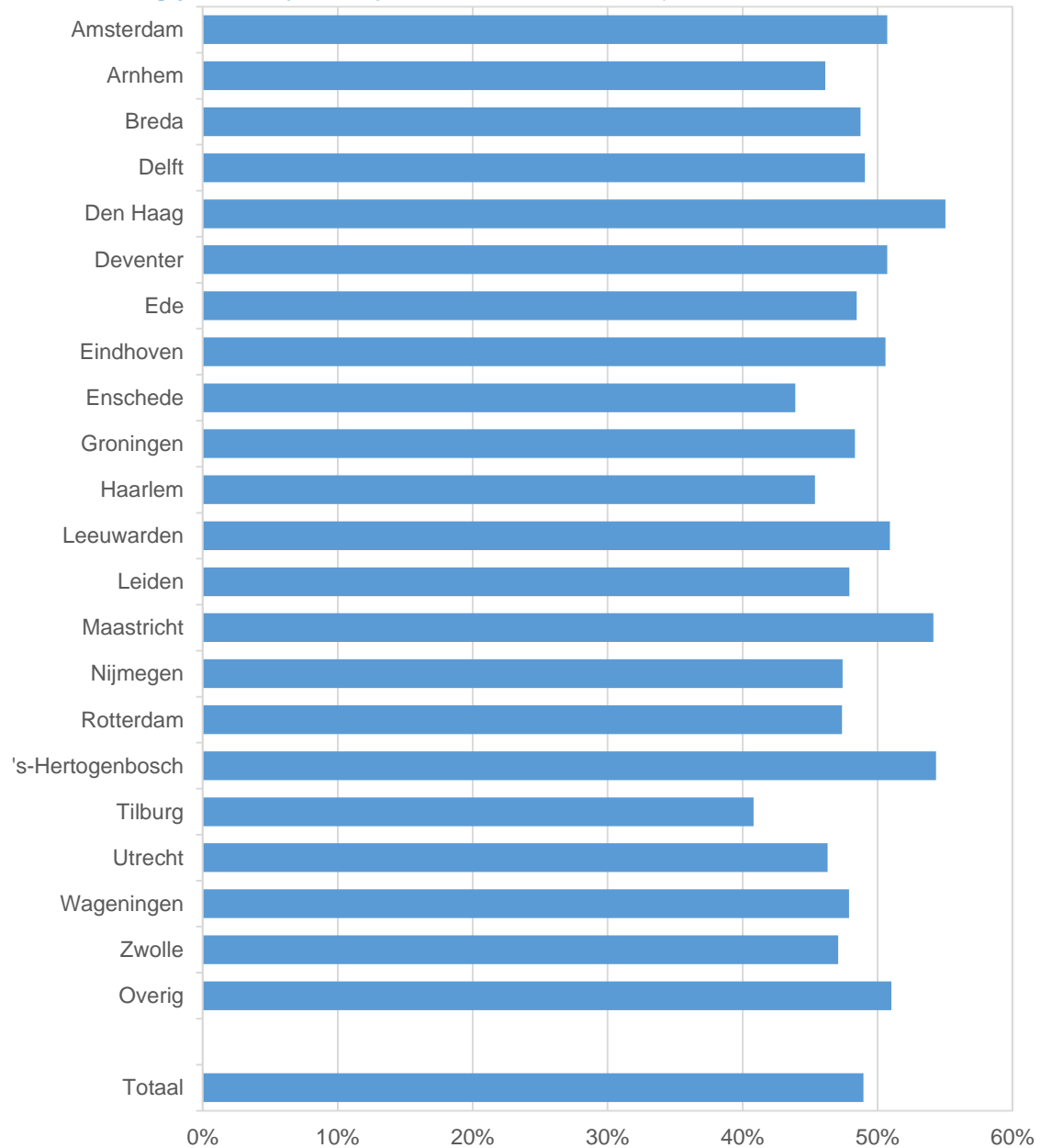
**Figuur 4.12: Ontwikkeling gemiddelde woonquote inclusief bijkomende lasten (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '13-'14 tot en met '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2015, 2016, 2017 en 2018')**



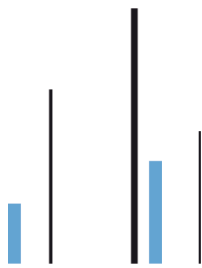
<sup>1</sup> De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.

De verschillen tussen de woonquote per stad, zoals te zien in figuur 4.13, zijn kleiner dan bij de woonlasten omdat studenten hun inkomenspatroon aanpassen aan hun woonlasten. Amsterdam, Den Haag, Maastricht en 's-Hertogenbosch vallen op door een relatief hoge woonquote. Arnhem, Enschede en Tilburg hebben juist een lage woonquote.

**Figuur 4.13: Gemiddelde macro-woonquote inclusief bijkomende lasten van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



5



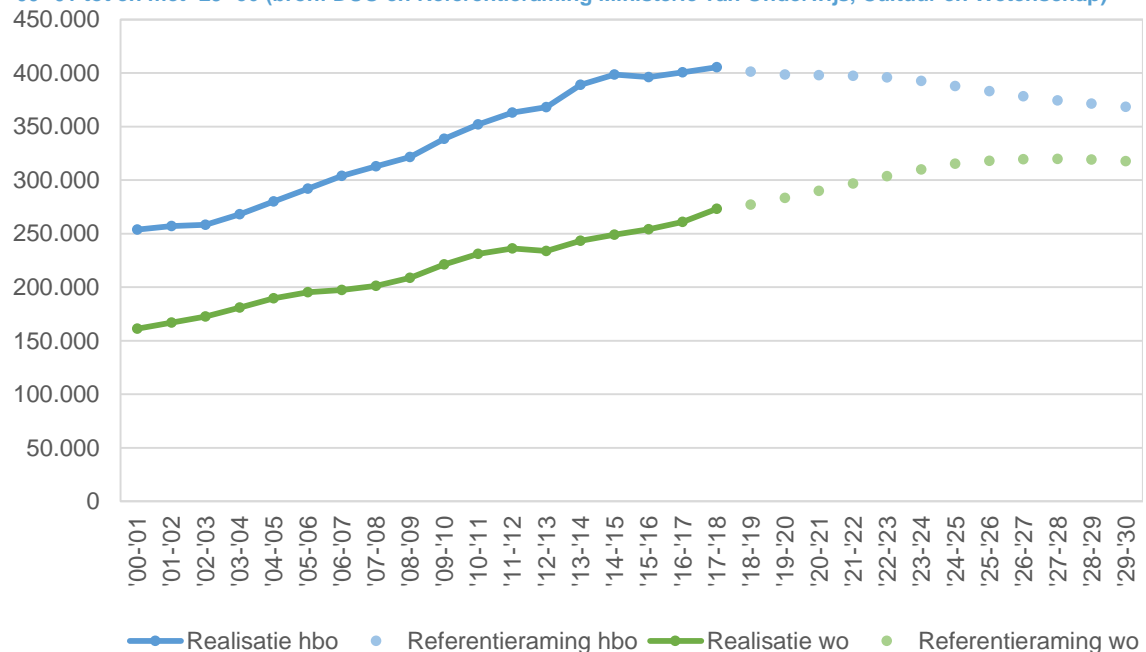
## Kwantitatieve prognose

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de kwantitatieve verwachtingen tot en met collegejaar '25-'26. In paragraaf 5.1 wordt de verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie beschreven. Eerst worden veranderingen in het aantal studenten over de afgelopen jaren en de prognoses voor de komende jaren beschreven. Vervolgens wordt nader gekeken naar de samenstelling van de populatie naar leeftijd en geslacht en de verschillen tussen de studiesteden. In paragraaf 5.2 wordt inzicht gegeven in de veranderingen van woonsituatie voor studenten in de komende acht jaar. Hierbij wordt eerst gekeken naar Nederland als geheel. Tot slot, wordt nog de verandering van het aantal uitwonende studenten per woonstad behandeld.

### 5.1 Studentenpopulatie

In de afgelopen acht jaar nam het aantal hbo-studenten met gemiddeld 8.300 studenten per jaar toe. Het aantal universitaire studenten groeide in deze periode met 6.500 studenten per jaar. Voor de komende jaren wordt een minder sterke groei verwacht. De referentieraming, zie figuur 5.1, laat een gemiddelde afname van 2.800 hbo-studenten per jaar zien tussen collegejaar '17-'18 en '25-'26 (-0,7 procent). Met een jaarlijkse groei van 5.600 universitaire studenten is de toename bij universiteiten minder sterk dan voorheen (+2,1 procent). In acht jaar tijd komt dit voor het gehele hoger onderwijs neer op een groei van 3,3 procent. Na deze periode van acht jaar van groei wordt voor het gehele hoger onderwijs, als gevolg van demografische krimp, een daling van het aantal studenten verwacht. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat prognoses meer onzekerheden vertonen naarmate ze verder vooruit kijken.

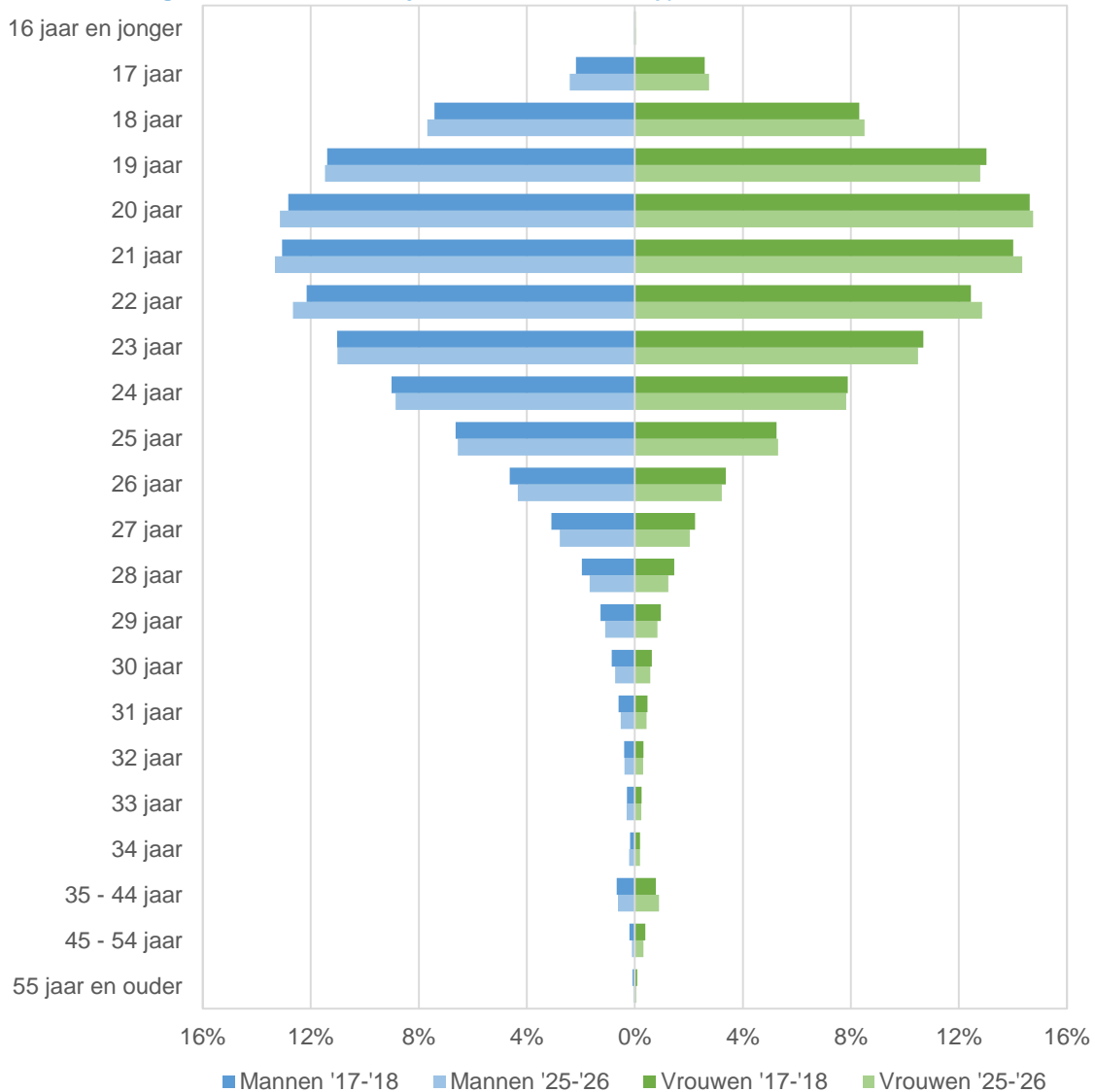
**Figuur 5.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten hoger onderwijs naar type onderwijs, collegejaren '00-'01 tot en met '29-'30 (bron: DUO en Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)**



### 5.1.1 Leeftijd & geslacht

Figuur 5.2 laat zien dat in de komende acht jaar de leeftijdsopbouw licht zal verschuiven. De gemiddelde leeftijd van de studentenpopulatie zal afnemen met gemiddeld 1 maand. Het aandeel jonge studenten (jonger dan 21 jaar) neemt toe van 50 procent naar 51 procent. Het aandeel vrouwen neemt naar verwachting de komende acht jaar licht toe van 50,9 tot 51,1 procent.

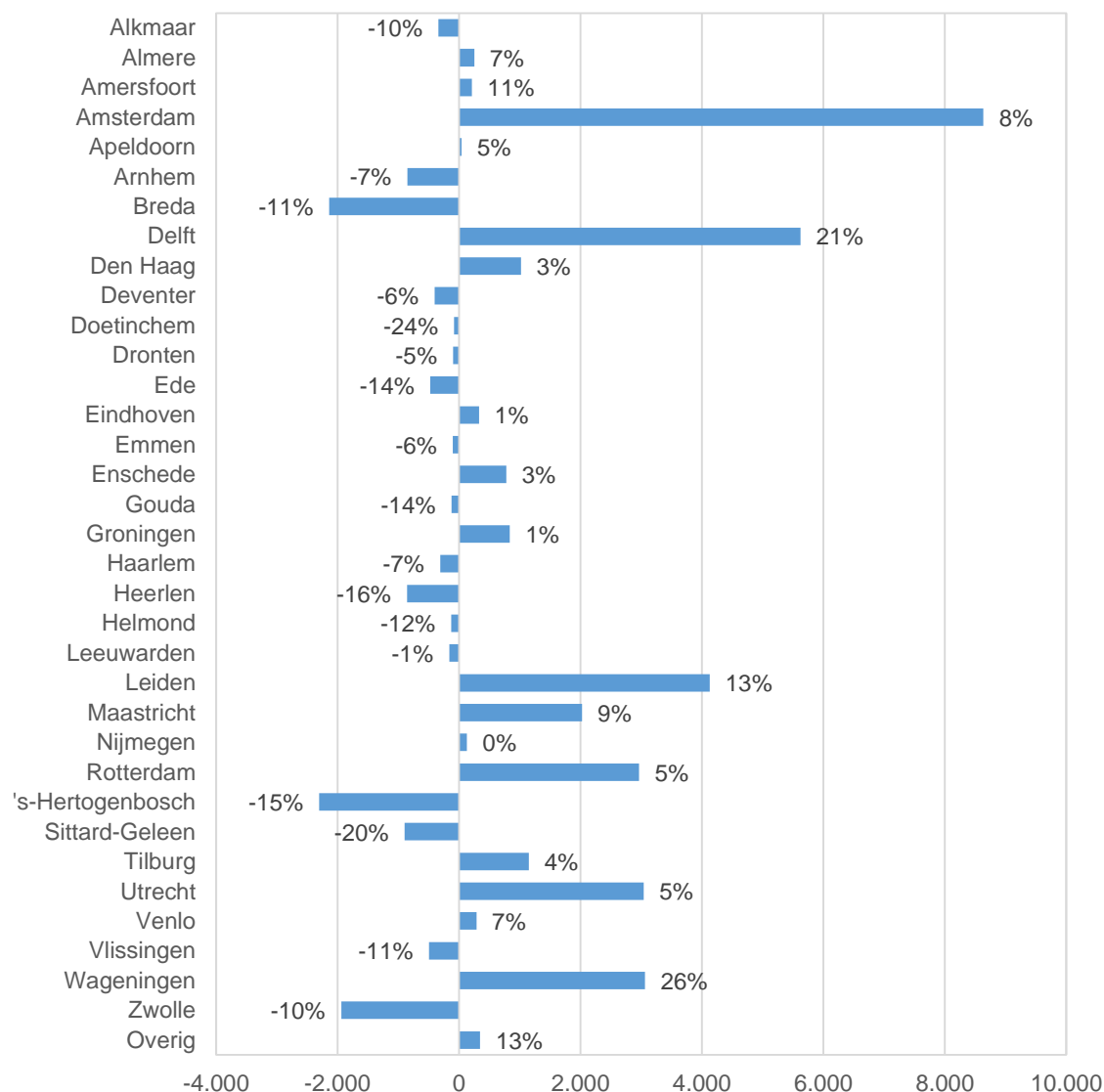
Figuur 5.2: Aandeel voltijdstudenten hoger onderwijs naar geslacht, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)



### 5.1.2 Stadiesteden

Nationaal is, zoals besproken aan het begin van paragraaf 5.1, een groei van het aantal studenten in de komende acht jaar met 3,3 procent te verwachten. De studiesteden laten echter een zeer wisselend beeld zien met 17 steden met een verwachte krimp en 8 steden met een groei van 5 procent of meer. Het aantal studenten in alle steden met een universiteit stijgt. Van de steden met alleen een hogeschool vallen Almere, Amersfoort, Apeldoorn en Venlo op doordat zij als enige steden een verwachte stijging laten zien.

**Figuur 5.3: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '17-'18 naar studiestad, collegejaar '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)<sup>1</sup>**



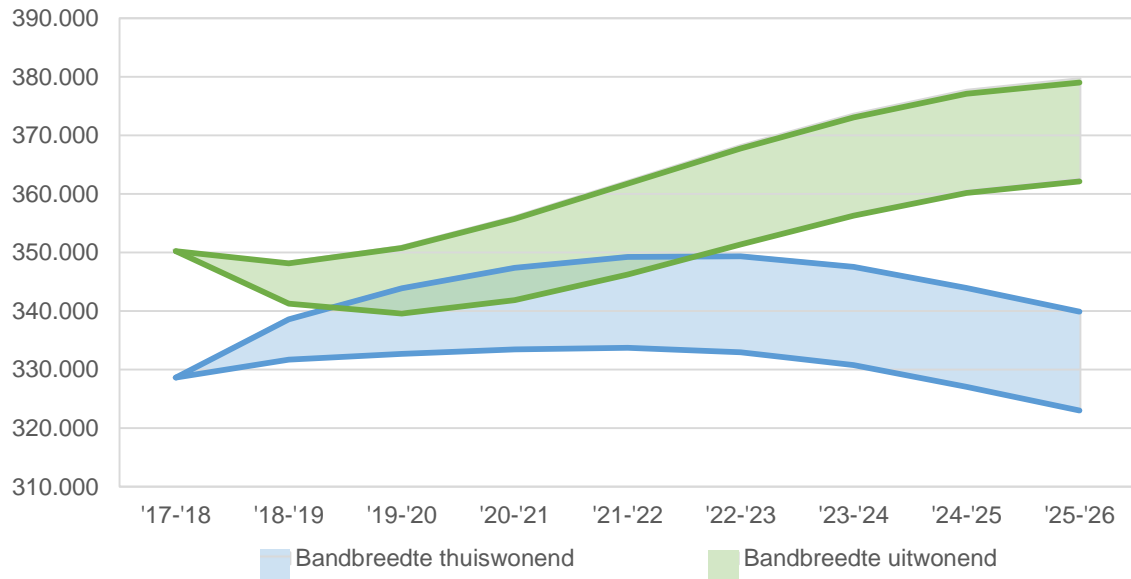
## 5.2 Woonsituatie

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder heeft voorgedaan. Daarom wordt, zoals ook reeds aangegeven in paragraaf 1.2, een bandbreedte als prognose van het aantal studenten naar woonsituatie gepresenteerd.

In het collegejaar '17-'18 zijn 350.000 studenten uitwonend inclusief internationale diplomastudenten. Dit aantal zou, zoals weergegeven in figuur 5.4, op basis van de bandbreedte de komende acht jaar toenemen naar 362.000 tot 379.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 3 tot 8 procent.

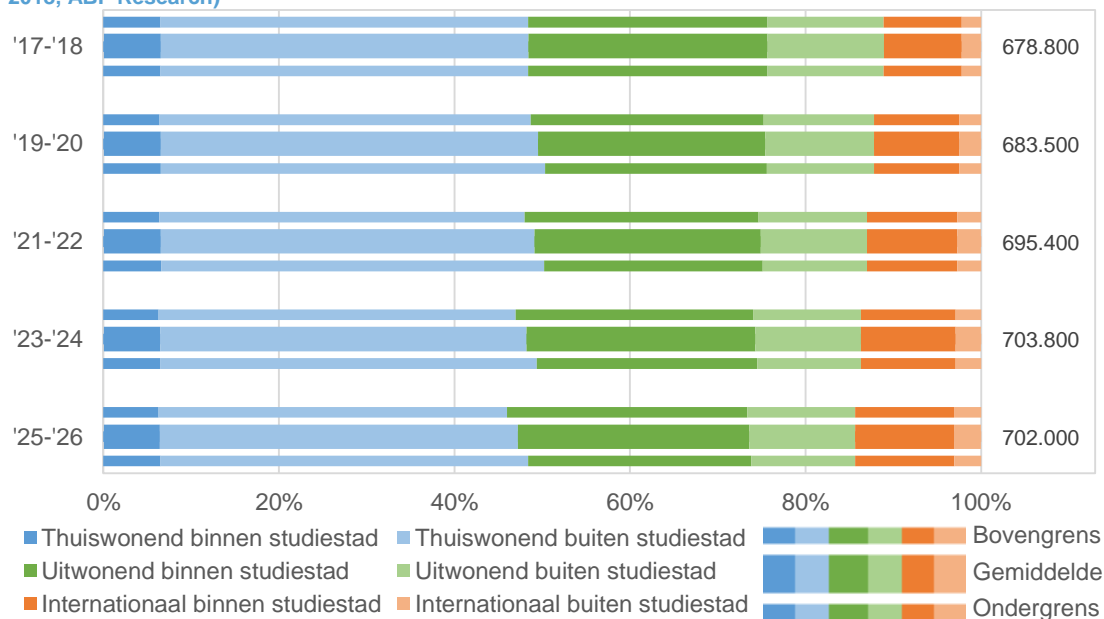
<sup>1</sup> Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast is geen rekening gehouden met onvoorziene verplaatsingen van onderwijsinstellingen.

Figuur 5.4: Bandbreedte ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '17-'18 tot en met '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)



Als gevolg van de invoering van het studievoorschot blijven studenten langer thuis wonen. Echter, als ze ouder worden zullen ze vaak alsnog het ouderlijk huis verlaten. Het effect van het studievoorschot neemt af naar mate studenten ouder worden, maar de invloed blijft desalniettemin aanzienlijk. Daarnaast heeft de invoering van het studievoorschot vooral invloed op de woonsituatie van studenten van wie de ouders niet in de studiestad wonen. Studenten van wie de ouders in de studiestad wonen verlieten ook in het verleden al op latere leeftijd het ouderlijk huis. Hierdoor is het effect van het studievoorschot op de thuiswonende studenten binnen de studiestad beperkt. Ook de groep van uitwonende studenten buiten de studiestad wordt door het studievoorschot slechts beperkt beïnvloed. Deze groep bestaat voornamelijk uit oudere studenten. Figuur 5.5 laat zien dat in de komende acht jaar met name het aandeel internationale studenten toeneemt.

Figuur 5.5: Bandbreedte aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)





## 5.2.1 Woonsteden

Uit tabel 5.1 blijkt dat de primaire doelgroep in één op de drie steden in de komende acht jaar zal afnemen. Bij het gemiddelde van de bandbreedte neemt de primaire doelgroep met tenminste 1.500 studenten toe in Amsterdam, Delft, Rotterdam, Utrecht en Wageningen. Dit zijn allemaal steden met een verwachte bovengemiddelde groei van het aantal studenten. Zoals reeds toegelicht verlaten studenten als gevolg van de invoering van het studievoorschot van uitgegaan minder snel het ouderlijk huis. Aangezien dit vooral effect heeft op jonge studenten en de secundaire doelgroep juist vooral uit oudere studenten bestaat, zijn de ontwikkelingen binnen deze laatste doelgroep in de komende acht jaar beperkt. Alleen Groningen en Tilburg kennen een daling van meer dan 100 studenten op basis van het gemiddelde van de bandbreedte (gemiddelde van de onder- en bovengrens). In Amsterdam, Den Haag, Ede en Rotterdam wordt de grootste absolute groei verwacht.

Tabel 5.1: Bandbreedte ontwikkeling van de primaire en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '17-'18 naar woonstad, collegejaar '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)<sup>2</sup>

	Primaire doelgroep			Secundaire doelgroep		
	Stand '17-'18	Ondergrens	Bovengrens	Stand '17-'18	Ondergrens	Bovengrens
Alkmaar	220	40	70	660	-70	-50
Almere	520	270	330	1.150	-40	0
Amersfoort	170	70	100	1.360	-100	-40
Amsterdam	40.610	4.370	6.730	6.810	430	640
Apeldoorn	140	40	40	970	-80	-50
Arnhem	3.560	-300	-100	2.790	-30	60
Breda	5.810	-1.200	-870	1.590	-40	20
Delft	13.440	3.120	3.800	1.860	-40	10
Den Haag	9.810	880	1.250	6.560	720	910
Deventer	990	-130	-70	780	0	20
Doetinchem	10	0	10	230	-20	-20
Dronten	640	40	100	130	-10	-10
Ede	670	-280	-260	1.240	230	250
Eindhoven	10.070	780	1.350	2.050	60	130
Emmen	330	30	50	300	-10	-10
Enschede	10.320	240	750	680	0	20
Gouda	120	-70	-60	710	-40	-10
Groningen	32.930	-430	1.310	2.140	-150	-70
Haarlem	550	-140	-130	2.020	-120	-60
Heerlen	670	50	60	480	-40	-40
Helmond	10	70	70	330	-20	10
Leeuwarden	6.230	-170	230	640	-10	0
Leiden	10.870	900	1.630	3.280	-150	-60
Maastricht	14.470	860	1.310	1.070	-80	-40
Nijmegen	16.090	-140	860	1.690	-60	-10
Rotterdam	20.110	1.420	2.530	5.050	250	400
's-Hertogenbosch	1.480	-280	-190	1.170	-10	30
Sittard-Geleen	270	0	40	420	10	30
Tilburg	9.410	-200	370	2.400	-160	-80
Utrecht	21.470	860	2.210	5.890	-170	-10
Venlo	1.730	280	260	380	-10	0
Missingen	890	-140	-90	70	-10	-10
Wageningen	6.890	2.070	2.450	340	10	20
Zwolle	2.420	-570	-410	1.010	-50	-10

<sup>2</sup> Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast is geen rekening gehouden met mogelijke verplaatsingen van onderwijsinstellingen of opleidingen.



## 6



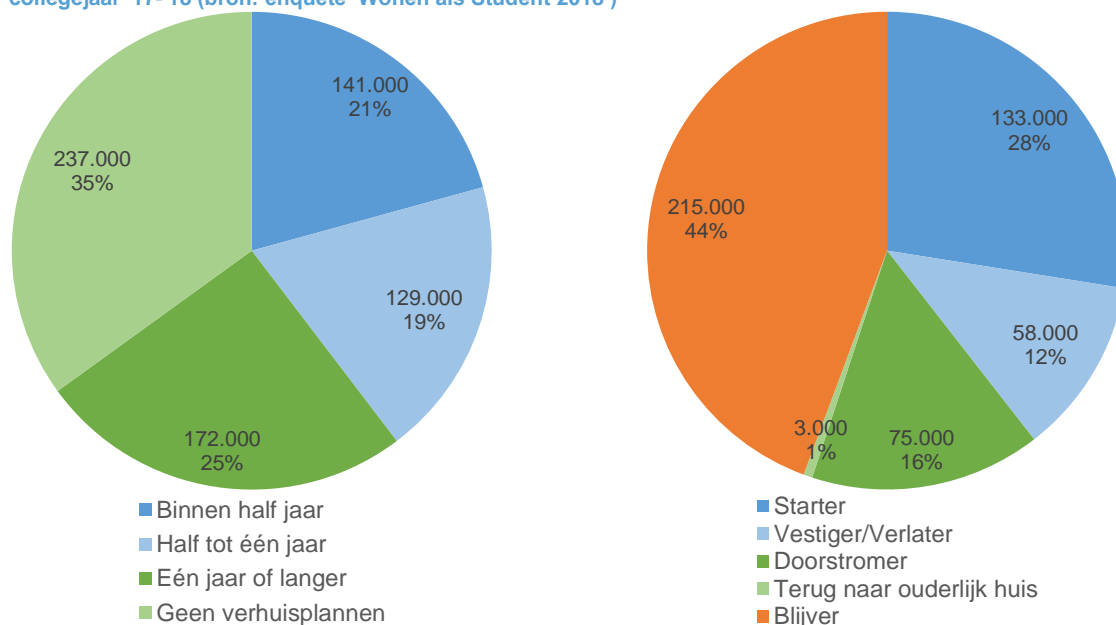
## Verhuiscapaciteit & woonwensen

In hoofdstuk 5 is besproken hoeveel studenten er de komende jaren worden verwacht en hoeveel woonruimten voor deze studenten nodig zijn. In dit hoofdstuk wordt de verwachte vraag naar woonruimte meer kwalitatief ingevuld. In paragraaf 6.1 wordt de verhuiscapaciteit van studenten belicht. Vervolgens worden in paragraaf 6.2 de woonwensen van de verhuiscapaciteits studenten behandeld. Paragraaf 6.3 biedt daarna zicht op de huidige kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod, door de woonwensen van alle uitwonende studenten af te zetten tegen de huidige situatie. Tot slot geeft paragraaf 6.4 inzicht in het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn.

### 6.1 Verhuiscapaciteit

Van alle studenten heeft 65 procent verhuiscapaciteit. Uit figuur 6.1 blijkt dat 269.000 studenten (40 procent) verhuiscapaciteit voor het komende jaar hebben. Deze groep, die hier de verhuiscapaciteits studenten wordt genoemd, bestaat uit 133.000 studenten die het ouderlijk huis willen verlaten (starters), 58.000 studenten die naar een (andere) studentenstad willen verhuizen (dit zijn zowel vestigers als verlaters) en 75.000 studenten die binnen hun huidige woonstad willen verhuizen (doorstromers). Daarnaast zijn er 3.000 studenten die van plan zijn terug te keren naar het ouderlijk huis.

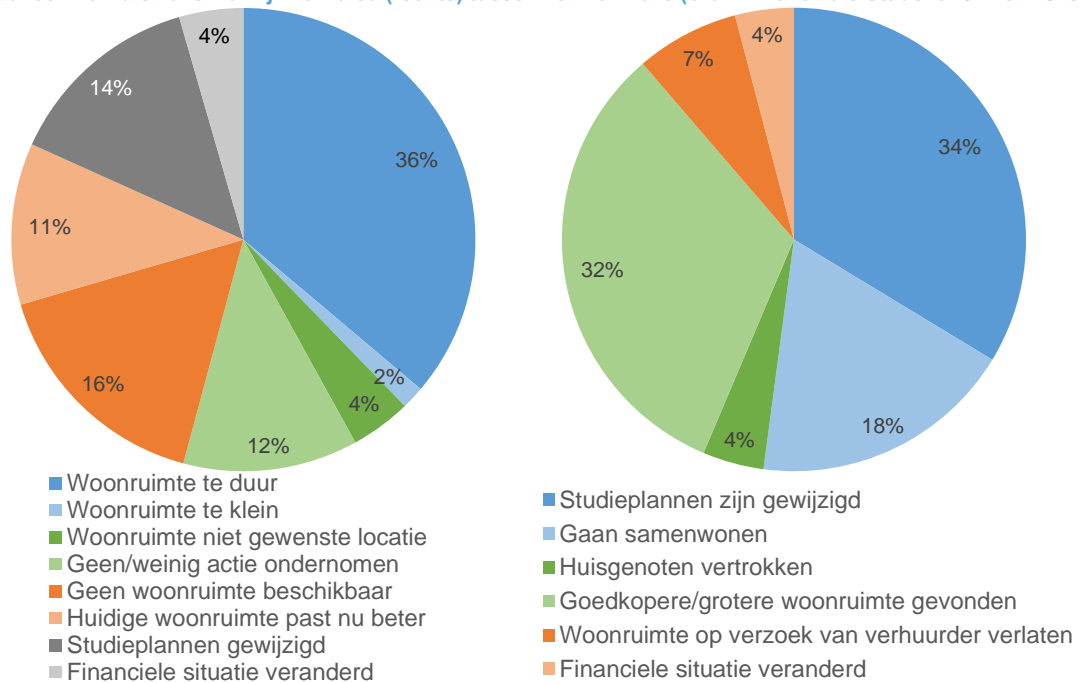
**Figuur 6.1:** Figuur links verhuiscapaciteit voltijdstudenten naar verhuiscapaciteits termijn (incl. student die thuis wil blijven wonen) en figuur rechts gewenste verhuiscapaciteits beweging binnen één jaar (excl. student die thuis wil blijven wonen), collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')



42 procent van de studenten in 2017 met een verhuiscapaciteits wens binnen jaar naar een andere woonruimte of om het ouderlijk huis te verlaten, is een jaar later niet verhuisd. Figuur 6.2 geeft inzicht in de achterliggende reden waarom deze studenten niet zijn verhuisd. In 58 procent van de gevallen komt het doordat geen woonruimte of niet de gewenste woonruimte beschikbaar is. Bij 42 procent van de niet verhuisde studenten kan gesteld worden dat het geen reële verhuiscapaciteits wens betrof. Zij hebben geen actie ondernomen of zijn door verschillende omstandigheden niet meer op zoek naar een woonruimte.

Van de studenten in 2017 zonder een verhuismwens binnen jaar is een jaar later 14 procent toch verhuisd. 34 procent van de studenten die toch is verhuisd geeft als reden dat de studieplannen zijn gewijzigd.

Figuur 6.2: Reden waarom studenten met verhuismwens niet zijn verhuisd (links) en reden waarom studenten zonder een verhuismwens wel zijn verhuisd (rechts) tussen 2017 en 2018 (bron: 'Wonen als Student 2017 en 2018')

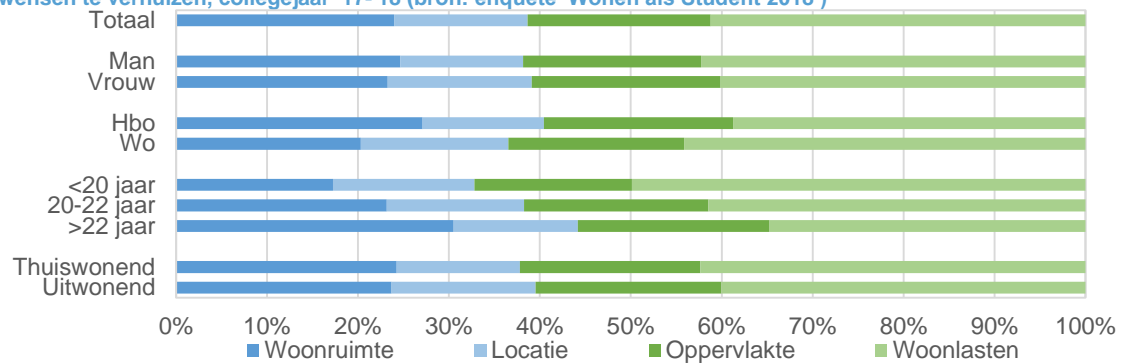


## 6.2 Woonwensen

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de woonwensen van de studenten die binnen een jaar wensen te verhuizen. Hierbij is, zoals toegelicht in paragraaf 1.2, gebruik gemaakt van conjunct meten. Door te kijken naar de combinaties van woonkenmerken (zoals woonlasten en locatie) wordt een betere afspiegeling van de voorkeuren van studenten in de praktijk gemaakt dan bij het analyseren van alle losse kenmerken apart.

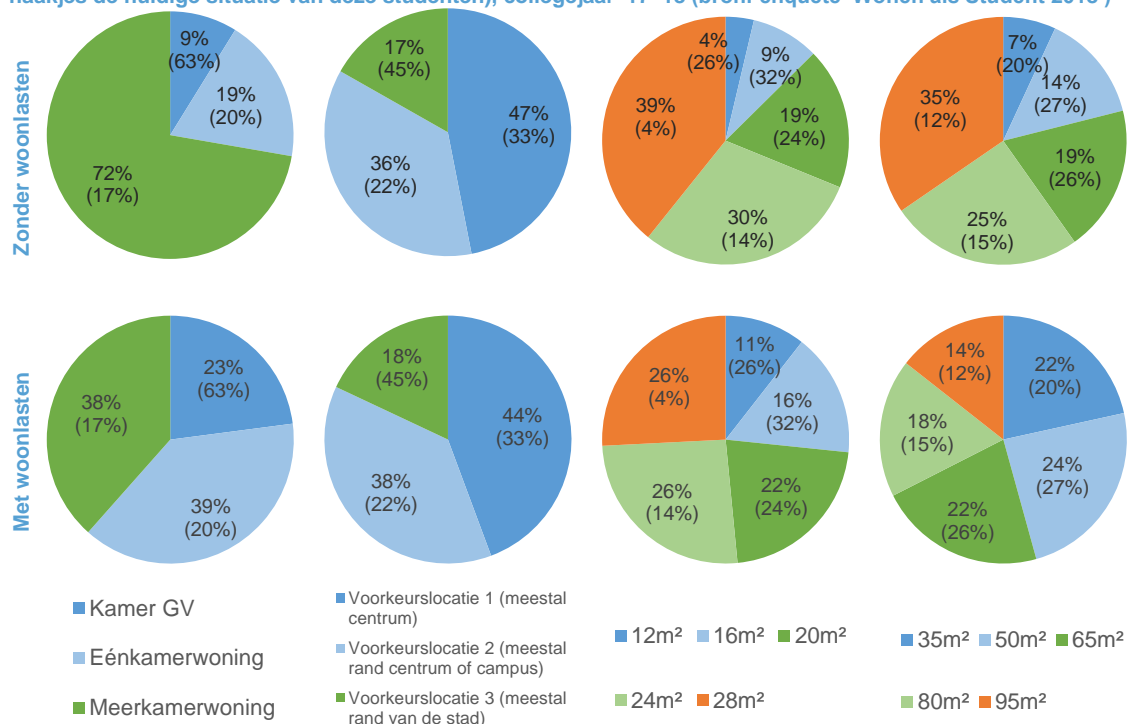
Bij het zoeken naar woonruimte maken studenten afwegingen tussen verschillende woonruimtekenmerken. Een meerkamerwoning in het centrum van de stad brengt immers hogere woonlasten met zich mee dan een kamer met gedeelde voorzieningen buiten het centrum. Om de woonwensen van studenten in beeld te brengen is gekeken naar de invloed van vier woonruimtekenmerken: type woonruimte, woonoppervlakte, locatie en woonlasten. Figuur 6.3 laat zien dat het kenmerk woonlasten met een aandeel van 41 procent de grootste invloed heeft bij het kiezen van een woonruimte. De keuze wordt verder voor 24, 20 en 15 procent bepaald door respectievelijk type woonruimte, woonoppervlakte en locatie. Mannen en vrouwen hebben vergelijkbare woonwensen. Hoe jonger de student hoe meer waarde wordt gehecht aan lage woonlasten. Het type woonruimte is bij de jonge studenten juist minder belangrijk dan bij oude studenten. De verschillen die samenhangen met leeftijd komen terug bij de verschillen tussen thuis- en uitwonende studenten. Universitaire en thuiswonende studenten die uitwonend wensen te zijn gemiddeld jonger dan hbo-studenten en reeds uitwonende studenten.

**Figuur 6.3: Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze van voltijdstudenten die binnen één jaar en als student wensen te verhuizen, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



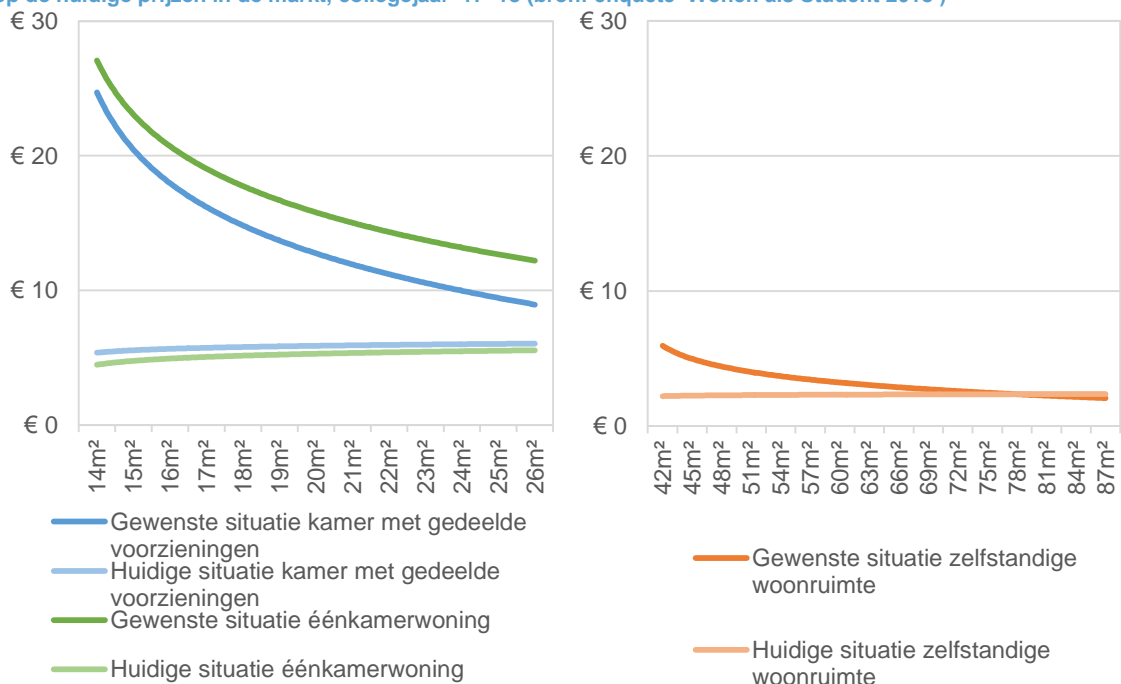
Figuur 6.4 geeft inzicht in de woonwensen per woonruimtekenmerk. Het verschil tussen de eerste en de tweede reeks figuren is dat er eerst is gekeken naar de voorkeuren als op zichzelf staande keuzes en bij de tweede reeks figuren rekening is gehouden met de bijbehorende woonlasten (bijvoorbeeld hogere woonlasten bij een groter woonoppervlakte). Vraag je aan studenten simpelweg welke voorkeur ze hebben qua type woonruimte, woonoppervlakte en locatie dan komt een duidelijke voorkeur naar voren voor een meerkamerwoning met een groot oppervlak en gelegen in (de rand van) het centrum of op de campus. Door rekening te houden met de hogere woonlasten die komen kijken bij een zelfstandigere woonruimte, betere locatie of groter oppervlak verschuift dat beeld. Ruim éénvijfde geeft dan de voorkeur aan een kamer met gedeelde voorzieningen. Qua locatie blijken zowel het centrum als rand van het centrum of op de campus geliefd. Bij woonoppervlakte zijn de voorkeuren sterk verdeeld. Bij de kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen komen in de huidige situatie relatief veel kleine woonruimten voor, terwijl veel studenten hier een duidelijke afkeer tegen hebben.

**Figuur 6.4: Gewenste type woonruimte, woonoppervlakte en woonlocatie met en zonder rekening te houden met bijbehorende woonlasten van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen en als student te verhuizen (tussen haakjes de huidige situatie van deze studenten), collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Figuur 6.5 laat zien hoeveel studenten bereid zijn extra te betalen voor een extra vierkante meter woonoppervlakte. Voor alle type woonruimte geldt dat naarmate de oppervlakte van een woonruimte groter wordt, studenten minder geld over hebben voor nog een extra vierkante meter. Studenten hebben ook meer geld over voor een extra vierkante meter woonoppervlakte dan deze in de huidige situatie kost. Kanttekening daarbij is dat studenten beduidend minder over hebben voor de kleinste woonruimte die is voorgelegd, waardoor het gewenste startbedrag waar bovenop de kosten voor een extra vierkante meter komen veel lager is dan in de huidige situatie. Om beter aan te sluiten op de woonwensen van studenten zouden de woonlasten voor kleine woonruimten verlaagd moeten worden, maar mogen de woonlasten vervolgens sterker oplopen naar mate het woonoppervlak toeneemt.

**Figuur 6.5: Waarde van iedere extra vierkante meter woonoppervlakte uitgedrukt in euro's per type woonruimte voor voltijdstudenten die binnen één jaar en als student wensen te verhuizen en de huidige situatie is gebaseerd op de huidige prijzen in de markt, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



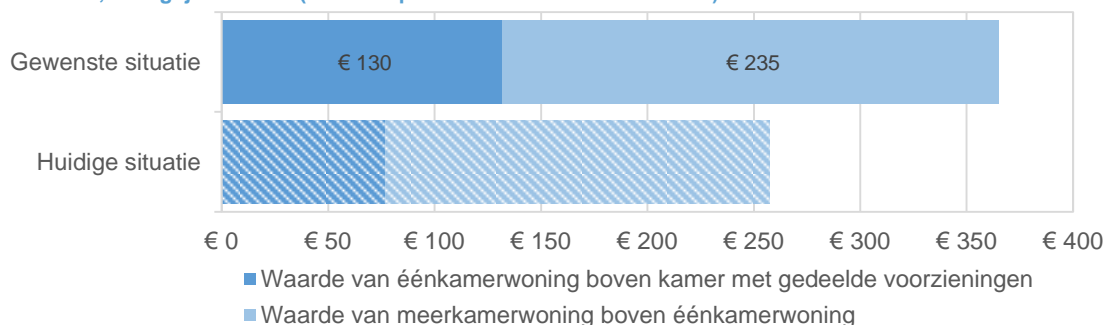
Figuur 6.6 laat zien hoeveel meer studenten bereid zijn te betalen om te wonen op hun voorkeurslocatie. Gemiddeld heeft een student 135 euro over om op hun tweede voorkeurslocatie in plaats van de minst geliefde locatie te wonen. Studenten hebben nog eens 45 euro extra over om op hun eerste voorkeurslocatie te wonen. Deze verschillen zijn beduidend groter dan de huidige prijsverschillen tussen woonruimten op de verschillende locaties. Op basis van de woonwensen van de studenten zouden de woonlasten sterker gedifferentieerd moeten worden naar woonlocatie.

**Figuur 6.6: Waarde van 2<sup>e</sup> en 1<sup>e</sup> voorkeurslocatie t.o.v. 3<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> voorkeurslocatie uitgedrukt in euro's voor voltijdstudenten die binnen één jaar en als student wensen te verhuizen en de huidige situatie is gebaseerd op de huidige prijzen in de markt, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Net als voor oppervlakte en locatie kan er ook bij type woonruimte gekeken worden naar wat een student bereid is meer te betalen. Zoals in figuur 6.7 te zien hebben studenten gemiddeld 130 euro extra over om in een éénkamerwoning te wonen in plaats van in een kamer met gedeelde voorzieningen. In de huidige situatie liggen de extra woonlasten 75 euro hoger. Een meerkamerwoning in plaats van een éénkamerwoning is voor studenten 235 euro extra waard. De meerprijs is met 180 euro in de huidige situatie beduidend lager.

**Figuur 6.7: Waarde van type woonruimte t.o.v. andere type woonruimte uitgedrukt in euro's voor voltijdstudenten die binnen één jaar wensen en als student te verhuizen en de huidige situatie is gebaseerd op de huidige prijzen in de markt, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Voor de 45 mogelijke combinaties van type woonruimte, locatie en woonoppervlakte zoals deze voorgelegd zijn in de enquête is bepaald hoeveel euro studenten bereid zijn te betalen. Daarnaast is eveneens bepaald hoeveel studenten nu gemiddeld voor dit soort type woonruimten betalen. Het verschil tussen de woonlasten die worden betaald en de woonlasten die men bereid zijn te betalen geeft een indicatie van de populariteit van de betreffende woonruimte. Woonruimten waarbij de gewenste woonlasten hoger uitvallen dan de huidige woonlasten zullen populair zijn en omgekeerd. Tabel 6.1 geeft een overzicht van de 10 meest en minst populaire woonruimten. Studenten zijn voornamelijk bereid om meer te betalen dan de woonlasten voor éénkamerwoningen op de 1<sup>e</sup> of 2<sup>e</sup> voorkeurslocatie met een oppervlakte van minstens 20 vierkante meter. Voor kleine kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen op de minst geliefde locatie willen studenten liever niet de huidige woonlasten betalen.

Tabel 6.1: Top-10 meest en minst populaire woonruimten van voltijdstudenten die binnen één jaar en als student wensen te verhuizen, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018'), complete tabel beschikbaar in bijlage D

Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurs-locatie	Huidige woonlasten	Gewenste woonlasten	% verschil
1	Eénkamerwoning	24 m <sup>2</sup>	2e	€ 430	€ 575	+34,3%
2	Eénkamerwoning	20 m <sup>2</sup>	2e	€ 415	€ 540	+30,9%
3	Eénkamerwoning	28 m <sup>2</sup>	1e	€ 485	€ 630	+29,9%
4	Eénkamerwoning	24 m <sup>2</sup>	1e	€ 485	€ 615	+26,2%
5	Eénkamerwoning	20 m <sup>2</sup>	1e	€ 465	€ 580	+25,7%
6	Meerkamerwoning	35 m <sup>2</sup>	1e	€ 555	€ 665	+19,6%
7	Eénkamerwoning	28 m <sup>2</sup>	2e	€ 500	€ 590	+18,7%
8	Eénkamerwoning	16 m <sup>2</sup>	1e	€ 450	€ 530	+17,8%
9	Meerkamerwoning	50 m <sup>2</sup>	2e	€ 600	€ 685	+14,8%
10	Kamer met g.v.	28 m <sup>2</sup>	1e	€ 445	€ 510	+14,6%
...	...	...	...	...	...	...
36	Eénkamerwoning	20 m <sup>2</sup>	3e	€ 470	€ 395	-16,2%
37	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	1e	€ 350	€ 285	-18,3%
38	Eénkamerwoning	28 m <sup>2</sup>	3e	€ 590	€ 460	-22,0%
39	Kamer met g.v.	28 m <sup>2</sup>	3e	€ 435	€ 300	-31,4%
40	Kamer met g.v.	24 m <sup>2</sup>	3e	€ 405	€ 275	-31,8%
41	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	2e	€ 350	€ 225	-35,1%
42	Kamer met g.v.	20 m <sup>2</sup>	3e	€ 385	€ 225	-42,1%
43	Eénkamerwoning	12 m <sup>2</sup>	3e	€ 415	€ 225	-46,2%
44	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	3e	€ 345	€ 150	-56,8%
45	Kamer met g.v.	16 m <sup>2</sup>	3e	€ 360	€ 150	-58,4%

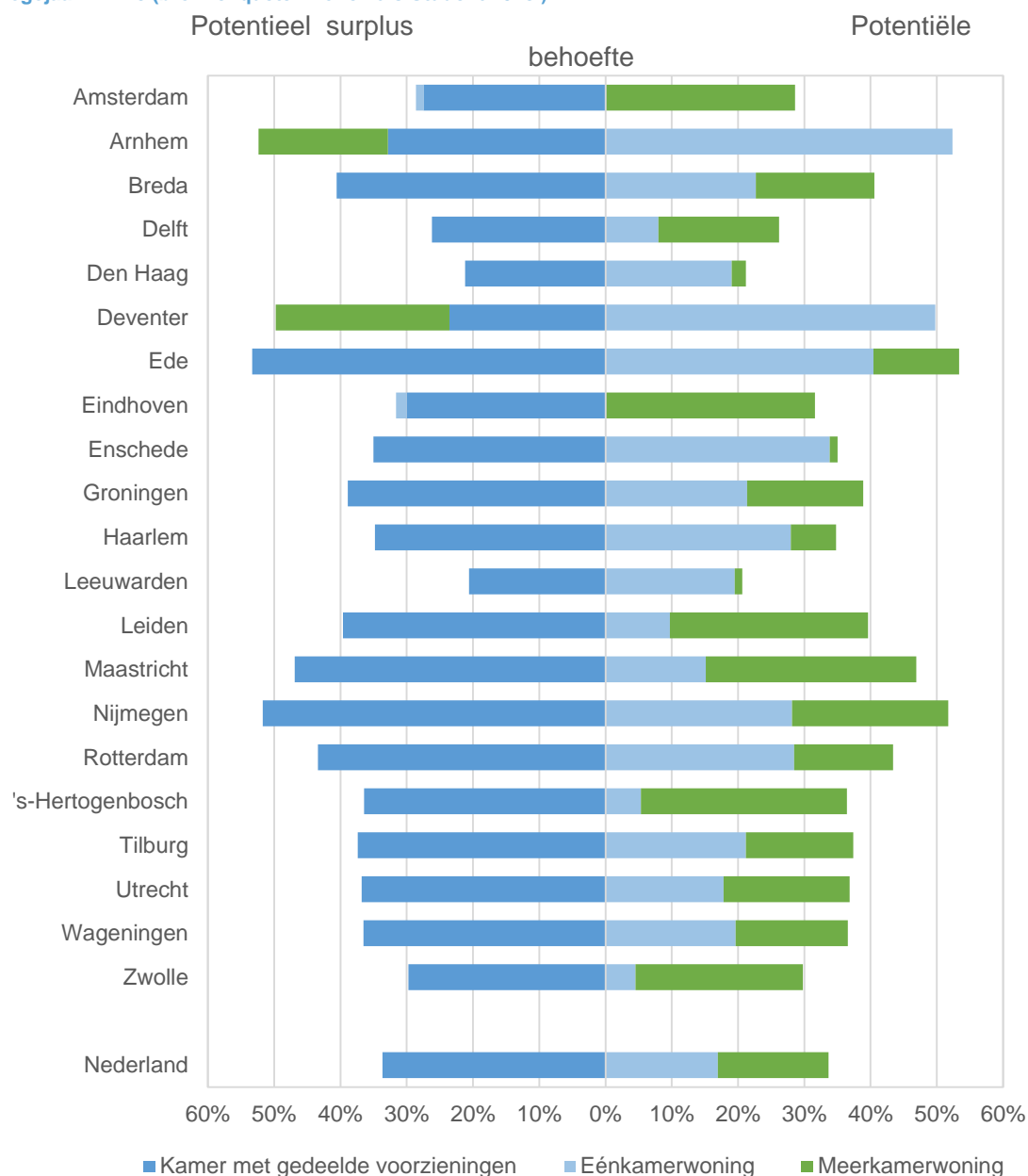
### 6.3 Woonsituatie versus woonwensen

Om een beeld te krijgen van kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod op dit moment kan het type woonruimte in de huidige situatie van uitwonenden studenten in een stad die ook in de stad willen blijven worden afgezet tegen de woonwensen van deze zelfde groep. Kwantitatief gezien zijn vraag en aanbod van deze groep per definitie aan elkaar gelijk, maar kwalitatief laat deze vergelijking zien in welke richting studenten op dit moment hun type woonruimte zouden willen aanpassen. Een tekort of overschot van woonruimte dat zich vertaalt naar studenten die geen woonruimte kunnen vinden of naar leegstaande woonruimten wordt in deze paragraaf niet meegenomen. Ook worden de woonwensen van studenten die naar de stad toe willen verhuizen en het vrijkomende aanbod dat studenten achterlaten bij vertrek buiten beschouwing gelaten.

34 procent van de bewoonde voorraad sluit niet volledig aan op wat de bewoners zouden willen. Op nationaal niveau is er een potentieel surplus van circa 56.000 kamers met gedeelde voorzieningen en een aanvullende wens van meer één- en meerkamerwoningen van respectievelijk 28.000 en 28.000. Figuur 6.8 laat zien dat er een grote variatie tussen steden is in de mate waarin de bezette voorraad niet aansluit bij de woonwensen van studenten. In Amsterdam, Delft, Den Haag en Leeuwarden is dit met ruim 20 procent laag. In Ede, Maastricht en Nijmegen is dit aandeel met minstens 50 procent relatief hoog.

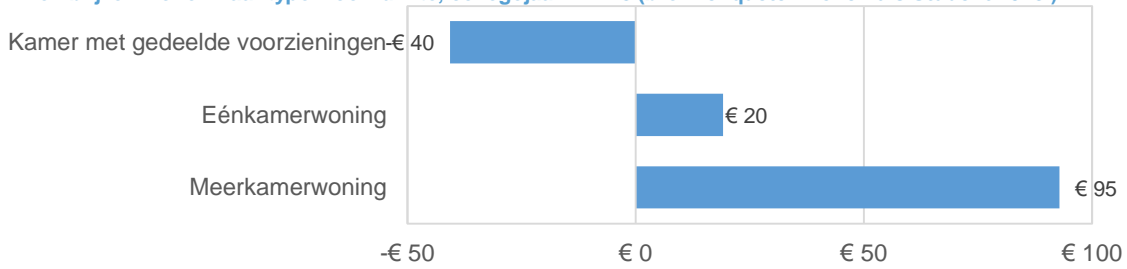


Figuur 6.8: Afwijking tussen huidige en gewenste type woonruimte (rekening houdend met de bijbehorende woonlasten) van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar woonstad, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')

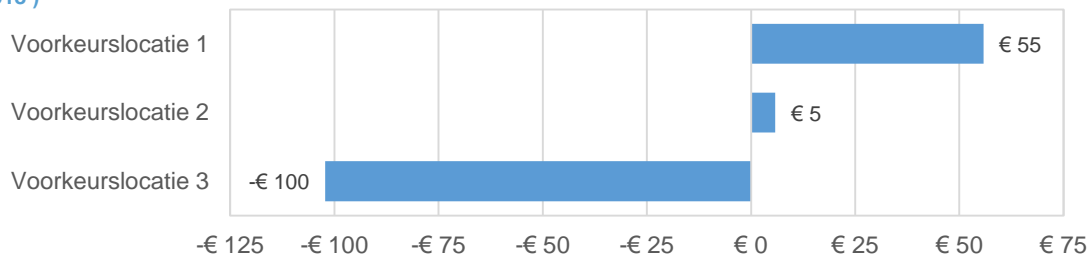


Gemiddeld wensen studenten exact de woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag te betalen als dat zij nu betalen. Dit verschilt echter sterk per type woonruimte en locatie (zie figuur 6.9 en figuur 6.10). Voor kamers met gedeelde voorzieningen wil men 40 euro minder betalen, bij éénkamerwoningen zijn studenten tevreden met het bedrag en bij meerkamerwoningen zijn studenten bereid 95 euro meer te betalen dan dat ze in de huidige situatie betalen. Bij de kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen wordt de wens om minder te betalen vooral veroorzaakt doordat studenten de woonlasten van kamers tot en met 16 vierkante meter te hoog vinden. Studenten zijn bereid 55 euro meer te betalen dan in de huidige situatie om op hun voorkeurslocatie te wonen. Op hun minst geliefde locatie willen studenten 100 euro minder te betalen dan de huidige woonlasten.

**Figuur 6.9: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor locatie en woonoppervlakte) inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar type woonruimte, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**

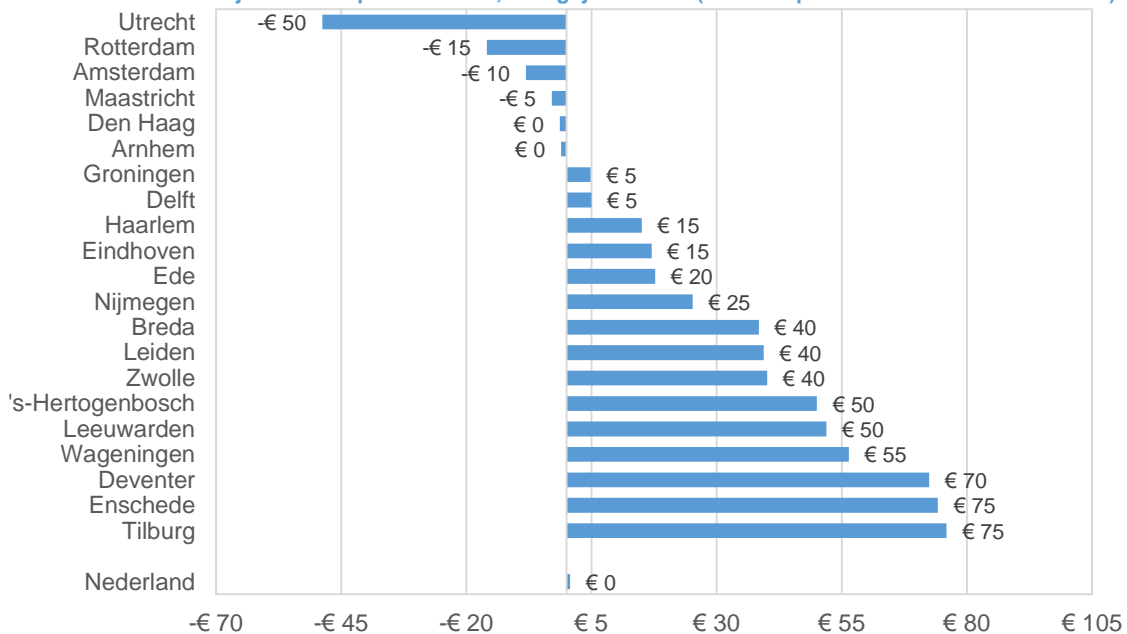


**Figuur 6.10: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor type woonruimte en woonoppervlakte) inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar voorkeurslocatie, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Figuur 6.11 laat zien dat studenten in Utrecht, Amsterdam minder zouden willen betalen voor de bestaande woonruimten dan ze nu doen. In 12 steden zijn studenten bereid meer woonlasten te betalen voor de huidige woonruimte dan zij nu betalen. In de resterende 6 steden zijn de gewenste en de huidige woonlasten ongeveer in evenwicht.

**Figuur 6.11: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor type woonruimte, locatie en oppervlakte) inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen per woonstad, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



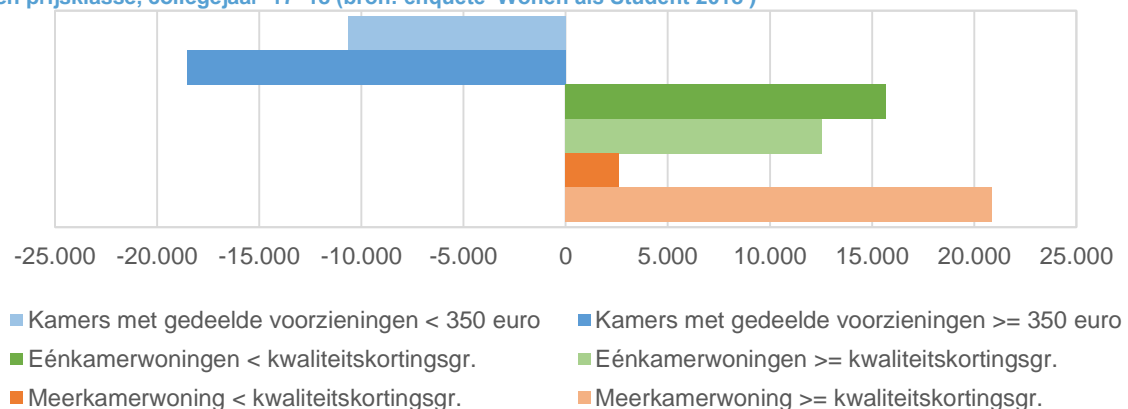
## 6.4 Vraag & aanbod

In deze paragraaf wordt er gekeken naar het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn. Het aanbod wordt gevormd door woonruimten die vrijkomen door studenten die de stad verlaten (verlaters) of doorstromen naar een andere woonruimte (doorstromers). De vraag bestaat uit studenten die voor het eerst op zichzelf willen gaan wonen (starters), uitwonende studenten die zich in de stad willen vestigen (vestigers) en uitwonende studenten die een andere woonruimte binnen dezelfde stad zoeken (doorstromers). Alleen studenten met een verhuiscens binnen een halfjaar vallen onder deze categorieën. Bij de vraag is uitgegaan van de woonwensen die door middel van conjunct meten zijn bepaald in combinatie met de huidige prijzen in de markt. Daarnaast zijn de gemeten vraag en aanbod gecorrigeerd naar de reële vraag en aanbod (zoals ook in bijlage B is toegelicht).

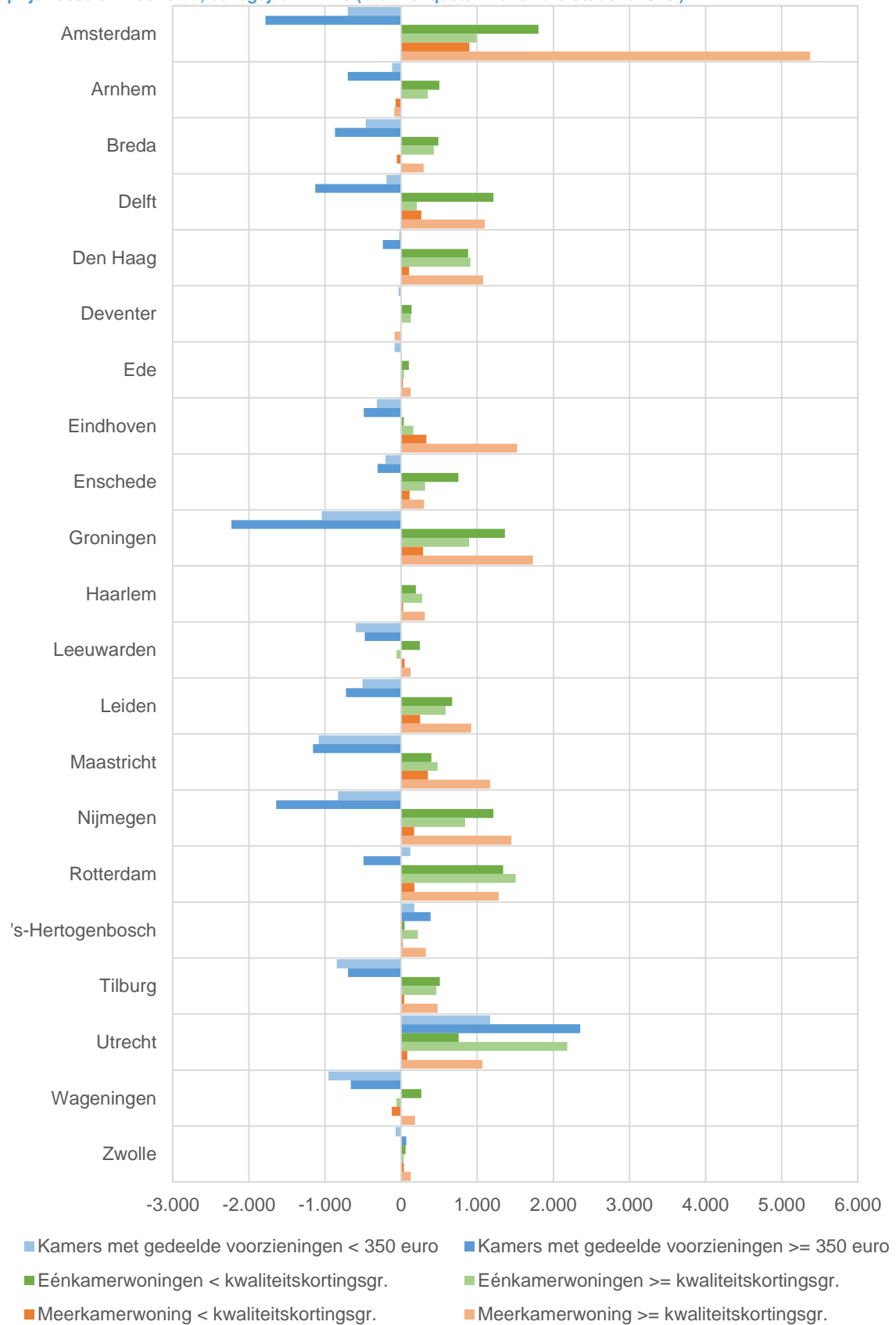
In figuur 6.12 is het verschil tussen vraag en aanbod op nationaal niveau weergegeven, in figuur 6.13 per stad. Nationaal is er een overschot van respectievelijk 10.600 en 18.500 kamers met gedeelde voorzieningen met een huur inclusief bijkomende lasten en voor aftrek van de huurtoeslag van onder en boven de 350 euro per maand. Bij de éénkamerwoningen is sprake van een tekort van 15.700 woonruimten met een huur inclusief bijkomende lasten onder de kwaliteitskortingsgrens en een tekort van 12.500 woonruimten met een huur boven de kwaliteitskortingsgrens. 2.600 meerkamerwoningen in het segment met een huur onder de kwaliteitskortingsgrens en 20.900 meerkamerwoningen boven deze huurgrens zouden aan de voorraad toegevoegd moeten worden om aan de vraag op korte termijn te voldoen.

Het overschot aan kamers met gedeelde voorzieningen en tekort aan één- en meerkamerwoningen hangt voor een groot deel samen met het al dan niet recht hebben op huurtoeslag. Indien geen enkele student recht zou hebben op huurtoeslag dan zouden de verschillen tussen vraag en aanbod verschuiven (meer vraag naar kamers met gedeelde voorzieningen en minder vraag naar één- en meerkamerwoningen met een huur boven de huurtoeslaggrens, terwijl het aanbod logischerwijs ongewijzigd zal blijven).

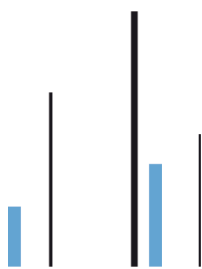
**Figuur 6.12: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuiscens binnen een halfjaar naar type woonruimte en prijsklasse, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Figuur 6.13: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuisingeigenen binnen een halfjaar naar type woonruimte, prijsklasse en woonstad, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')



## 7



## Internationale studenten

Internationale studenten vormen een bijzondere groep aangezien nagenoeg al deze studenten een huisvestingsbehoefte hebben, doorgaans geen netwerk in Nederland hebben en hierdoor nog meer dan de Nederlandse studenten zijn aangewezen op corporaties en particuliere verhuurders. Daarnaast ontwikkelt deze groep zich qua prognoses onafhankelijk van de demografie in Nederland. Internationale studenten kunnen in twee groepen worden verdeeld:

1. Internationaal mobiele diplomastudenten die komen voor een volledige studie op bachelor- of masterniveau; zij zijn in de voorgaande hoofdstukken in alle analyses meegenomen.
2. Studiepuntmobiele studenten die juist komen voor een kortere periode (één jaar of korter), bijvoorbeeld in het kader van een uitwisseling; deze studenten zijn in de voorgaande hoofdstukken niet meegenomen.

De tweede groep van studiepuntmobiele studenten wordt helaas minder eenduidig geregistreerd en wordt om die reden niet meegenomen in de analyses uit de voorgaande hoofdstukken. Toch bezetten deze studenten met circa 5 procent een noemenswaardig deel van de studentenwoonruimten. Vanwege het belang een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de behoefte aan studentenhuysvesting wordt de groep studiepuntmobiele studenten in dit hoofdstuk behandeld. Het betreft hier echter alleen de inkomende studenten, waardoor het (tijdelijke) aanbod van woonruimten als gevolg van uitgaande studiepuntmobiele studenten buiten beeld blijft. Er gaan relatief meer Nederlandse studenten voor een korte periode naar het buitenland, dan dat er internationale studenten voor een korte periode naar Nederland komen. De internationale diplomastudenten die integraal in de voorgaande hoofdstukken zijn meegenomen worden in dit hoofdstuk als aparte categorie eveneens besproken.

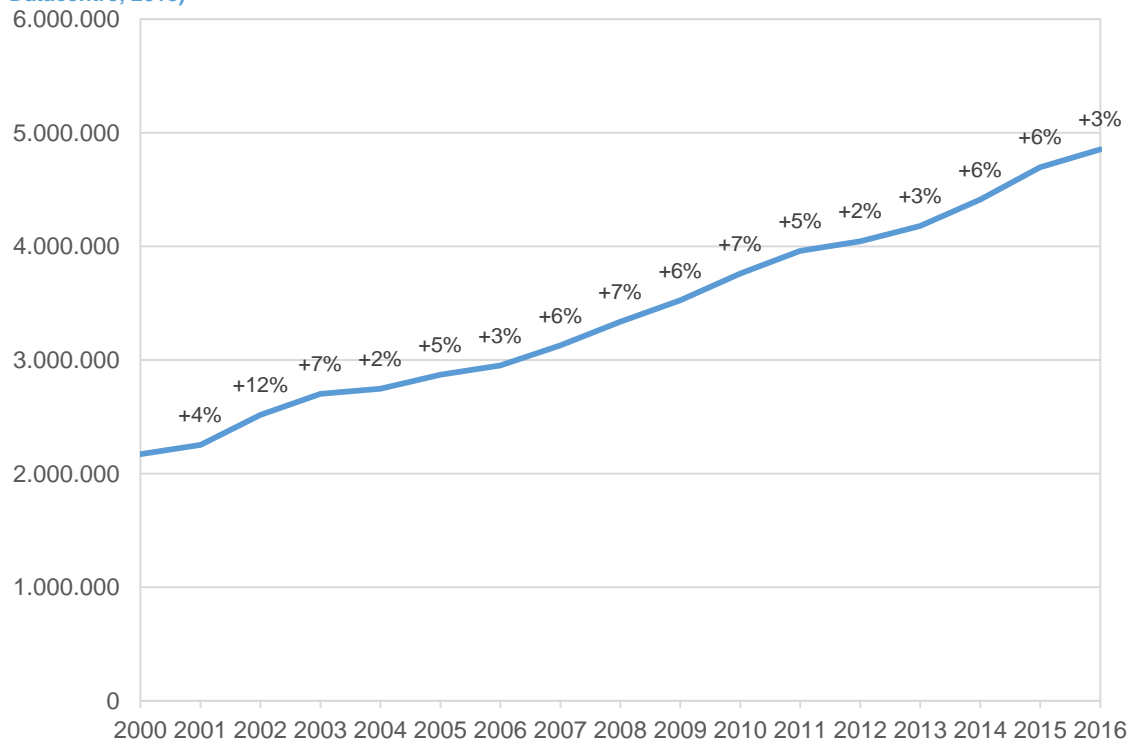
In samenwerking met Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationalisering in het onderwijs, wordt in paragraaf 7.1 geschetst binnen welke wereldwijde mobiliteitsstromen de studentenmobiliteit naar Nederland plaatsvindt<sup>1</sup>. In paragraaf 7.2 worden omvang en samenstelling van de internationale studentenpopulatie besproken. De woonsituatie van internationale studenten wordt in paragraaf 7.3 behandeld, waarbij de vergelijking wordt gemaakt met de Nederlandse diplomastudenten. In paragraaf 7.4 worden de verwachtingen voor de toekomstige kwantitatieve ontwikkeling besproken. Tot slot worden in paragraaf 7.5 de verschillen tussen woonwensen en woonsituatie van internationale studenten besproken.

<sup>1</sup> Voor meer cijfers en informatie van Nuffic kan de volgende website geraadpleegd worden: [www.nuffic.nl/facts-and-figures](http://www.nuffic.nl/facts-and-figures)

## 7.1 Internationale context

In 2016 volgden er wereldwijd, volgens de meest recente statistieken van Unesco<sup>2</sup>, ongeveer 4,9 miljoen studenten een studie in het buitenland. Figuur 7.1 laat zien dat het aantal studenten dat in het buitenland studeert sinds 2000 structureel is toegenomen. Sinds 1980 is het aandeel van de wereldwijde studentenpopulatie die in het buitenland gaat studeren ongeveer gelijk gebleven (circa 2 procent). De toename van het aantal studenten dat in het buitenland studeert komt daarom geheel voor rekening van de groei van de wereldwijde studentenpopulatie, die hoofdzakelijk afkomstig is van de toename van het aantal studenten in Aziatische en Afrikaanse landen.

**Figuur 7.1: Ontwikkeling aantal studenten wereldwijd dat in een ander land studeert, 2000-2016 (bron: UNESCO Datacentre, 2018)**



China telt de meeste uitgaande studenten, op ruime afstand gevolgd door India. China is als groot land symbolisch voor veel andere (opkomende) kenniseconomieën. De ontwikkeling van het hoger onderwijs in deze landen neemt toe in zowel kwaliteit als kwantiteit en zal waarschijnlijk leiden tot een betere kwalitatieve aansluiting van internationale studenten op Nederlandse universiteiten.

In tabel 7.1 is te zien dat de top-5 verder bestaat uit Duitsland, Zuid-Korea en Frankrijk. Dit zijn landen die naast een grote uitgaande populatie ook een grote inkomende studentenstroom hebben. De klassering van landen als Saoedi-Arabië, Maleisië en Nigeria heeft te maken met de economische ontwikkelingen in de middenklasse. Studenten in deze landen hebben de financiële mogelijkheden voor een studie, maar de lokale universiteiten kunnen het topniveau (nog) niet aanbieden.

<sup>2</sup> Unesco (2018), "UIS Statistics", <http://data.uis.unesco.org>, 13 augustus 2018

Nederland staat met een populatie uitgaande diplomastudenten van ongeveer 15.500 op een 65<sup>e</sup> plaats in deze ranglijst. Het aantal uitgaande studenten zegt niet alles. China en India staan bovenaan, maar hebben ook de grootste populatie 18-30-jarigen, en als gevolg daarvan ook een groot aantal studenten. Daarom is er ook gekeken naar het aandeel van de studenten dat in het buitenland gaat studeren. In India blijkt dit slechts 0,9 procent te zijn. Van de landen in de top-10 steken Saoedi-Arabië en Kazachstan erboven uit met meer dan 5 procent. In Nederland gaat 1,9 procent voor studie naar het buitenland. Dit is net onder het wereldwijde gemiddelde van ongeveer 2,3 procent.

Wat aantallen inkomende studenten betreft voeren de Verenigde Staten de ranglijst aan, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Australië. De top-3 wordt in zijn geheel gevormd door Engelstalige landen. In deze laatste twee landen is het aandeel internationale studenten binnen de totale populatie met 18 procent ook erg hoog. De landen net onder de top met de meeste inkomende studenten hebben veelal zelf ook een grote uitgaande studentenpopulatie. Frankrijk en Rusland trekken veel studenten uit landen met dezelfde voertaal; Frankrijk uit voormalige kolonies en Rusland uit de voormalige Sovjetstaten. Nederland staat in 2016 op de twaalfde plaats en scoort qua ratio bovengemiddeld hoog.

**Tabel 7.1: Top-10 landen en Nederland uitgaande en inkomende studiemobiliteit, 2009 en 2016 en mobiliteitsratio 2016 (\*voorgaand jaar vanwege ontbreken informatie, bron: UNESCO Datacentre, 2018)**

Uitgaand	2009	2016	Ratio	Inkomend	2009	2016	Ratio
1 China	519.800	847.000	1,9%	1 Verenigde Staten	660.600	907.300	4,6% *
2 India	203.800	277.400	0,9%	2 Verenigd Koninkrijk	369.000	430.700	18,5% *
3 Duitsland	92.900	117.900	3,9% *	3 Australië	257.600	335.500	17,5%
4 Zuid-Korea	127.900	108.500	3,3% *	4 Rusland	129.700	243.800	3,9%
5 Nigeria	52.500	95.600	4% *	5 Frankrijk	249.100	239.400	9,9% *
6 Frankrijk	53.200	90.700	3,6% *	6 Duitsland		228.800	7,7% *
7 Kazachstan	37.300	89.700	14,4%	7 Canada	95.600	189.600	
8 Saoedi-Arabië	31.100	85.300	5,3%	8 China	61.200	137.500	0,3%
9 Oekraïne	33.800	76.200	4,5%	9 Japan	131.600	132.000	3,4% *
10 Vietnam	44.000	70.300	3,0%	10 Maleisië		124.100	9,3%
65 Nederland	11.300	15.500	1,9%	12 Nederland	52.000	83.600	10,7%
<b>Totaal</b>	<b>3.525.400</b>	<b>4.854.300</b>	<b>2,3%</b>	<b>Totaal</b>	<b>3.525.400</b>	<b>4.854.300</b>	<b>2,2%</b>

Over uitgaande studiepuntmobiliteit worden wereldwijd geen cijfers geregistreerd. Wel zijn Europese vergelijkingen beschikbaar via de Eurostudent-onderzoeken, en voor het deel studiepuntmobiliteit dat binnen het Erasmus+-programma plaatsvindt. Nederland doet het met circa een kwart van de afgestudeerdenpopulatie met een studiegerelateerde buitenlandervaring bovengemiddeld<sup>3</sup>. Wel bestaan er grote verschillen tussen de verschillende studierichtingen. Voor studiepuntmobiliteit in het kader van uitwisseling hangt de uitgaande studentenstroom sterk samen met de inkomende stroom studiepuntmobiele studenten. Steeds meer onderwijsinstellingen maken de keuze – of willen dat gaan doen – om

<sup>3</sup> Nuffic (2017), 'Outgoing student mobility in Dutch higher education, 2015-2016'; <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/outgoing-student-mobility-in-dutch-higher-education-2015-2016.pdf>

studiepuntmobiliteit als de norm voor alle studenten te stellen<sup>4</sup>. Dit om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen en kansen voor studenten op de arbeidsmarkt te vergroten. Hiervoor wordt er door de onderwijsinstellingen gewerkt aan afgestemde mobiliteitsvensters en automatische erkenning van studiepunten om zekerheid over aansluiting van het aanbod op het studieprogramma en duidelijkheid omtrent de erkenning van studiepunten te bieden. Daarom mag verwacht worden dat de uitgaande stroom studiepuntmobiele studenten de komende jaren gaat stijgen en daarmee ook de inkomende stroom. De reeds vastgestelde toename van het budget van het Erasmus+-programma (en de opvolger van dit programma) voor de komende jaren en de verwachte toename op langere termijn bevestigen het beeld waarin een toename wordt verwacht.

## 7.2 Studentenpopulatie

In totaal zijn er in collegejaar '17-'18 circa 18.000 studiepuntmobiele studenten en 75.000 internationale diplomastudenten<sup>5</sup> in Nederland. Een groot deel van de studiepuntmobiele studenten is slechts één semester in Nederland. In het eerste semester van collegejaar '17-'18 waren er 11.800 studenten en in het tweede semester 6.100 studenten. Voor de huisvesting is het vooral relevant hoeveel studenten er op het piekmoment zijn; daarom wordt er in het vervolg gekeken naar de studiepuntmobiele studenten in het eerste semester. Wel zal rekening gehouden moeten worden dat de vraag naar huisvesting in het tweede semester lager ligt (in collegejaar '17-'18 waren in het tweede semester 5.700 studiepuntmobiele studenten minder dan in het eerste semester).

De studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten vormen in het eerste semester respectievelijk 1,7 en 10,9 procent van de gehele studentenpopulatie. Van de internationale studenten studeert circa 64 procent aan een universiteit. Dit is een beduidend groter aandeel dan bij de Nederlandse studenten (37 procent).

Een studiepuntmobiele student blijft gemiddeld circa 7 maanden in Nederland. 54 procent van de studiepuntmobiele studenten studeert in Nederland via een Erasmusbeurs. 42 procent komt naar Nederland via een ander uitwisselingsprogramma en de resterende 5 procent op eigen gelegenheid. Tabel 7.2 laat zien dat de meeste studiepuntmobiele studenten uit China, Verenigde Staten, Duitsland en Spanje komen.

Tabel 7.2: Herkomstlanden studiepuntmobiele studenten, collegejaar '16-'17 (bron: Nuffic)

1 China	8,4%	7 Italië	4,4%
2 Verenigde Staten	7,7%	8 Zuid-Korea	3,6%
3 Duitsland	7,4%	9 Finland	3,4%
4 Spanje	7,2%	10 Brazilië	2,2%
5 Frankrijk	5,5%	11 Indonesië	2,1%
6 Verenigd Koninkrijk	4,7%	Overig	43,3%

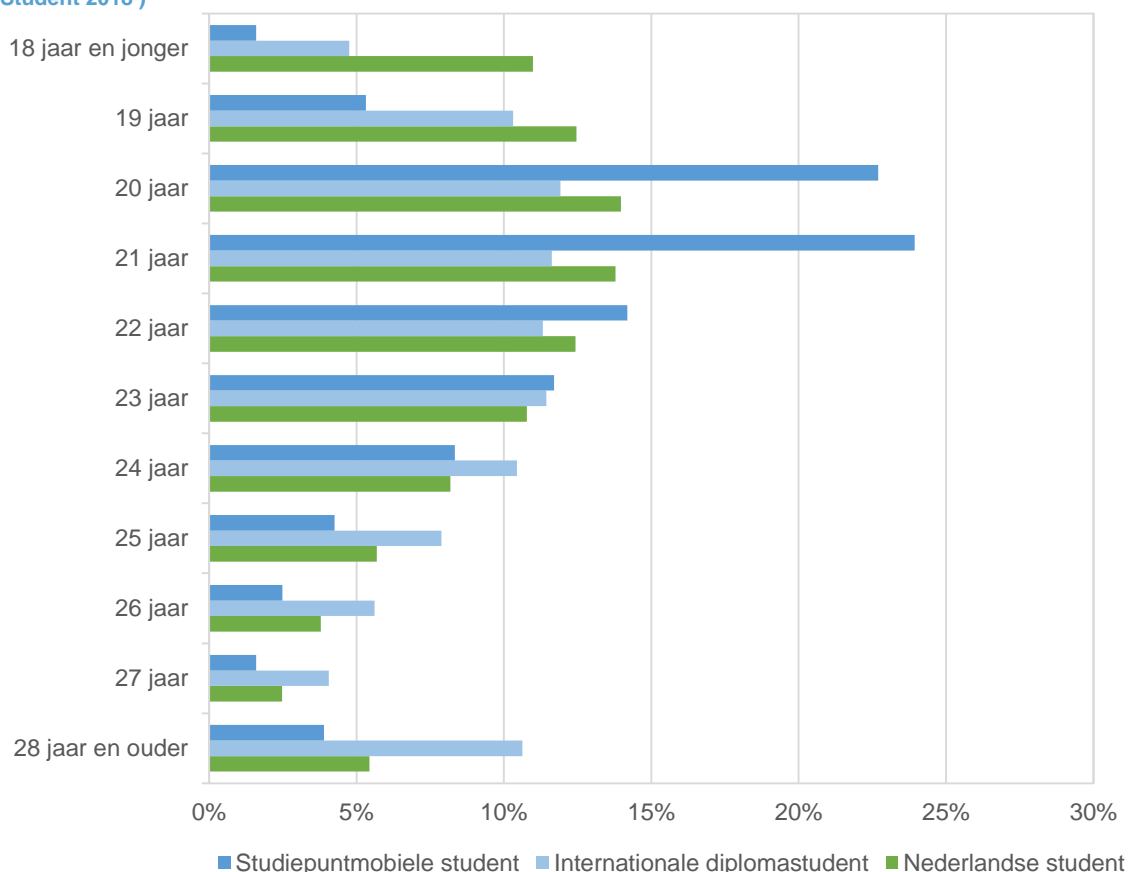
<sup>4</sup> Vereniging Hogescholen en VSNU (2014) 'Gezamenlijke Visie Internationaal' en Vereniging Hogescholen en VSNU (2018) 'Internationaliseringsagenda hoger onderwijs'.

<sup>5</sup> Onder de internationale diplomastudenten vallen in dit rapport alle studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding (deze definitie wordt eveneens gebruikt door de VSNU en Vereniging Hogescholen en Nuffic). DUO en CBS hanteren een andere definitie waarbij alle studenten met een internationale vooropleiding onder de groep internationale studenten worden geschaard (dus ook met een Nederlandse nationaliteit). De in dit rapport gehanteerde definitie heeft de voorkeur omdat studenten met een Nederlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding vergelijkbaar huisvestingsgedrag vertonen als de studenten met zowel een Nederlandse nationaliteit als vooropleiding.



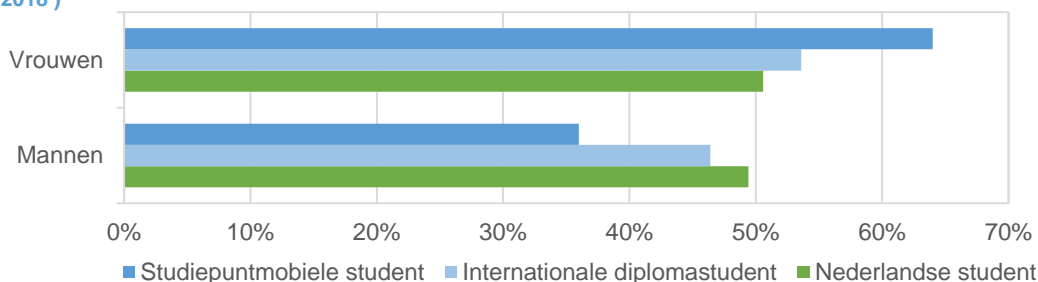
Figuur 7.2 geeft de leeftijdsverdeling van de internationale studenten weer in vergelijking met die van de Nederlandse studenten. Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zijn gemiddeld respectievelijk 1 en 12 maanden ouder dan Nederlandse diplomastudenten. Opvallend is dat bij de studiepuntmobiele studenten 15 procent tussen de 20 en 22 jaar is. Deze piek is ook terug te zien bij de Nederlandse studenten, maar met 18 procent veel minder extreem. Bij internationale diplomastudenten ligt de piek 2 jaar later en zijn er relatief ook veel studenten 28 jaar of ouder.

**Figuur 7.2: Studenten naar leeftijd en type student, collegejaar '17-'18 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2018')**



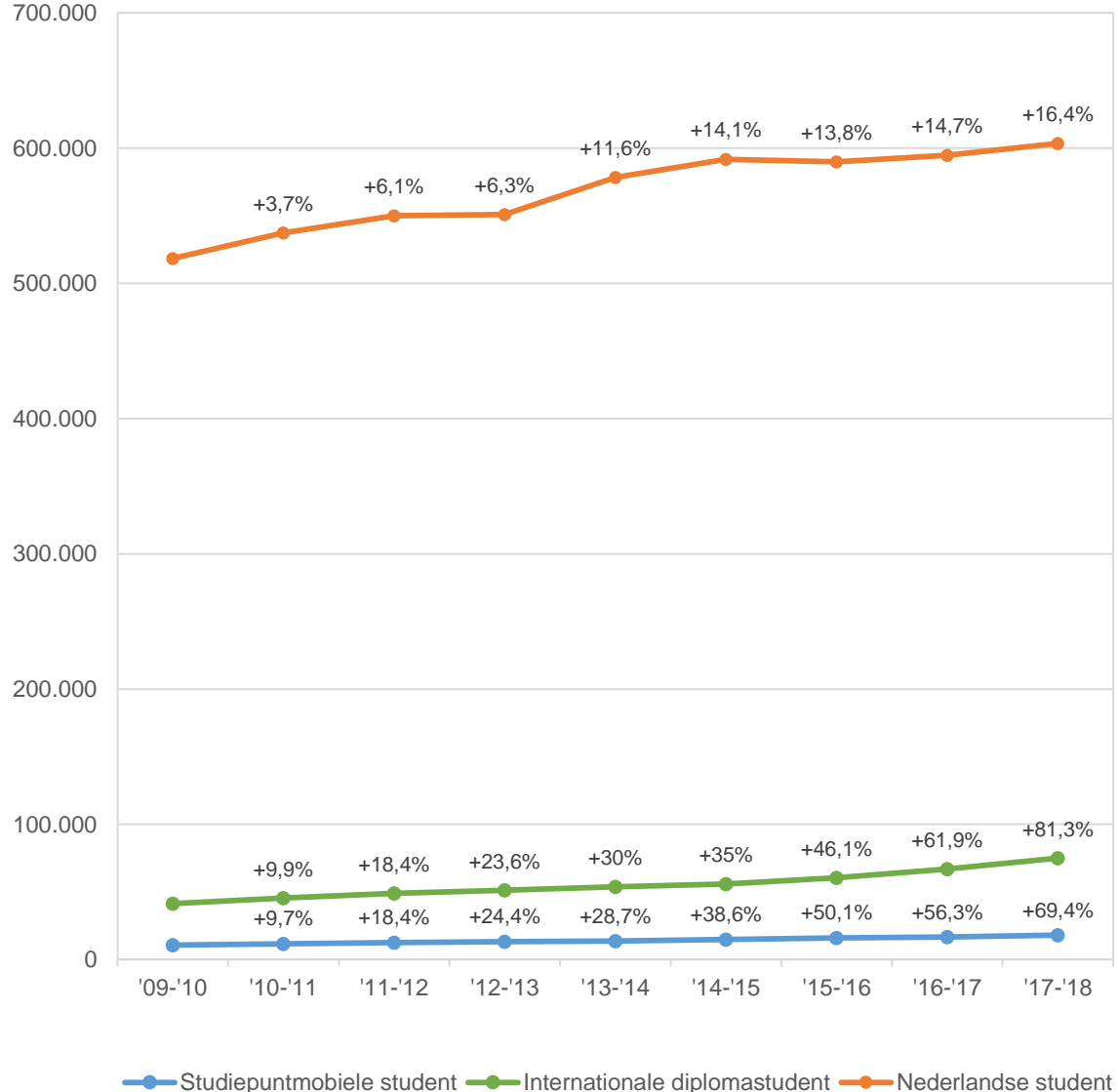
Vrouwen zijn, zoals te zien in figuur 7.3, bij de internationale studenten nog sterker oververtegenwoordigd als bij de Nederlandse studenten (Nederlands: 51 procent; internationale diplomastudenten: 54 procent; studiepuntmobiele studenten: 64 procent). Dit is opvallend omdat er wereldwijd meer mannen een opleiding in het buitenland volgen (aandeel mannen: 54 procent, bron: UNESCO). Toch volgen ook wereldwijd met een aandeel van 51 procent meer vrouwen dan mannen een opleiding in het hoger onderwijs.

**Figuur 7.3: Studenten naar geslacht en type student, collegejaar '17-'18 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2018')**



Figuur 7.4 laat de ontwikkeling zien van het aantal internationale studenten in de afgelopen acht jaar. Het aantal internationale studenten is beduidend harder gegroeid dan het aantal Nederlandse studenten. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 9 en 10 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 2 procent bij de Nederlandse studenten. In absolute zin komt dit neer op een groei sinds collegejaar '09-'10 van respectievelijk 7.400, 33.600 en 85.200 studenten. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten, terwijl het aantal studiepuntmobiele studenten relatief hard is gegroeid bij de hbo-instellingen.

**Figuur 7.4: Aantal studenten in het hoger onderwijs en ontwikkelingspercentage t.o.v. collegejaar '09-'10 naar type student, collegejaren '09-'10 tot en met '17-'18 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)**



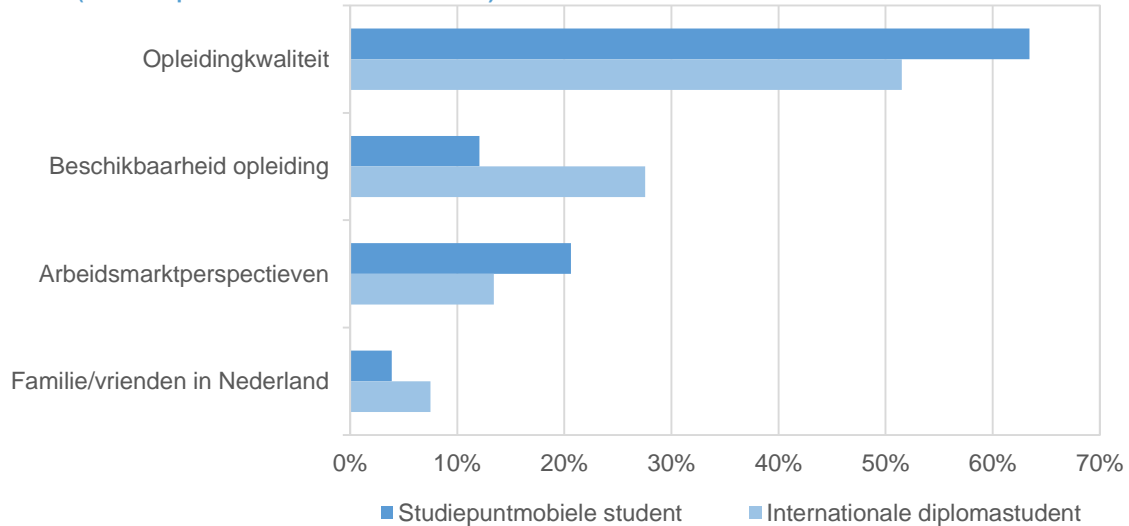
Tabel 7.3 geeft inzicht in het aantal internationale studenten per studiestad. Amsterdam, Maastricht, Groningen en Rotterdam zijn de steden met de meeste studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten. Samen zijn deze vier steden goed voor bijna de helft (46 procent) van alle studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten. In Maastricht en Venlo is het aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie met afstand het grootst.

Tabel 7.3: Aantal internationale studenten en aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie naar studiestad en type internationale student in collegejaar '17-'18 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)

	Studiepuntmobilele student		Internationale diplomastudent	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Alkmaar	10	0,2%	0	0,1%
Almere	20	0,5%	40	1,0%
Amersfoort	0	0,0%	0	0,2%
Amsterdam	1.760	1,6%	10.850	9,9%
Apeldoorn	0	0,5%	80	7,7%
Arnhem	190	1,6%	1.500	12,5%
Breda	200	1,0%	1.320	6,4%
Delft	490	1,8%	4.790	17,4%
Den Haag	540	1,8%	5.090	16,7%
Deventer	50	0,6%	340	4,8%
Doetinchem	0	0,0%	0	0,0%
Dronten	10	0,5%	170	8,7%
Ede	10	0,2%	10	0,2%
Eindhoven	380	1,2%	3.170	10,0%
Emmen	0	0,0%	220	12,8%
Enschede	350	1,4%	4.060	15,6%
Gouda	0	0,0%	0	0,1%
Groningen	1.530	2,7%	7.700	13,4%
Haarlem	40	0,9%	130	2,9%
Heerlen	60	1,1%	520	9,7%
Helmond	0	0,0%	0	0,3%
Leeuwarden	220	1,1%	2.060	10,4%
Leiden	480	1,4%	2.340	7,0%
Maastricht	1.230	5,4%	9.630	42,4%
Nijmegen	760	1,8%	2.740	6,5%
Rotterdam	960	1,4%	6.490	9,8%
's-Hertogenbosch	100	0,7%	140	0,9%
Sittard-Geleen	50	1,1%	30	0,7%
Tilburg	590	2,2%	2.330	8,5%
Utrecht	1.060	1,7%	3.230	5,1%
Venlo	150	3,3%	2.660	59,0%
Missingen	40	0,8%	430	9,2%
Wageningen	390	3,2%	2.430	20,1%
Zwolle	170	0,9%	150	0,8%
Overig	10	0,4%	350	13,1%
<b>Totaal</b>	<b>11.840</b>	<b>1,7%</b>	<b>75.000</b>	<b>10,9%</b>

De belangrijkste reden voor studiepuntmobiele studenten om naar Nederland te komen is de kwaliteit van het onderwijs hier. Dit is ook onder internationale diplomastudenten de meest voorkomende reden, zoals te zien is in figuur 7.5, maar voor veel studenten in deze groep is daarnaast de beschikbaarheid van opleidingen reden van de keuze voor Nederland.

**Figuur 7.5: Reden waarom internationale student in Nederland is gaan studeren naar type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



### 7.3 Woonsituatie

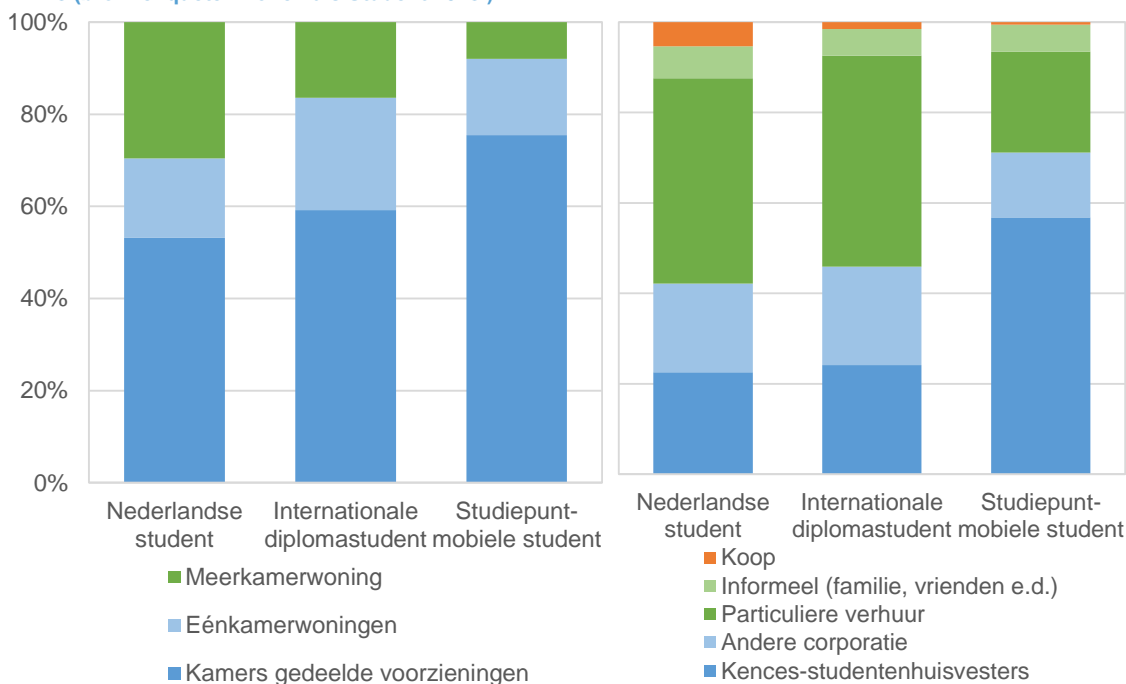
Het grote verschil met reguliere studentenhuysvesting is dat de woonruimte voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook volledig ingericht. 80 procent van de studiepuntmobiele studenten huurt een gemeubileerde woonruimte en 15 procent een gestoffeerde kamer. Op veel universiteiten wonen studenten op een campus die gelieerd is aan de instelling. Huisvesting voor internationale studenten verschilt dus op een aantal punten van de praktijk van reguliere studentenhuysvesting in Nederland, waar de student niet gebonden is aan huisvesting bij de studiestart, er doorgaans geen sprake is van gemeubileerde woonruimten en er veel meer een cultuur van kamer zoeken via kijkavonden is. Bovendien zijn de internationale studenten een relatief heterogene groep qua woonsituatie, draagkracht en woonbehoeften.

Nagenoeg iedere internationale student is uitwonend, zoals verwacht mag worden. 88 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit percentage is iets hoger dan dat van de uitwonende internationale diplomastudent (80 procent) maar duidelijk hoger dan dat van de Nederlandse diplomastudent (67 procent).

Met 8 procent zijn studiepuntmobiele studenten, zoals te zien in figuur 7.6, zelden gehuisvest in een meerkamerwoning. Onder internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 16 procent ook onder het niveau van de Nederlandse diplomastudent (30 procent).

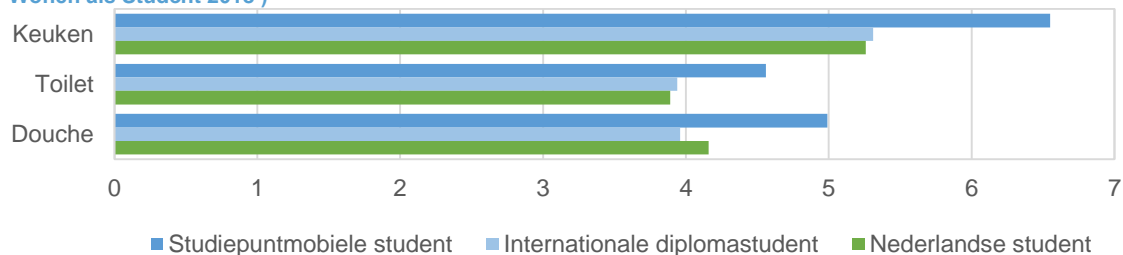
Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen 70 procent van de studiepuntmobiele studenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de (internationale) diplomastudenten (internationaal: 46 procent en Nederlands: 42 procent). De rol van particuliere verhuur is beduidend kleiner dan bij de (internationale) diplomastudenten.

**Figuur 7.6: Aandeel uitwonende studenten naar type woonruimte, type verhuurder en type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



Studiepuntmobile studenten die gehuisvest zijn in een kamer met gedeelde voorzieningen delen hun keuken gemiddeld met meer personen dan (internationale) diplomastudenten. De keuken wordt gemiddeld met 6 à 7 personen gedeeld, terwijl diplomastudenten deze voorziening gemiddeld met ruim 5 personen delen. Een studiepuntmobile student deelt een toilet of douche gemiddeld met bijna 5 personen tegenover circa 4 personen bij diplomastudenten.

**Figuur 7.7: Gemiddeld aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen naar type voorziening en type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**

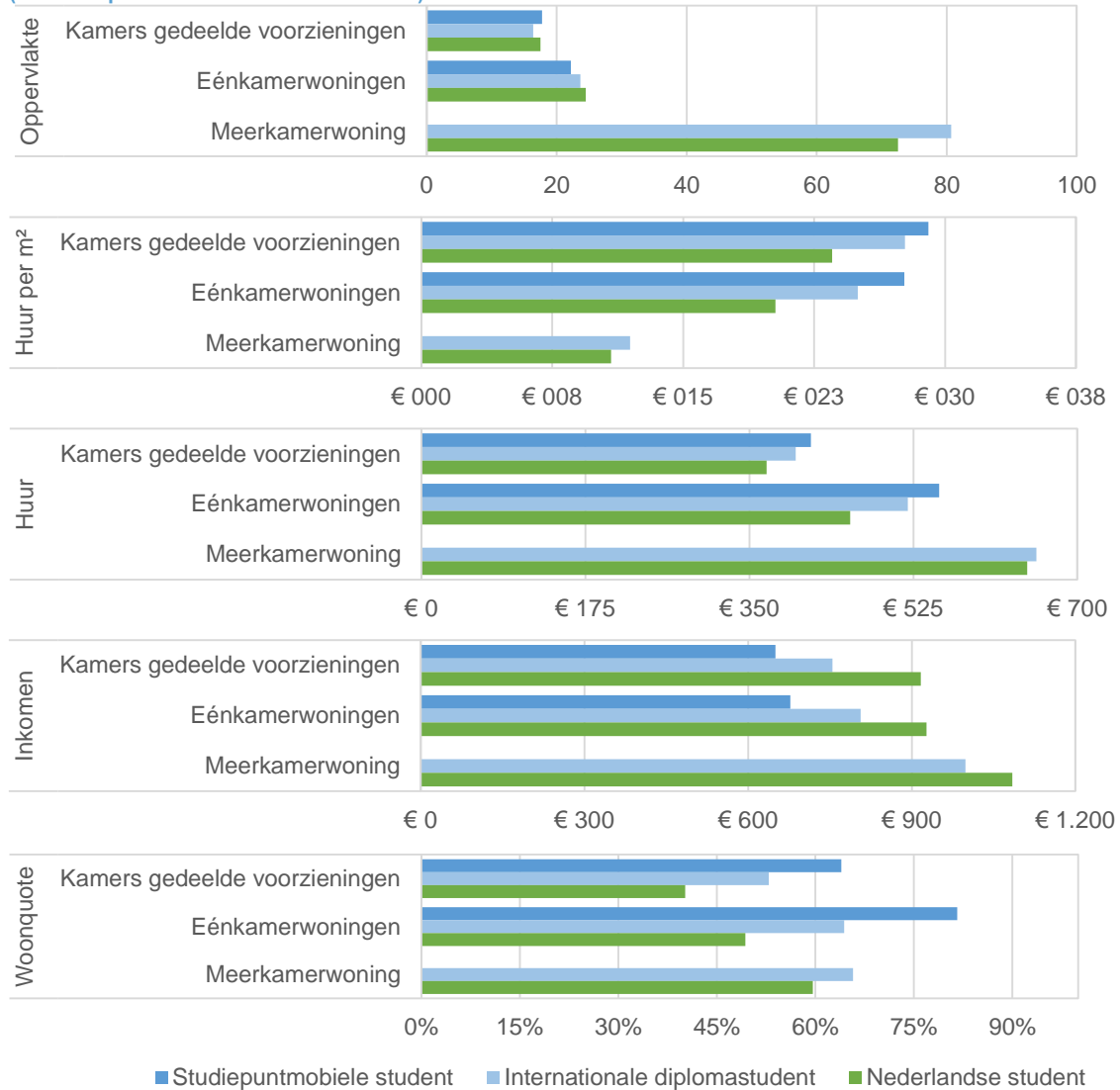


Figuur 7.8 geeft inzicht in de gemiddelde verschillen tussen studiepuntmobile en (internationale) diplomastudenten wat betreft oppervlakte en betaalbaarheid. Wat woonoppervlakte betreft is er weinig verschil. Meer verschillen zijn er op het vlak van betaalbaarheid. De woonlasten na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter zijn bij internationale studenten gemiddeld hoger dan bij de Nederlandse student. Twee belangrijke aspecten kunnen dit verschil verklaren, namelijk:

1. Internationale studenten en met name de studiepuntmobile studenten zijn overwegend gehuisvest in studiesteden waar de woonlasten relatief hoog zijn;
2. Internationale studenten en zeker de studiepuntmobile studenten wonen vaker in een gemeubileerde woning.

Het inkomen van internationale studenten is gemiddeld lager dan dat van Nederlandse studenten. Aangezien de woonlasten iets hoger zijn is het logische gevolg dat de internationale studenten een duidelijk hogere woonquote hebben.

**Figuur 7.8: Gemiddelde oppervlakte, woonlasten per vierkante meter, huurprijs (inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag), inkomen en woonquote naar type woonruimte en type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**

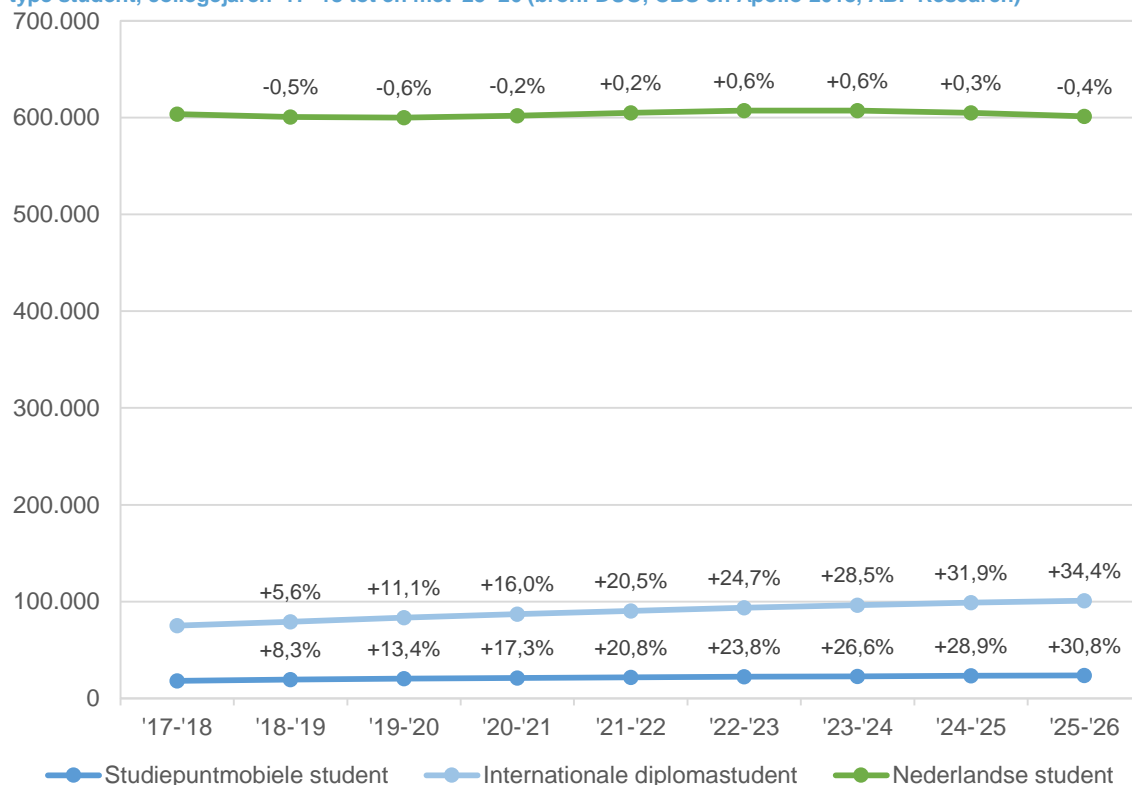


## 7.4 Kwantitatieve prognose

Figuur 7.9 laat zien dat naar verwachting het aantal internationale studenten, zowel diplomastudenten als studiepuntmobiele studenten, duidelijk verder zal groeien, in tegenstelling tot het aantal Nederlandse studenten. In de komende acht jaar wordt een groei van 31 procent studiepuntmobiele studenten en 34 procent internationale diplomastudenten verwacht (5.500 en 25.800 studenten). Voor de Nederlandse en internationale diplomastudenten wordt gebruik gemaakt van de Apollo-prognoses. De prognoses van de studiepuntmobiele studenten zijn gebaseerd op de trend uit de afgelopen acht jaar gecombineerd met de wereldwijde demografische prognoses van het aantal jongeren en de beschikbare Erasmus+-programmamiddelen tot en met 2019. De verwachte sterke stijging bij de studiepuntmobiele studenten in de komende jaren wordt voor een groot deel veroorzaakt door de jaarlijkse stijging van de Erasmus+-programmamiddelen met circa 10 procent.

De groei van 34 procent tot en met collegejaar '25-'26 van het aantal internationale diplomastudenten is beperkt als het naast de wereldwijde verwachtingen van de groei van het aantal studenten wordt gelegd. Voor collegejaar '25-'26 worden in totaal 6,4 miljoen studenten verwacht<sup>6</sup>. Als Nederland het wereldmarktaandeel van 1,9 procent wil vasthouden, betekent dit dat het aantal internationale diplomastudenten met 39 procent moet groeien.

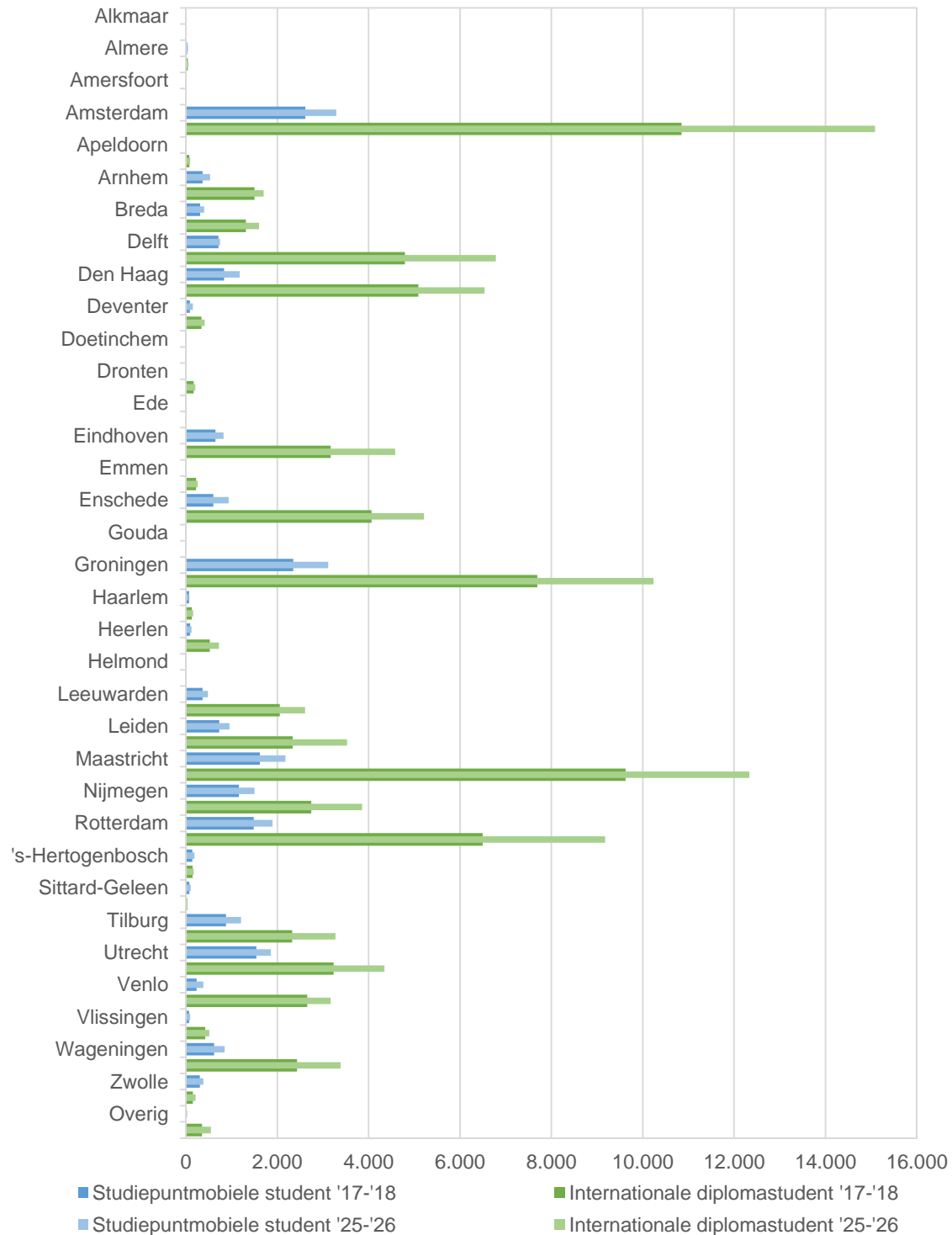
**Figuur 7.9: Aantal studenten in het hoger onderwijs en ontwikkelingspercentage t.o.v. collegejaar '17-'18 naar type student, collegejaren '17-'18 tot en met '25-'26 (bron: DUO, CBS en Apollo 2018, ABF Research)**



<sup>6</sup> Nuffic (2016) 'Analyse stayrate van internationale afgestudeerden', <https://www.nuffic.nl/publicaties/vind-een-publicatie/analyse-stayrate-van-internationale-afgestudeerden-2007-14.pdf>

Figuur 7.10 geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal internationale studenten per studiestad. Van de steden met minstens 500 studiepuntmobiele studenten vallen Den Haag, Enschede, Tilburg en Wageningen op met een verwachte toename van 35 procent of meer in de komende acht jaar. Bij de internationale diplomastudenten wordt de grootste relatieve groei verwacht in Delft, Eindhoven en Leiden van de steden met minstens 500 internationale diplomastudenten. Ook de meeste andere steden laten een groei zien.

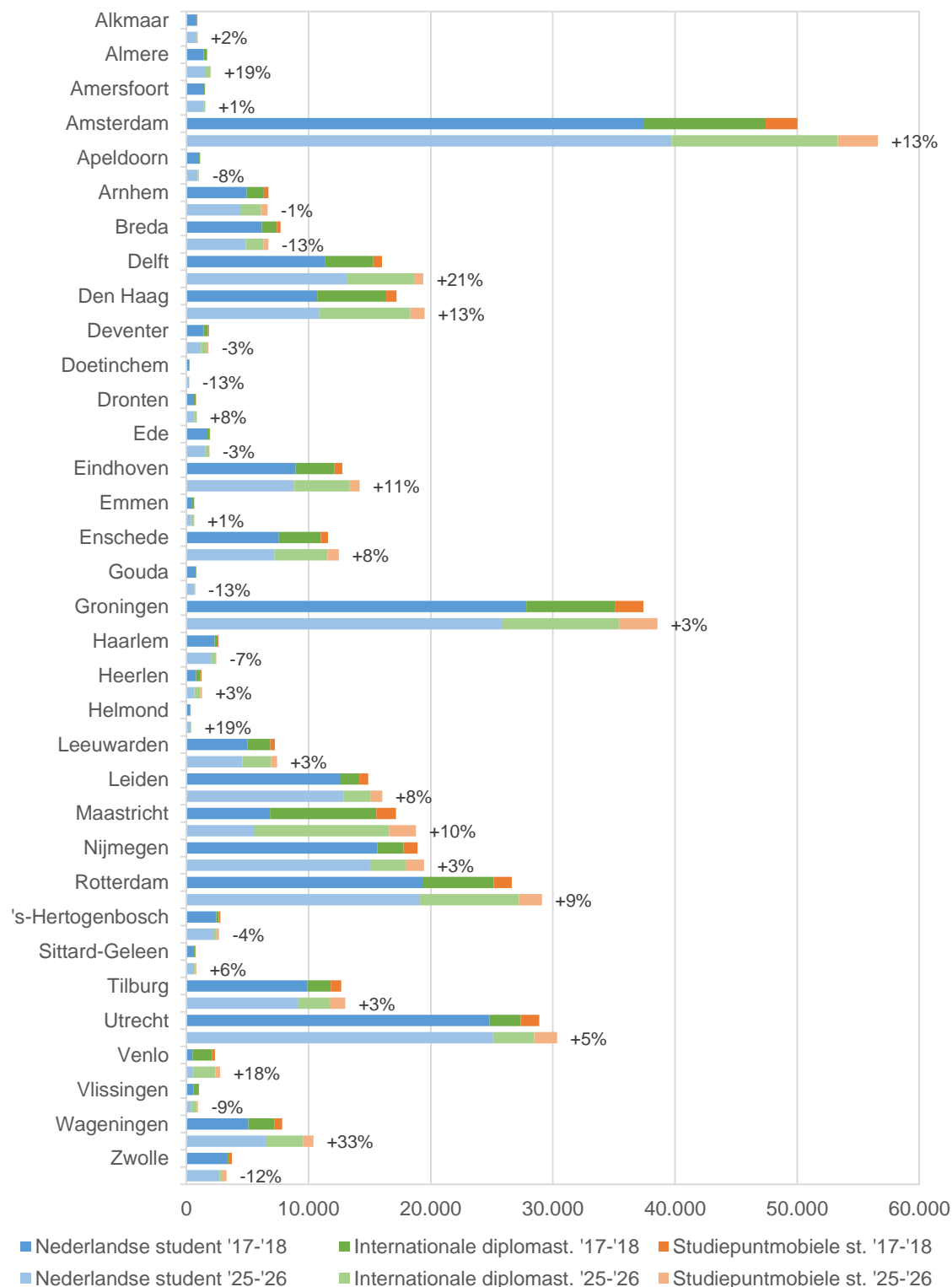
Figuur 7.10: Ontwikkeling van het aantal internationale studenten t.o.v. collegejaar '17-'18 naar type student en studiestad, collegejaar '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)





Figuur 7.11 geeft door de combinatie van Nederlandse en internationale diplomastudenten samen met de studiepuntmobiele studenten een compleet beeld van de ontwikkeling van het aantal uitwonenden in een stad. Bij de steden met minstens 2.000 uitwonende studenten wordt de grootste relatieve groei voorspeld in Wageningen en de grootste krimp in Breda.

Figuur 7.11: Aantal uitwonende studenten naar type student en woonstad, collegejaar '17-'18 en '25-'26, gemiddelde van de bandbreedte (bron: Apollo 2018, ABF Research)

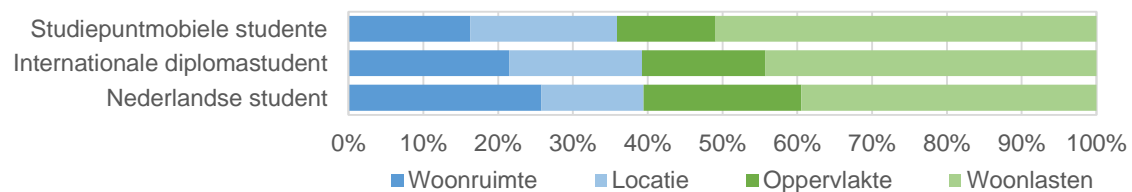


## 7.5 Woonwensen

In deze paragraaf worden de woonwensen van alle internationale studenten in beeld gebracht omdat er onvoldoende waarnemingen beschikbaar zijn bij de internationale studenten die binnen één jaar wensen te verhuizen (voor een zuivere vergelijking is dit ook gedaan bij de Nederlandse studenten). Hierbij is, zoals toegelicht in paragraaf 1.2, gebruik gemaakt van conjunct meten. Bij de gepresenteerde woonwensen is dus rekening gehouden met de woonlasten die bepaalde keuzes met zich mee brengen.

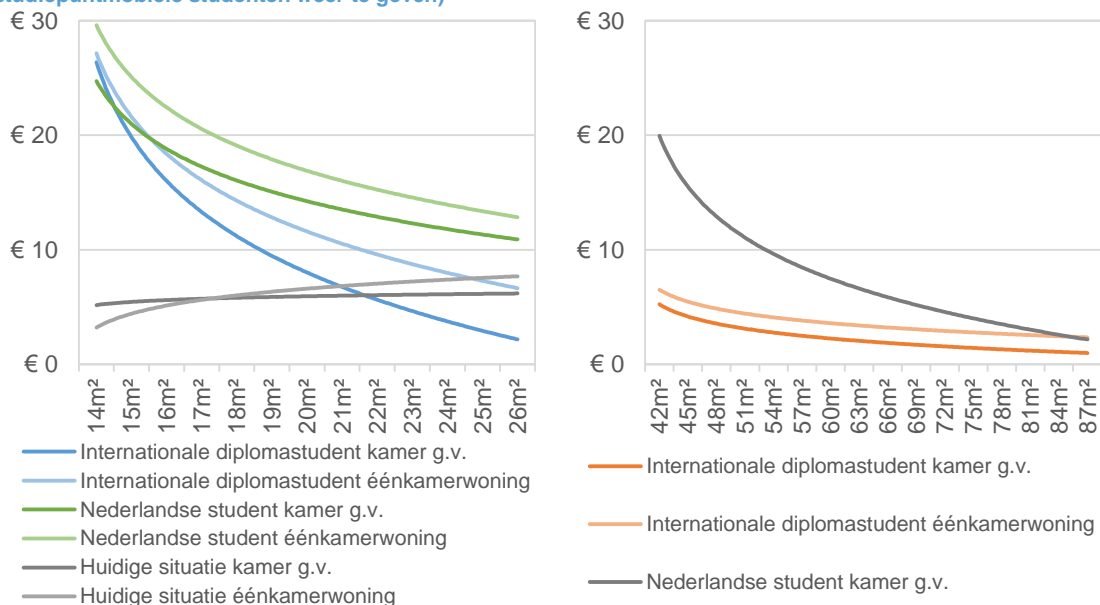
Figuur 7.12 geeft de invloed weer van de kenmerken type woonruimte, locatie, woonoppervlakte en woonlasten bij het zoeken naar een woonruimte. Internationale studenten en met name de studiepuntmobiele studenten hechten meer belang aan lage woonlasten en een goede locatie dan de Nederlandse studenten. Kanttekening hierbij is, zoals eerder genoemd, dat de internationale studenten een sterk heterogene groep vormen en het verschil tussen de woonwensen groter is tussen de internationale studenten dan bij de Nederlandse studenten.

**Figuur 7.12: Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze naar type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



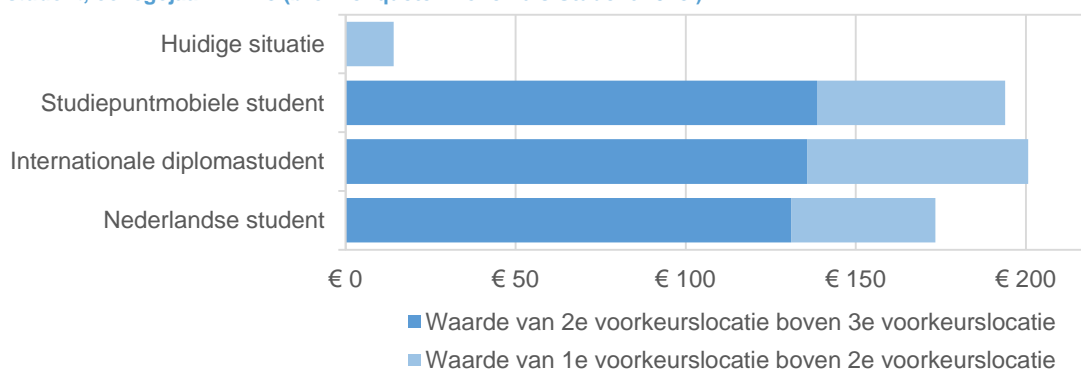
Uitgesplitst naar internationale en Nederlandse diplomastudenten is in figuur 7.13 te zien hoeveel meer een student bereid is te betalen voor een extra vierkante meter woonoppervlakte. Internationale diplomastudenten hebben in vergelijking met Nederlandse studenten minder geld over voor een extra vierkante meter.

**Figuur 7.13: Waarde van iedere extra vierkante meter woonoppervlakte uitgedrukt in euro's per type woonruimte naar type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018', onvoldoende waarnemingen om studiepuntmobiele studenten weer te geven)**



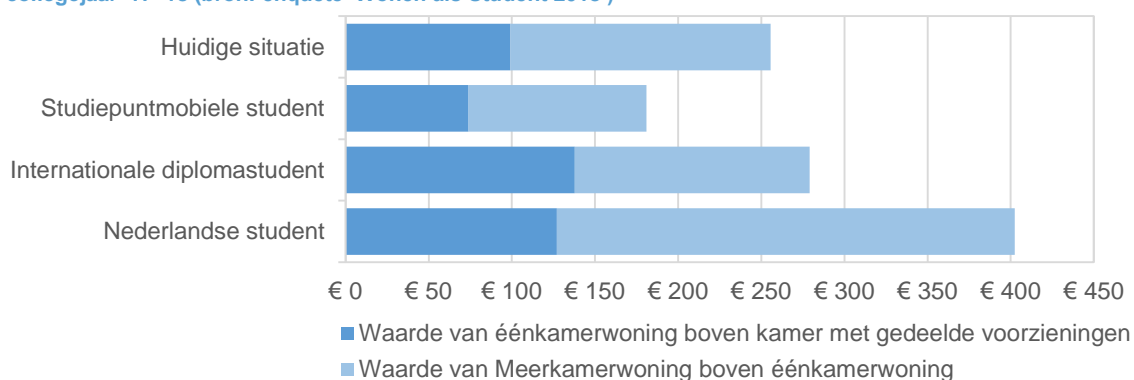
Figuur 7.14 geeft inzicht in wat studenten extra bereid zijn te betalen om in hun voorkeursgebied te wonen. Internationale studenten hebben er meer voor over om op hun eerste voorkeurslocatie te wonen dan Nederlandse studenten.

**Figuur 7.14: Waarde van 2<sup>e</sup> en 1<sup>e</sup> voorkeurslocatie t.o.v. 3<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> voorkeurslocatie uitgedrukt in euro's naar type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**



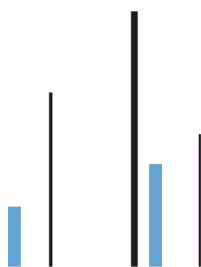
Naast woonoppervlakte en voorkeurslocatie kan er ook gekeken worden naar wat een student bereid is meer te betalen voor een ander type woonruimte. Figuur 7.15 laat zien dat studiepuntmobiele studenten en in iets mindere mate internationale diplomastudenten minder bereid zijn extra te betalen voor een meer zelfstandige woonruimte.

**Figuur 7.15: Waarde van type woonruimte t.o.v. andere type woonruimte uitgedrukt in euro's naar type student, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')**





## 8



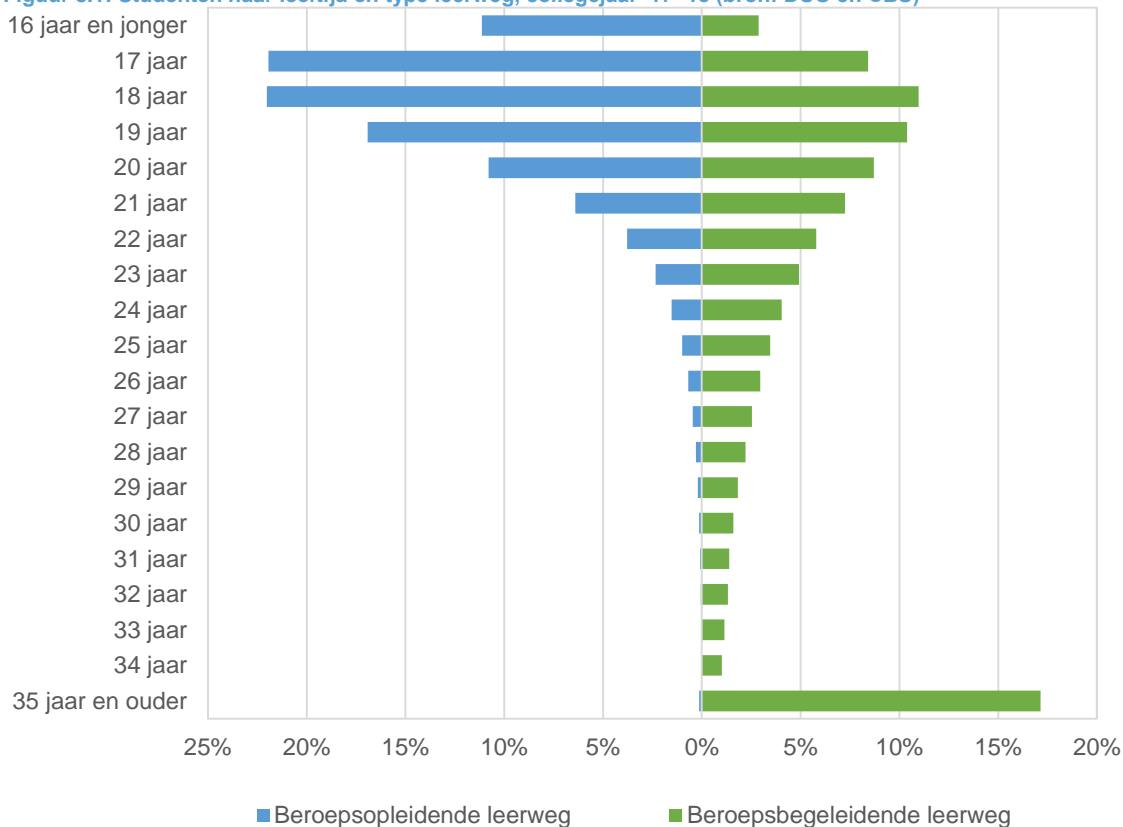
## Mbo-studenten

Alle voorgaande hoofdstukken hebben uitsluitend betrekking op studenten uit het hoger onderwijs. Met dit hoofdstuk wordt ook een beeld op hoofdlijnen geschetst van de mbo-studenten. Dit is relevant omdat ook een omvangrijke groep mbo-studenten een woonruimte zoekt. In paragraaf 8.1 wordt allereerst de totale populatie mbo-studenten beschreven. In de tweede paragraaf is er aandacht voor de woonsituatie van deze studenten. Tot slot worden in paragraaf 8.3 de verwachte ontwikkelingen uiteengezet.

## 8.1 Studentenpopulatie

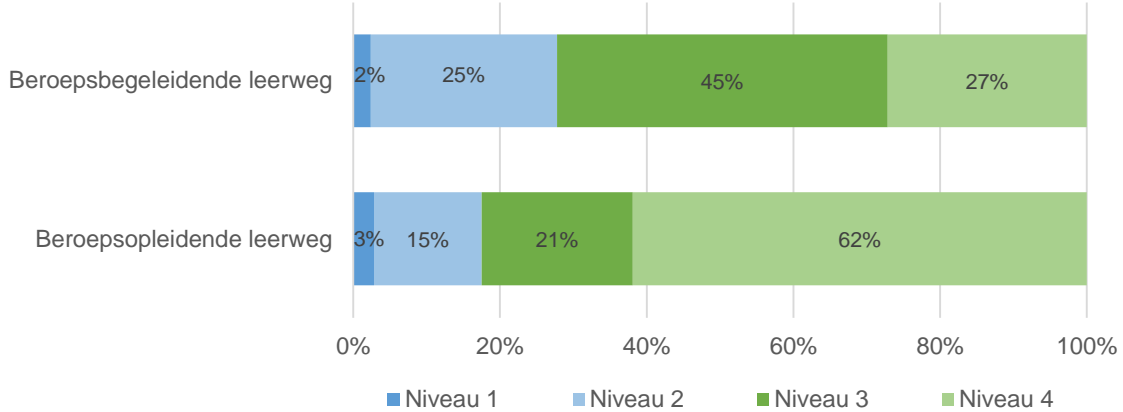
De uitvoeringsorganisatie voor het onderwijs van de Rijksoverheid (DUO) telde op 31 december 2017 486.000 studenten (excl. extranei) bij door de overheid gefinancierde opleidingen aan het middelbaar beroepsonderwijs. Dit betreffen 378.600 studenten met een beroepsopleidende leerweg en 107.700 met een beroepsbegeleidende leerweg. Met 52,0 procent zijn er iets meer mannelijke dan vrouwelijke studenten in het mbo. De gemiddelde leeftijd van studenten ligt met 20 jaar en 4 maanden ruim twee jaar lager dan in het hoger onderwijs. 74 procent van de studenten is 20 jaar of jonger. Zoals figuur 8.1 laat zien, is de leeftijdsopbouw van bol- en bbl-studenten erg verschillend. Bol-studenten zijn gemiddeld 7 jaar jonger dan dan bbl-studenten.

**Figuur 8.1: Studenten naar leeftijd en type leerweg, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



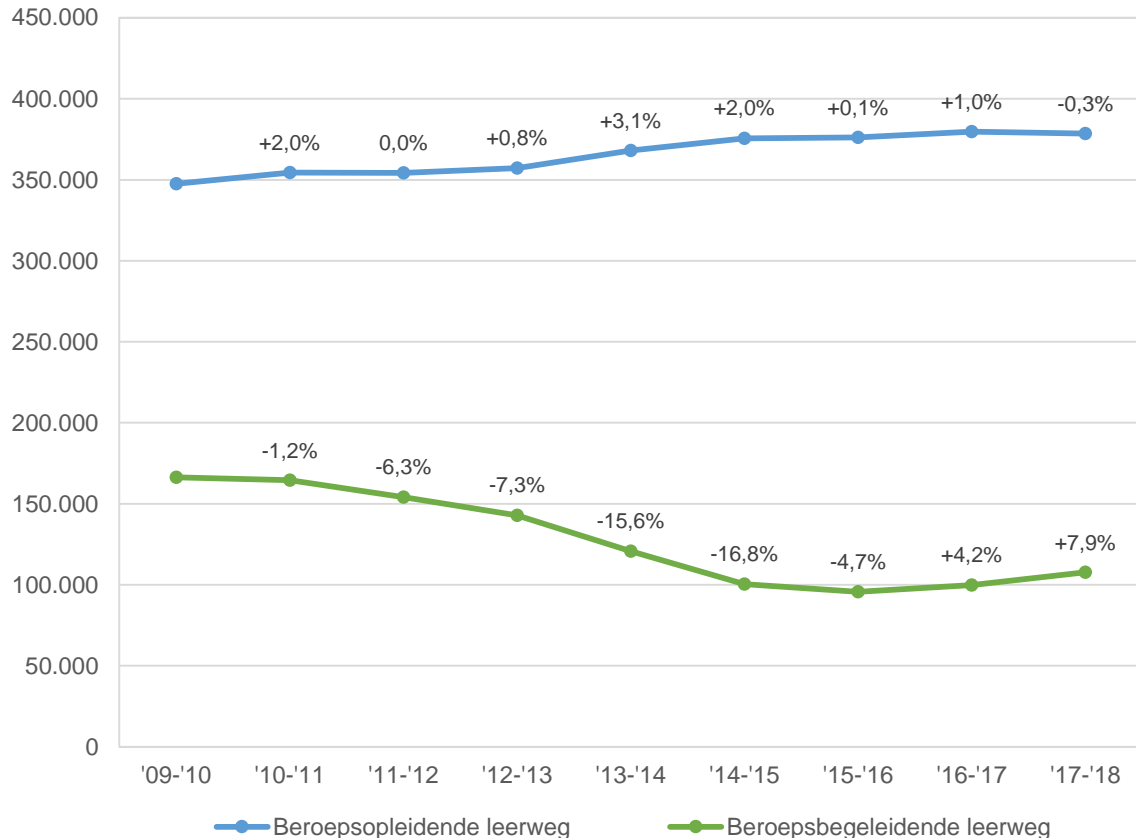
Figuur 8.2 laat zien dat een meerderheid van de studenten een niveau-4-opleiding volgt (263.600 studenten, 54 procent). Respectievelijk 13.300, 82.800 en 126.500 studenten volgen een niveau-1-, niveau-2- en niveau-3-opleiding.

Figuur 8.2: Studenten naar niveau en leerweg, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)



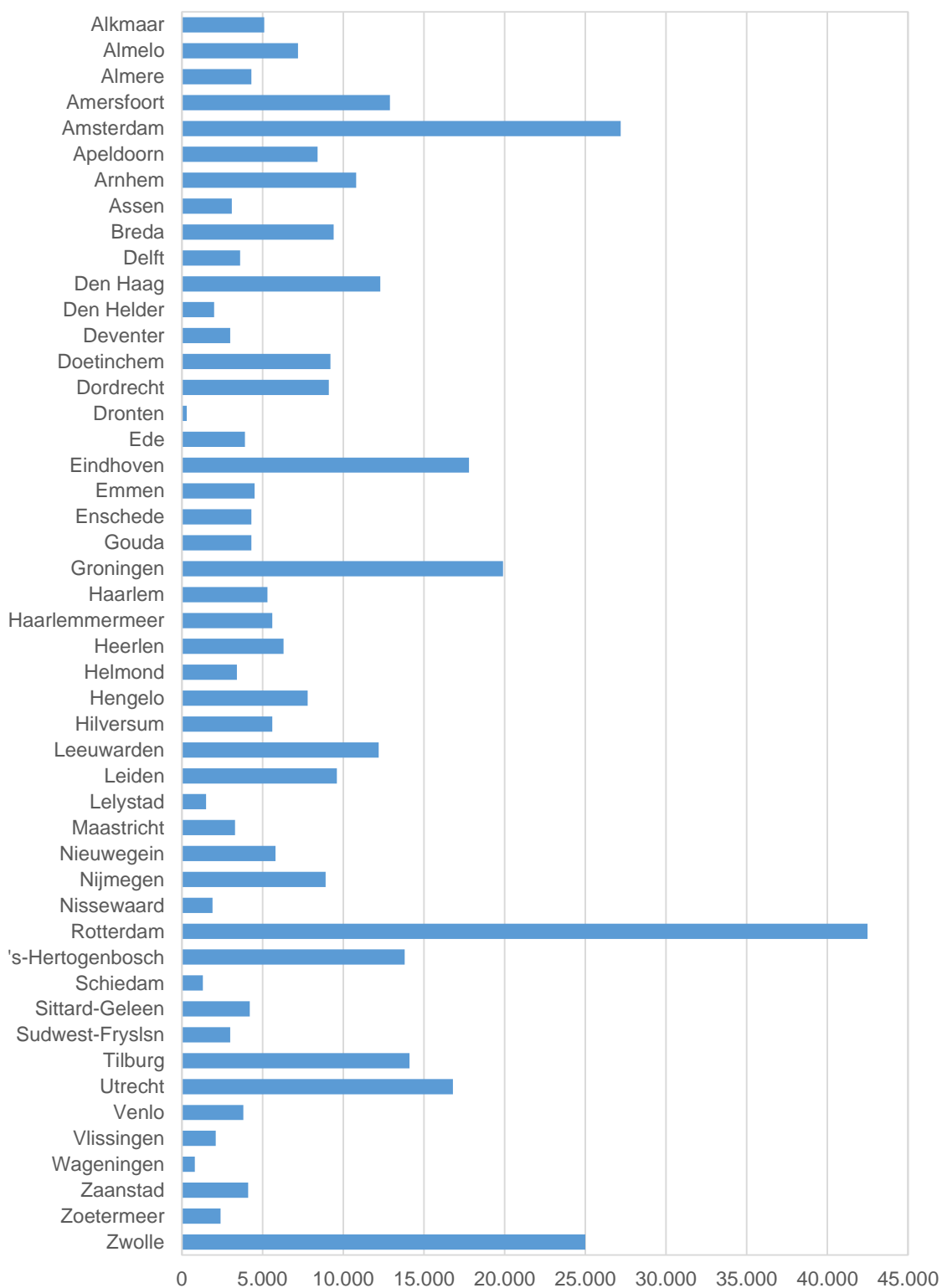
Het totaal aantal studenten is tussen 1 oktober 2009 en 1 oktober 2017 afgenomen met 5 procent. Dit komt neer op een gemiddelde jaarlijkse afname van 0,7 procent. De afname wordt veroorzaakt door een daling bij de bbl-studenten van 35 procent over de afgelopen 8 jaar. Figuur 8.3 laat zien dat het aantal bbl-studenten de laatste twee jaar weer licht is toegenomen. Het aantal bol-studenten stijgt de laatste acht jaren gemiddeld met 1,1 procent per jaar.

Figuur 8.3: Aantal studenten en ontwikkelingspercentages ten opzichte van voorgaande jaar naar type leerweg, collegejaren '12-'13 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)



Figuur 8.4 laat het aantal studenten per studiestad zien. In totaal zijn er 128 steden met een mbo-instelling. Hier zijn alle steden weergegeven met meer dan 5.000 studenten, minimaal 500 uitwonende studenten of met een hoger onderwijsinstelling. Rotterdam is met 42.500 studenten de grootste mbo-stad gevolgd door Amsterdam en Zwolle met beide meer dan 25.000 studenten of meer.

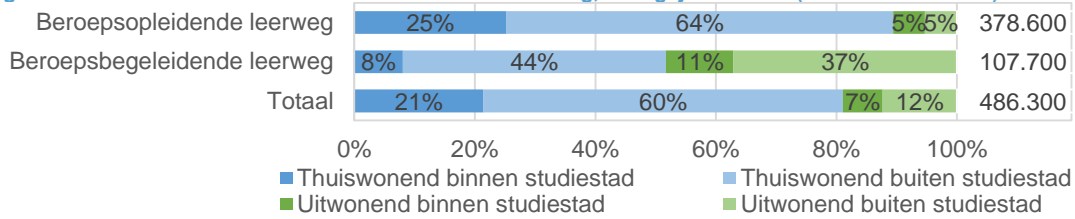
Figuur 8.4: Aantal studenten naar studiestad en de (gemiddelde) jaarlijkse ontwikkeling ten opzichte van collegejaar '12-'13 en '16-'17, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)



## 8.2 Woonsituatie

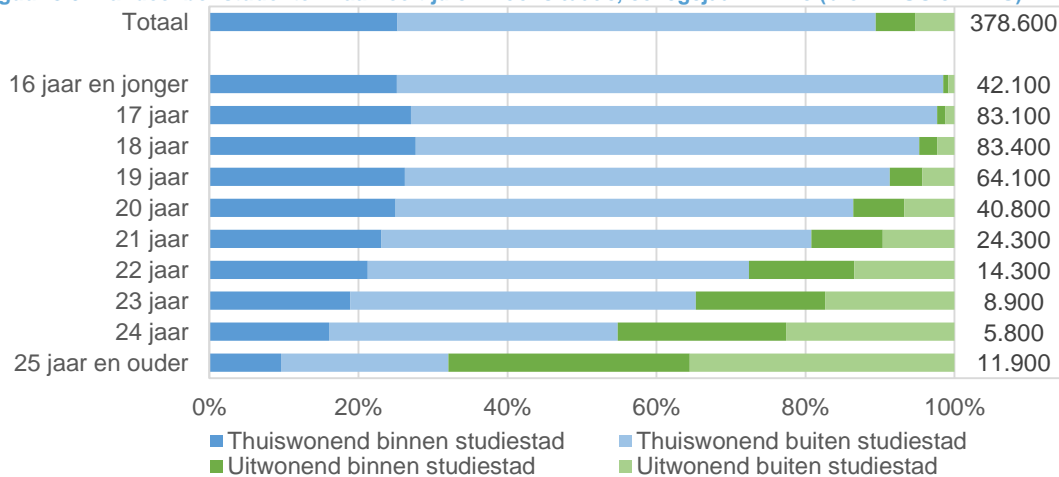
Met 81 procent blijft een ruime meerderheid van de mbo-studenten thuis wonen gedurende de studie (zie. Dit is in vergelijking met het hoger onderwijs logisch aangezien mbo-studenten gemiddeld jonger zijn dan studenten in het hoger onderwijs en bovendien meestal in de buurt van het ouderlijk huis de opleiding volgen. Desalniettemin zijn er 92.000 uitwonende mbo-studenten. Opvallend daarbij is dat 65 procent van de uitwonende studenten buiten de eigen studiestad woont.

**Figuur 8.5: Aandeel studenten naar woonsituatie en leerweg, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**

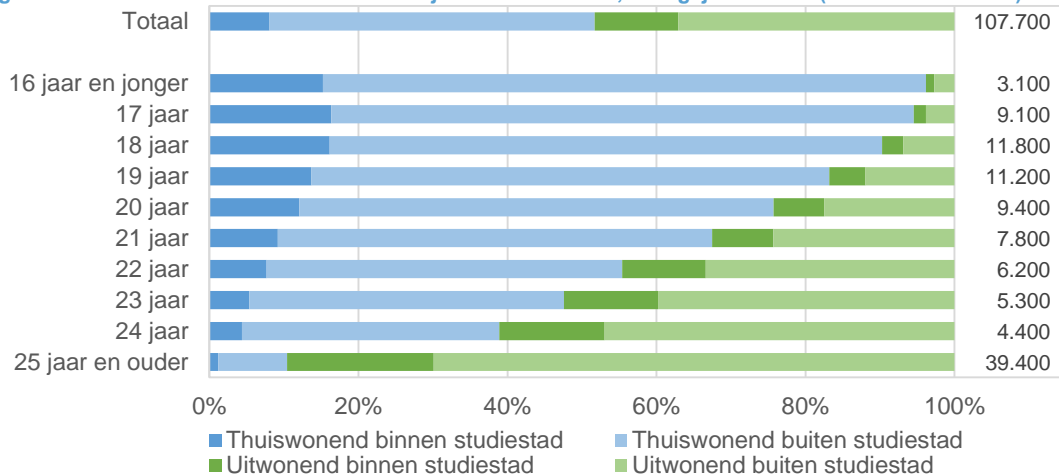


Figuur 8.6 geeft inzicht in de woonsituatie naar leeftijd van bol-studenten en figuur 8.7 van bbl-studenten. Het beeld dat naarmate studenten ouder worden en langer studeren zij vaker uitwonend zijn komt duidelijk naar voren. Daarnaast valt op dat bbl-studenten veel vaker uitwonend zijn dan bol-studenten.

**Figuur 8.6: Aandeel bol-studenten naar leeftijd en woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



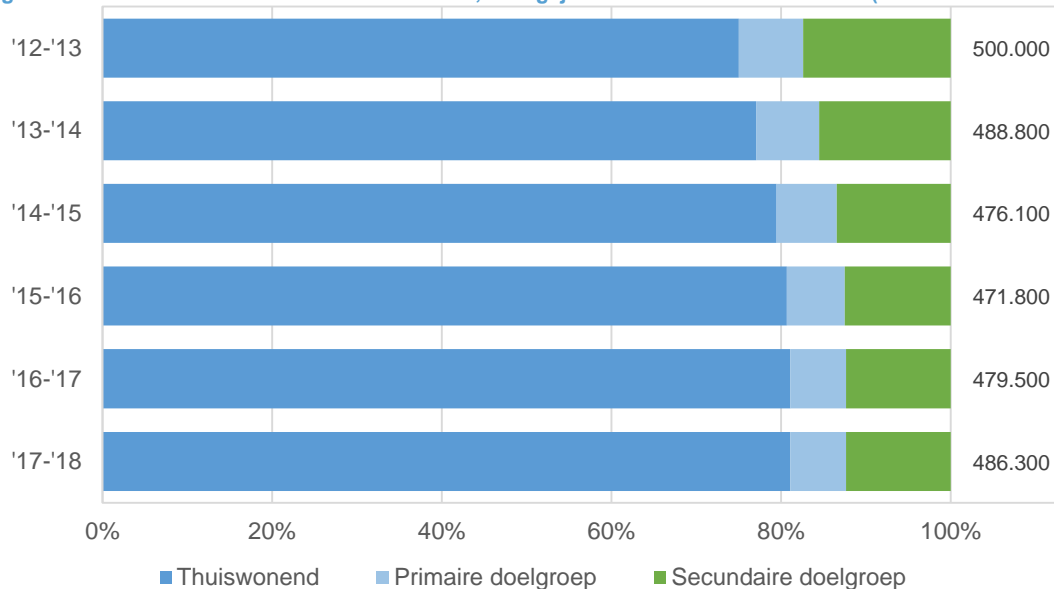
**Figuur 8.7: Aandeel bbl-studenten naar leeftijd en woonsituatie, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)**





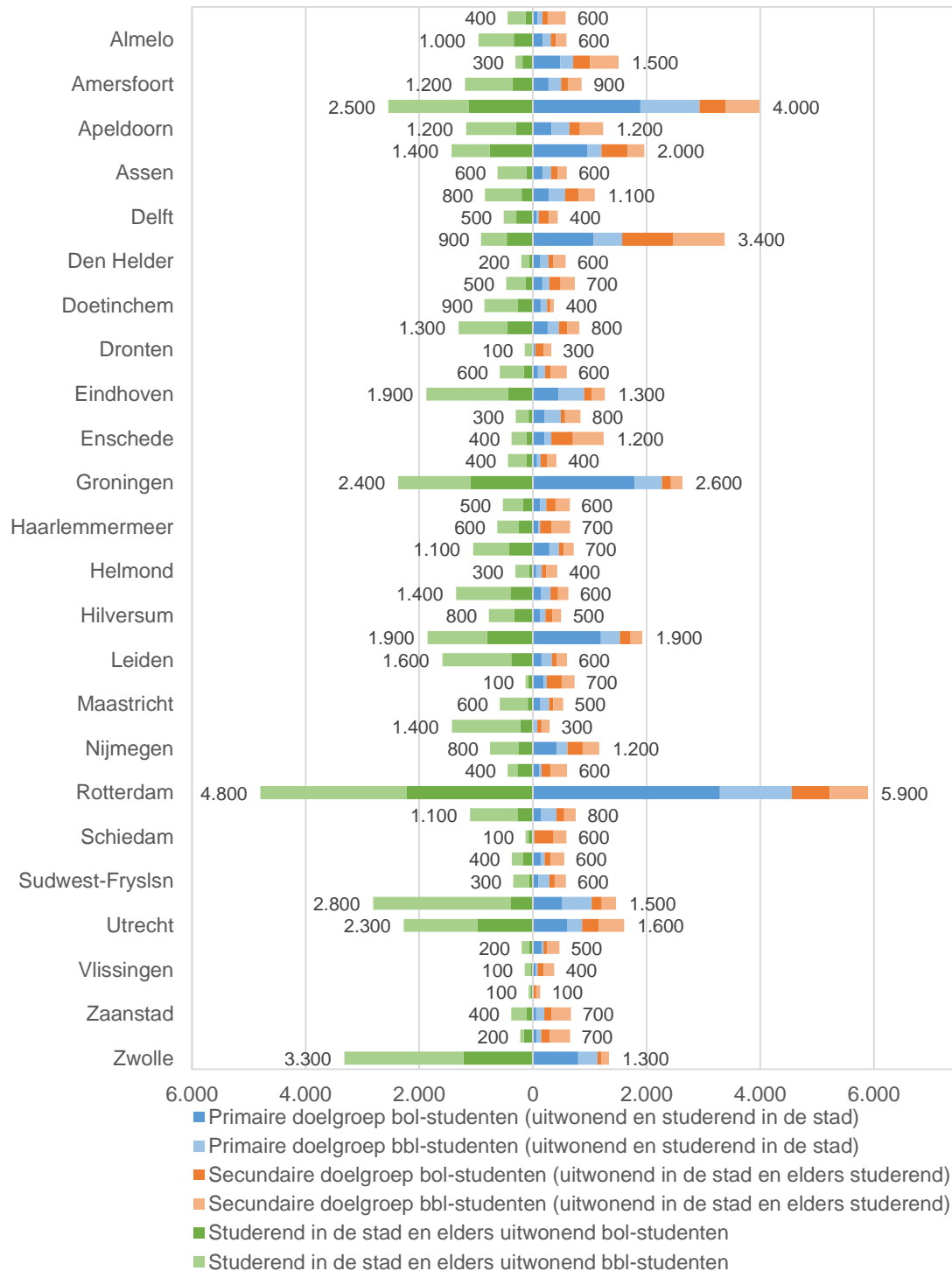
Het aandeel uitwonenden is de afgelopen 5 jaar gedaald van 25 naar 19 procent (zie figuur 8.8). Dit hangt samen met de afname van het aantal bbl-studenten en het verdwijnen van bol-deeltijd-opleidingen. Studenten in deze twee categorieën hebben vaker het ouderlijk huis verlaten.

**Figuur 8.8: Aandeel studenten naar woonsituatie, collegejaren '12-'13 tot en met '17-'18 (bron: DUO en CBS)**



Figuur 8.9 geeft inzicht in de aantallen uitwonende bol- en bbl-studenten, van zowel de primaire als de secundaire doelgroep: de uitwonende studenten die in de stad wonen en studeren en de uitwonende studenten die in de stad wonen maar in een andere stad studeren. In Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Groningen wonen de meeste uitwonende studenten. Bij 19 van de 34 steden met een hoger onderwijsinstelling vertegenwoordigen mbo-studenten meer dan 20 procent van de huisvestingsbehoefte onder studenten. In Delft, Leiden, Maastricht en Wageningen vertegenwoordigen mbo-studenten met minder dan 5 procent slechts een klein deel van de totale studentenhuishuisvestingsbehoefte.

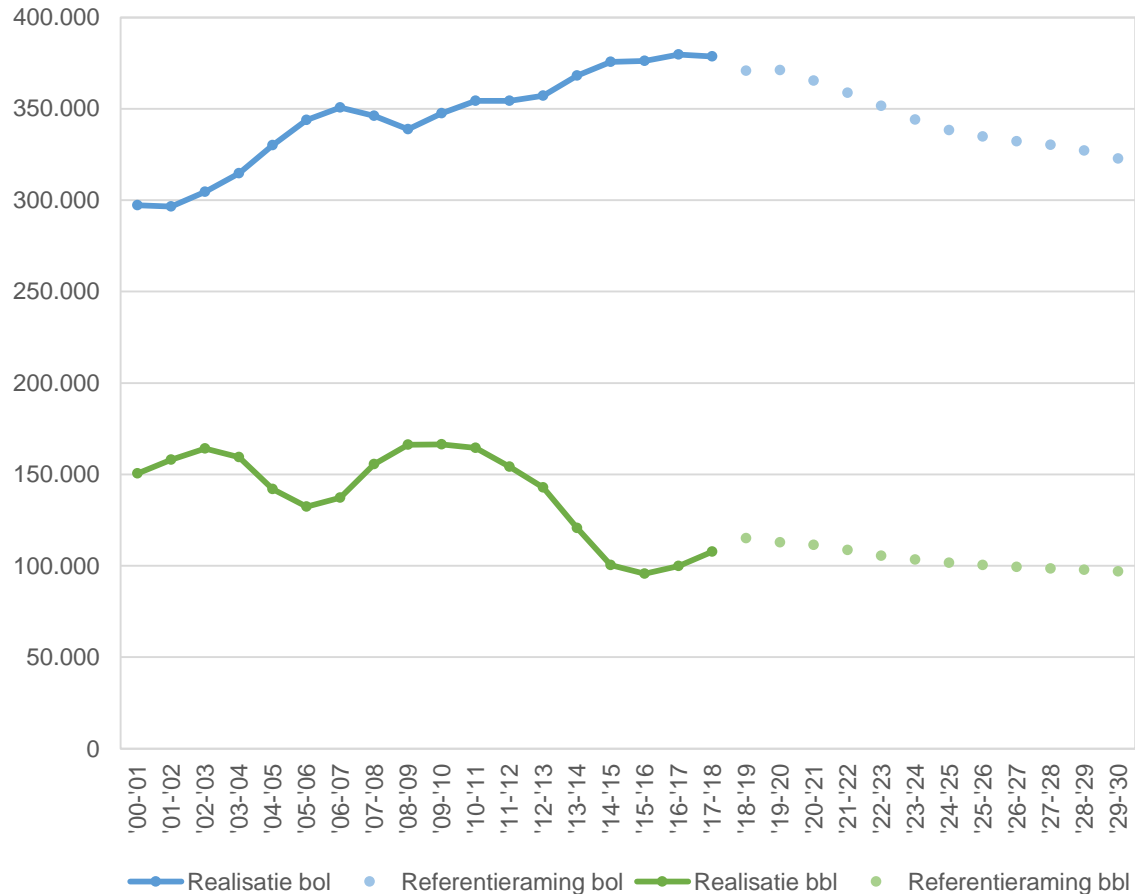
Figuur 8.9: Aantal uitwonende voltijdsstudenten naar woonstad, type doelgroep en leerweg, collegejaar '17-'18 (bron: DUO en CBS)



### 8.3 Kwantitatieve prognose

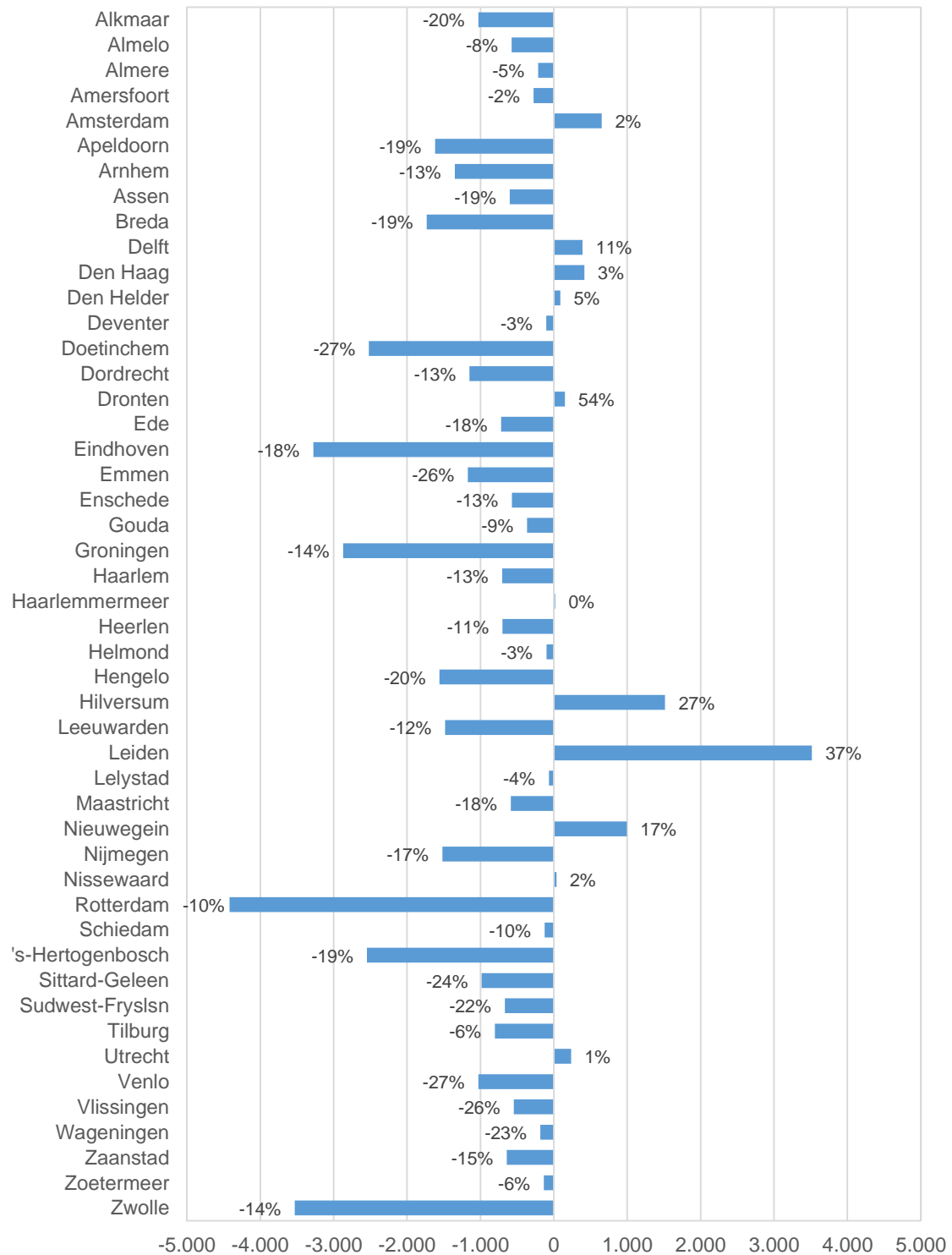
In de afgelopen acht jaar nam het aantal bol-studenten met gemiddeld 3.900 studenten per jaar toe. Het aantal bbl-studenten daalde in deze periode met 7.300 studenten per jaar. Voor de komende jaren wordt bij beide leerwegen een afname verwacht. De referentieraming, zie figuur 8.10, laat een gemiddelde afname van 5.500 bol-studenten en 900 bbl-studenten per jaar zien tussen collegejaar '17-'18 en '25-'26 (1,4 en 0,9 procent). In acht jaar tijd komt dit voor het gehele hoger onderwijs neer op een krimp van 10,5 procent.

**Figuur 8.10: Ontwikkeling van het aantal studenten naar leerweg, collegejaren '00-'01 tot en met '29-'30 (bron: DUO en Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)**



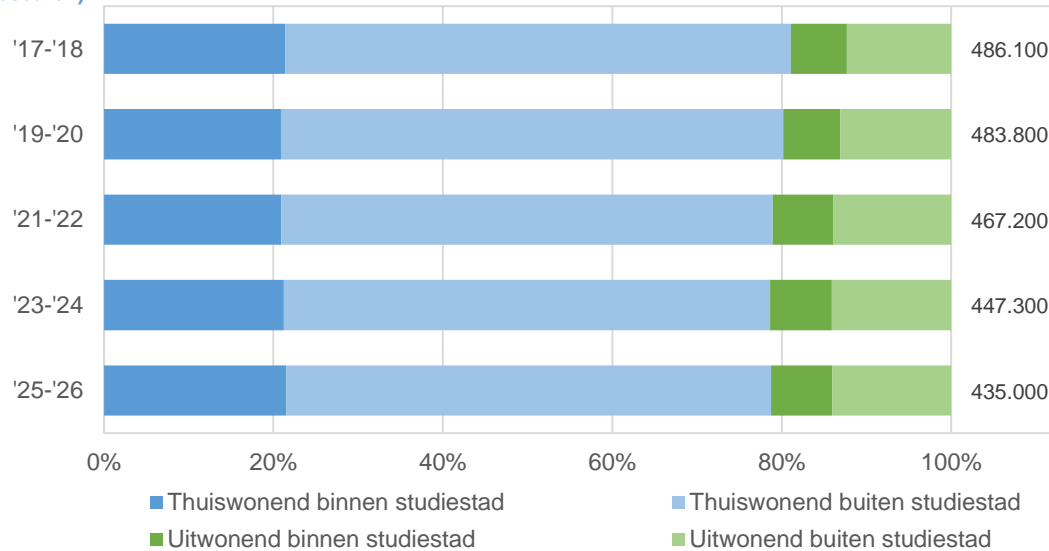
De studiesteden laten een zeer wisselend beeld zien. De krimp die nationaal verwacht wordt is in bij 4 op de 5 steden terug te zien. Bij 27 van de 48 gepresenteerde steden is deze krimp naar verwachting meer dan 10 procent en bij 8 steden zelfs meer dan 20 procent. Bij 11 steden van de 48 mbo-steden wordt in tegenstelling tot het landelijke beeld een groei verwacht.

**Figuur 8.11: Ontwikkeling van het aantal studenten ten opzichte van collegejaar '17-'18 naar studiestad, collegejaar '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)**



In collegejaar '17-'18 is 19 procent van mbo studenten uitwonend (92.000 studenten). Volgens prognose stijgt dit aandeel naar 21 procent (69.600 studenten). Deze groei komt vooral voort uit een verwachte stijging van het aantal uitwonenden buiten de studiestad. Dit gaat ten koste van aantal thuiswonende studenten buiten de studiestad.

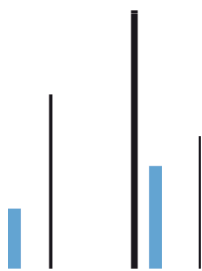
**Figuur 8.12: Aandeel studenten naar woonsituatie, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)**



In 23 van de 48 gepresenteerde steden blijft de primaire doelgroep praktisch gelijk (daling of stijging van minder dan 50 studenten). Deze doelgroep stijgt met meer dan 150 studenten in Amsterdam, Hilversum, Leiden en Utrecht. In Almere, Arnhem, Leeuwarden en Rotterdam wordt bij de primaire doelgroep een krimp van minstens 150 studenten verwacht. De secundaire doelgroep blijft overal naar verwachting ongeveer gelijk. Alleen Amsterdam, Den Haag en Utrecht laten een stijging zien van meer dan 100 studenten.

Tabel 8.1: Ontwikkeling van de primaire en secundaire doelgroep ten opzichte van collegejaar '17-'18 naar woonstad, collegejaar '25-'26 (bron: Apollo 2018, ABF Research)

	Primaire doelgroep			Secundaire doelgroep		
	Stand '17-'18	Stand '25-'26	Toename tot '25-'26	Stand '17-'18	Stand '25-'26	Toename tot '25-'26
Alkmaar	170	180	10	410	460	50
Almelo	310	320	0	280	250	-30
Almere	710	310	-400	790	830	40
Amersfoort	500	590	100	360	380	10
Amsterdam	2.930	3.130	200	1.060	1.160	100
Apeldoorn	640	570	-80	590	590	0
Arnhem	1.200	1.040	-170	750	680	-70
Assen	320	270	-50	280	270	-10
Breda	570	520	-50	520	430	-90
Delft	100	200	100	340	340	10
Den Haag	1.570	1.510	-60	1.800	1.930	130
Den Helder	270	230	-40	300	290	-10
Deventer	290	340	50	450	440	-10
Doetinchem	250	230	-20	120	110	-10
Dordrecht	460	430	-30	360	390	20
Dronten	40	40	-10	280	280	0
Ede	210	160	-60	380	380	0
Eindhoven	900	840	-60	370	340	-30
Emmen	490	360	-130	340	310	-40
Enschede	330	320	-10	920	920	0
Gouda	140	140	10	270	260	-20
Groningen	2.270	2.280	10	360	390	30
Haarlem	240	280	40	410	440	30
Haarlemmermeer	130	180	50	530	480	-50
Heerlen	460	380	-80	260	270	10
Helmond	160	150	0	270	230	-40
Hengelo	310	270	-40	310	330	20
Hilversum	220	390	160	280	290	10
Leeuwarden	1.530	1.260	-280	390	390	-10
Leiden	330	640	310	270	270	0
Lelystad	250	150	-90	490	510	20
Maastricht	280	240	-40	250	240	0
Nieuwegein	80	180	100	220	230	20
Nijmegen	610	540	-70	560	530	-30
Nissewaard	150	200	50	450	420	-30
Rotterdam	4.560	4.000	-560	1.340	1.360	20
Schiedam	30	30	10	570	580	10
's-Hertogenbosch	410	470	60	340	330	-10
Sittard-Geleen	210	160	-50	350	370	30
Sudwest-Fryslsn	290	260	-30	290	320	30
Tilburg	1.030	1.130	90	430	380	-50
Utrecht	860	1.070	210	740	860	120
Venlo	180	130	-60	280	230	-50
Missingen	80	70	-10	290	320	30
Wageningen	10	20	10	120	110	-10
Zaanstad	200	140	-60	470	460	-10
Zoetermeer	150	120	-30	510	560	50
Zwolle	1.140	1.150	10	200	240	40

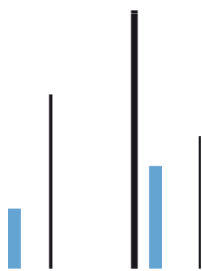


## Bijlage A: Begrippenlijst

A-locatie	Woonlocatie in het centrum, rand van het centrum of bij de campus van een onderwijsinstelling.
Bbl	Bbl staat voor beroepsbegeleidende leerweg. Bij deze leerweg hebben de studenten voor minstens drie dagen per week een arbeidscontract bij een erkend leerbedrijf. Daarnaast gaan deze studenten doorgaans één dag per week naar school.
Besteedbaar inkomen (definitie BZK)	Besteedbaar inkomen (definitie CBS) minus aan wonen gerelateerde inkomsten zoals huurtoeslag en hypotheekrenteaftrek.
Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	Inkomen met inkomsten uit arbeid, belastingen (-), (aanvullende) studiebeurs of studievoorschot, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-).
Besteedbaar inkomen (definitie MS)	Besteedbaar inkomen (definitie BZK) plus studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen en minus huurtoeslag.
Bijkomende woonlasten	Kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.
Bol	Bol staat voor beroepsopleidende leerweg. Dit zijn dagopleidingen waarbij de student vooral op school leert en een aantal periodes stage loopt bij een erkend leerbedrijf.
Internationale diplomastudenten	Studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding. Het gaat hierbij alleen om studenten die een regulier onderwijsprogramma volgen (bachelor of master).
Diplomastudenten	Nederlandse en internationale studenten die, in tegenstelling tot studiepuntmobiele studenten, een volledig bachelor- of mastertraject volgen.
Doorstromers	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken in de stad.
Drukindicator	Het verschil tussen het huidige aantal uitwonende studenten in een stad (als indicatie voor de voorraad) en het aantal studenten dat in de stad wil wonen (als indicatie voor de gewenste voorraad). Het aantal studenten dat in de stad wil wonen is bepaald door het huidige aantal uitwonende studenten te nemen en daarbij de studenten op te tellen die binnen een half jaar naar de stad wensen te verhuizen en de studenten die binnen een half jaar willen verhuizen of klaar zijn met studeren ervan af te trekken.

Eénkamerwoning	Zelfstandige woonruimte met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken) bestaande uit één kamer.
Kamer met gedeelde voorzieningen	Onzelfstandige woonruimte met gedeeld gebruik van sanitair en/of keuken.
Meerkamerwoning	Zelfstandige woonruimte met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken) bestaande uit twee of meer kamers.
Primaire doelgroep	De groep studenten die woont in de stad waar ook de studie wordt gevolgd.
Secundaire doelgroep	De groep studenten die uitwonend is in een stad, maar in een andere stad de studie volgt.
Starters	Thuiswonende studenten die woonruimte zoeken in de stad.
Studiepuntmobile studenten	Studenten die bij een internationale onderwijsinstelling staan ingeschreven en een verkort programma aan een Nederlandse hogeronderwijsinstelling volgen. Deze groep is ook wel bekend als short stay-studenten.
Stad	Gemeente waar een hogeschool of universiteit is gevestigd. En voor een student de gemeente waar de studie wordt gevolgd.
Thuiswonend	Student wonend bij de ouders of verzorgers.
Type woonruimte	Onderscheid naar kamers met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en meerkamerwoning.
Uitwonend	Student niet wonend bij de ouders of verzorgers.
Verhuisgeneigdheid	Wens om binnen één jaar te verhuizen.
Verlaters	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken buiten de stad.
Vestigers	Uitwonende studenten van buiten de stad die woonruimte zoeken in de stad.
Woonquote	Woonlasten gedeeld door het inkomen. Dit geeft een indicatie van de zwaarte van de woonlasten ten opzichte van het inkomen voor een student. Er is gerekend met een macro-woonquote, oftewel de gemiddelde woonlasten zijn gedeeld door het gemiddelde inkomen.  De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.
Woonsituatie	De woonsituatie van een student geeft aan of deze uitwonend, thuiswonend of internationaal is (en of de woonruimte zich binnen of buiten de stad bevindt).
Woonstad	Gemeente waar de student woont.
Zelfstandige woonruimte	Eén- of meerkamerwoning.





## Bijlage B: Correctie vraag naar studentenwoonruimten

De verhuiscriteria spelen een belangrijke rol bij de bepaling van de druk op de studentenwoningmarkt. Echter blijken verhuiscriteria van studenten niet altijd realistisch. Studenten geven aan naar een stad of uit een stad te willen verhuizen, maar ondernemen vervolgens geen actie. Daarom zijn de respondenten van de enquête 'Wonen als Student 2017' in 2018 herbenaderd. Hierbij is getoetst of de respondenten invulling hebben gegeven aan een eventuele verhuiscriteria of ook daadwerkelijk niet verhuisd zijn als ze geen verhuiscriteria hadden. Als respondenten niet hebben gehandeld in lijn met wat ze in 2017 hebben opgegeven is gevraagd wat hier de reden van is.

Op basis van de verwachtingen van studenten in 2017 voor het al dan niet willen verhuizen binnen een jaar en het daadwerkelijke gedrag tussen 2017 en 2018 zijn correctiefactoren voor de vraag opgesteld. De vraag is voor de volgende 10 situaties naar boven of beneden gecorrigeerd (tenzij de betreffende studenten nu nog steeds aangeven invulling te geven aan de oorspronkelijke verhuiscriteria):

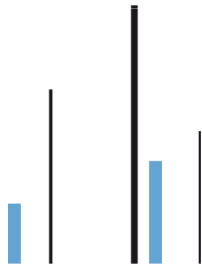
- |  |   |  |
|--|---|--|
| 1. Uitwonende studenten zonder verhuiscriteria die een jaar later zijn verhuisd naar een andere stad   | > | <i>Verschuiving van de vraag tussen steden</i> |
| 2. Uitwonende studenten zonder verhuiscriteria zijn een jaar later verhuisd naar het ouderlijk huis  | > | <i>Verlaging van de vraag</i>                  |
| 3. Uitwonende studenten met verhuiscriteria binnen de stad die een jaar later zijn verhuisd naar een andere stad   | > | <i>Verschuiving van de vraag tussen steden</i> |
| 4. Uitwonende studenten met verhuiscriteria binnen de stad die een jaar later zijn verhuisd naar het ouderlijk huis  | > | <i>Verlaging van de vraag</i>                  |
| 5. Uitwonende studenten met verhuiscriteria naar een andere stad die een jaar later zijn verhuisd naar een andere stad dan oorspronkelijk gewenst          | > | <i>Verschuiving van de vraag tussen steden</i> |
| 6. Uitwonende studenten met verhuiscriteria naar een andere stad die een jaar later zijn verhuisd naar het ouderlijk huis                                  | > | <i>Verlaging van de vraag</i>                  |
| 7. Uitwonende studenten met verhuiscriteria naar een andere stad die een jaar later niet zijn verhuisd en ook niet op zoek zijn gegaan naar een woonruimte | > | <i>Verschuiving van de vraag tussen steden</i> |
| 8. Thuiswonende studenten met verhuiscriteria die verhuisd zijn naar een andere stad dan oorspronkelijk gewenst  | > | <i>Verschuiving van de vraag tussen steden</i> |
| 9. Thuiswonende studenten met verhuiscriteria die niet zijn verhuisd en ook niet op zoek zijn gegaan naar een woonruimte                                   | > | <i>Verlaging van de vraag</i>                  |
| 10. Thuiswonende studenten zonder verhuiscriteria die een jaar later wel zijn verhuisd en het ouderlijk huis hebben verlaten                               | > | <i>Verhoging vraag</i>                         |

Voorbeelduitwerking correctie 9:

59 procent van de studenten in 2017 met een verhuiscens binnen jaar om het ouderlijk huis te verlaten, is een jaar later niet verhuisd. Van de niet verhuisde studenten kan gesteld worden dat het bij 39 procent geen reële verhuiscens betrof. Zij hebben geen actie ondernomen of zijn door verschillende omstandigheden niet meer op zoek naar een woonruimte (o.a. andere studieplannen, financiële situatie gewijzigd en huidige woonruimte past nu beter). De vraag naar woonruimten van thuiswonende studenten is daarom met 23 procent naar beneden bijgesteld (39 procent van 59 procent).

Voorbeelduitwerking correctie 5:

31 procent van de studenten met een verhuiscens naar een andere stad zijn verhuisd naar een andere stad dan de gewenste woonstad die ze een jaar eerder hadden. Dit zorgt voor een verschuiving van de vraag tussen steden. In de stad waar studenten wensen te wonen, maar niet zijn gaan wonen is de vraag naar beneden bijgesteld. In steden waar studenten werkelijk zijn gaan wonen is de vraag verhoogd. 15 procent van deze groep (4,6 procentpunt) wenst nog steeds naar dezelfde stad te verhuizen als de stad waar ze een jaar eerder naar wilde verhuizen. Voor dit deel is de correctie niet doorgevoerd.



## Bijlage C: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen

Zoals beschreven in de inleiding wordt de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting jaarlijks uitgevoerd. De gegevens van een nieuw collegejaar worden gebruikt om nieuwe prognoses op te stellen. Hierbij wordt opnieuw gekeken wat de trends in het onderwijs zijn en welke beleidseffecten verwacht mogen worden. Dit moment wordt tevens aangegrepen om het prognosemodel verder te verbeteren. Deze jaarlijkse cyclus geldt zowel voor de nationale referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als de regionale prognoses die uit het Apollo-model volgen. De nieuwe gegevens en aanpassingen in de rekenmodellen leiden tot verschuivingen in de prognoses van jaar-op-jaar. In deze bijlage worden de verschuivingen in beeld gebracht.

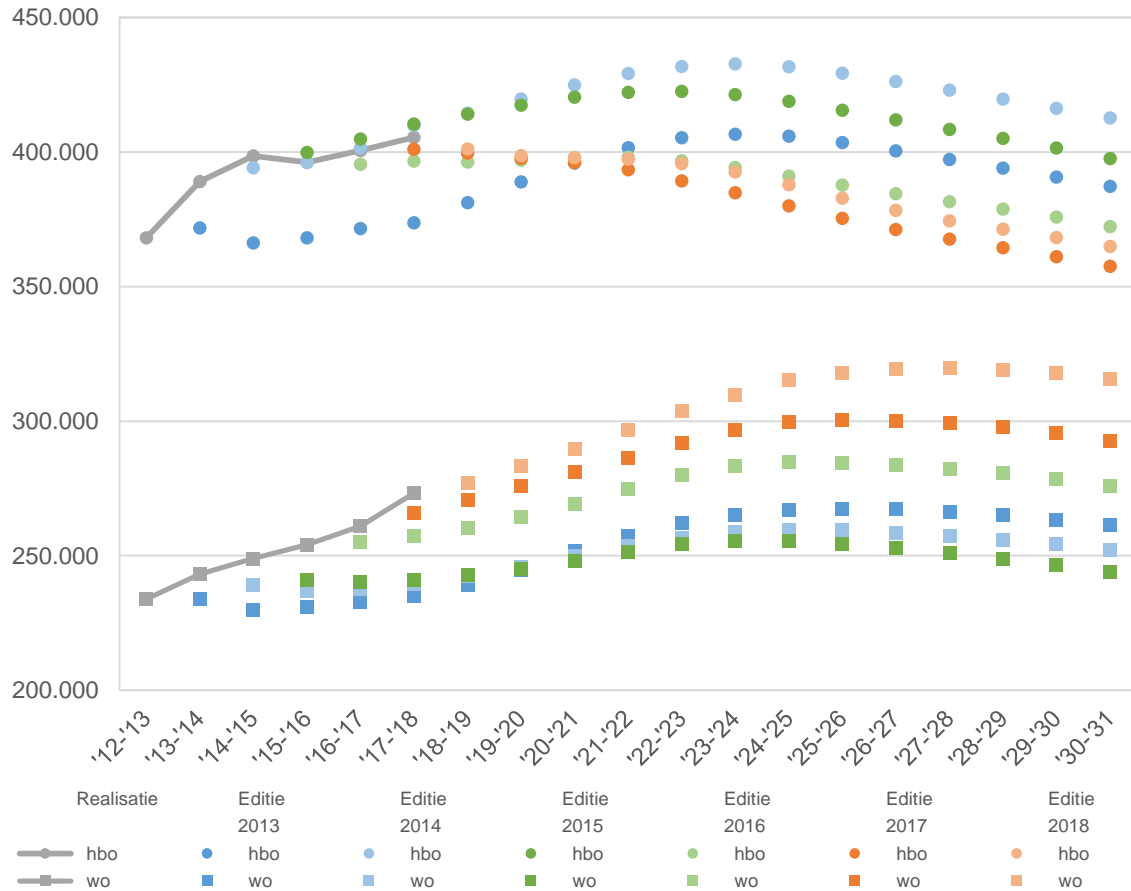
### Studentenpopulatie

Aangezien voor het collegejaar '17-'18 de studentaantallen feitelijk bekend zijn, kunnen deze gegevens vergeleken worden met de ramingen van de afgelopen jaren. Voor het hbo blijkt dat het aantal studenten in collegejaar '17-'18 is onderschat bij de referentieramingen van 2013, 2016 en 2017. De ramingen van 2014 en 2015 geven een lichte overschatting. Bij het universitair onderwijs blijkt dat het aantal studenten in iedere editie is onderschat.

Structureel lijkt er in de referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap sprake te zijn van een onderschatting van het aantal studenten. Het ministerie heeft aangegeven dat de schattingen van 2013 tot en met 2015 minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Vanwege de aangekondigde invoering van het nieuwe leenstelsel was het uitgangspunt dat veel jongeren die in collegejaren '12-'13 en '13-'14 hun havo- of vwo-diploma hebben gehaald in plaats van eerst een tussenjaar te nemen direct zijn gaan studeren om nog binnen het oude leenstelsel te vallen. Dit heeft in eerste instantie een tijdelijke stijging van het aantal eerstejaars tot gevolg gehad en na de invoering van het studievoorschot juist een tijdelijke daling. Als bijvoorbeeld de stijging door het boeggolfeffect in de realisatiejaren wordt overschat, dan wordt een te klein deel van de gerealiseerde groei gezien als duurzame langetermijngroei die ook terugkomt in de trends die in de prognoses worden doorgetrokken. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.

De referentieraming van 2018 is de meest recente referentieraming en vormt de basis van de prognoses in dit rapport. De referentieraming van dit jaar is, zoals te zien in figuur C.1, op de lange termijn ten opzichte van de raming uit 2017 voor zowel hbo- als wo-studenten naar boven bijgesteld. De verwachte groei voor de komende acht jaar van hbo-studenten is met 8.000 studenten en bij universitaire studenten met 18.000 studenten verhoogd. De naar boven bijgestelde prognose is logisch in relatie tot de structurele onderschatting van het aantal universitaire studenten de afgelopen jaren. Het aantal hbo-studenten in 2017 voor het collegejaar '17-'18 is onderschat en dit maakt ook hier de bijstelling naar boven logisch.

Figuur C.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar versie referentieraming en type onderwijsinstelling, '12-'13 tot en met '30-'31 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, DUO en CBS)



Tabel C.1 laat zien dat de toename van het aantal studenten voor de periode '17-'18 tot en met '25-'26 tussen edities 2013 en 2017 iedere prognose naar beneden is bijgesteld. In 2018 neemt de prognose van het aantal studenten weer flink toe. De groei tussen de collegejaren '17-'18 en '25-'26 is in de nieuwste prognose met 13.000 studenten naar boven bijgesteld ten opzichte van de prognose uit 2017.

Tabel C.1: Toename van het aantal studenten, primaire doelgroep en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '17-'18 per editie raming, collegejaar '25-'26, trendscenario bij editie 2013, gemiddelde trendscenario en SV scenario bij editie 2014 en 2015, gemiddelde scenario 'weinig effect' en scenario 'veel effect' bij editie 2016 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2017 en 2018 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo, ABF Research, 2013 tot en met 2018)

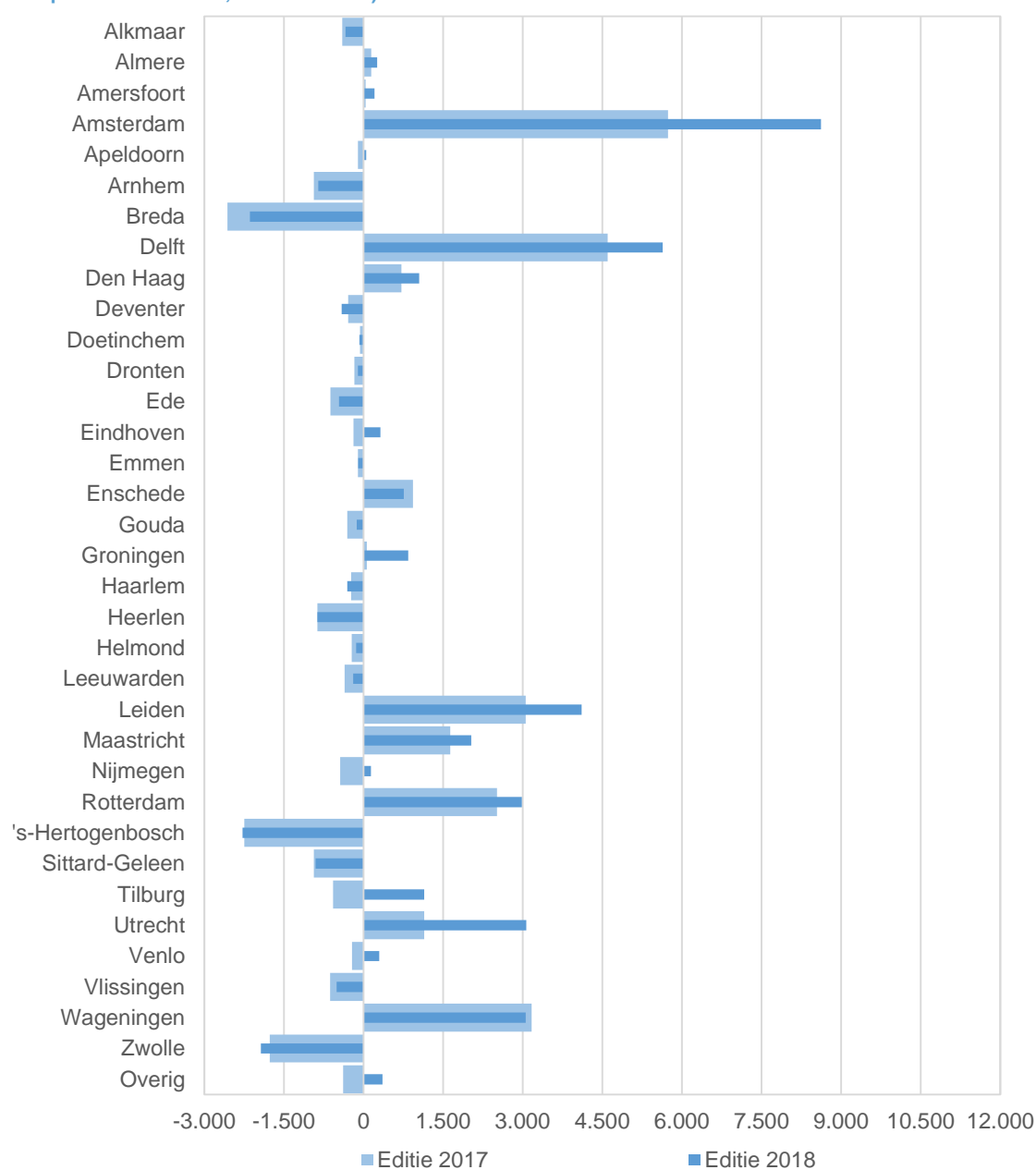
	Editie 2013	Editie 2014	Editie 2015	Editie 2016	Editie 2017	Editie 2018
Aantal studenten	62.000	46.000	18.000	18.000	9.000	23.000
Primaire doelgroep	26.000	17.000	9.000	6.000	5.000	19.000
Secundaire doelgroep	16.000	15.000	7.000	5.000	9.000	1.000

## Stadesteden

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse stadesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo (zie paragraaf 1.2). De verwachte ontwikkeling van het aantal studenten tussen de collegejaren '17-'18 en '25-'26 laat voor de meeste steden een vergelijkbaar beeld zien met de prognoses van 2017. In 27 van de 34 steden is de prognose in 2018 naar boven bijgesteld. Dit sluit aan bij de bijstelling van de ontwikkeling van het aantal studenten op nationaal niveau in de nieuwste referentieraming.

Figuur C.2 geeft inzicht in de verschillen per stad tussen de ramingen die de afgelopen twee jaar zijn opgesteld. Als er wordt gecorrigeerd voor het verschil in de nationale ontwikkeling van de twee ramingen, dan verschillen Amersfoort, Apeldoorn, Gouda, Helmond, Venlo en Wageningen meer dan 4 procent tussen de raming van 2017 en de raming van 2018. Met uitzondering van Wageningen betreffen dit allemaal kleine studiesteden, waardoor de veranderingen in absolute zin beperkt blijven. Deze verschuivingen zijn in alle gevallen een logisch gevolg van ontwikkelingen in de gerealiseerde studentenaantallen de afgelopen jaren. De periode waarover de trendmatige ontwikkeling wordt bepaald schuift bij de nieuwe prognoses een jaar op. De verschuivingen op stedelijk niveau als gevolg van aanpassingen in het prognosemodel Apollo zijn beperkt en komen voornamelijk voort uit de kwaliteitsverbetering waarbij de prognoses nu per onderwijsinstelling en vestigingsgemeente worden opgesteld.

**Figuur C.2: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '17-'18 naar studiestad per versie referentieraming, collegejaar '25-'26 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo 2017 en 2018, ABF Research)**



Voor het collegejaar '17-'18 zijn de studentaantallen feitelijk bekend en deze gegevens kunnen worden vergeleken met de ramingen van het voorgaande jaren. Tabel C.2 geeft inzicht in de verschillen tussen de prognoses en de realisaties per studiestad. In de steden Almere, Amersfoort, Doetinchem en Dronten is het verschil meer dan 5 procent. Dit betreffen allemaal steden met minder dan 5.000 studenten. Van de steden met meer dan 5.000 studenten wijken alleen Delft, Groningen en 's-Hertogenbosch meer dan 3 procent af. Als er gekeken wordt naar de absolute verschillen dan vallen Amsterdam, Groningen, Nijmegen en Rotterdam op met een verschil van meer dan 1.000 studenten.

**Tabel C.2: Toename van het aantal studenten volgens DUO-cijfers en Apollo-prognoses t.o.v. collegejaar '16-'17, collegejaar '17-'18 (bron: DUO, CBS en Apollo 2017, ABF Research)**

	Toename '17-'18 t.o.v. '16-'17		Verschil DUO en prognose 2017	
	DUO	Prognose	Absoluut	Relatief
Alkmaar	20	10	-10	0%
Almere	560	100	-450	-15%
Amersfoort	-610	-10	600	23%
Amsterdam	2.290	290	-2.000	-2%
Apeldoorn	10	-10	-20	-3%
Arnhem	240	0	-240	-2%
Breda	-80	80	160	1%
Delft	1.210	220	-1.000	-4%
Den Haag	1.000	190	-810	-3%
Deventer	150	70	-80	-1%
Doetinchem	10	-10	-30	-8%
Dronten	180	50	-130	-8%
Ede	-150	-30	120	3%
Eindhoven	620	910	290	1%
Emmen	20	20	0	0%
Enschede	760	140	-620	-2%
Gouda	-20	-10	10	1%
Groningen	1.870	190	-1.680	-3%
Haarlem	-140	-20	120	3%
Heerlen	130	-20	-150	-3%
Helmond	30	0	-40	-4%
Leeuwarden	-290	60	350	2%
Leiden	740	270	-460	-1%
Maastricht	880	460	-420	-2%
Nijmegen	1.490	300	-1.190	-3%
Rotterdam	2.540	750	-1.790	-3%
's-Hertogenbosch	770	150	-630	-4%
Sittard-Geleen	-190	-180	10	0%
Tilburg	960	210	-750	-3%
Utrecht	710	-250	-960	-2%
Venlo	10	150	140	3%
Missingen	-50	50	100	2%
Wageningen	730	430	-300	-3%
Zwolle	500	-20	-520	-3%
Overig	40	-10	-50	-2%
<b>Totaal</b>	<b>16.950</b>	<b>4.500</b>	<b>-12.450</b>	<b>-2%</b>

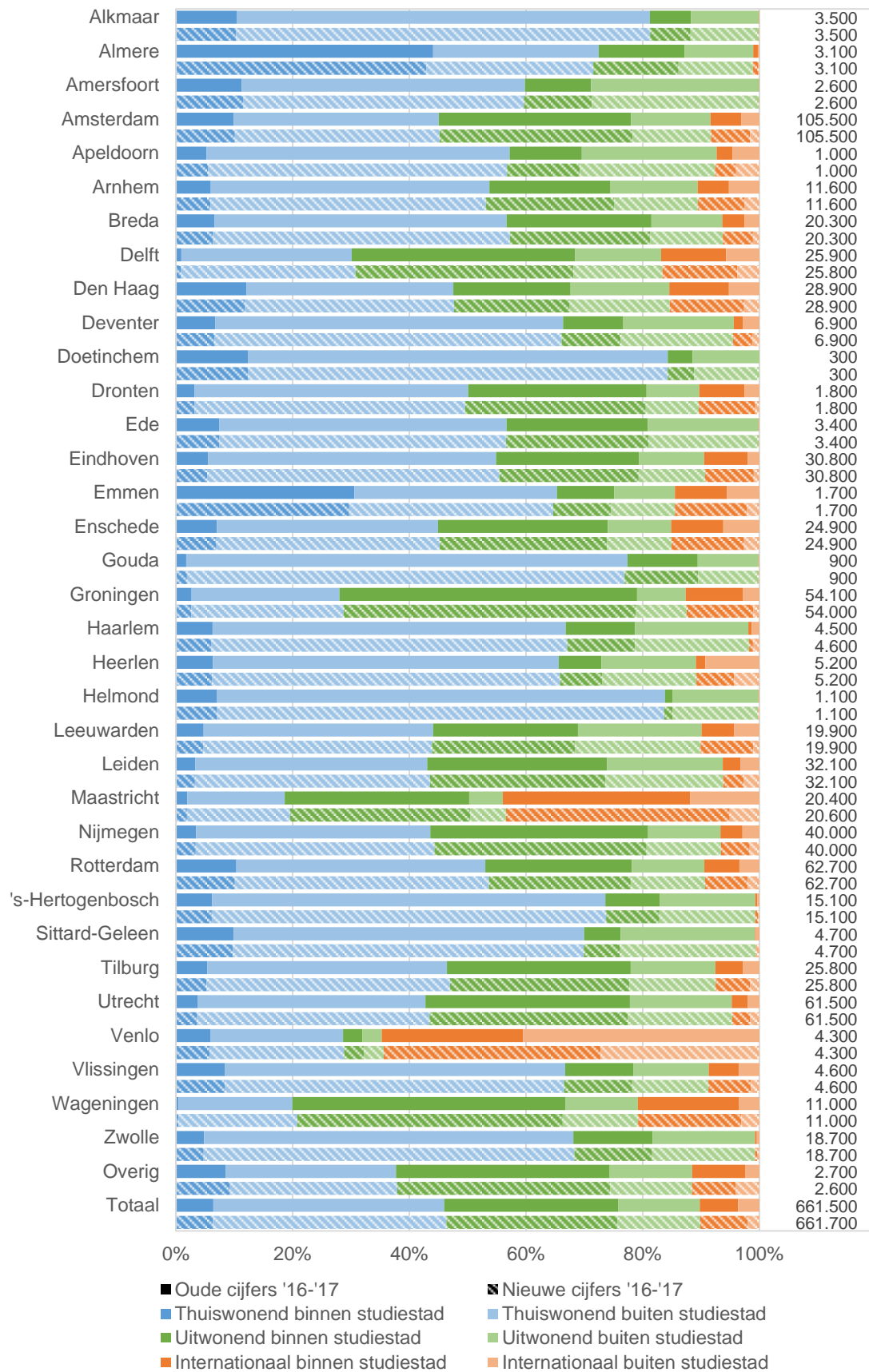
De prognoses sloten de afgelopen jaren niet voor alle steden aan bij de verwachtingen van gemeenten en onderwijsinstellingen. Per stad zijn hiervoor verschillende verklaringen. De belangrijkste verklaringen voor de verschillen zijn:

1. Doordat de nationale referentieraming als basis wordt gebruikt komt de nationale onderschatting ook terug in de studentensteden. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geeft aan, zoals aan het begin van deze bijlage besproken, dat de schattingen van de afgelopen jaren minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.
2. In een prognose wordt er gekeken naar de ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en deze worden simpel gezegd naar de toekomst doorgetrokken (geëxtrapolerd). Naast trends wordt er in de prognoses van de Monitor Studentenhuisvesting rekening gehouden met de onderwijsdeelname aan vooropleidingen. Deze worden onder andere beïnvloed door demografische ontwikkelingen. Voor alle steden vindt deze berekening op dezelfde manier plaats. In de prognoses wordt geen rekening gehouden met nieuwe of gestopte opleidingen en plannen van steden en onderwijsinstellingen. Veranderingen van die aard zijn niet eenduidig in beeld en de effecten hiervan zijn lastig objectief te kwantificeren. Dit betekent dat de prognoses niet de ambities weergeven, maar een trend.
3. Studiepuntmobiele studenten zijn geen integraal onderdeel van weergegeven studentenaantallen terwijl deze studenten wel onderdeel uitmaken van het lokale beeld over de studentenpopulatie en studentenhuisvesting. Deze groep studenten wordt als aparte groep in hoofdstuk 6 wel besproken om een compleet beeld te schetsen.
4. Niet door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekostigd onderwijs wordt niet meegenomen in deze monitor. Voor sommige steden is deze groep studenten wel beeldbepalend (bijvoorbeeld in Apeldoorn worden de Theologische Universiteit en Politieacademie niet meegenomen. De studenten aan deze twee onderwijsinstellingen vormen ruim de helft van alle studenten in Apeldoorn).

## Woonsituatie

De samenstelling van de studentenpopulatie gedurende de afgelopen jaren is met terugwerkende kracht, zoals voor collegejaar '16-'17 te zien in figuur C.3, voor Nederlandse studenten beperkt veranderd. Bij internationale studenten heeft een verschuivingen plaatsgevonden van studenten woonachtig buiten de studiestad naar woonachtig binnen de studiestad. De oorzaak hiervan is dat de registratie van de woonsituatie van de internationale studenten in de Basisregistratie Personen en een aanvullend register van het CBS onvoldoende van kwaliteit is gebleken. De verdeling voor de internationale studenten waarvoor de exacte woonsituatie niet bekend is, is nu geschat op basis van resultaten uit de enquête.

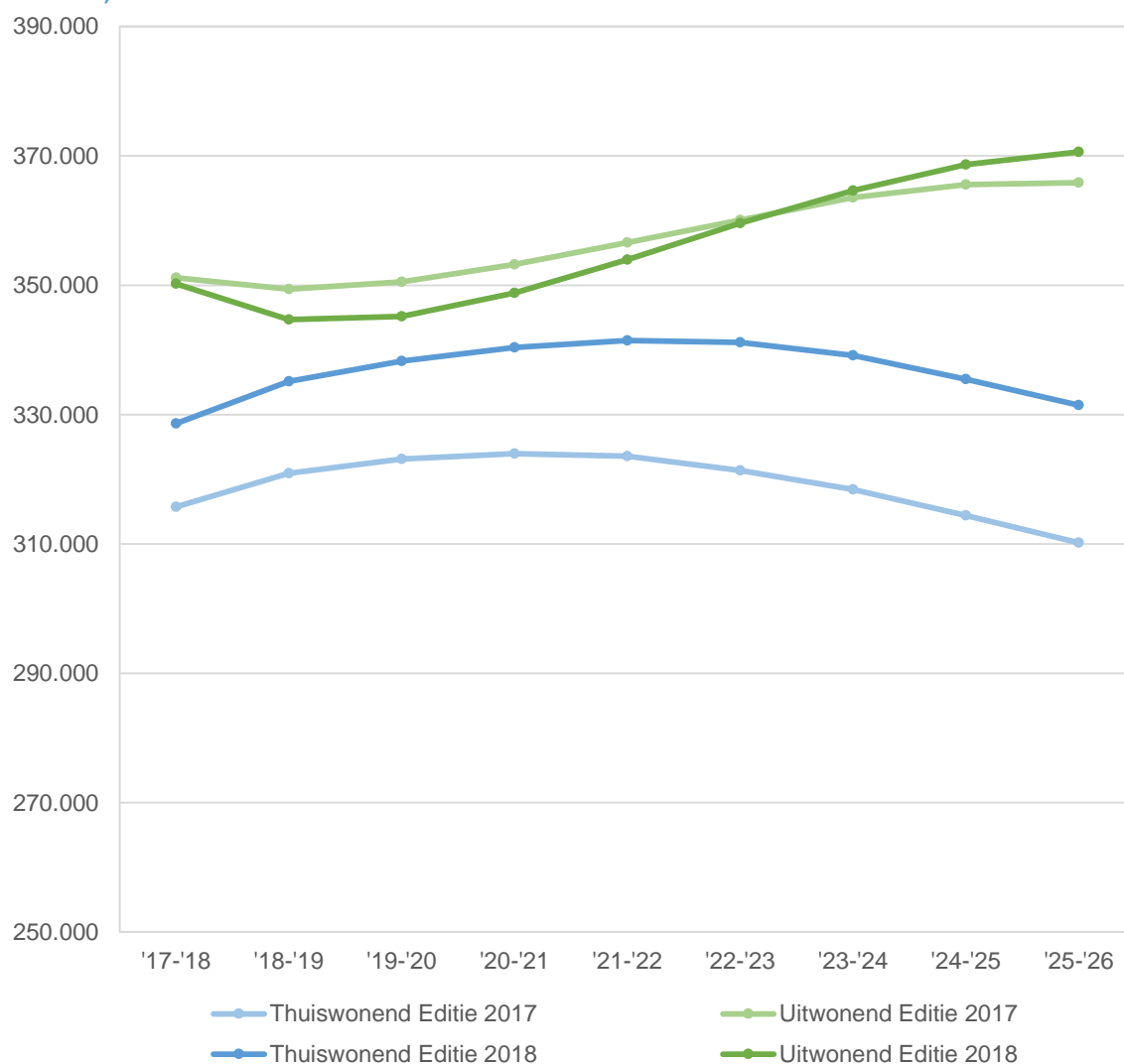
Figuur C.3: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie en editie raming, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)





De ontwikkeling van het aantal thuis- en uitwonenden laat in de ramingen van 2017 en 2018 een in hoofdlijnen vergelijkbaar beeld zien (zie figuur C.4). Voor deze vergelijking is er gekeken naar het gemiddelde van de bandbreedte voor de ramingen van 2017 en 2018. In de nieuwste raming ligt het aandeel uitwonenden in collegejaar '25-'26 1,3 procentpunt lager dan in de raming van 2017. Bij de thuiswonenden ligt het aandeel in de nieuwe raming 1,3 procent hoger. Dit grote verschil komt met name doordat de ontwikkeling het afgelopen de ondergrens van de bandbreedte heeft gevolgd en de Ausgangssituatie daardoor in collegejaar '17-'18 al afwijkt.

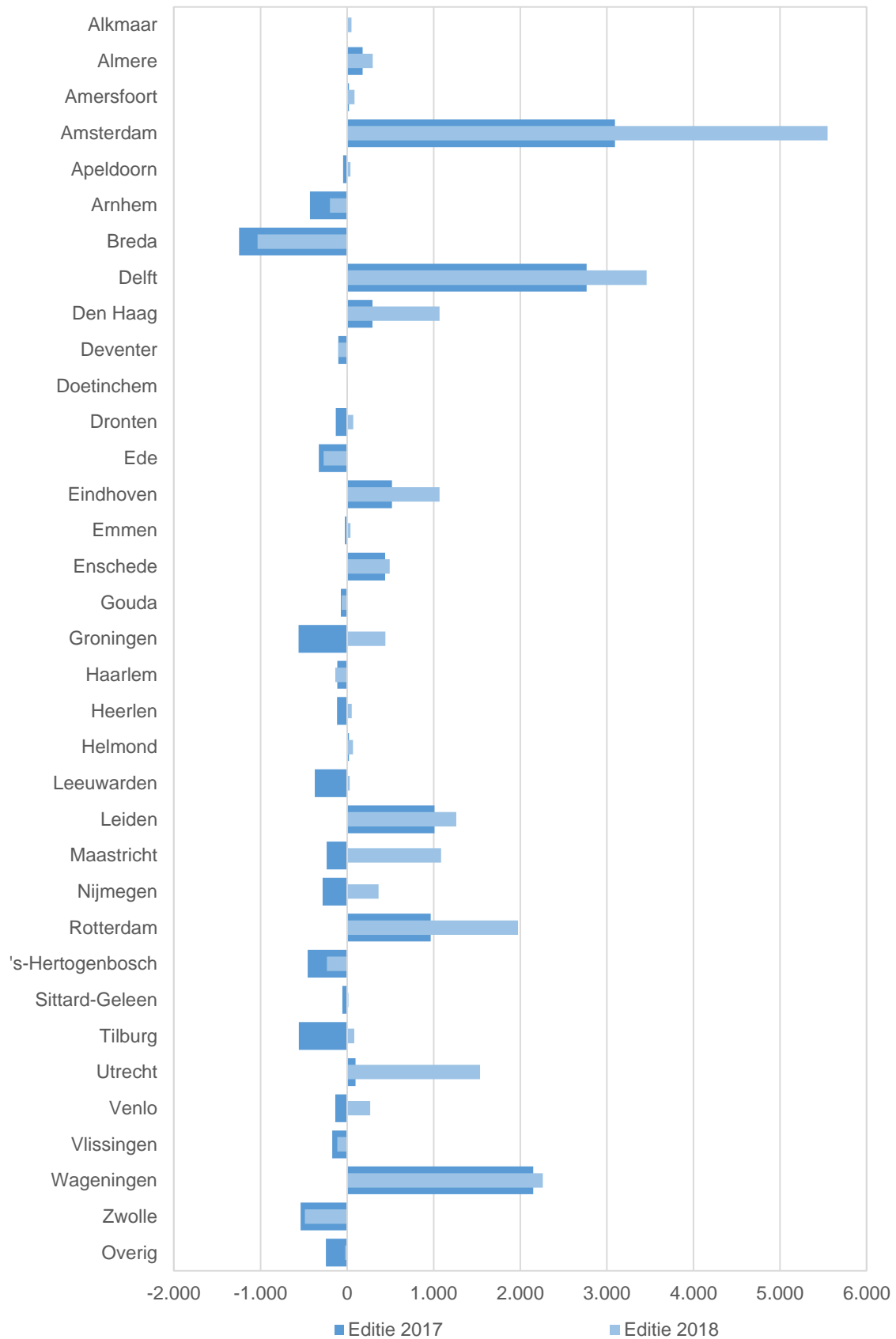
**Figuur C.4: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en per editie raming, collegejaren '17-'18 tot en met '25-'26, gemiddelde bandbreedte bij editie 2017 en editie 2018 (bron: Apollo 2017 en 2018, ABF Research)**



## Woonsteden

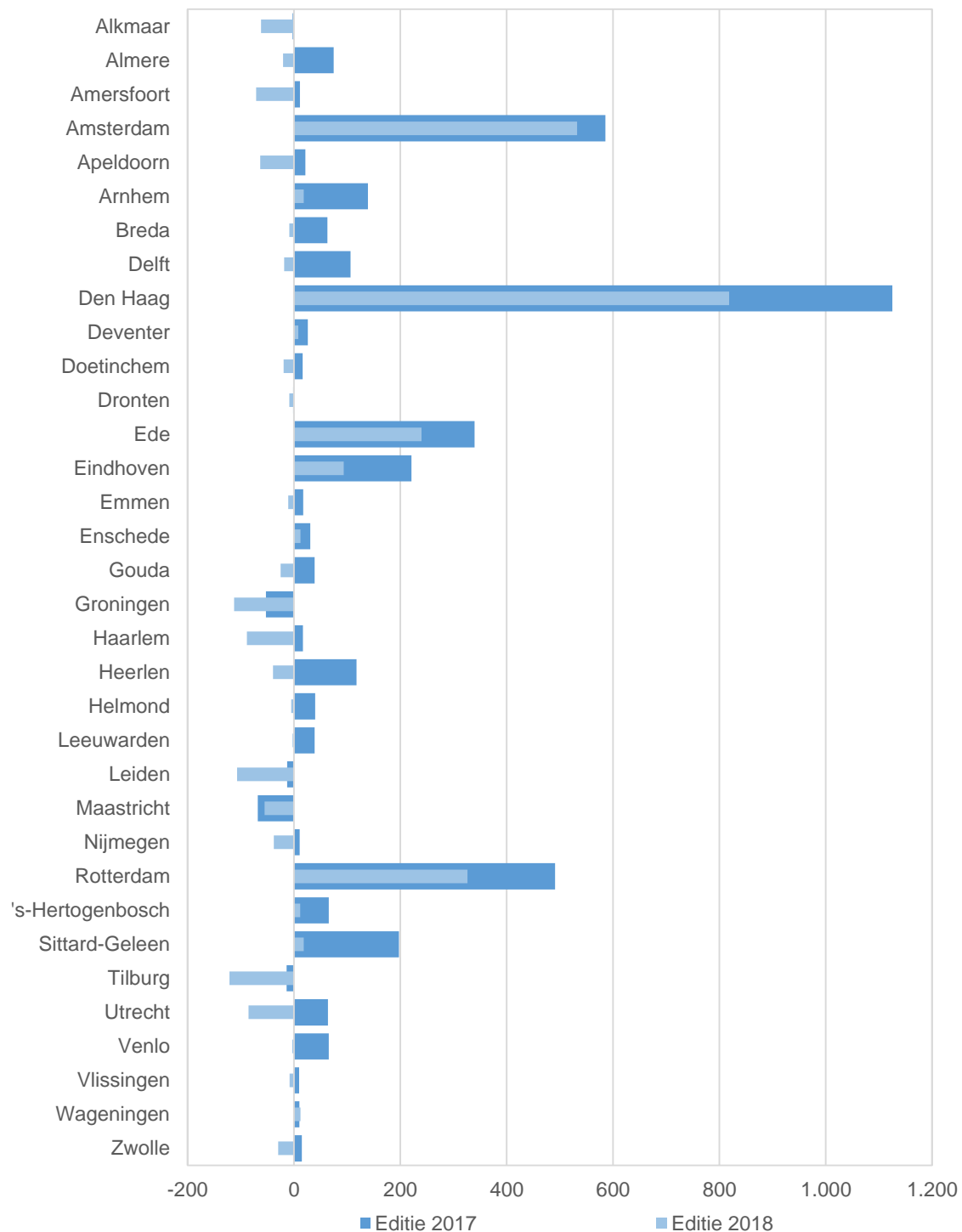
Op nationaal niveau laat het aandeel thuis- en uitwonenden een verschuiving naar meer thuiswonenden zien tussen de ramingen van 2017 en 2018. In figuur C.5 is deze kleine verschuiving niet of nauwelijks terug te zien, doordat het effect van bijgestelde aantallen studenten per stad groter is dan het al dan niet uitwonend zijn. Verschil in omvang van de verschuivingen per stad wordt veroorzaakt door het nieuwe collegejaar voor de bepaling van de trends.

Figuur C.5: Ontwikkeling van de primaire doelgroep t.o.v. collegejaar '17-'18 naar woonstad per editie raming, collegejaar '25-'26, gemiddelde bandbreedte bij editie 2017 en 2018 (bron: Apollo 2017 en 2018, ABF Research)



Figuur C.6 laat verschillen zien tussen de raming van 2017 en 2018 wat betreft de omvang van de secundaire doelgroep per stad. Door de kleinere aantallen zijn gemeten trendmatige ontwikkelingen minder stabiel en zijn de verschuivingen procentueel groter dan bij de primaire doelgroep. Als er naar de absolute verschuivingen wordt gekeken dan zijn deze beperkt en kent alleen Den Haag een verschuiving van meer dan 200 studenten.

Figuur C.6: Ontwikkeling van de secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '17-'18 naar woonstad per editie raming, collegejaar '25-'26, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' bij editie 2017 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2018 (bron: Apollo 2017 en 2018, ABF Research)



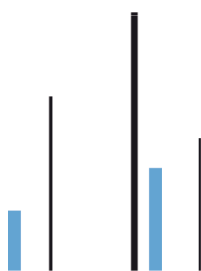


## Bijlage D: Aanvullende tabellen

Tabel D.1: Alle hypothetische woonruimten naar populariteit onder voltijdstudenten die binnen één jaar en als student wensen te verhuizen, collegejaar '17-'18 (bron: enquête 'Wonen als Student 2018')

Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurs-locatie	Huidige woonlasten	Gewenste woonlasten	% verschil
1	Eénkamerw oning	24 m <sup>2</sup>	2e	€ 430	€ 575	+34,3%
2	Eénkamerw oning	20 m <sup>2</sup>	2e	€ 415	€ 540	+30,9%
3	Eénkamerw oning	28 m <sup>2</sup>	1e	€ 485	€ 630	+29,9%
4	Eénkamerw oning	24 m <sup>2</sup>	1e	€ 485	€ 615	+26,2%
5	Eénkamerw oning	20 m <sup>2</sup>	1e	€ 465	€ 580	+25,7%
6	Meerkamerw oning	35 m <sup>2</sup>	1e	€ 555	€ 665	+19,6%
7	Eénkamerw oning	28 m <sup>2</sup>	2e	€ 500	€ 590	+18,7%
8	Eénkamerw oning	16 m <sup>2</sup>	1e	€ 450	€ 530	+17,8%
9	Meerkamerw oning	50 m <sup>2</sup>	2e	€ 600	€ 685	+14,8%
10	Kamer met g.v.	28 m <sup>2</sup>	1e	€ 445	€ 510	+14,6%
11	Eénkamerw oning	16 m <sup>2</sup>	2e	€ 420	€ 480	+14,5%
12	Kamer met g.v.	24 m <sup>2</sup>	1e	€ 430	€ 490	+13,7%
13	Meerkamerw oning	95 m <sup>2</sup>	1e	€ 690	€ 775	+12,5%
14	Meerkamerw oning	50 m <sup>2</sup>	1e	€ 645	€ 715	+11,0%
15	Meerkamerw oning	35 m <sup>2</sup>	2e	€ 575	€ 630	+10,0%
16	Meerkamerw oning	65 m <sup>2</sup>	2e	€ 660	€ 725	+10,0%
17	Kamer met g.v.	20 m <sup>2</sup>	1e	€ 410	€ 450	+9,9%
18	Eénkamerw oning	12 m <sup>2</sup>	1e	€ 410	€ 450	+9,5%
19	Meerkamerw oning	65 m <sup>2</sup>	1e	€ 695	€ 750	+7,5%
20	Meerkamerw oning	80 m <sup>2</sup>	1e	€ 715	€ 770	+7,3%
21	Meerkamerw oning	95 m <sup>2</sup>	2e	€ 710	€ 755	+6,6%
22	Kamer met g.v.	24 m <sup>2</sup>	2e	€ 415	€ 440	+5,8%
23	Meerkamerw oning	80 m <sup>2</sup>	2e	€ 705	€ 745	+5,8%
24	Kamer met g.v.	28 m <sup>2</sup>	2e	€ 440	€ 460	+4,6%
25	Kamer met g.v.	16 m <sup>2</sup>	1e	€ 370	€ 385	+3,6%
26	Meerkamerw oning	95 m <sup>2</sup>	3e	€ 665	€ 670	+1,4%
27	Kamer met g.v.	20 m <sup>2</sup>	2e	€ 390	€ 395	+1,3%
28	Meerkamerw oning	65 m <sup>2</sup>	3e	€ 630	€ 630	-0,4%
29	Meerkamerw oning	35 m <sup>2</sup>	3e	€ 515	€ 510	-1,0%
30	Meerkamerw oning	80 m <sup>2</sup>	3e	€ 665	€ 660	-1,3%
31	Eénkamerw oning	24 m <sup>2</sup>	3e	€ 445	€ 440	-1,7%
32	Meerkamerw oning	50 m <sup>2</sup>	3e	€ 620	€ 580	-6,5%
33	Eénkamerw oning	12 m <sup>2</sup>	2e	€ 435	€ 395	-8,3%
34	Kamer met g.v.	16 m <sup>2</sup>	2e	€ 370	€ 325	-11,1%
35	Eénkamerw oning	16 m <sup>2</sup>	3e	€ 375	€ 325	-13,5%
36	Eénkamerw oning	20 m <sup>2</sup>	3e	€ 470	€ 395	-16,2%
37	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	1e	€ 350	€ 285	-18,3%
38	Eénkamerw oning	28 m <sup>2</sup>	3e	€ 590	€ 460	-22,0%
39	Kamer met g.v.	28 m <sup>2</sup>	3e	€ 435	€ 300	-31,4%
40	Kamer met g.v.	24 m <sup>2</sup>	3e	€ 405	€ 275	-31,8%
41	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	2e	€ 350	€ 225	-35,1%
42	Kamer met g.v.	20 m <sup>2</sup>	3e	€ 385	€ 225	-42,1%
43	Eénkamerw oning	12 m <sup>2</sup>	3e	€ 415	€ 225	-46,2%
44	Kamer met g.v.	12 m <sup>2</sup>	3e	€ 345	€ 150	-56,8%
45	Kamer met g.v.	16 m <sup>2</sup>	3e	€ 360	€ 150	-58,4%





## Bijlage E: Uitkomsten per stad

Deze bijlage geeft per stad de huidige en de verwachte studentenaantallen in collegejaar '25-'26 naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep. De primaire doelgroep betreft de studenten die zowel in de stad wonen als studeren. De secundaire doelgroep bestaat uit studenten die in de stad wonen, maar in een andere stad studeren. Voor het collegejaar '25-'26 zijn zowel de onder- als bovengrens van de bandbreedte weergegeven.

**Tabel E.1: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Alkmaar, Almere en Amersfoort, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)**

			Alkmaar			Almere			Amersfoort		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	380	350	350	1.570	1.450	1.430	210	260	260
		Buiten studiestad	2.520	2.210	2.160	1.120	1.090	1.020	1.020	1.280	1.230
	Uitw onend	Binnen studiestad	220	260	290	490	750	810	170	240	270
		Buiten studiestad	360	320	340	460	570	600	580	410	440
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	30	40	40	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	10	20	20	0	0	0
	Studenten	Totaal	3.490	3.130	3.130	3.670	3.920	3.920	1.990	2.190	2.200
	Doelgroep	Primair	220	260	290	520	790	850	170	240	270
		Secundair	440	380	400	770	690	720	950	810	860
		Totaal	660	640	680	1.290	1.480	1.570	1.120	1.050	1.130
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	220	240	250	380	440	440	410	450	460
		Totaal	220	240	250	380	440	440	410	450	460
Totaal	Studenten	Totaal	3.490	3.130	3.130	3.670	3.920	3.920	1.990	2.190	2.200
	Doelgroep	Primair	220	260	290	520	790	850	170	240	270
		Secundair	660	620	650	1.150	1.130	1.170	1.360	1.250	1.310
		Totaal	880	880	930	1.660	1.920	2.010	1.530	1.500	1.580
Studiepuntmobilele st.	1e semester	10	0		20	30		0	0		
	2e semester	10	0		10	20		0	0		
	Totaal	10	0		30	50		0	0		

Tabel E.2: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Amsterdam, Apeldoorn en Arnhem, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Amsterdam			Apeldoorn			Arnhem		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	7.060	7.900	7.690	50	50	50	690	680	670
		Buiten studiestad	24.880	24.880	24.000	510	500	480	5.620	5.270	5.050
	Uitw onend	Binnen studiestad	11.730	10.360	11.210	80	80	90	2.390	1.990	2.160
		Buiten studiestad	6.990	5.680	5.960	160	160	170	1.640	1.330	1.390
	Internationaal	Binnen studiestad	2.630	3.550	3.530	30	50	40	1.170	1.290	1.310
		Buiten studiestad	590	900	910	40	50	50	330	420	400
	Studenten	Totaal	53.880	53.270	53.300	880	880	880	11.840	10.970	10.970
	Doelgroep	Primair	14.360	13.910	14.740	110	120	130	3.560	3.270	3.470
		Secundair	3.300	3.180	3.320	780	600	640	1.930	1.740	1.810
		Totaal	17.660	17.090	18.060	890	730	770	5.490	5.010	5.280
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	4.340	5.570	5.340	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	15.230	18.780	17.340	30	50	40	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	20.100	22.680	24.170	30	60	60	0	0	0
		Buiten studiestad	6.580	5.400	5.560	30	40	40	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	6.160	8.360	8.390	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	1.480	2.280	2.250	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	53.870	63.070	63.050	100	150	140	0	0	0
	Doelgroep	Primair	26.250	31.040	32.560	30	60	60	0	0	0
		Secundair	3.510	3.900	3.980	190	210	220	850	960	970
		Totaal	29.760	34.940	36.540	220	280	280	850	960	970
Totaal	Studenten	Totaal	107.750	116.340	116.350	970	1.030	1.020	11.840	10.970	10.970
	Doelgroep	Primair	40.610	44.950	47.300	140	190	190	3.560	3.270	3.470
		Secundair	6.810	7.080	7.290	970	820	850	2.790	2.700	2.780
		Totaal	47.420	52.030	54.590	1.110	1.000	1.040	6.340	5.970	6.250
Studiepuntmobile st.	1e semester	1.760	2.210		0	10		190	270		
	2e semester	860	1.080		0	10		170	250		
	Totaal	2.620	3.290		10	10		360	530		



Tabel E.3: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Breda, Delft en Den Haag, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Breda			Delft			Den Haag		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.320	1.210	1.180	90	120	110	3.400	3.680	3.610
		Buiten studiestad	10.560	9.890	9.510	2.300	2.310	2.240	9.780	10.420	9.990
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.680	3.260	3.590	710	650	700	4.770	4.050	4.410
		Buiten studiestad	2.240	1.920	2.030	610	590	600	3.880	3.100	3.220
	Internationaal	Binnen studiestad	1.080	1.270	1.260	110	120	130	2.930	3.590	3.530
		Buiten studiestad	220	290	290	60	80	80	640	900	940
	Studenten	Totaal	20.080	17.830	17.860	3.880	3.880	3.860	25.390	25.730	25.690
	Doelgroep	Primair	5.750	4.530	4.850	820	770	830	7.700	7.640	7.940
		Secundair	920	780	830	900	770	800	2.390	2.220	2.330
		Totaal	6.680	5.310	5.680	1.720	1.540	1.630	10.080	9.860	10.270
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	10	0	170	160	140	120	150	150
		Buiten studiestad	60	60	50	6.160	7.690	6.950	980	800	710
	Uitw onend	Binnen studiestad	40	80	70	9.010	10.680	11.380	830	1.400	1.460
		Buiten studiestad	20	30	30	3.220	3.820	3.870	1.050	890	920
	Internationaal	Binnen studiestad	20	30	30	3.620	5.130	5.060	1.290	1.710	1.720
		Buiten studiestad	10	20	20	1.010	1.450	1.520	240	350	340
	Studenten	Totaal	150	230	210	23.180	28.920	28.910	4.510	5.300	5.290
	Doelgroep	Primair	60	110	110	12.620	15.810	16.430	2.120	3.110	3.180
		Secundair	670	710	730	950	930	940	4.170	5.070	5.160
		Totaal	720	820	830	13.580	16.730	17.380	6.290	8.190	8.330
Totaal	Studenten	Totaal	20.230	18.060	18.060	27.050	32.790	32.770	29.890	31.040	30.980
	Doelgroep	Primair	5.810	4.630	4.960	13.440	16.580	17.260	9.820	10.750	11.120
		Secundair	1.590	1.490	1.560	1.860	1.700	1.750	6.560	7.300	7.490
		Totaal	7.400	6.130	6.520	15.300	18.270	19.010	16.370	18.050	18.600
Studiepuntmobile st.	1e semester		200	260		490	510		540	750	
	2e semester		110	130		220	230		300	420	
	Totaal		310	400		710	750		840	1.180	

Tabel E.4: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Deventer, Doetinchem en Dronten, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Deventer			Doetinchem			Dronten		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	470	440	430	40	30	30	60	60	60
		Buiten studiestad	4.220	4.150	4.030	260	190	190	1.100	840	790
	Uitw onend	Binnen studiestad	730	550	620	10	20	20	480	490	550
		Buiten studiestad	1.310	1.090	1.160	30	20	20	150	260	250
	Internationaal	Binnen studiestad	260	310	310	0	0	0	160	190	200
		Buiten studiestad	80	100	100	0	0	0	10	10	20
	Studenten	Totaal	7.060	6.640	6.650	350	260	260	1.960	1.840	1.860
	Doelgroep	Primair	990	860	930	10	20	20	640	680	740
		Secundair	500	460	480	200	170	170	110	100	100
		Totaal	1.490	1.320	1.400	210	180	190	750	780	840
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	270	290	290	40	30	30	30	30	30
		Totaal	270	290	290	40	30	30	30	30	30
Totaal	Studenten	Totaal	7.060	6.640	6.650	350	260	260	1.960	1.840	1.860
	Doelgroep	Primair	990	860	930	10	20	20	640	680	740
		Secundair	780	740	770	230	200	200	130	120	130
		Totaal	1.760	1.600	1.690	250	210	220	770	800	870
Studiepuntmobile st.	1e semester	50	80		0	0		10	10		
	2e semester	40	70		0	0		0	0		
	Totaal	90	150		0	0		10	10		

Tabel E.5: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Ede, Eindhoven en Emmen, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Ede			Eindhoven			Emmen		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	270	240	230	1.390	1.350	1.310	530	430	420
		Buiten studiestad	1.770	1.660	1.600	11.650	10.560	10.290	640	620	600
	Uitw onend	Binnen studiestad	670	390	420	2.880	2.130	2.330	150	150	160
		Buiten studiestad	580	540	570	2.390	2.000	2.090	210	180	180
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.510	1.960	1.960	180	210	210
		Buiten studiestad	0	0	0	220	310	320	40	50	50
	Studenten	Totaal	3.300	2.830	2.820	20.040	18.300	18.290	1.750	1.640	1.640
	Doelgroep	Primair	670	390	420	4.390	4.080	4.280	330	360	380
		Secundair	440	400	400	1.120	1.050	1.100	240	200	200
		Totaal	1.120	790	820	5.510	5.130	5.390	570	560	580
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	270	280	260	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	4.490	5.200	4.840	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	4.370	4.710	5.060	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	790	990	1.020	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.310	2.100	2.110	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	120	200	220	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	11.350	13.470	13.500	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	5.680	6.800	7.170	0	0	0
		Secundair	800	1.060	1.070	930	1.110	1.130	70	70	70
		Totaal	800	1.060	1.070	6.610	7.910	8.300	70	70	70
Totaal	Studenten	Totaal	3.300	2.830	2.820	31.390	31.770	31.800	1.750	1.640	1.640
	Doelgroep	Primair	670	390	420	10.070	10.880	11.450	330	360	380
		Secundair	1.240	1.450	1.470	2.050	2.160	2.230	300	270	280
		Totaal	1.920	1.850	1.890	12.120	13.040	13.680	630	630	650
Studiepuntmobile st.	1e semester		10	10		380	490		0	0	
	2e semester		0	0		270	340		0	0	
	Totaal		10	10		640	820		0	0	

Tabel E.6: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Enschede, Gouda en Groningen, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Enschede			Gouda			Groningen		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.560	1.460	1.410	10	10	0	1.100	1.040	950
		Buiten studiestad	8.070	7.790	7.570	670	620	610	10.440	10.030	9.270
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.660	2.100	2.300	120	50	60	10.830	8.820	9.580
		Buiten studiestad	1.780	1.560	1.650	80	70	80	2.560	2.210	2.280
	Internationaal	Binnen studiestad	1.420	1.650	1.640	0	0	0	1.820	2.140	2.140
		Buiten studiestad	360	460	490	0	0	0	180	240	250
	Studenten	Totaal	15.850	15.010	15.050	890	750	760	26.920	24.480	24.470
	Doelgroep	Primair	4.080	3.750	3.940	120	50	60	12.640	10.960	11.720
		Secundair	450	410	430	480	390	410	1.770	1.610	1.670
		Totaal	4.530	4.160	4.370	600	440	470	14.410	12.570	13.390
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	250	250	240	0	0	0	560	570	510
		Buiten studiestad	2.140	2.900	2.570	0	0	0	5.550	7.360	6.380
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.340	4.320	4.630	0	0	0	15.050	14.390	15.350
		Buiten studiestad	790	870	890	0	0	0	2.130	2.120	2.170
	Internationaal	Binnen studiestad	1.900	2.520	2.530	0	0	0	5.240	7.150	7.170
		Buiten studiestad	390	570	560	0	0	0	460	700	690
	Studenten	Totaal	9.800	11.420	11.420	0	0	0	28.990	32.280	32.280
	Doelgroep	Primair	6.240	6.840	7.160	0	0	0	20.290	21.550	22.530
		Secundair	220	280	280	230	250	260	370	430	440
		Totaal	6.470	7.120	7.440	230	250	260	20.660	21.980	22.970
Totaal	Studenten	Totaal	25.650	26.430	26.470	890	750	760	55.910	56.760	56.750
	Doelgroep	Primair	10.320	10.590	11.100	120	50	60	32.930	32.500	34.240
		Secundair	680	690	710	710	640	670	2.140	2.040	2.110
		Totaal	11.000	11.280	11.810	820	700	730	35.070	34.540	36.360
Studiepuntmobile st.	1e semester	350	540		0	0		1.530	2.020		
	2e semester	250	390		0	0		820	1.090		
	Totaal	600	940		0	0		2.350	3.110		

Tabel E.7: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Haarlem, Heerlen en Helmond, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Haarlem			Heerlen			Helmond		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	240	330	320	340	250	250	80	60	60
		Buiten studiestad	2.770	2.750	2.700	3.280	2.580	2.530	870	660	670
	Uitw onend	Binnen studiestad	500	350	370	360	290	310	10	70	80
		Buiten studiestad	790	540	580	790	570	600	150	140	150
	Internationaal	Binnen studiestad	50	60	50	310	430	410	0	0	0
		Buiten studiestad	80	100	110	210	290	310	0	0	0
	Studenten	Totaal	4.430	4.120	4.130	5.290	4.400	4.420	1.110	950	960
	Doelgroep	Primair	550	410	420	670	710	730	10	70	80
		Secundair	1.150	1.030	1.080	330	250	260	240	210	230
		Totaal	1.690	1.440	1.500	1.000	960	990	260	290	310
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	880	920	940	150	190	180	80	100	110
		Totaal	880	920	940	150	190	180	80	100	110
Totaal	Studenten	Totaal	4.430	4.120	4.130	5.290	4.400	4.420	1.110	950	960
	Doelgroep	Primair	550	410	420	670	710	730	10	70	80
		Secundair	2.020	1.950	2.020	480	430	440	330	310	340
		Totaal	2.570	2.360	2.440	1.150	1.150	1.170	340	390	420
Studiepuntmobile st.	1e semester	40	30		60	80		0	0		
	2e semester	30	20		30	40		0	0		
	Totaal	70	60		90	120		0	0		

Tabel E.8: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Leeuwarden, Leiden en Maastricht, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Leeuwarden			Leiden			Maastricht		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	930	900	870	550	510	490	160	150	130
		Buiten studiestad	8.180	8.610	8.150	6.060	5.990	5.820	1.500	1.570	1.430
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.400	3.810	4.200	1.470	1.190	1.280	2.070	1.350	1.490
		Buiten studiestad	4.000	3.440	3.600	1.860	1.850	1.950	410	350	360
	Internationaal	Binnen studiestad	1.750	2.220	2.210	20	30	30	670	840	850
		Buiten studiestad	240	350	360	30	30	40	110	160	160
	Studenten	Totaal	19.510	19.330	19.390	9.980	9.600	9.610	4.920	4.430	4.420
	Doelgroep	Primair	6.160	6.030	6.410	1.490	1.220	1.310	2.750	2.190	2.340
		Secundair	350	310	320	1.250	1.050	1.090	850	680	710
		Totaal	6.500	6.340	6.730	2.740	2.270	2.400	3.600	2.880	3.060
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	10	20	20	520	530	500	260	240	230
		Buiten studiestad	20	40	40	7.490	9.800	9.090	2.680	3.280	3.010
	Uitw onend	Binnen studiestad	20	40	60	8.120	8.720	9.370	3.940	3.380	3.640
		Buiten studiestad	30	10	20	4.460	4.800	4.920	850	920	930
	Internationaal	Binnen studiestad	60	40	30	1.250	1.800	1.790	7.790	9.800	9.850
		Buiten studiestad	0	0	0	1.030	1.660	1.670	1.060	1.530	1.490
	Studenten	Totaal	130	150	170	22.880	27.310	27.340	16.570	19.150	19.140
	Doelgroep	Primair	70	80	90	9.370	10.510	11.150	11.720	13.180	13.480
		Secundair	290	310	320	2.040	1.880	1.930	220	310	310
		Totaal	360	390	410	11.410	12.390	13.090	11.940	13.480	13.800
Totaal	Studenten	Totaal	19.640	19.480	19.550	32.860	36.910	36.940	21.480	23.580	23.570
	Doelgroep	Primair	6.230	6.110	6.500	10.870	11.740	12.460	14.470	15.370	15.830
		Secundair	640	620	640	3.280	2.930	3.020	1.070	990	1.030
		Totaal	6.870	6.730	7.140	14.150	14.660	15.480	15.540	16.360	16.850
Studiepuntmobile st.	1e semester	220	290		480	630		1.230	1.660		
	2e semester	150	190		250	330		390	520		
	Totaal	370	480		730	950		1.620	2.180		

Tabel E.9: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Nijmegen, Rotterdam en 's-Hertogenbosch, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Nijmegen			Rotterdam			's-Hertogenbosch		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	960	880	830	5.430	5.480	5.310	970	790	750
		Buiten studiestad	11.620	10.800	10.370	20.930	20.690	20.050	11.050	9.500	9.290
	Uitw onend	Binnen studiestad	5.040	4.050	4.390	7.300	6.560	7.110	1.370	1.080	1.170
		Buiten studiestad	3.070	2.880	3.000	5.340	4.580	4.810	2.320	2.020	2.130
	Internationaal	Binnen studiestad	400	500	520	1.140	1.460	1.400	90	120	120
		Buiten studiestad	190	260	250	360	520	580	40	50	50
	Studenten	Totaal	21.280	19.370	19.360	40.500	39.290	39.250	15.840	13.560	13.520
	Doelgroep	Primair	5.440	4.540	4.910	8.440	8.020	8.510	1.460	1.200	1.290
		Secundair	1.120	920	950	2.120	1.840	1.920	660	640	660
		Totaal	6.550	5.460	5.860	10.560	9.860	10.430	2.120	1.830	1.950
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	500	480	460	1.270	1.430	1.370	0	0	0
		Buiten studiestad	6.460	7.490	6.820	8.210	9.740	9.120	10	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	9.010	9.110	9.740	7.730	8.030	8.630	10	0	0
		Buiten studiestad	2.050	2.060	2.100	2.550	2.720	2.790	20	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	1.640	2.280	2.280	3.940	5.550	5.580	10	0	0
		Buiten studiestad	520	810	820	1.060	1.640	1.620	0	0	0
	Studenten	Totaal	20.180	22.230	22.220	24.760	29.100	29.110	50	0	0
	Doelgroep	Primair	10.650	11.390	12.020	11.660	13.580	14.210	20	0	0
		Secundair	570	590	610	2.930	3.140	3.210	510	580	590
		Totaal	11.220	11.980	12.620	14.600	16.720	17.420	530	580	590
Totaal	Studenten	Totaal	41.460	41.590	41.570	65.250	68.390	68.360	15.890	13.560	13.520
	Doelgroep	Primair	16.090	15.930	16.930	20.110	21.590	22.710	1.480	1.200	1.290
		Secundair	1.690	1.500	1.550	5.050	4.990	5.130	1.170	1.210	1.250
		Totaal	17.770	17.440	18.490	25.150	26.580	27.840	2.650	2.410	2.540
Studiepuntmobile st.	1e semester	760	1.000		960	1.230		100	140		
	2e semester	390	500		530	670		40	50		
	Totaal	1.160	1.500		1.480	1.890		140	190		

Tabel E.10: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Sittard-Geleen, Tilburg en Utrecht, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Sittard-Geleen			Tilburg			Utrecht		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	480	360	340	1.010	890	860	1.700	1.950	1.880
		Buiten studiestad	2.810	2.370	2.310	6.200	6.050	5.770	16.450	16.670	15.960
	Uitw onend	Binnen studiestad	270	260	300	3.300	2.440	2.670	6.590	6.110	6.650
		Buiten studiestad	950	630	670	1.890	1.610	1.690	6.070	5.220	5.440
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	240	270	270	530	680	660
		Buiten studiestad	10	20	20	100	130	120	380	530	540
	Studenten	Totaal	4.530	3.640	3.650	12.730	11.390	11.380	31.720	31.160	31.130
	Doelgroep	Primair	270	270	310	3.540	2.700	2.940	7.120	6.790	7.310
		Secundair	270	240	250	1.880	1.690	1.760	2.360	2.010	2.110
		Totaal	540	500	560	5.410	4.390	4.700	9.480	8.800	9.420
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	420	430	410	710	770	740
		Buiten studiestad	0	0	0	5.250	6.860	6.490	10.280	12.160	11.160
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	4.310	4.310	4.650	12.800	13.480	14.390
		Buiten studiestad	0	0	0	2.050	2.020	2.080	4.380	4.590	4.710
	Internationaal	Binnen studiestad	10	0	0	1.560	2.200	2.200	1.550	2.050	1.980
		Buiten studiestad	10	10	10	430	680	680	770	1.100	1.160
	Studenten	Totaal	20	10	10	14.030	16.500	16.520	30.480	34.160	34.140
	Doelgroep	Primair	10	0	0	5.870	6.510	6.850	14.350	15.530	16.370
		Secundair	150	180	190	530	580	580	3.530	3.390	3.450
		Totaal	150	180	190	6.400	7.090	7.430	17.880	18.920	19.820
Totaal	Studenten	Totaal	4.540	3.650	3.660	26.750	27.880	27.890	62.200	65.320	65.270
	Doelgroep	Primair	270	270	310	9.410	9.210	9.790	21.470	22.320	23.670
		Secundair	420	420	440	2.400	2.260	2.350	5.890	5.400	5.560
		Totaal	690	690	740	11.810	11.480	12.130	27.360	27.720	29.240
Studiepuntmobile st.	1e semester	50	70		590	820		1.060	1.280		
	2e semester	30	40		280	390		480	590		
	Totaal	80	110		870	1.210		1.540	1.860		



Tabel E.11: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Venlo, Vlissingen en Wageningen, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Venlo			Vlissingen			Wageningen		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	270	220	210	390	330	330	0	10	10
		Buiten studiestad	1.060	820	810	2.690	2.420	2.370	220	210	200
	Uitw onend	Binnen studiestad	140	150	160	520	310	360	30	90	90
		Buiten studiestad	130	150	170	550	450	500	140	120	130
	Internationaal	Binnen studiestad	1.500	1.740	1.720	370	440	430	0	0	0
		Buiten studiestad	1.080	1.330	1.330	60	80	80	0	0	0
	Studenten	Totaal	4.180	4.400	4.390	4.570	4.030	4.070	390	430	430
	Doelgroep	Primair	1.650	1.880	1.880	890	750	800	30	90	90
		Secundair	280	250	260	50	40	50	230	250	260
		Totaal	1.920	2.140	2.140	940	800	840	260	340	350
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	10	0	0	0	0	60	50	40
		Buiten studiestad	30	40	40	0	0	0	2.720	2.900	2.510
	Uitw onend	Binnen studiestad	30	70	60	0	0	0	4.740	5.980	6.330
		Buiten studiestad	30	30	30	0	0	0	1.390	2.090	2.120
	Internationaal	Binnen studiestad	50	60	60	0	0	0	2.120	2.900	2.920
		Buiten studiestad	30	40	40	0	0	0	310	470	470
	Studenten	Totaal	180	250	240	0	0	0	11.340	14.390	14.400
	Doelgroep	Primair	80	130	120	0	0	0	6.860	8.880	9.250
		Secundair	110	110	110	20	30	30	110	140	140
		Totaal	190	240	230	20	30	30	6.970	9.020	9.390
Totaal	Studenten	Totaal	4.350	4.650	4.640	4.570	4.030	4.070	11.730	14.820	14.830
	Doelgroep	Primair	1.730	2.020	2.000	890	750	800	6.890	8.970	9.340
		Secundair	380	360	370	70	70	80	340	390	400
		Totaal	2.110	2.380	2.370	960	820	870	7.230	9.360	9.740
Studiepuntmobile st.	1e semester	150	240		40	50		390	540		
	2e semester	90	140		30	50		220	310		
	Totaal	230	380		70	90		620	850		

Tabel E.12: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Zwolle, overige steden en Nederland als totaal, collegejaren '17-'18 en '25-'26 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2018, ABF Research)

			Zwolle			Overig			Totaal		
			'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26		'17-'18	'25-'26	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	960	880	860	230	0	0	34.890	34.760	33.690
		Buiten studiestad	12.750	11.760	11.460	760	1.070	990	206.290	198.820	191.500
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.340	1.760	1.920	560	430	470	80.030	66.640	72.580
		Buiten studiestad	3.030	2.660	2.810	350	310	320	57.840	49.520	51.950
	Internationaal	Binnen studiestad	90	110	110	50	60	70	20.520	25.280	25.140
		Buiten studiestad	70	110	100	110	140	130	5.860	7.920	8.070
	Studenten	Totaal	19.230	17.280	17.260	2.060	2.010	1.980	405.440	382.930	382.930
	Doelgroep	Primair	2.420	1.880	2.030	610	490	530	100.550	91.920	97.720
		Secundair	620	540	560	32.270	0	0	63.700	27.880	29.130
		Totaal	3.040	2.410	2.600	32.880	490	530	164.260	119.800	126.850
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	9.450	10.920	10.420
		Buiten studiestad	0	0	0	30	260	240	77.810	95.400	87.400
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	380	310	360	104.850	111.720	119.410
		Buiten studiestad	0	0	0	20	110	100	32.440	33.500	34.280
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	160	280	280	39.650	53.980	53.970
		Buiten studiestad	0	0	0	30	70	70	8.960	13.580	13.630
	Studenten	Totaal	0	0	0	630	1.030	1.040	273.170	319.100	319.100
	Doelgroep	Primair	0	0	0	540	590	640	144.500	165.700	173.370
		Secundair	390	390	400	14.620	0	0	41.400	29.280	29.840
		Totaal	390	390	400	15.160	590	640	185.900	194.980	203.210
Totaal	Studenten	Totaal	19.230	17.280	17.260	2.680	3.040	3.020	678.600	702.040	702.040
	Doelgroep	Primair	2.420	1.880	2.030	1.150	1.090	1.170	245.050	257.620	271.100
		Secundair	1.010	930	960	46.890	0	0	105.110	57.170	58.970
		Totaal	3.430	2.800	2.990	48.040	1.090	1.170	350.160	314.790	330.060
Studiepuntmobile st.	1e semester		170	210		10	20		11.840	15.470	
	2e semester		130	170		10	10		6.150	8.070	
	Totaal		310	380		20	30		17.990	23.540	



# LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

Nederland :: Studentensteden

Alkmaar  
Almere  
Amersfoort  
Amsterdam  
Apeldoorn  
Arnhem  
Breda  
Delft  
Den Haag  
Deventer  
Doetinchem  
Dronten  
Ede  
Eindhoven  
Emmen  
Enschede  
Gouda  
Groningen  
Haarlem  
Heerlen  
Helmond  
's-Hertogenbosch  
Leeuwarden  
Leiden  
Maastricht  
Nijmegen  
Rotterdam  
Sittard-Geleen  
Tilburg  
Utrecht  
Venlo  
Vlissingen  
Wageningen  
Zwolle

